

Δήμος Τριφυλίας.

Municipality of Trifylia.

Ένα ονειρικό

A dreamy

σταυροδρόμι Φύσης,

crossroad of Nature,

Πολιτισμού

Culture

και Παράδοσης...

and Tradition...

www.dimotrifylias.gr

Φωτογραφίες:
Συγγραφή κειμένων - Έρευνα:
Λεζάντες φωτογραφιών:
Μετάφραση στα αγγλικά:

Επιμέλεια μετάφρασης:
Σχεδιασμός - Εικαστική επιμέλεια:
Διαχωρισμοί:
Έτος έκδοσης:

Βασίλης Συκάς
 Βαγγέλης Δελέγκος
 Βασίλης Συκάς
 Wordshop Linguists Ltd
 Μαρίζα Συρέλλη
 Βαγγέλης Δελέγκος
 Εύα Παπαγιάννη
 «ΤΟΞΟ» Νίκος Αλεξιάδης
 2016

Photography:
Writer - Researcher:
Photo captions:
Translation in English:

Vasilis Sykas
 Vangelis Delegos
 Vasilis Sykas
 Wordshop Linguists Ltd
 Marisa Syrelli
 Vangelis Delegos
 Eva Papagianni
 «TOXO» Nikos Alexiades
 2016

Translation Proofreading:
Art Direction:
Color Separations:
Year of publication:

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΙΚΡΟΣ ΠΡΟΛΟΓΟΣ	4
ΠΡΟΣΕΓΓΙΖΟΝΤΑΣ ΤΟ ΔΗΜΟ ΤΡΙΦΥΛΙΑΣ ΑΠΟ ΤΑ ΒΟΡΕΙΑ	8
• Επιστρέφοντας (πιθανά) στο Κοπανάκι, και εντοπίζοντας την απίστευτη «Περιστεριά»... ..	21
• Επιλέγοντας την κεντρική διαδρομή, για το Σιδηρόκαστρο και τη Βανάδα... ..	36
• Παράλληλα με το φαράγγι, με προορισμό τα εξωτικά παράλια... ..	44
• Μαγευτική Κυπαρισσία	52
• Caretta caretta και Κυπαρισσιακός Κόλπος	68
ΤΟ ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΤΡΙΦΥΛΙΑΣ	
• Ως τις μονές και τα Κοntonούνια... ..	72
• Η διαδρομή νότια του Σελλά... ..	90
• Προς νότο, μέχρι τα Φιλιατρά... ..	96
• Γραφικά Φιλιατρά... ..	104
• Πριν τη Χριστιανούπολη... ..	118
• «Αγιά Σωτήρα στο Μοριά και Αγιά Σοφία στην Πόλη...»	122
• Ψηλά, στη Μάλη... ..	134
• Δημοτικές Φιλαρμονικές και Πολιτιστικοί Σύλλογοι... ..	140
ΚΑΤΑΛΗΓΟΝΤΑΣ ΣΤΑ ΝΟΤΙΑ...	
• Με ορμπτήριο το «μπαλκόνι της Μεσσηνίας»... ..	148
• Στα στεριανά «πέριξ» των Γαργαλιάνων... ..	160
• Τα νότια παράλια του Δήμου Τριφυλίας	166
• Η απροσδόκητη νήσος Πρώτη	182
• «Κέντρο Προστασίας και Περιθαλψης Άγριας Ζωής» στον Πύργο Τριφυλίας... ..	193
ΔΙΑΜΟΝΗ	196
ΧΡΗΣΙΜΑ ΤΗΛΕΦΩΝΑ	210
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	212

TABLE OF CONTENTS

BRIEF PREFACE	4
ARRIVING AT THE MUNICIPALITY OF TRIFYLIA FROM THE NORTH	
• Returning at Kopanaki and locating the unbelievable Peristeria... ..	21
• Selecting the central route for Sidirokastro and Vanada... ..	36
• Moving along the ravine, heading towards exotic coasts... ..	44
• The enchanting Kyparissia... ..	52
• Caretta caretta and the Gulf of Kyparissia	68
THE CENTRAL PART OF THE MUNICIPALITY OF TRIFYLIA	
• Up to the monasteries and Kontovounia... ..	72
• The route south of Sellas... ..	90
• To the south, as far as Filiatra... ..	96
• Scenic Filiatra... ..	104
• Before Christianoupolis... ..	118
• “Hagia Sotira at Morias and Hagia Sofia at Constantinople...”	122
• High up, at Mali... ..	134
• Municipal Philharmonic Orchestras and Cultural Clubs... ..	140
ARRIVING SOUTH...	
• Having as our base “Messenia’s balcony”... ..	148
• Around Gargaliani land... ..	160
• The south coast of the Municipality of Trifylia	166
• The stunning Proti island	182
• The Wildlife Protection and Conservation Centre at Pyrgos, Trifylia... ..	193
ACCOMMODATION	196
USEFUL CONTACTS	210
ACKNOWLEDGEMENTS	212

Γνωρίστε τη μαγευτική Τριφυλία

Get to know the majestic Trifylia

*Απέραντες αμμόδεις παραλίες με εύκολη πρόσβαση και πεντακάθαρα νερά, χαρακτηρίζουν το Δήμο Τριφυλίας.
// The vast sandy beaches offering easy access and crystal clear waters, are typical of the Municipality of Trifylia.*

Μικρός πρόλογος.

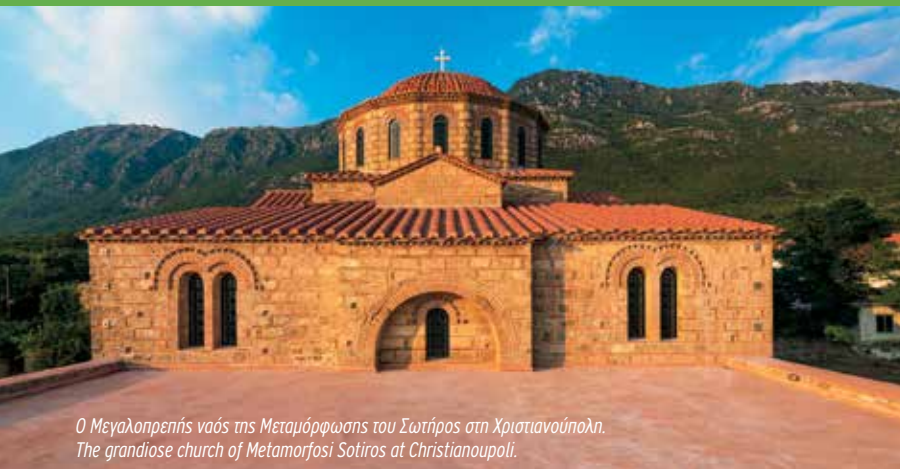
Η περιοχή της Τριφυλίας, ανέκαθεν, εδώ και τουλάχιστον δύο δεκαετίες, ήταν για μένα ένα «πέρασμα». Με εξαίρεση κάποιες βιαστικές στάσεις στην Κυπαρισσία, ή στα Φιλιατρά ή στους Γαργαλιάνους, αυτό το εύφορο κομμάτι της νοτιοδυτικής Πελοποννήσου, εξυπηρετούσε σχεδόν αποκλειστικά ως πεδίο διέλευσης κατά την πραγματοποίηση ταξιδιωτικών ρεπορτάζ άλλων περιοχών. Πότε περνούσα αποκαωμένος, έχοντας ολοκληρώσει τις φωτογραφίες και την έρευνα μου σε μια άλλη γωνιά της Πελοποννήσου,

Brief preface

The area of Trifylia has always been to me, for at least two decades now, a “passage”. With the exception of some hasty stops at Kyparissia, or Filiatra, or Gargaliani, this fertile land of the southwest Peloponnese was almost exclusively a transit place while I was doing travel reportage for other areas. Sometimes passing through exhausted, having finished my shootings and research in another corner of the Peloponnese, longing to return home, and sometimes passing in haste to start another

με την προσμονή της επιστροφής στο σπίτι, και τότε ξεχυνόμουν βιαστικός για την έναρξη μιας άλλης αποστολής. Κινούμενος προς τα βόρεια ή τα νότια. Τα περιοδικά, οι εκδοτικοί οίκοι και γενικώς οι απανταχού πελάτες, συνήθως στόχευαν σε δήθεν περισσότερο γνωστές θεματολογίες και μνημεία, υπακούοντας σε προσωρινές και συχνά μάταιες ταξιδιωτικές «τάσεις» και «μόδες». Όσπου η Τριφυλία, από «πέρασμα» έγινε «προορισμός». Και βρέθηκε όλος εκείνος ο απαιτούμενος χρόνος, γιατί η διάθεση υπήρχε από την αρχή, για να αφεθώ σε έναν

mission. Heading to the north or to the south. Magazines, publishing houses and in general clients from all over the world, targeted mainly more well-known themes and monuments, following temporary and often futile travel “trends” and “fads”. That was until Trifylia became a “destination”, instead of a “passage”. And all the time needed was found, since from the beginning there was a desire to let myself immerse in an unexpectedly beautiful, diverse and interesting place, with so many aspects and exploration

*Ο Μεγαλοπρεπής ναός της Μεταμόρφωσης του Σωτήρος στη Χριστιανούπολη.
The grandiose church of Metamorfosis Sotiros at Christianoupoli.*

απροσδόκτα όμορφο, πολυποίκιλο και ενδιαφέροντα τόπο, με τόσες πολλές εκφάνσεις και πιθανότητες εξερεύνησης που πραγματικά ακόμα και τώρα, που αυτό το βιβλίο πλάθεται στην τελική του μορφή, αναρωτιέμαι πώς επέτρεπα στον εαυτό μου να «αγνοεί» ταξιδιωτικά ό,τι πλέον έχει προηγηθεί. Είναι πραγματικά δύσκολο έως ακατόρθωτο να οριοθετήσει κανείς τις ωραίες αναμνήσεις του από ετούτην εδώ τη θαυμαστή περιήγηση. Το ιερό λούσιμο στους καταρράκτες της Νέδας, η γλυπτική του Σιδηροκάστρου, η ομορφιά της Βανάδας, η μυσταγωγία της εισόδου στον θολωτό τάφο της Περιστεριάς και το ομώνυμο εκπληκτικό μικρό φαράγγι. Η γραφικότητα της Αρκαδιάς, η αγέρωχη ομορφιά της Μάλης, ο ναός στη Χριστιανούπολη, η γλυκύτητα των Γαργαλιάνων και η μοναδικότητα των Φιλιάρων, η αποστομωτική ομορφιά της δυτικής νήσου Πρώτης. Αμέτρητες παραλίες, τουρκουάζ νερά, οργιαστικό πράσινο παντού και πάντα. Και το κυριότερο «συστατικό», αυτό ακριβώς που πλαισιώνει ιδανικά όλα τα προαναφερθέντα, η απίστευτη αίσθηση φιλοξενίας των ντόπιων, η ζέση τους για την ανάδειξη όλων όσων έχουν να προσφέρουν τα ταπεινά αλλά σπάνια χωριά τους, το χαμόγελο, το ειλικρινές κέρασμα, το αρχαιοελληνικό ξεπροβόδιμα καθώς αναχωρείς για κάπου αλ-

opportunities which until now, that the book is almost finished, I wonder how I allowed myself to “ignore” them travel-wise in the past. It is really hard, almost impossible, to contain the wonderful memories from this sublime journey. The holy bath at the waterfalls of Neda, the sculpture of Sidirokastro, the beauty of Vanada, the mystique of the entrance of the domed tomb at Peristeria and the small ravine with the same name. The scenic Arkadia, the proud beauty of Mali, the temple at Christianoupoli, the charm of Gargaliani, and the uniqueness of Filiatra, the exceptional attraction of the south island Protia. Countless beaches, turquoise waters, wild vegetation everywhere and always. And the key “ingredient” that encompasses all of the above, is the generous hospitality of the locals, their zest to show everything their humble, but rare, villages have to offer, their smile, their honest treats, their ancient Greek send-off as you depart for another place. Young people with an acute sense of the continuity of the age-long course of their land, older people with sharp insight looking for substantial ways to move forward and communicate. Everyone seems to have the necessary element. Will. So, how can you reciprocate this unexpected cultural, natural and

λού. Νέοι άνθρωποι με ανεπτυγμένη αίσθηση της συνέχισης της μακραίωνης πορείας των χωμάτων τους, μεγαλύτεροι σε ηλικία, με ισχυρή όμως διορατικότητα και αναζήτηση ουσιαστικών μορφών προόδου και επικοινωνίας. Όλοι δείχνουν να κατέχουν το απαραίτητο συστατικό. Θέληση. Πώς λοιπόν να ανταποδώσεις αυτό τον απρόσμενο πολιτισμικό, φυσικό και κοινωνικό πλούτο της Τριφυλίας; Κάνοντας τη δουλειά σου με ειλικρίνεια, αγάπη και σεβασμό σε κάθε σου νέο βήμα. Έτσι, ο παρών ταξιδιωτικός οδηγός που κρατάτε στα χέρια σας, φροντίζει να ικανοποιήσει πολλαπλές απαιτήσεις, βασισμένοι στην πολυετή εμπειρία μιας ομάδας επαγγελματιών που αγαπούν αυτό που κάνουν, ακριβώς όπως και οι κάτοικοι εδώ αγαπούν την κάθε σπιθαμή της γης τους. Η προσεκτική έρευνα, που πολλές φορές εκλήθη να διορθώσει παλιότερα ταξιδιωτικά «λάθη» και «κακώς κείμενα», η υψηλοτάτου επιπέδου φωτογράφιση και εικονογράφηση, τα λιτά, σαφή και περιεκτικά κείμενα, ο απλός μοντέρνος σχεδιασμός και η ποιοτική εκτύπωση, όλα «υποκλίνονται» στο πρωταρχικό μας ζητούμενο. Την παροχή μεν δεδομένων πληροφοριών που, ως μην κρυβόμαστε, πολλές εξ αυτών βρίσκονται εύκολα και στο διαδίκτυο, μαζί όμως με κάτι εντελώς δυσεύρετο και άκρως πολύτιμο που δύσκολα θα εκτιμήσετε αλλού. Τη ρεαλιστική, σύγχρονη ματιά ημών ως περιηγητών, την προσωπική περιγραφή, το ίδιο το βίωμα της περιπλάνησης και της εξερεύνησης, αυτή την αναντικατάστατη αίσθηση του οδοιπόρου, καθώς ανοίγει τη ματιά του σε κάθε καινούρια οπτική πληροφορία. Ξεφυλλίζοντας αυτό το βιβλίο, θα είναι σαν να ξεκινούμε ξανά, μαζί αυτή τη φορά, να ανακαλύψουμε τις ανεξάντλητες ταξιδιωτικές πτυχές της ευλογημένης Τριφυλίας. Και πραγματικά, τι ταξίδι θα είναι αυτό! Καλή σας ανάγνωση, και καλή «αντάμωση»...

Γλυπτό του δημιουργού Κώστα Γεωργακά στο Σιδηρόκαστρο. // Sculpture of artist Kostas Georgakas at Sidirokastro.

social wealth of Trifylia? Doing your job with honesty, love and respect in each new step. So, the travel guide you hold in your hands, makes sure that multiple demands are met, leveraging the long experience of a team of professionals who love what they do, like the inhabitants who love each and every part of their land. The careful research, that many times had to correct past travel “mistakes”, the high quality photographs and illustrations, the concise, clear and comprehensive text, the simple, modern design and high-quality printing, all serve our primary goal. To provide information which, if we are frank, may be easily found online, along with something very rare and priceless that will be hard to find anywhere else. The realistic, contemporary travelers’ point of view, the personal descriptions, the experience of the wandering and the exploration, this irreplaceable sense of the observers as they digest each and every new visual information. Leafing through the book will be like starting again, together this time, to discover the countless travel aspects of the blessed Trifylia. And what a trip will this be! We wish you a pleasant reading and hope to see you soon...

Προσεγγίζοντας
το Δήμο
Τριφυλίας από
τα Βόρεια...

Και η περιήγηση ξεκινά...
Let the tour begin...

Το κείμενο που ακολουθεί, χωρίζεται σε τρεις μεγάλους βασικούς περιηγητικούς άξονες, με γνώμονα την ισόποση κατανομή διαδρομών και αξιοθέατων, σε αντίστοιχες θεματικές ενότητες. Δικαιωματικά λοιπόν, μιας και έτσι και αλλιώς το εξαιρετικό φαράγγι της Νέδας, και ο ομώνυμος ποταμός, αποτελούν μία από τις άκρως επιβεβλημένες επισκέψεις της ευρύτερης περιοχής, τα βήματα μου με φέρνουν στα Πλατάνια, το ωραίο και αμφιθεατρικό κεφαλοχώρι, από όπου είθισται να λαμβάνει χώρα η αρχή της «καθόδου» σε έναν

Approaching the Municipality of Trifylia from the North...

The text that follows is divided into three large, key sight-seeing sections based on an equal distribution of routes and sights, with corresponding themes. Rightfully, since the exquisite ravine and river of Neda are the must-see places of the wider area, my steps lead to Platania, a charming and amphitheatrical village which marks the start of a “descent” in a world of traditions, myths and lush natural beauty. From

Το καταπληκτικό φαράγγι της Νέδας διαθέτει πλούσια βλάστηση και άφθονο νερό όλες τις εποχές του χρόνου. // The amazing ravine of Neda has lush vegetation and plenty of water, all seasons of the year.

κόσμο παραδόσεων, μύθων και οργανιστικής φυσικής ομορφιάς. Από εδώ πάνω, λίγο νοτιότερα από το φαράγγι, που αποτελεί, στο μεγαλύτερο μέρος των σχεδόν 33 χιλιομέτρων ροής του ποταμού, φυσικό σύνορο μεταξύ των νομών Ηλίας και Μεσσηνίας, μπορείτε να αγναντέψετε τις εκβολές της Νέδας στο Ιόνιο, το ίδιο το Ιόνιο Πέλαγος, τη Ζάκυνθο, τη Στροφάδες, το πανέμορφο όρος Μίνθη στα βόρεια, και το Λύκαιον στα βορειοανατολικά, το όρος από όπου ξεκίνησαν όλα...

here, south of the ravine that constitutes the largest part of the 33 kilometers of the river's length and a natural border between the prefectures of Elia and Messenia, you can have a bird's eye view of Neda's outfall in the Ionian sea, the Ionian Pelagos itself, Zakynthos, Strofades, the wonderful mountain of Minthi to the north and the Lycaon to the northeast, the mountain where it all started... The village is bustling with tourist activity and many

Υπάρχει έντονη τουριστική δραστηριότητα στο χωριό, με πολλούς νέους ανθρώπους να εργάζονται και να χαρίζουν φιλοξενία, γεύσεις και, το κυριότερο, άφθονες πληροφορίες για την επερχόμενη γνωριμία με το φαράγγι και τους καταρράκτες του. Από εδώ, ακριβώς από το κέντρο του χωριού, μεσολαβούν ακριβώς 3700 μέτρα βатуύ, έως και καλοφτιαγμένου πλατύ χωματόδρομου, μέχρι το χώρο στάθμευσης πριν την κοίτη του ποταμού, όπου τελειώνει, για τώρα τουλάχιστον, η αναγκαιότητα χρήσης αυτοκινήτου. Μιας και ο προαναφερθείς χωματόδρομος, σε κάποια σημεία του, ειδικά κατά το τελευταίο χιλιόμετρο, διαθέτει αισθητή κλίση και αρκετές κλειστές στροφές (φουρκέτες), συνίσταται αργή και προσεκτική οδήγηση.

Αμέσως μετά το πλάτωμα λοιπόν, ένα μεγάλο βαρύ πέτρινο γεφύρι, λειτουργεί ως σημείο έναρξης της γνωριμίας με αυτό το ανυπέρβλητο μνημείο φυσικής ομορφιάς, δίνοντας δύο βασικές επιλογές, με κοινή κατάληξη η περιώνυμο Στόμιο. Στα αριστερά του γεφυριού, ακολουθώντας την αρχικά ήσυχη ροή της

young people work and offer hospitality, local tastes and the most important of all, plenty of information for the upcoming acquaintance with the ravine and its waterfalls. From this point, the heart of the village, 3,700 meters of accessible and often well-kept, wide dirt road lead to the parking area, just before the river's bank, where the need to use a car ends, for now at least. Since the above mentioned dirt road is at some points, especially during the last kilometer, quite steep and has many closed turns, it is recommended to drive slowly and carefully.

Right after the plateau, a large and heavy stone bridge, serves as a starting point of our acquaintance with this unrivalled monument of nature's grandeur, offering two basic choices which both end at the famous Mouth. To the left of the bridge, following the initially tranquil flow of Neda, you can cover a distance of 600 meters among huge stone formations, the walls of the ravine that are sometimes narrow and at other times wider, walnut

Νέδας, μπορείς να διανύσεις μία απόσταση περίπου 600 μέτρων, ανάμεσα σε ογκώδεις πέτρινους σχηματισμούς, άλλοτε στενά και άλλοτε πιο ανοιχτά τοιχώματα φαραγγιού, καρυδιές, αγριοσυκιές, πουρνάρια και αγριοφουντουκιές, ακροβατώντας σε λείες πέτρες, βρύα, λειχήνες, υδρόφιλους και υδρόβιους θάμνους, υπό τη συνοδεία πανέμορφων κολεόπτρων και με τις ευμεγέθεις πολύχρωμες λιβελούλες να προκαλούν τη φωτογραφική σου δεινότητα. Εξήντα περίπου μέτρα πριν τον τελευταίο καταρράκτη (αυτόν δηλαδή που είναι ο λιγότερο επισκέψιμος από τον μέσο οδοιπόρο, λόγω της προϋπόθεσης χρήσης σχοινιού για την ασφαλή προσέγγιση, μέσω του γνωστού μονοπατιού που θα περιγραφθεί στη συνέχεια), λίγα μέτρα πριν το Στόμιο, το νερό βαθαίνει μέχρι το στήθος, ακόμα και κατά τους μήνες Αύγουστο και Σεπτέμβριο, όπου παρατηρείται ο χαμηλότερος όγκος ροής, και ίσως χρειαστεί ακόμα και σύντομη προσεκτική κολύμβηση. Διαφορετικά, η τουριστική «πεπατημένη» αποτελεί μια έτσι και αλλιώς εξάισια γνωριμία με το φαράγγι και το ποτάμι.

trees, wild fig trees, kermes oaks and hazels, balancing on smooth rocks, moss, lichens, hydrophilic and aquatic shrubs, while enjoying the sound of beautiful coleoptera and of sizeable, colorful dragonflies that challenge your skills in photography. Almost sixty meters before the last waterfall (the one which is least accessible for the average trekkers, as they will need to use ropes to approach it safely through the path that we will describe later), and a few meters before the Mouth, the water rises up to the chest, even during August and September, when the flow is lower, and some careful swimming may even be required. Alternatively, the touristic, "beaten track" is in any case an excellent acquaintance with the ravine and the river. Thus Neda, is under my feet as I cross the bridge to get on the known path, and the gurgling sound of the running water reveals all the wonders you can experience here. This big "advantage" of the Municipality of Trifylia is well-known to a large majority of Greek

*Το ωραίο πέτρινο τοξωτό γεφύρι κοντά στο χωριό Πλατάνια.
The pretty arched stone bridge near the Platania village.*

*Σε πολλά σημεία του φαραγγιού η στάθμη του νερού ανεβαίνει τόσο ψηλά που το κολύμπι είναι αναπόφευκτο.
In many parts of the ravine, the water level rises so high that swimming is inevitable.*

Η Νέδα λοιπόν βρίσκεται πλέον κάτω από τα πόδια μου, καθώς διασχίζω το γεφύρι για να πιάσω το γνωστό μονοπάτι, και ο κρουστός ήχος του τρεχούμενου νερού προδιαθέτει για όλα όσα θαυμαστά μπορεί κανείς να βιώσει εδώ. Αυτό το μεγάλο περιηγητικό «πλεονέκτημα» στα χέρια του Δήμου Τριφυλίας, είναι ακουστό σε μεγάλη μερίδα Ελλήνων ταξιδιωτών, με το ποσοστό όμως αυτών που το έχουν επισκεφθεί να υπολείπεται χαρακτηριστικά. Η κατάσταση είναι ακόμα πιο δύσκολη, όταν κανείς επιχειρήσει να αντλήσει στοιχειωδώς σωστές πληροφορίες από το διαδίκτυο, γεγονός που έρχεται να διορθωθεί και να βοηθηθεί σημαντικά και από τη σύνταξη και προσφορά του παρόντος οδηγού.

Αμέσως μετά το γεφύρι λοιπόν (χτισμένου πιθανά κάπου στα τέλη του 18ου αιώνα και με πρώτη γραπτή αναφορά στα 1881), και υπό την χρήσιμη σήμανση που υποδηλώνει πως, δεξιά στη μικρή διχάλα της αρχής του μονοπατιού, υψώνεται καντίνα με τα απαραίτητα (νερό και αναψυκτικά κατά την επιστροφή), ξεκινά μια μαγευτική πεζοπορία, μάλλον μέτριας δυσκολίας, τουλάχιστον για τους «καλομαθημένους» αστούς που θα επιθυμούσαν να απολαμβάνουν λίγο περισσότερο περπάτημα στην καθημερινότητά τους. Η διαδρομή, κινούμενη στα δεξιά του ποταμού, άλλοτε αμιγώς χωμάτινη, άλλοτε με αυτοσχέδια ξύλινα σκαλοπάτια ή πέτρινα, «βυθίζεται» μέσα στη βλάστηση και, αραιά και που, δίνει γενναιόδωρες εικόνες του εντυπωσιακού φαραγγιού. Στο αριστερό σας χέρι, ένα στιβαρό ξύλινο κιγκλίδωμα συντροφεύει το μεγαλύτερο μέρος του μονοπατιού, πολλαπλασιάζοντας τις παραμέτρους ασφαλούς διέλευσης σε έναν έτσι και αλλιώς απροβλεπόμενο περίπατο. Χρειάζεται περίπου 15 με 20 λεπτά, αναλόγως διάθεσης, φυσικής

travelers, but the percentage of those who have actually visited it is relatively low. The situation becomes even more difficult if you try to find accurate information online, a fact that will be rectified and supported substantially by the writing and offering of this guide.

So, right after the bridge (built probably around the end of the 18th century, the first written proof is dated in 1881), and following the informative signs pointing to the right of the small fork at the beginning of the small path, towards a food stand serving all things necessary (water and soft drinks for the return), a medium difficulty fascinating hike begins, at least for the novice city dwellers who would like to enjoy more walking in their daily lives. The path, moving along the river's right bank, sometimes made of dirt alone and other times by improvised wooden or stone steps, is sunken in the vegetation, sparsely allowing generous views of the impressive ravine. To our left, a firm wooden rail protects the largest part of the path, adding to the safety of a passage, which is anyway an effortless walk. It takes 15 to 20 minutes, depending on your mood, physical state and "appetite" for photographs, to reach the first waterfall to the left. At this precise point, the first shockingly beautiful image of Neda, overwhelms the senses and makes you pause, until you become fully aware of a scenery that a few minutes ago you knew nothing about. A small and safe bridge made of iron combined with wood, blends harmoniously with the natural environment, an exquisite open pool with blue-green cool water inviting you to immerse yourself in it, and a seven meter long first waterfall that appears through the lush

Το κατάφυτο φαράγγι στο σημείο του περίφημου «Στοιμίου». Διακρίνεται το ποτάμι που χάνεται καθώς εισέρχεται σε μια λεπτή σχισμή. // The green ravine and its famous Mouth. You can see the river disappearing as it enters a narrow cleft.

κατάστασης και φωτογραφικών «ορέξεων», ώσπου να φτάσει κανείς στον πρώτο καταρράκτη, στα δεξιά. Εδώ λοιπόν, στο ακριβές σημείο, η πρώτη σοκαριστικά όμορφη εικόνα της Νέδας, κατακλύζει τις αισθήσεις και σε κάνει να κοντοστέκεσαι ώσπου να συνειδητοποιήσεις με σαφήνεια το σκηνικό που μέχρι πριν λίγο αγνοούσες. Ένα μικρό και ασφαλές μεταλλικό γεφύρωμα, συνδυασμένο με ξύλο και εναρμονισμένο απόλυτα με την αισθητική του φυσικού περιβάλλοντος, μια υπέροχη ανοιχτή κολυμπήθρα, με πρασινογάλαζο κρύο νερό που σε προκαλεί και σε προσκαλεί να βυθιστείς μέσα του, και ο επτά μέτρων πρώτος καταρράκτης να ξεπηδά μέσα από την πυκνή βλάστηση. Στο μικρό πέτρινο πλάτωμα (που παρέχει σκιά κατά τις πρωινές ώρες), ακριβώς πριν, είθισται μια πρώτη στάση και μια πρώτη ανάσα μετά την πεζοπορία. Δράτομαι λοιπόν της ευκαιρίας, για να «συνδέσω», απολύτως δικαιολογημένα, το αναπάντεχα όμορφο τοπίο, με την αρχαιότητα...

Λέγεται πως ετούτο εδώ το παγωμένο ορμητικό νερό, ο παραπόταμος, το παραφάραγγο της Νέδας,

vegetation. On the preceding small stone plateau (offering shadow in the mornings), a small stop is recommended to catch your breath. Now, I take the chance to connect, justifiably, the unexpectedly beautiful scenery with antiquity...

It is said that this icy-cold rapid stream, the tributary, the smaller ravine of Neda, is the ancient Lymax, the stream where Rhea was bathing, and somewhere around the area lies Eurynome's shrine, the goddess with the human body and the fish tail, with her statue protected inside the structure, bound by golden chains. Having just given birth to Zeus on Mt. Lycaon, afraid that he would have the same tragic fate and be eaten by his father Cronus, Rhea gave the infant to Neda the Nymph, who bathed it and washed his hair at the fountainhead of Lycaon, and then protected and raised him together with Theisoa and Hagno. I cannot imagine a more fitting place in the entire Greece for this exquisite myth...

A small walk after the first waterfall, a slightly more steep part of the ascending path is

είναι ο αρχαίος Λύμαξ, το ρέμα στο οποίο λουζόταν η Ρέα, και κάπου εδώ γύρω βρισκόταν και το ιερό της Ευρυνόμης, της θεότητας με σώμα γυναίκας και ουρά ιχθύος, με το ξόανό της να παραμένει προστατευμένο στο εσωτερικό του κτίσματος, δεμένο με χρυσές αλυσίδες. Έχοντας μόλις γεννήσει το Δία, στο όρος Λύκαιον, και φοβούμενη πως θα έχει την ίδια τραγική μοίρα, να φαγωθεί δηλαδή από τον πατέρα του τον Κρόνο, η Ρέα παρέδωσε το βρέφος στη Νύμφη Νέδα, η

divided into two directions. To the north, predominates the second waterfall that I will dare to call the most wonderful double jet cascade that I have, until now, seen in my travels. In front of it there is an equally alluring pool, larger in diameter from the first, which attracts the most swimmers during the summer months. Words are not enough... To the left, as the vegetation is significantly decreased and the view to the ravine becomes

Στα δεξιά, στο βάθος, δεσπόζει ο δεύτερος καταρράκτης, τον οποίο ίσως τολμήσω να αποκαλέσω και τον ωραιότερο διπλό πίδακα καταρράκτη που έχω καταγράψει ως τώρα στα ταξίδια μου. Εμπρός του, μια εξίσου δελεαστική υδάτινη κολυμπήθρα, μεγαλύτερης διαμέτρου από την πρώτη, που μάλλον συγκεντρώνει και τους περισσότερους λουόμενους κατά τους θερινούς μήνες. Τα λόγια περιπεύουν... Στα αριστερά, με τη βλάστηση να μειώνεται αισθητά και τη

the sun before, during and after noon, and as most people visit it during the summer months, a pause for rest under the shadow of the rock by the hermitage, or in the cool interior of the temple (with the lime washed stone walls and the few icons), a hat and a bottle of water, are probably necessary to everyone. This is in brief the acquaintance of the travelers to Neda's ravine, and believe me when I say that this is a true life experience. However,

Ο τρίτος και τελευταίος καταρράκτης, του Λύμακα, ενώνει τα νερά του με τη Νέδα λίγο πριν το στόμιο. The third and last waterfall of Lymakas, merges its waters with Neda just before the mouth.

οποία το έπλυσε και το έλουσε στο κεφάλι του Λύκαιου, και στη συνέχεια το προστάτευσε και το ανέθρεψε, μαζί με τη Θεισσία και την Αγνώ. Δεν μπορώ να φανταστώ πιο ταιριαστό μέρος σε όλη την Ελλάδα, για αυτό τον εξαίσιο μύθο...

Με ελάχιστο περπάτημα μετά τον πρώτο καταρράκτη, ένα λίγο πιο απότομο κομμάτι του ανηφορικού μονοπατιού, χωρίζεται σε δύο κατευθύνσεις.

even more impressive and clear, a narrow path passes by the small church of Koimisis Theotokou and ends right next to a big and imposing monolithic formation which hosts a modest carved hermitage. This place is "officially" part of Elia, since also because of its geomorphology it belongs to this prefecture. In any case, as this part of the route is the most exposed to the rays of

Αποψη του φαραγγιού πάνω από το «Στόμιο», ενώ διακρίνεται και το λιτό ασκηταριό, φωλιασμένο στους απότομους βράχους. // View of the ravine above the Mouth, and a simple hermitage, perched on the steep rocks.

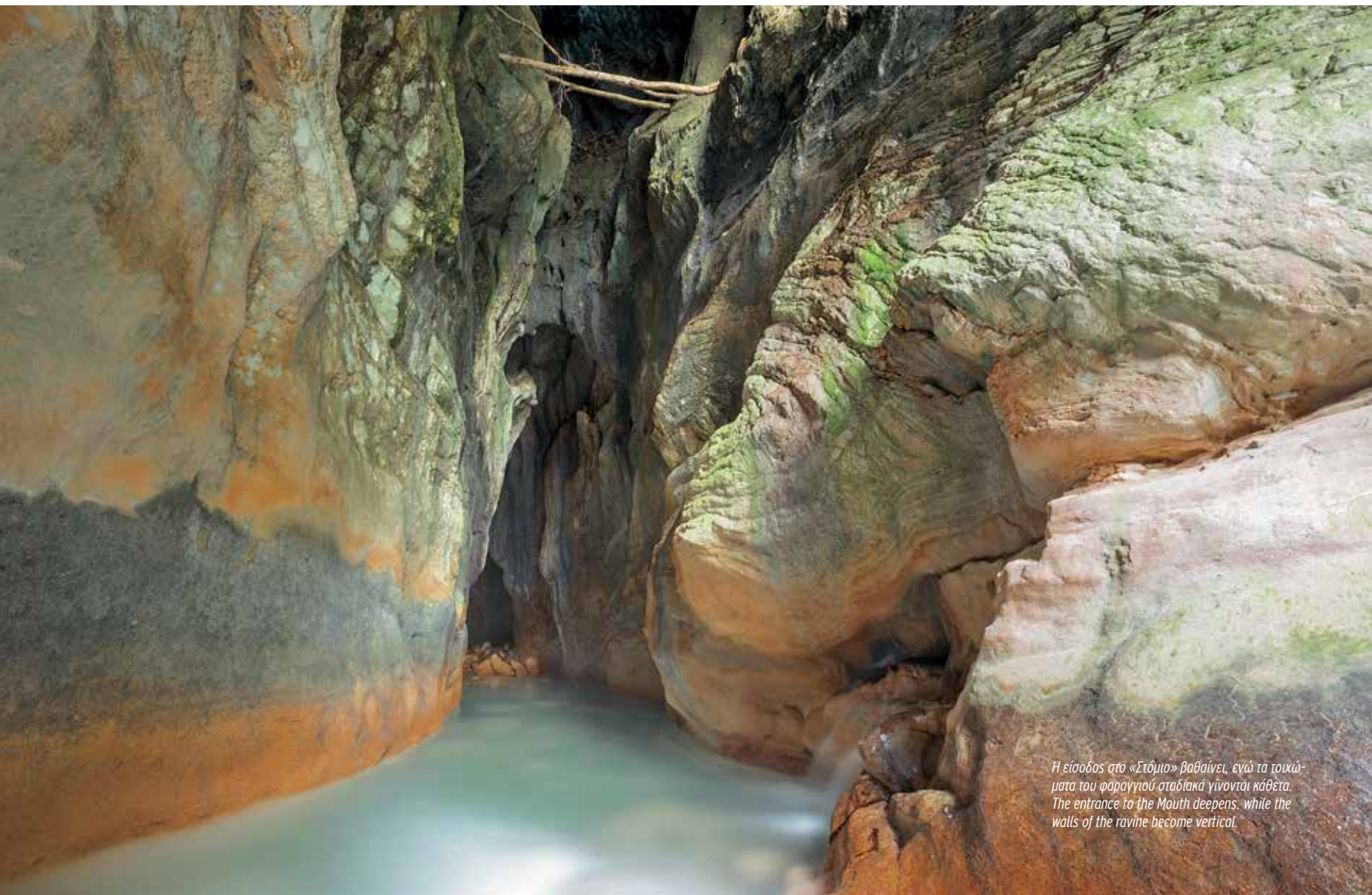
θέα στο φαράγγι να καμώνεται ολόενα και πιο εντυπωσιακή και σαφής, το μικρό μονοπάτι περνά από το μικρό πέτρινο εκκλησάκι της Κοίμησης της Θεοτόκου και καταλήγει ακριβώς δίπλα, στον μεγάλο επιβλητικό μονολιθικό σχηματισμό που φιλοξενεί μια ταπεινή λαξευμένη σκήπη. Αυτό το σημείο, «επισήμως» καταχωρείται ξεκάθαρα στην Ηλεία, μιας και λόγω γεωμορφολογίας προσκείται στο συγκεκριμένο νομό.

as entering the Mouth is still pending and the "exploration" of the unexpectedly interesting Municipality of Trifylia has just started, I head back to the small wooden bridge and look, to my right this time, a little lower, to the strong rope that was installed there to assist the visitors to pass the river's bank and enter into a fairy-tale world. Standing by the third waterfall of Lymakas mentioned above and

Όπως και να έχει, από τη στιγμή που πρόκειται για το πλέον εκτεθειμένο σημείο της γνωστής διαδρομής, στις ακτίνες του ήλιου κατά τις ώρες που προσεγγίζουν το μεσημέρι, πριν και μετά, και επειδή η πλειάδα των επισκεπτών καταφθάνει εδώ κατά τους θερινούς μήνες, η ξεκούραση στη σκιερή βάση του βράχου εκατέρωθεν της σκήτης ή στο δροσερό εσωτερικό του ναΐσκου (με τους ασβεστωμένους πέτρινους τοίχους και τις λιγοστές εικόνες), το

looking ahead, the walls become narrower and almost vertical, while next to the entrance of the Mouth the water is so deep that sometimes you have to swim. As you pass from the light to the shadow and the semidarkness, you realize that your eyes try to become accustomed with an irregular, extremely beautiful cave with a length of 80 meters approximately up to the exit. Water drips from the ceiling, pleasantly and rhythmically,

καπέλο και το νερό, μάλλον δεν θα πρέπει να λείπουν από κανέναν. Κάπως έτσι συνοψίζεται η δεδομένη γνωριμία των περιηγητών με το φαράγγι της Νέδας και, πιστέψτε με, πρόκειται για μια αληθινή εμπειρία ζωής. Επειδή όμως εκκρεμεί και η είσοδος στο Στόμιο, και η «εξερεύνηση» στον απρόσμενα ενδιαφέροντα Δήμο Τριφυλίας μόλις έχει ξεκινήσει τα πρώτα της βήματα, βρίσκομαι πίσω στο μικρό ξύλινο γεφύρωμα και κοιτώ, στα δεξιά μου αυτή τη

*Η είσοδος στο «Στόμιο» βαθιάνει, ενώ τα τοιχώματα του φαράγγιού σταδιακά γίνονται κάθετα.
The entrance to the Mouth deepens, while the walls of the ravine become vertical.*

Πέτρινη αψίδα με σμιλεμένο το ανάγλυφο των βράχων. // Stone arch carved by the rocks relief.

φορά, λίγο χαμηλότερα, το γερό σκοινί που έχει τοποθετηθεί εκεί για να διευκολύνει το πέρασμα της κοίτης του ποταμού και την είσοδο σε έναν κόσμο παραμυθένιο. Από τον προαναφερθέντα τρίτο καταρράκτη του Λύμακα, κοιτώντας μπροστά, τα τοιχώματα στενεύουν και γίνονται σχεδόν κάθετα, ενώ κοντά στην είσοδο του Στομίου το νερό βαθαίνει τόσο που ορισμένες φορές απαιτεί και κολύμπι. Κατά το πέρασμα από το φως στη σκιά και το ημίφως, έκθαμβος συνειδητοποιείς ότι η ματιά σου αναμετράται με ένα ακανόνιστο σπήλαιο ανατριχιαστικής ομορφιάς, μήκους 80 περίπου μέτρων μέχρι την έξοδο. Από τη στέγη στάζουν νερά, άλλοτε γλυκά και ρυθμικά, ενώ φτάνοντας σχεδόν στο μέσον, ένα μικρό άνοιγμα στην οροφή επιτρέπει την είσοδο στις ακτίνες του ήλιου, όταν αυτός βρίσκεται ήδη αρκετά ψηλά. Ο ήχος στη μυστηριακή κλειστή αίθουσα, αυτή η υδάτινη μουσική πανδαισία, πολλαπλασιάζεται από την ύπαρξη ενός μικρού καταρράκτη και, στη δεξιά πλευρά, ένα μικρό κομμάτι ξηράς είναι ιδανικό

and as you arrive almost to the middle of the cave, a small opening on the ceiling allows the sun rays to enter, when the sun is already high enough. The sound of the mystical enclosed space, this sublime music of the water, is multiplied by a small waterfall and to the right, a small piece of land is ideal for rest after swimming in the cold rapid waters, as well as to prepare your gear, if you attempt to capture some nice pictures from the inside of the Mouth. This imposing room hosts many different and harmless creatures. Small crabs, hundreds of bats hanging from the walls of the ceiling, and even some wild doves observe lazily the comings and goings of humans, an exit which going against the river's flow, demands that you travel light, have good swimming skills, or even wear a life-belt. After the Mouth, as nature has proven that the power and patience of its waters can penetrate solid rocks, no matter their length, as long as it is given the millennia it needs to complete this task,

για ξεκούραση από την παραμονή στα παγωμένα ορμητικά νερά, καθώς και για την προετοιμασία του εξοπλισμού, για όσους τολμηρούς επιχειρήσουν να βγάλουν καλές φωτογραφίες από το εσωτερικό του Στομίου. Αυτή η επιβλητική αίθουσα φιλοξενεί πολλές διαφορετικές και άκακες μορφές ζωής. Μικρά καβούρια, εκατοντάδες νυχτερίδες, γαντζωμένες στα τοιχώματα της οροφής, ακόμα και αγριοπερίστερα παρατηρούν νωχελικά την είσοδο και την έξοδο των ανθρώπων, μια έξοδο η οποία, γενόμενη κοντρα στη ροή του ποταμού, απαιτεί το κουβάλημα πολύ λίγου βάρους, την κολυμβητική ευχέρεια και δεινότητα, ίσως και τη χρήση σωσιβίου από μερικούς. Μετά το Στόμιο, με τη Φύση να έχει αποδείξει περίτρανα ότι η δύναμη και η υπομονή των νερών της μπορεί να τρυπήσει ακόμα και συμπαγείς βράχους, ασχέτως μήκους, φτάνει να της δοθούν οι χιλιετίες που χρειάζεται για αυτό το έργο, με πεζοπορία 35 λεπτών περίπου, κάνει την εμφάνισή του ένας ακόμα μικρός σκαλωτός καταρράκτης, πριν η Νέδα και το φαράγγι της ανοίξουν, ηρεμήσουν και περιπλανηθούν ανάμεσα σε λιβάδια και καλλιέργειες, ώσπου να ανταμώσουν με τον Κυπαρισιακό Κόλο και το Ιόνιο...

Μετά την έξοδο από το «Στόμιο», στην αριστερή του πλευρά, συναντά κανείς έναν όμορφο σκαλωτό καταρράκτη. // After exiting the Mouth you meet, to its left side, a wonderful, terraced waterfall.

it takes a walk of almost 35 minutes to reach one more step-like waterfall, before Neda and its ravine open up, calm down and flow into fields and cultivated lands, until they meet the Gulf of Kyparissia and the Ionian Sea...

Επιστρέφοντας
(πιθανά) στο
Κοπανάκι, και
εντοπίζοντας
την απίστευτη
«Περιστεριά»...

Τρεις διαφορετικές προτάσεις διαδρομών, με κοινή κατάληξη την Κυπαρισσία...

Κατά την επιστροφή, οδικώς, στα Πλατάνια, ήδη έχουν αρχίσει να ανοίγονται πολλές διαφορετικές προοπτικές ταξιδιού, όλες τους με κάτι εντελώς διαφορετικό να προσφέρουν, και με κοινό παρονομαστή τη σχεδόν δεδομένη στάση στην πανέμορφη Κυπαρισσία. Σαφώς και δεν μπορούν οι διαδρομές να πραγματοποιηθούν σε μια και μόνο ημέρα, η παρουσίασή τους όμως, συνάμα με τους βασικούς σταθμούς τους, θα βοηθήσουν ώστε να οργανωθεί μια ενδελκής και πλήρης αποτύπωση ολόκληρου του βόρειου τμήματος του Δήμου Τριφυλίας. Ξεκινούμε λοιπόν, με περισσή όρεξη, διάθεση και κέφι...

Three different route suggestions, which all end at Kyparissia...

Upon returning by car to Platania, many different travel options are open, all of them offering something different, with a common denominator a stop at wonderful Kyparissia. Naturally not all routes can be travelled in one day, however their presentation and the mention of the main stops, will help organize a thorough and complete tour of the north part of the Municipality of Trifylia. So let's get started, with zest, good mood and high spirits...

*Διώροφα λιθόκλιτα σπίτια και θολωτές βρύσες πλαισιώνουν το γραφικό χωριό της Κεφαλόβρυσης.
Two-storey stone-built houses and domed fountains surround the picturesque village Kefalovrysi.*

Το πρώτο σκέλος της διαδρομής προς νότο, είναι πιθανότερα και το μοναδικό κομμάτι που έχει ήδη διανύσει κάποιος που έρχεται από τα κεντρικά της Πελοποννήσου, από την Αθήνα και αλλού, με προορισμό τη Νέδα, μιας και συνδέεται με το βασικό οδικό δίκτυο της νοτίου Ελλάδας. Ξεκινώντας λοιπόν από τα Πλατάνια, ο πρώτος μεγάλος οικισμός, από τον οποίο περνά και ο κεντρικός δρόμος, είναι η Κεφαλόβρυση, ένα αρχοντικό χωριό με διώροφα πέτρινα σπίτια, χτισμένο σε κα-

Returning at Kopanaki and locating the unbelievable Peristeria...

The first part of the journey to the south is probably the only part that someone coming from the centre of Peloponnese, from Athens and elsewhere, and heading to Neda, has already covered, as it is connected with the main road network of southern Greece. So starting from Platania, the first large village which is also crossed by the main road, you meet

*Το πέτρινο κτίριο του σιδηροδρομικού σταθμού.
The stone building of the railway station.*

τάφυτη πλαγιά, της οποίας οι δύο βαθιές καταπράσινες ρεματιές το χωρίζουν σε τρεις «γειτονιές». Παραδοσιακά σοκάκια, γραφικότητα και ηρεμία, σε μια χαλαρή βόλτα γύρω από τον Άγιο Νικόλαο, στο κέντρο του χωριού, πρωτοκατοικημένου τουλάχιστον από τις αρχές του 15ου αιώνα... Από εδώ, και για τα επόμενα 7 χιλιόμετρα που απομένουν για το Κοπανάκι, αφενός οι διαδοχικές και κάπως κουραστικές στροφές (στον καλό πάντως ασφαλτόδρομο) εξομαλύνονται, αφετέρου σχεδόν τρία χιλιόμετρα πιο κάτω, άλλη μια καλή φωτογραφική ευκαιρία θα εμφανιστεί με την εικόνα του Σιτοχωριού, στην απέναντι εγγύς πλαγιά στα δεξιά. Το συμπαθητικό χωριό με τα πέτρινα σπίτια, διαθέτει ιδανική θέα στην ανατολή και όμορφα ανηφορικά σοκάκια. Μετράει τουλάχιστον τρειςήμισι αιώνες ζωής και πλέον διαθέτει πλούσιο ελαιώνα και περιβόλια. Κατά το παρελθόν παρήγαγε μεγάλες ποσότητες σιτηρών, εξ ου και η ονομασία του. Ακολουθεί μια χαλαρή στάση στο Κοπανάκι, ένα μεγάλο μεσόγειο χωριό, με αρκετά διαφορετικό οικιστικό χαρακτήρα από τα περισσότερα της περιοχής, αλλά διαθέτον και αυτό πολλά παραδοσιακά σπίτια και ολάνθιστες αυλές. Φιλοξενεί περισσότερες από 1000 μόνιμες ψυχές και, για πολλούς και

Kefalovrysi, a stately village built on a verdant slope, with two-storey stone houses and two deep green gullies dividing it into three “neighborhoods”. Traditional alleys, picturesque corners and serenity fill your walk past Agios Nikolaos in the heart of the village, where the first inhabitants settled at the beginning of the 15th century. From here and for the 7 kilometers left to arrive at Kopanaki, the successive and somewhat tiring turns of the asphalt road become smoother, and three kilometers further down the road, a new good opportunity for shooting some photographs comes up, as the image of Sitochori appears on the opposite slope to the right. This charming village with its stone houses, offers an ideal view to the east and pretty uphill alleys. It has a life-span of three and a half centuries and boasts a lush olive grove and gardens. In the past it produced large quantities of cereals to which it owes its name. Next, we stop to relax at Kopanaki, a large Mediterranean village, with a different residential character from the others in the area, but which also features traditional houses and flowered yards. It accommodates more than 1,000 permanent residents and is, for many reasons, a

Στη λαϊκή αγορά της Κυριακής, πωλούνται πλήθος χειροποίητων αντικειμένων, εργαλείων και υφασμάτων. // At the open Sunday market, many artifacts, tools and fabrics are sold.

διαφορετικούς λόγους, αποτελεί βασικό κόμβο αυτού του βόρειου τμήματος του Δήμου Τριφυλίας. Οι κάτοικοι του ασχολούνται πρωτίστως με την παραγωγή ελαιολάδου, ενώ φημίζεται και για την ψητή του «γουρνοπούλα» κατά το «παζάρι», τη λαϊκή αγορά που λαμβάνει χώρα στην κεντρική πλατεία του χωριού, κάθε Κυριακή, αδιάλειπτα από το 1900. Στο ίδιο σημείο, μπορεί κανείς να

main hub of the north part of the Municipality of Trifylia. Its residents are occupied mainly in olive oil production, while it is also known for its roasted sow during the “bazaar”, the open market which takes place in the main square of the village every Sunday, constantly since 1900. In the same spot, you can admire the most scenic perhaps corner of the village, next to

*Λίθινη τοξωτή σιδηροδρομική γέφυρα μεταξύ των χωριών Καλό Νερό και Κοπανάκι.
Arched stone rail bridge between the villages of Kalo Nero and Kopanaki.*

θαυμάσει την πιο γραφική ίσως γωνιά του οικισμού, δίπλα στις γραμμές και στον παλιό σταθμό του τραίνου. Το Κοπανάκι είναι γνωστό στην περιοχή, και για τον πρωταρχικό του ρόλο κατά την εθνική αντίσταση, πρώτα την περίοδο της ιταλικής κατοχής, και στη συνέχεια υπό την κατάληψη των Γερμανών. Στα δυτικά όρια του χωριού, με κατεύθυνση την Κυπαρισσία, εκτείνεται το Κάτω

the tracks and the old train station. Kopanaki is also famous in the area for its leading role during the national resistance, initially at the time of the Italian occupation and then under the German occupation. To the west borders of the village, towards Kyparissia, lies Kato Kopanaki, the residents of which have similar activities. Just three kilometers away, heading south

Κοπανάκι, με παρεμφερείς δραστηριότητες των κατοίκων του. Μόλις τρία χιλιόμετρα μακριά, με κατεύθυνση προς νότο και προς το χωριό Αρτίκι, σε ένα πλούσιο σκηνικό με οργανιστική βλάστηση, δέντρα και πολλά νερά, δεσπόζει πλέον ο άρτι ανακαινισθείς διπλός νερόμυλος (πρώτη φορά προσωπικά συναντώ κάτι τέτοιο, με τις φτερωτές να λειτουργούν δίπλα δίπλα στον ίδιο χώρο), γνωστός ως «Μύλος του Τυρογαλά», ιδιοκτησίας του Φώτη Χρονόπουλου ο οποίος, μετά από πολυετή αγώνα, δημιούργησε μια τουριστική μονάδα πρότυπο.

Εσωτερικό ο μύλος διαθέτει δύο μονάδες παραγωγής καθώς και νεροτριβή, γεγονός ιδιαίτερα σπάνιο για παραδοσιακό νερόμυλο.

The mill's interior has two production units as well as a water container, which was rare for a traditional watermill.

and towards Artiki village, in a rich setting with lush vegetation, trees and plenty of running waters, dominates the recently renovated double watermill (the first one I've met, with its blades operating in the same space next to one another), known as Mylos of Tyrogalas, owned by Fotis Chronopoulos who, after a long struggle, created a model tourist unit. Here, you can admire the mill channel, the watermills, the water container, the lime kiln used in the old days for the production of lime, you can

*Οι νερόμυλοι «Τυρογαλά» του Φώτη Χρονόπουλου, βρίσκονται σε μία τοποθεσία με πλούσια βλάστηση και μεγάλα δέντρα.
The Tyrogalas watermills of Fotis Chronopoulos are located in a green area with large trees.*

*Το Αρτίκι είναι κτισμένο αμφιθεατρικά σε κατάφυτο λόφο και περιβάλλεται από ελαιόδεντρα και κυπαρίσσια.
Artiki is built amphitheatrically on a verdurous hill and is surrounded by olive trees and cypresses.*

*Εντυπωσιακά κάθετα βράχια και άγρια βλάστηση στον ακατοίκτο οικισμό του Κρίτσι.
Impressive vertical rocks and wild vegetation at the deserted Kritsi settlement.*

Εδώ, μπορεί κανείς να θαυμάσει το μυλαύλακο, τους νερόμυλους, τη νεροτριβή, το ασβεστοκάμινο για την άλλοτε παραγωγή ασβέστη, να ενημερωθεί για την λειτουργία τους, να ξαποστάσει, να γευτεί ντόπια προϊόντα και παραδοσιακές συνταγές, να έρθει σε γενικότερη επαφή με την πλούσια αγροτική παράδοση της Τριφυλίας. Ένας επισκέψιμος πολυχώρος που σίγουρα αποτελεί «κόσμημα» για το δήμο.

Αμέσως μετά, το μικρό χωριό Αρτίκι στέκει νωχελικά σε έναν ομαλό καταπράσινο λόφο, 250 μέτρα πάνω από την επιφάνεια της θάλασσας. Έχει λιγοστούς κατοίκους και κατοικήθηκε γύρω στα 1850, ενώ υπάρχουν ενδείξεις και ευρήματα που μαρτυρούν την παλαιά παρουσία οικισμού, τουλάχιστον κατά τα πρωτοχριστιανικά και βυζαντινά χρόνια. Στα πέριξ συναντώνται οι ακατοίκτοι πλέον οικισμοί Κρίτσι και Παναγιά, ενώ στα αξιοθέατα του σημείου συμπεριλαμβάνεται και η όμορφη σπηλιά του «Μήτρου Ντόγκα» γνωστού πρωτοπαλικάρου του Κολοκοτρώνη και γενναίου πολεμιστή της επανάστασης...

Από εκεί πίσω λοιπόν, στο προαναφερθέν Κάτω Κοπανάκι, μέχρι και τη διασταύρωση νοτίως του Καλού Νερού, ο δρόμος είναι πολύ καλός και επιτρέπει ασφαλή και γρήγορη οδήγηση. Μιας όμως και αυτό το κομμάτι της περιήγησης είναι σχετικά σύντομο και σίγουρα θα αφήσει άφθονο ελεύθερο χρόνο στη διάρκεια μιας μέρας, ειλικρινά το καλύτερο που έχει να κάνει κανείς, προτού καταλήξει στην Κυπαρισσία, είναι να αναζητήσει τον εξαιρετικά όμορφο και γραφικό μικρό ασφάλτινο δρόμο, γεμάτο ελαιώνες, έχοντας στρίψει και ακολουθώντας τη σήμανση για το χωριό Ράχες, μόλις ενάμισι χιλιόμετρο στα ανατολικά από την εθνική οδό που κινείται νότια. Το χωριό είναι πολύ συμπαθητικό, με ωραία σύγχρονα σπίτια,

learn about their operation, rest and taste local produce and traditional recipes, and in general, get to know the rich agricultural past of Trifylia. An open complex to visitors, that can certainly be considered as a “jewel” of the municipality. Right after, the small Artiki village stands idly on a smooth green hill, 250 meters above sea level. It has a few residents and was first inhabited in 1850, while there are evidence and findings testifying the existence of an old settlement, at least since the early Christian and Byzantine eras. Nearby you meet the deserted settlements of Kritsi and Panagia, while one of the area’s attractions is the wonderful cave of Mitros Dogkas, the well-known chief warrior of Kolokotronis and brave fighter of the Revolution... From back there then, from the aforementioned Kato Kopanaki and up to the intersection to the south of Kalo Nero, the road is very good and allows for a safe and fast drive. Since this part of the tour is relatively short and will definitely leave plenty of free time in the space of one day, the best that you can do before arriving at Kyparissia is to look for the extraordinary and picturesque small asphalt road, filled with olive groves, after you turn and follow the signs to the village Raches, just one and a half kilometer to the east of the national road going south. This village is very charming, with pretty modern houses, surrounded by cultivated lands and smooth low hills. The remaining 3.7 kilometers of the journey are equally delightful and lead to the archaeological site of Peristeria, winding through idyllic hills filled mainly with olive trees. There, on the humble plateau just in front of the modest entrance, no one can suspect that this is

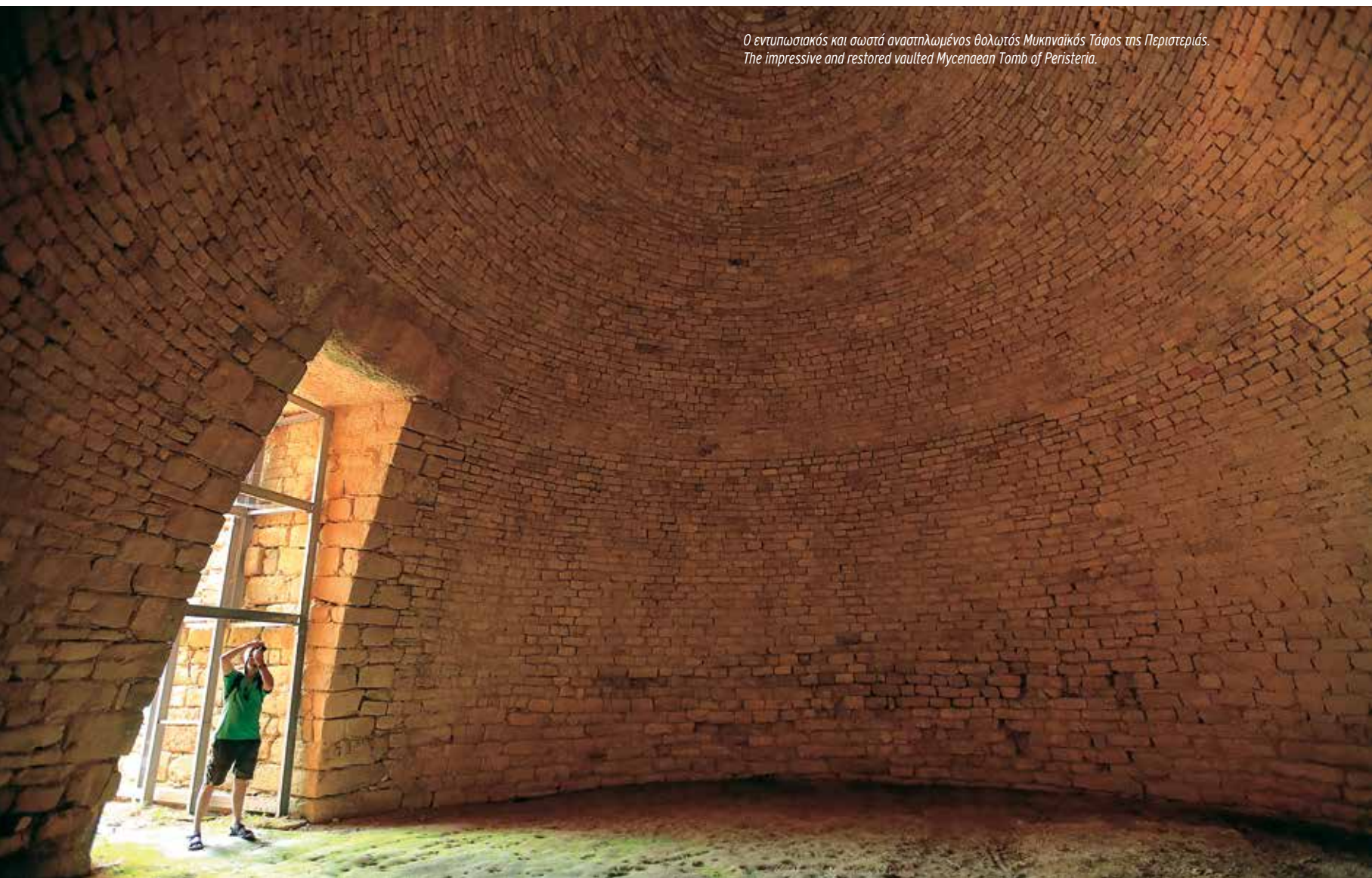
περιτριγυρισμένο από καλλιέργειες και ήπιους χαμηλούς λόφους. Περισσής και παρόμοιας ομορφιάς, είναι και τα υπόλοιπα 3,7 χιλιόμετρα της διαδρομής, έως την είσοδο του αρχαιολογικού χώρου της «Περιστεριάς», με φιδίσιας στροφές ανάμεσα σε ειδυλλιακούς λοφίσκους, κυρίως με ελιές. Εκεί, στο ταπεινό πλάτωμα, πριν την εξίσου ταπεινή είσοδο, ουδείς σχεδόν υποψιάζεται ότι έχει ήδη έρθει η στιγμή για τη δεύτερη πολύ μεγάλη ταξιδιωτική έκπληξη της περιοχής, μετά τη

the moment for the second huge travel surprise of the area, after Neda. Initially a small walk inside the uphill olive grove reveals at the far left, the few remains, the bases and the foundations of two domed tombs, traces of fortifications and houses, and you start to wonder whether this archaeological site has shown all it had to offer. However, a few dozen meters to the right, the path leads to an exquisite restored domed tomb, the interior of

Νέδα. Αρχικά, ένας μικρός περίπατος στον ανηφορικό ελαιώνα, αποκαλύπτει στο βάθος αριστερά, τα λιγοστά ερείπια, τις βάσεις και τα θεμέλια δύο θολωτών τάφων, σπαράγματα οχυρώσεων και οικιών, ενώ αρχίζει (κακώς βέβαια) να γεννάται η υποψία πως ο συγκεκριμένος αρχαιολογικός χώρος έδωσε ό,τι οπτικά μπορούσε να δώσει. Και όμως, λίγες δεκάδες μέτρα στα δεξιά, το μονοπάτι οδηγεί σε έναν εκπληκτικό αναστηλωμένο θολωτό τάφο, το εσωτερικό του οποίου

which is open and accessible and makes you feel that you have discovered something unique and important. Now, the characterization of this point as the “Mycenae of the west Peloponnese” is fully justified. Professor Marinatos was the first who started excavating here during the 1960’s (followed by Georgios Korres in the 1970’s), listening to his special instinct and the locals from the adjacent village of Myros (to the east lies Alimaki, one

*Ο εντυπωσιακός και σωστά αναστηλωμένος θολωτός Μυκηναϊκός Τάφος της Περιστεριάς.
The impressive and restored vaulted Mycenaean Tomb of Peristeria.*

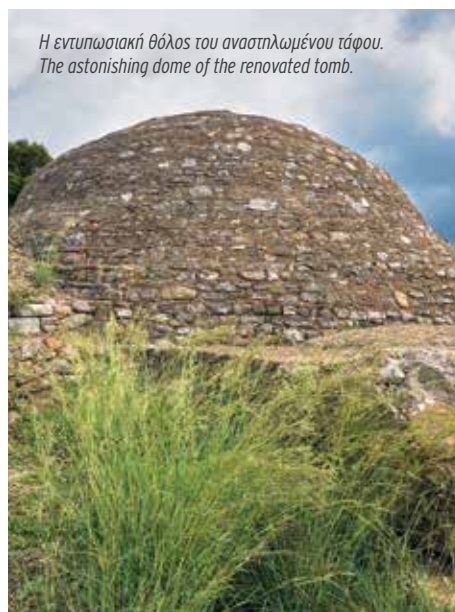

*Ο δρόμος που καταλήγει στην είσοδο του αναστηλωμένου Μυκηνναϊκού τύμβου.
The path that leads to the entrance of the restored Mycenaean tomb.*

είναι ανοιχτό και προσβάσιμο, και σε κάνει να νιώθεις ότι έχεις εσύ ο ίδιος ανακαλύψει κάτι πρωτοφανές και σπουδαίο. Τώρα ναι, ο χαρακτηρισμός του σημείου ως «Μυκίνες της δυτικής Πελοποννήσου» είναι απολύτως δικαιολογημένος.

Ο καθηγητής Μαρινάτος ήταν ο πρώτος που ξεκίνησε ανασκαφές εδώ, τη δεκαετία του 1960 (δίνοντας τη σκυτάλη στον Γεώργιο Κορρέ, τη δεκαετία του 1970), ακολουθώντας το ιδιαίτερο ένστικτο του και ακούγοντας τους ντόπιους από το κοντινό μικρό χωριό Μύρο (στα ανατολικά του, βρίσκεται το Αλημάκι, ένα από τα μικρότερα χωριά του Δήμου), να μιλούν για ένα μεγάλο πελεκημένο τμήμα πέτρας που οι παλαιότεροι είχαν αποσπάσει από την κορυφή του λόφου της Περιστεριάς, προκειμένου να το χρησιμοποιήσουν ως βάση για τα «πόδια» του γεφυριού στο «Σούφαγα». Η κινητοποίηση ήταν μεγάλη και γρήγορα φάνηκε η σπουδαιότητα του μνημείου. Παρά τη σύλησή του ήδη από την αρχαιότητα, βρέθηκαν τρία πανέμορφα χρυσά κύπελλα, ένα μεγάλο χρυσό διάδημα, χρυ-

σές κρinoειδείς ψήφοι, χρυσοί ρόδακες, ταινίες από ελάσματα χρυσού και πάρα πολλά άλλα (κτερίσματα, όστρακα, εργαλεία, αιχμές βελών). Ο λόφος με τα κτίσματα του, χρησιμοποιήθηκε από τη Μεσοελλαδική Εποχή (2050 – 1680 π.Χ.) έως και το τέλος της Μυκηνναϊκής Περιόδου (περίπου 1180 π.Χ.) και τα ταφικά μνημεία της «Περιστεριάς» αποτελούν ένα από τα αρχαιότερα παραδείγματα θολωτών τάφων στην ηπειρωτική Ελλάδα. Παρεμπιπτόντως, μιας και αυτή είναι πλέον μια σημαντική παράμετρος για τον κάθε συνειδητοποιημένο ταξιδευτή, η είσοδος του μεγάλου θολωτού τάφου, κατά τους θερινούς μήνες, φωτίζεται εντελώς κόντρα, οπότε θα δυσκολευτείτε να τη φωτογραφίσετε σωστά στη σκιά, αν βρεθείτε εκεί νωρίς το πρωί...

*Η εντυπωσιακή θόλος του αναστηλωμένου τάφου.
The astonishing dome of the renovated tomb.*

*Ευρήματα από τον «Μυκηνναϊκό Τάφο 3» που εκτίθενται και φυλάσσονται στο μουσείο της Χώρας Τριφυλίας.
Findings from Mycenaean Tomb 3, exhibited and kept at the museum of Chora Triphylias.*

Επιπρόσθετα, με το 2015 να λειτουργεί ως αφετηρία αυτού που πιθανά θα λάβει όμορφες διαστάσεις πολιτισμικού γίγνεσθαι, στο πλάτωμα έξω από τον αρχαιολογικό χώρο, στις 31 Ιουλίου, υπό το φως της πανσελήνου, πραγματοποιήθηκε εδώ συναυλία του κουιντέτου χάλκινων

large golden diadema, golden lily-shaped ballots, golden rosettes, sheets of gold and many other items, such as burial gifts (kterismata), shells, tools, and arrowheads, were found. The hill and its buildings were used during the Middle Helladic period (2050 - 1680 B.C.) until the end of the Mycenaean period (1180 B.C. approximately), and the tombs of Peristeria are among the most ancient examples of domed tombs in continental Greece. Incidentally, as this is important for all conscientious travelers, the entrance of the big domed tomb during the summer months is backlit, so it will be hard to take proper photos in the shadow if you are there early in the morning... In addition, on July, 31, 2015, a date that may mark the beginning of a new annual cultural festival, in the open space outside the archaeological site, under the full-moon light, a quintet of brass wind instruments called Metallon of the State Orchestra of Athens gave a concert here, while

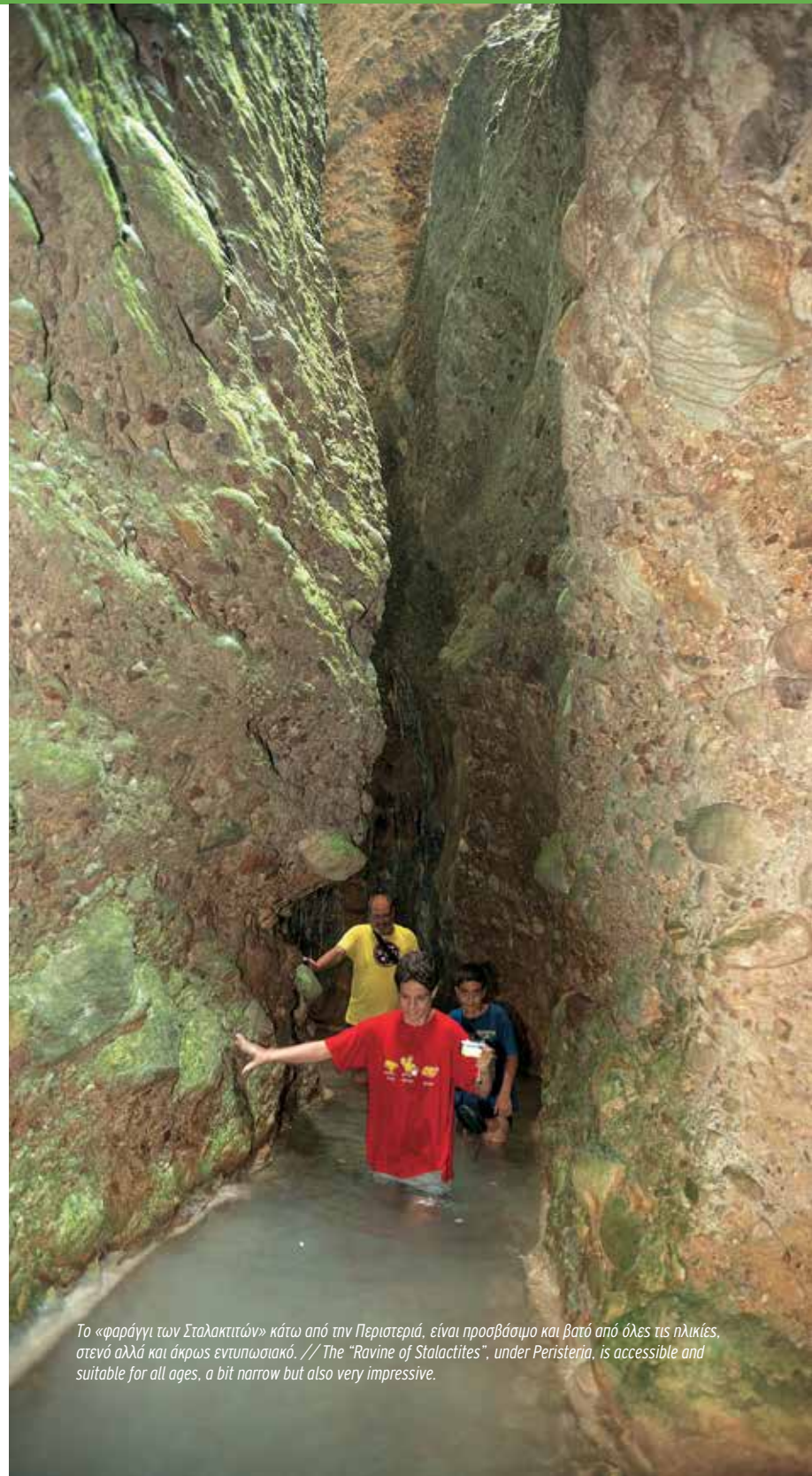

Στους ταφικούς θαλάμους της Περιστεριάς, η αρχαιολογική σκαπάνη ανακάλυψε πλήθος πολύτιμων ευρημάτων, χρυσών, χάλκινων και ασπμένιων σκευών. // At the chambers of Peristeria tombs, the archaeological excavations brought to light many valuable findings, gold, copper and silver articles.

κρουστών «ΜΕΤΑΛΛΟΝ», της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών, ενώ, μια ώρα πριν, είχε προηγηθεί μια εξαιρετική ξενάγηση στον αρχαιολογικό χώρο από τον ίδιο το Γεώργιο Κορρέ, καθηγητή προϊστορικής αρχαιολογίας και, ως γνωστόν, υπεύθυνο των ανασκαφών της «Περιστεριάς». Η επιτυχημένη οργάνωση έγινε πραγματικότητα με την σύμπραξη του Δήμου Τριφυλίας, της Κοινωφελούς Επιχείρησης Τριφυλίας και της Εφορίας Αρχαιοτήτων Μεσσηνίας...

Αυτό βεβαίως που θεωρείται εξίσου αναπάντεχο με την είσοδο στο μεγάλο θολωτό τάφο, είναι και η πεζοπορία και ανακάλυψη του μικρού φαράγγιού της Περιστεριάς, το οποίο μας παρέπεμψε ευγενικά να επισκεφθούμε, ο φύλακας του αρχαιολογικού χώρου. Η παρότρυνσή του ήταν όχι μόνο ορθή αλλά και οδήγησε σε ένα παραμυθένιο τοπίο, άγνωστο στους πολλούς. Γνωστό και ως «Φαράγγι με τους Σταλακτίτες», αποτελεί αληθινό φυσικό «κόσμημα» του Δήμου Τριφυλίας και προσεγγίζεται, δεξιά της εισόδου του αρχαιολογικού χώρου της «Περιστεριάς»,

one hour earlier an amazing tour to the archaeological site was given by Georgios Korres himself, professor of pre-historic archaeology and head of the excavations at Peristeria. The successful organization was realized with the aid of the Municipality of Trifylia, the Non-Profit Charitable Organization of Trifylia and the Ephorate of Antiquities of Messenia. Another thing just as unexpected as the entrance to the large domed tomb, is the hike and discovery of the small ravine of Peristeria, that the guard of the archaeological site recommended us to visit. His recommendation was not only justified, but also led us into a fairy-tale landscape largely unknown. Also called "The Ravine with the Stalactites", it is a natural "jewel" of the Municipality of Trifylia and can be reached heading right from the archaeological site of Peristeria to the north and walking for about 20-25 minutes. This old path used to serve the needs of the farmers of the nearby villages and is

Το «φαράγγι των Σταλακτιτών» κάτω από την Περιστεριά, είναι προσβάσιμο και βατό από όλες τις ηλικίες, στενό αλλά και άκρως εντυπωσιακό. // The "Ravine of Stalactites", under Peristeria, is accessible and suitable for all ages, a bit narrow but also very impressive.

Στο τέλος του φαραγγιού συναντά κανείς απροσδόκπα έναν καταρράκτη. Τα νερά του κυλούν στον σκληρό βράχο και δημιουργούν μια ήρεμη μικρή λίμνη. // At the end of the ravine there is an unexpected waterfall. Its waters run in the hard rock and form a quiet, small lake.

με κατεύθυνση προς τα βόρεια και περπάτημα περίπου 20 – 25 λεπτών. Αυτό το παλιό μονοπάτι, παλιά εξυπηρετούσε τις ανάγκες των αγροτών των εγγύς χωριών και τώρα είναι κατάφυτο από κουμαριές, σφεντάμια και πουρνάρια. Στη διακλάδωση, η σχετική σήμανση δείχνει αριστερά το δρόμο για το φαράγγι. Η αρχική ανηφορική κλίση δίνει τη θέση της σε κάθοδο η οποία καταλήγει σε διαμορφωμένο χώρο, με γεφυράκι, πετρόκτιστα τοιχεία και βρύση. Από εκεί ακριβώς ξεκινά, με μήκος μόλις μερικές δεκάδες μέτρα, αλλά άκρως εντυπωσιακό στην ομορφιά και στην όψη. Η είσοδος, όπως και τα περισσότερα σημεία του εσωτερικού, είναι τόσο στενά ώστε μπορεί κανείς να αγγίξει ταυτόχρονα και τα δύο πλάγια τοιχώματα, ανοίγοντας απλώς τα χέρια του. Το χρώμα των τοιχωμάτων, αλλού είναι βαθύ πράσινο από τα βρύα, και αλλού κοκκινωπό από τα λογής πετρώματα. Η κοίτη του ποτα-

now filled with strawberry trees, maple trees and kermes oaks. At the junction, the sign indicates that the road to the ravine is to the left. The initial upward gradient turns to a descent which ends at a landscaped area with a bridge, stone walls and a spring. This is the ravine's starting point, and although it is just a few dozen meter long, it is very impressive both in terms of beauty and as a sight. Its entrance, as well as most of its inside walls, are so narrow that you can touch simultaneously both side walls by just opening your arms. The color of the walls is at some parts dark green from the moss, and at other parts red from the various rocks. The river's bank is flat and sandy, while the water is quite cold but its level is low (so wear the appropriate clothes and be prepared). Next, there is a cavernous L-shaped space, 11-meters long, with an

μού είναι επίπεδη, αμμώδης, και το νερό αρκετά κρύο αλλά με στάθμη σχετικά χαμηλή (ας είστε αναλόγως ντυμένοι και προετοιμασμένοι λοιπόν). Σειρά έχει μια σπηλαιώδης αίθουσα σε σχήμα «γάμμα», μήκους 11 μέτρων, με εντυπωσιακό σταλακτιτικό διάκοσμο και καλή ακουστική. Από εκεί, το νερό του Αρκαδικού Ποταμού (ή «Περιστεριά») βαθαινει σταδιακά μέχρι και το στήθος, ενώ ένας στενός μαϊανδρος οδηγεί σε ωραιότατο καταρράκτη ύψους 8 μέτρων και σε μια μικρή λιμνούλα. Για τους τολμηρούς, η αναρρίχηση πίσω από τον καταρράκτη, οδηγεί στο άνω μέρος του φαραγγιού...

Και, κλείνοντας αυτή την περιγητική εκδοχή, αξίζει η παραπομπή στον Στράβωνα, που μιλά για το συγκεκριμένο ποταμό: «Ο δε Κυπαρισσός εστί μεν περί την πρότερον Μακιστίαν, ννία και πέραν της Νέδας εστί η Μεσσηνιακή Κυπαρισσία ενικώς τε και θηλυκώς, ο δε ποταμός Κυπαρισσείς...»

Πολλά τα ονόματα για αυτό το μικρό ποτάμι που πηγάζει βορειοδυτικά του χωριού Αετός και εκβάλλει λίγο νοτιότερα του Καλού Νερού, αλλά σημαντική η παρουσία και η σημασία του στο τοπικό οικοσύστημα. Το συνολικό του μήκος δεν ξεπερνά τα 20 – 22 χιλιόμετρα και υπάρχουν ιστορικές μαρτυρίες που αναφέρουν πως, κατά την αρχαιότητα (τουλάχιστον μεταξύ 5ου και 3ου αιώνα) ήταν πλωτό σε κάποια σημεία του, και διευκόλυε την χρήση μικρών πλεούμενων για πολεμικές επιχειρήσεις των Σπαρτιατών και άλλων. Είναι ένας όμορφος βιότοπος, γεμάτος τριχινόδια και χαμοσούρτια (είδη ψαριών), μικρά σκυλόψαρα, χέλια, νερόφιδα, νεροχελώνες, αλκυόνες, γλαρόνια, ερωδιούς, νερόκοτες και χνόνοπαπιες. Αντιστοίχως, και η κλωρίδα που το περιβάλλει είναι αρκετά πλούσια και χρήζει προστασίας...

Η βρύση και ο διαμορφωμένος χώρος πριν το στενό φαράγγι. // The spring and its landscaped area before the narrow ravine.

impressive stalactite decor and fine acoustics. From there, the water of the Arcadian River (or Peristeria) gradually deepens and reaches up to the chest, while a narrow meander leads to a beautiful 8-meter high waterfall and to a small pond. For the bold, the climb behind the waterfall leads to the upper part of the ravine...

And, as a conclusion to this tour, it is worth citing Strabo who talks about this river: “The Kyparisseis is around the earlier Makistia, when it still extended across the Neda... Messenian Kyparissia... in the singular and feminine. The river is the Kyparisseis...” The small river with the many names, springing from the northwest of the village Aetos and emptying south of Kalo Nero, has an important presence and significance to the local ecosystem. Its total length is merely 20-22 kilometers and some historic accounts mention that, during antiquity (at least between the 5th and 3rd centuries) it was navigable at some points, and facilitated the crossing of small ships for the military operations of the Spartans and others. It is a beautiful biotope, full of rare fish species, small dogfish, eels, water snakes, turtles, halcyons (kingfishers), terns, herons, waterhens and shelducks. Respectively, the flora surrounding it is very rich and requires protection...

Επιλέγοντας
την κεντρική
διαδρομή, για
το Σιδηρόκαστρο
και τη Βανάδα...

Το Σιδηρόκαστρο είναι κτισμένο αμφιθεατρικά σε απότομη πλαγιά του λόφου και πλαισιώνεται με γλυπτά μοναδικής τέχνης και αισθητικής. // Sidirokastro is built amphitheatrically on a steep slope of the hill and is surrounded by masterful and beautiful sculptures.

Πίσω στον κεντρικό δρόμο που συνδέει το «Καλό Νερό» με το Κοπανάκι, και μόλις δύο χιλιόμετρα από την έναρξη του στα δυτικά, μια αριστερή διασταύρωση δείχνει το δρόμο για Σιδηρόκαστρο και Βανάδα (μεταξύ άλλων), δύο χωριά που σίγουρα οφείλει κανείς να επισκεφθεί. Η διαδρομή περνά αρχικά από τον Κάκκαβα, ένα συμπαθητικό μικρό χωριό, γεμάτο μελίσσια, άφθονο πράσινο, λεμονιές και ελιές. Από αυτό το σημείο, έως

Selecting the central route for Sidirokastro and Vanada...

Back to the main road that connects Kalo Nero with Kopanaki, and just two kilometers away from its beginning to the west, a left intersection indicates the road to Sidirokastro and Vanada (among others), two villages that you must visit. The route starts initially from Kakkava, a small charming village full of beehives,

και το Σιδηρόκαστρο, οι στροφές είναι πάρα πολλές και η οδήγηση θα πρέπει να γίνεται προσεκτικά, μιας και οι διαδοχικοί ελαιώνες και η πυκνή βλάστηση θα τείνουν να «αποσπάσουν» την προσοχή του οδηγού – περιηγητή. Οκτώ χιλιόμετρα βορειότερα, στα δεξιά, υπάρχει διασταύρωση για τα χωριά Καμάρι και Γλυκορίζι, οικισμούς με λίγες δεκάδες κατοίκων το καθένα, χτισμένα σε χαμηλό υψόμετρο και με ιστορία τουλάχιστον τριών αιώνων. Τελι-

plenty of green, lemon trees and olive trees. From this point and up to Sidirokastro, there are many turns and you must drive carefully as the successive olive groves and the lush vegetation may distract the driver - traveler. Eight kilometers to the north, on your right hand, there is an intersection leading to the villages Kamari and Glykorizi, each populated by a few dozen people, built on low altitude and boasting a history of at least

κά, μετά από λίγο, το επιβλητικό Σιδηρόκαστρο κάνει την εμφάνιση του, πλαισιωμένο από πυκνή βλάστηση, κυρίως στην αριστερή του πλευρά, χτισμένο αμφιθεατρικά πάνω σε δυο υψώματα (του «Κάστρου» και του «Αϊ – Λια»). Ξανά για τους «φωτογράφους» του οδοιπορικού, το συγκριμένο χωριό δέχεται άπλετο όμορφο φως νωρίς το πρωί, καθώς ατενίζει την ανατολή σε όλη της την μεγαλοπρέπεια. Από τα πρώτα κιόλας βήματα μου στα στενά σοκάκια του, καταλαβαίνω πόσο απόλυτα δικαιολογημένη είναι η αρχιτεκτονική, ιστορική και διοικητική (τουλάχιστον ως το 2010 που ήταν έδρα του Δήμου Αυλώνος) πρωτοκαθεδρία του Σιδηρόκαστρου. Επιβλητικά αρχοντικά, διώροφα και τριώροφα, με τα παλιά αιωνόβια ξύλινα χαγιάτια να προεξέχουν ακόμα περήφανα, παντού επιγραφές συλλόγων και τιμητικές πλάκες ευεργετών, να υποδηλώνουν την τρανή προσήλωση όλων των ντόπιων, παλαιών και νέων, στη διατήρηση και εκ νέου άνθηση της τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς. Υπάρχει όμως και κάτι ακόμα, ιδιαίτερο και απρόσμενα όμορφο, που τραβά την ταξιδιωτική και φωτογραφική μου προσοχή. Από τα πρώτα κιόλας μέτρα εισόδου στον οικισμό, φανερώνονται ωραία γλυπτά μοναδικής τέχνης και αισθητικής, τοποθετημένα διακριτικά σε σημεία με ιδανική θέα, με αποκορύφωμα, λίγες εκατοντάδες μέτρα πιο κάτω, το αντάμωμα με την «Κλίμακα Πολιτισμού», μια προσφάτως (2012) ανακαινισμένη φαρδιά σειρά από σκαλοπάτια που, ναι μεν καταλήγει στο μεγάλο ναό του Αγίου Νικολάου στο πλάτωμα στα δεξιά (χτισμένο εκατό χρόνια πριν, στη θέση παλαιότερου κατεστραμμένου ναού), βρίθκει δε από γλυπτά κάθε είδους και θεματολογίας (ήρωες της επανάστασης, πρωτομέγες ευεργετών, γυμνά κ.λπ.). Ό,τι έχει λαξευτεί, φιλοτεχνηθεί και τοποθετηθεί σε κάθε περιοχή

three centuries. Finally, after a while, the imposing Sidirokastró appears, surrounded by rich vegetation, mainly to its left side, built amphitheatrically on two heights (“Kastro” and “Ai Lias”). For the “photographers” of the journey, this village is bathed with a lot of light in the morning as it faces the glorious sunrise. From my first steps in its narrow alleys, I understand how justified is Sidirokastró’s leading position architecturally, historically and administratively (at least until 2010 that it was the seat of the Municipality of Avlona). Imposing two-storey and three-storey mansions with old century-old wooden verandas protruding proudly; everywhere sings of clubs and honorary plates for benefactors, indicating the dedication of all locals, young and old, to the preservation and flourish of the local cultural heritage. But there is one more thing, unique and unexpectedly pretty, that attracts my attention as a traveler and as a photographer. From the first meters of entering the village, you see beautiful sculptures masterfully crafted and placed discretely in areas with ideal view. The culmination is a few hundred meters further down, the meeting with the “Stairs of Civilization”, a recently renovated (2012) wide staircase that leads to the large church of Agios Nikolaos on the plateau to the right (built one hundred years ago on the post of an older ruined church), which is also filled with many types of sculptures with various themes (Greek revolution heroes, benefactor busts, naked statues, etc.). Everything that has been carved, created and exposed on each prominent position of the village’s main route, is a generous offer of the world known sculptor Kostas Georgakakos, a local artist with

Η κατάλευκη μαρμαρίνη σκάλα με τα 88 σκαλοπάτια οδηγεί στην εκκλησία του Αγίου Νικολάου. Οι δύο πλευρές της διακοσμούνται με δημιουργίες του γλύπτη Κώστα Γεωργακά. // The white marble staircase with its 88 steps leads to the Agios Nikolaos church. Its flanks are adorned by artworks of the sculptor Kostas Georgakakos.

θέση της κεντρικής διαδρομής του χωριού, αποτελεί γενναίο-δωρη προσφορά του διεθνούς φήμης γλύπτη Κώστα Γεωργακά, ντόπιου καλλιτέχνη με τουλάχιστον πενήντα χρόνια δημιουργίας στην πορεία του. Μπροστά από τον Άγιο Νικόλαο, στη σκιά ενός από τα πλέον επιβλητικά έργα του, το «Ηρώων του Αγνώστου Στρατιώτη», στρέφω το βλέμμα στα δεξιά προς τα υψώματα στα νότια του χωριού, κατά το βορρά, αναζητώντας ίχνη του ξακουστού οχυρού που κάποτε δέσποζε στην

at least fifty years of creative activity. In front of Agios Nikolaos, in the shadow of one of his most imposing works, the “Memorial of the Unknown Soldier”, I turn my eyes right towards the rear end of the village to the north, looking for traces of the renowned fortification that once loomed on the top. Here, the sources provide conflicting information. Some believe that the castle which stood proud on the slope was first built by the Byzantines,

Η εντυπωσιακή εκκλησία του Αγίου Νικολάου στο Σιδηρόκαστρο είναι κατάγραφο και το 2012 συμπληρώθηκαν 100 χρόνια από την ανέγερσή της. // The impressive church of Agios Nikolaos at Sidirokastró is filled with paintings and in 2012 it celebrated 100 years since its establishment.

κορυφή. Εδώ, οι πηγές διαφέρουν ως προς τις παρεχόμενες πληροφορίες. Κάποιοι υποστηρίζουν πως το κάστρο που έστεκε περήφανο στην πλαγιά, ανήκε πρωτίστως στους Βυζαντινούς, ενώ κάποιοι άλλοι τοποθετούν την κατασκευή του μετά την σταυροφορία του 1204 και το πέρασμα του Βιλεαρδουίνου από την Πελοπόννησο. Το μόνο σίγουρο είναι ότι οι Σιδηροκαστρίτες, ένα μόλις χρόνο πριν την Άλωση, αντιστάθηκαν σε μια απίστευτη πολιορκία από τα στρατεύματα του Τουραχάν πασά, ωθώντας τον σε ντροπιαστική υποχώρηση, και δικαιολογώντας απόλυτα το όνομα του χωριού και του οχυρού τους. Η ολοκληρωτική καταστροφή όμως ήρθε 8 χρόνια αργότερα, δια χειρός Μωάμεθ Β΄ Πορθητή, και ο νέος οικισμός ξεκίνησε να θεμελιώνεται ξανά στο δεύτερο μισό του 17ου αιώνα. Μπορεί σήμερα οι μόνιμοι κάτοικοι να μην υπερβαίνουν τους 140 - 150, όμως στα τέλη του 19ου και στις αρχές του 20ου, έφταναν σχεδόν τους χίλιους. Αγωνιστές, πολεμιστές, ευεργέτες, άνθρωποι των Γραμμάτων και των Τεχνών, πολλά είναι τα γνήσια τέκνα αυτής της γωνιάς του Δήμου Τριφυλίας, και μια ανακαινισμένη βρύση - γούρνα, του 1817, στην έξοδο του χωριού, λειτουργεί ως ιδανική οπτική κατακλείδα της βόλτας στο μεγάλο Σιδηρόκαστρο...

Και μπορεί εν μέρει η προηγούμενη επίσκεψη να ήταν έως και αναμενόμενη, ως προς τα ταξιδιωτικά οφέλη της, ετούτη εδώ όμως η κατάληξη στη γειτονική Βανάδα, σίγουρα μπαίνει στο κεφάλαιο με τις ως τώρα ευχάριστες εκπλήξεις του οδοιπορικού. Προσεγγίζουμε την είσοδο του οικισμού, μαζί με το Βασίλη Συκά, τον εξαιρετικό φωτογράφο του οδηγού, συνταξιδιώτη και φίλο, όντας ήδη βέβαιοι πως θα παραμείνουμε στη σκιερή και φιλόξενη μικρή πλατεία του, μάλλον για περισσότερο από ό,τι υπολογί-

while others date its construction after the 1204 crusade and the passage of Vileardouine from the Peloponnese. The only certain thing is that the inhabitants of Sidirokastro, one year before the Fall, resisted during a vicious siege by the troops of Turhan Pasa, forcing him to retreat and justifying the name of the village and its fort. However, its total destruction came 8 years later by the hands of Mohamed II the Conqueror, and the new settlement started to rise again during the second half of the 17th century. Today, its permanent inhabitants are no more than 140 - 150, but in the end of the 19th century and the beginning of the 20th they were almost one thousand. Fighters, warriors, benefactors, people of Letters and Arts, the children of this part of the Municipality of Trifylia are many; while the renovated spring - pond built in 1817 at the village's exit serves as a visual conclusion of the tour at the great Sidirokastro.

And even though the previous visit could even be described as predictable, in terms of travel benefits, the visit to the neighboring Vanada makes surely for one of the most pleasant surprises of the journey. We approach the entrance of the village with Vassilis Sykas, the guide's amazing photographer, co-traveler and friend, knowing already that we will definitely stay longer than we estimated in its shady and hospitable little square. We would not exaggerate if we said that the nice locals have followed the advices and instructions of Xenios Zeus and do not let any passerby and visitor go without offering them a treat, getting to know them, acting cordially, and informing them about the history and news of their land. We have met this pure "practice" many times in our acquaintance with the

*Το γραφικό χωριό της Βανάδας.
The picturesque Vanada village.*

ζαμε. Χωρίς ίχνος υπερβολής, ετούτοι εδώ οι ημι – ορεισβιοι καλοί άνθρωποι, έχουν πάρει κατά γράμμα τις παραινέσεις και τις οδηγίες του Ξένιου Διός και δεν προτίθενται να αφήσουν διαβάτη και περιπατητή χωρίς κέρασμα, γνωριμία, εγκαρδιότητα και ενημέρωση γύρω από τα παλιά και νέα τεκταινόμενα του τόπου τους. Μια τόσο αγνή «πρακτική», την οποία έμελλε να συναντήσουμε πολλάκις κατά τη γνωριμία μας με πολλά χωριά του Δήμου...

Η Βανάδα λοιπόν είναι ένα πανέμορφο μικρό χωριό. Η γραφικότητα του δεν πηγάζει μονάχα από τα παλιά σπίτια και το άφθονο πράσινο, αλλά κυρίως από τον μέγιστο βαθμό συντήρησης και προσεκτικής αναπαλαίωσης που έχει ήδη υπάρξει και που ελπίζω να συνεχίσει να υφίσταται και στο μέλλον. Εδώ που, αμέσως μετά την Επανάσταση, ζούσαν μονάχα 4 - 5 οικογένειες, χάρισαν την τέχνη τους οι Λαγκαδιανοί μάστορες, στέριωσαν εξ αρχής (μεταξύ του 1890 και του 1910) ή συντήρησαν πολλά κτίσματα, με αποτέλεσμα σήμερα το ποσοστό αναπαλαίωσης να είναι υψηλότατο και το ρυθμό εργασίας να είχε ξεπεράσει την μία οικία ανά εξάμνηνο. Δώδεκα ξωκλήσια είναι σπαρμένα στην περιοχή, χτισμένα μεταξύ του 1600 (το παλαιότερο) και του 1948 (το πιο σύγχρονο). Δεν παίρνει πολύ χρόνο να καταλάβει κανείς πως η καλώς εννοούμενη ανάπτυξη βρίσκεται στην κορυφή των σχεδίων των ντόπιων, με σεβασμό στην Ιστορία και στο Περιβάλλον, με δράσεις, εκδηλώσεις (όπως αυτές γύρω από τη μεσογειακή διατροφή), ενημερώσεις και πανηγύρια, με ανθρώπους σε υψηλά πολιτιστικά αξιώματα και νευραλγικές θέσεις, στην Αθήνα και αλλού. Μια σύντομη βόλτα στα ασπρισμένα και πεντακάθαρα καλντερίμια, κάτω από καρυδιές, καστανιές και πλατάνια, είναι αρκετή για να διώξει κανείς μακριά το άγχος και την ένταση της παραμονής στη μεγαλόπολη...

Municipality's large number of villages...

So, Vanada is a very attractive, small village. It is scenic both thanks to its old houses and its abundant green, but mainly because everything is well-kept and carefully renovated and I hope this will continue to be the case in the future. In this place, where only 4 - 5 families lived after the Revolution, craftsmen from Lagkadia rebuilt from scratch (between 1890 and 1910) or renovated many buildings, and as a result the

Η Βανάδα διαθέτει πολλά καλοδιατηρημένα πέτρινα σπίτια και φυσικό άφθονο πράσινο. Vanada has many well-preserved stone houses and lush vegetation.

refurbishment rate was very high and the works exceeded one house per semester. Twelve churches are scattered in the area, built between 1600 (the oldest) and 1948 (the most modern). It doesn't take long to understand that the correct type of development is among the locals' priorities, while respecting history and the environment. In addition, various activities, events (such as those about the Mediterranean nutrition), conferences and festivals are organized with the participation of high-ranking

Λίγο βορειότερα, μετά τη θέση «Καρούγκενα» και το εκκλησάκι της Παναγιάς στα δεξιά, βρίσκεται η ιστορική Αυλώνα, γνωστή ήδη από την κλασική αρχαιότητα, μέσα από κείμενα του Ξενοφώντα, και εν συνεχεία από την περιγραφή του Πausανία «Εν Αυλώνι δε καλουμένω ναός Ασκληπιοῦ και ἀγάλμα ἐστὶν Αυλωνίου. Κατὰ τοῦτο, ὁ ποταμὸς ἡ Νέδα μεταξύ τῆς τε Μεσσηνίας ἤδη και τῆς Ηλείας διέξεισιν...».

Το χωριό είναι όμορφο ορατό από τον κεντρικό δρόμο, καθώς βρίσκεται στην κορυφή λόφου

Πολύχρωμα φυτά στολίζουν τις αυλές των σπιτιών. // Colorful plants adorn the courtyards of the houses.

με πολύ χαμηλή βλάστηση, όντας μάλλον εκτεθειμένο σε ηλιοφάνεια καθ' όλη τη διάρκεια της ημέρας. Οι κάτοικοι του επιδιώκονται σε πλήθος εξορμήσεων και εκδηλώσεων, επιδιώκοντας να φέρουν ξανά «ζωή» και ανάπτυξη στο χωριό. Τελικό πέραςμα, πριν την κατάληξη ξανά στα Πλατάνια, όπου θα ξεκινήσουμε να γνωρίσουμε τα υπόλοιπα χωριά του βορείου τμήματος και κυρίως ολόκληρο το παραλιακό μέτωπο ως την Κυπαρισσία, είναι η Καλίτσα, ένα μικρό χωριό, άλλοτε εγκαταλελειμμένο, που τώρα φιλοξενεί γύρω στους δέκα κατοίκους και πασχίζει και αυτό για την ίδια του την ύπαρξη...

cultural agents and officers from Athens and elsewhere. A short walk in the white-washed and spotless cobble roads, under the walnut, chestnut and plane trees, is enough to be relieved from the stress and tensions of city-life. To the north, after the "Karougkena" and the small church of Panagia to the right, lies the historic Avlona which is known from the Classical antiquity through the texts of Xenophon and later by a description of Pausanias "In Avlona lies the temple of

Asclepius and the statue of Avlonios. Accordingly, the river of Neda crosses Messenia and Elia...". The village is visible from the main road standing on a hill top and as vegetation is low, it is bathed by the sun throughout the day. Its inhabitants are occupied with many tasks and events, aiming to "revive" and develop the village. One final visit before returning to Platania, our starting point for getting to know the remaining villages of the north part and the entire coast up to Kyparissia, is Kalitsaina, a small village, once deserted, that now hosts around ten inhabitants and fights for its existence...

Παράλληλα
με το φαράγγι,
με προορισμό
τα εξωτικά
παράλια...

Το ποτάμι της Νέδας έχει ολοκληρώσει το μακρύ ταξίδι του. Ακολουθώντας το μαϊάνδρο της πορείας του μέσα από τις απότομες πλαγιές της Μίνθης και του Τετράζιου, εκβάλλει τελικά στον Κυπαρισσιακό Κόλπο.

Από αυτό ακριβώς το σημείο, στις ρεματιές πριν τα Πλατάνια και μετά την Καλίτσαινα, ξεκινά ένα μικρό σύμπλεγμα φιδογυριστών επαρχιακών δρόμων (αρκετά απαιτητικό στην οδήγηση που όμως δεν απαιτεί τη χρήση τετρακίνητου οχήματος), βόρεια του υψώματος «Πετραλώνι» (855 μέτρα) που περνά διαδοχικά από τα χωριά Πτέρη, Πανόραμα, Καρυές και Φόνισσα. Οι μικροί αυτοί οικισμοί βρίσκονται χτισμένοι παράλληλα με την κατεύθυνση του φαραγγιού της Νέδας, αρχίζουν

Moving along the ravine, heading towards exotic coasts...

From this point, in the gullies before Platania and then Kalitsaina, starts a small network of winding country roads (quite challenging in terms of driving, but which doesn't require the use of a four-wheel drive car), north of "Petaloni" height (855 meters), crossing the villages Pteri, Panorama, Karyes and Fonissa. These small villages are built along

The river of Neda has completed its long voyage. Following its meander course in the steep slopes of Minthi and Tetrazio mountains, it empties in the Gulf of Kyparissia.

από ένα υψόμετρο 617 μέτρων και καταλήγουν κάπου γύρω στα 38 μέτρα από το επίπεδο της θάλασσας. Ο πληθυσμός τους είναι αντιστρόφως ανάλογος με το προαναφερθέν. Ένας εγγεγραμμένος κάτοικος στην Πτέρη, 17 στη Φόνισσα, γύρω στους 10 στα άλλα δύο. Αγρότες και κτηνοτρόφοι όλοι τους, διαβούν σε ένα καταπράσινο σκηνικό, που όσο κατηφορίζει, γεμίζει από περιβόλια και μπιστάνια... Και καθώς το Ιόνιο προδιαθέτει για μια πλήρη αλλαγή εικόνων

the ravine of Neda, starting at an altitude of 617 meters and ending at about 38 meters from sea level. Their population is the direct opposite. One registered inhabitant at Pteri, 17 at Fonissa and about 10 in the other two. All of them are farmers and stockbreeders and live in a green background which as it descends, is filled by gardens and farmlands... As the Ionian sea prepossess for a complete change of scenery and mood, I arrive full

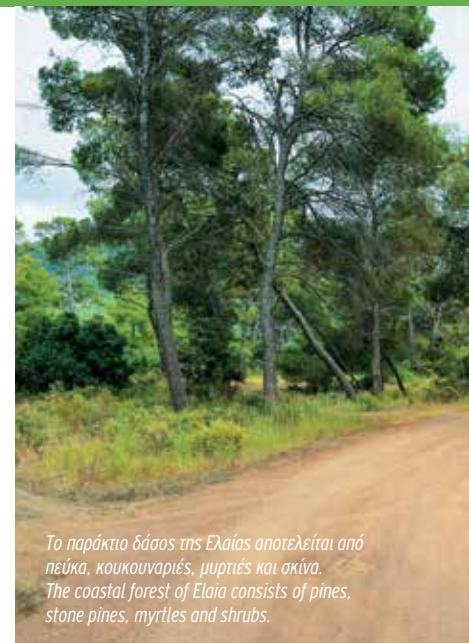
Το βόρειο τμήμα της παραλίας της Ελαιάς, κοντά στις εκβολές της Νέδας. // The northern part of Elaia beach, near the estuaries of Neda river.

και διάθεσης, φθάνω, γεμάτος περιέργεια, στην πρώτη παραλία του οδοιπορικού, την «Ελαία», της οποίας η τεράστια αμμουδιά εκτείνεται μέχρι εκεί που φτάνει το μάτι. Στα δεξιά της, μετά από περπάτημα περίπου 500 μέτρων, συναντώ επιτέλους τις εκβολές της Νέδας και παρατηρώ το κρυστάλλινο νερό της, αφού έχει ολοκληρώσει τις τελευταίες δύο μεγάλες του στροφές στην κοίτη, να αναμειγνύεται, σχεδόν αθόρυβα και μυστηριακά, με τη θάλασσα. Ιδανικός τρόπος για να τερματίσει το ταξίδι του στους μύθους και στις Νύμφες...

Στα νότια της παραλίας της «Ελαιάς», ξεκινά να εκτείνεται το μεγάλο παράκτιο δάσος το οποίο χαρακτηρίζει μεγάλο κομμάτι του Κυπαρισσιακού Κόλπου. Στο αμμώδες έδαφός του συναντά κανείς μεγάλη ποικιλία από φυτά (κουκουναριές, πεύκα, μυρτιές, σκίνα, κρινάκια της άμμου και άλλα) καθώς και πολλά έντομα, ερπετά, αμφίβια, πουλιά και θηλαστικά (μαυροκέφαλοι γλάροι, δειτροβάτραχοι, μεσογειακές χελώνες, φίδια Σαπίτες, αλεπούδες και φυσικά *Caretta caretta*). Εξίσου σημαντική είναι και η ζώνη των αμμολόφων που προστατεύει την εγγύς ενδοχώρα από το αρμόρισμα και τη διάβρωση, και διατηρεί την ισορροπία

of curiosity at the first beach of the tour, Elaia, a wide expanse of sand which extends as far as the eye can see. To the right, after a 500-meter walk, I finally meet the outfall of Neda and observe its crystal waters which, after completing the last two turns at the mouth, join almost silently and mysteriously in the sea. An ideal way to end your journey in the myths and the Nymphs... At the rear end of Elaia, there is a large coastal forest which characterizes a big part of the Gulf of Kyparissia. In its sandy grounds you can find a wide variety of plants (stone pines, pine trees, myrtles, shrubs, sea daffodils and others), as well as many insects, rodents, amphibians, birds and mammals (black-headed gulls, tree frogs, Mediterranean turtles, eastern Montpellier snakes, foxes and of course the *Caretta caretta*). Equally important is the dune zone which protects the mainland from the salt and the corrosion, and keeps the balance between fresh and sea water in the ground waters. All this area belongs to the European network of protected areas NATURA 2000. Moving almost parallel to the coastline, we follow the dirt road that

ανάμεσα στο αλμυρό και το γλυκό νερό του υδροφόρου ορίζοντα. Όλη αυτή η περιοχή ανήκει στο ευρωπαϊκό δίκτυο προστατευόμενων περιοχών NATURA 2000. Κινούμενοι σχεδόν παράλληλα με την ακτογραμμή, ακολουθούμε το χωμάτινο δρόμο που χάνεται μέσα στο δάσος, και παρατηρούμε πως κάθε πιθανό πλάτωμα, κάθε σκιερή «αυλή» κοντά στους αμμόλοφους, είναι και μια στάση για τους περιηγητές που έρχονται εδώ από την υπόλοιπη Ελλάδα και όλη την Ευρώπη, για μια απολαυστική, έστω και σύντομη, εξερεύνηση του τριγύρω πανέμορφου τοπίου. Όλοι αυτοί οι τουρίστες, αποτελούν πολλές φορές το πρώτο ανάχωμα και προπύργιο στην περίπτωση πυρκαγιάς, και είναι τα «μάτια» και τα «αυτιά» του δάσους, οι άτυποι φύλακες του, ευπρόσδεκτοι αρωγοί της Πολιτείας. Κάθε σαιζόν, τα οχήματα και ο αριθμός αυτών που αναζητούν την πυκνή σκιά του παράκτιου πνεύμονα πρασίνου, πριν και μετά το δροσερό θαλασσινό μπάνιο τους, μπορεί να αναλογεί σε περισσότερους από 5000 επισκέπτες, ενώ, φέρνοντας ξανά στο μυαλό μου την *Caretta caretta*, μιας και έχω ήδη φτάσει στο σταθμό του «Αρχέλων» στον «Αγιαννάκη», υπάρχουν χρονιές που έχουν

Το παράκτιο δάσος της Ελαιάς αποτελείται από πεύκα, κουκουναριές, μυρτιές και σκίνα. The coastal forest of Elaia consists of pines, stone pines, myrtles and shrubs.

disappears into the forest and notice that every flat area, every shady “garden” near the dunes, is a stop for the tourists coming here from other places in Greece and abroad, for an enjoyable, however brief, exploration of the delightful surroundings. All these tourists are many times the first line of defense in case of fire, they are the forest’s eyes and ears, its informal guardians, the helpers of the State. Every season, the number of vehicles and people searching for the

Η μεγάλη παραλία του «Αγιαννάκη» εκτείνεται μπροστά από το παράκτιο δάσος της Ελαιάς. The large Agiannakis beach spreads in front of the Elaia coastal forest.

εντοπιστεί πάνω από 1450 φωλιές σε ολόκληρη την περιοχή ωτοκίας.

Η ομώνυμη παραλία του «Αγιαννάκη», ουσιαστικά αποτελεί προέκταση της αμμώδους έκτασης που ξεκινά από τις εκβολές της Νέδας και πρέπει κανείς να φτάσει νοτιότερα, μέχρι την παραλία του «Καλού Νερού», προκειμένου να εντοπίσει κάποιες ουσιαστικές διαφορές στη γεωμορφολογία και, φυσικά, στις απίστευτες επιλογές για κολύμπι. Ο οικισμός του Καλού Νερού είναι σαφώς σύγχρονος

deep shadow of the coastal parkland, before and after their swim at the sea, may be well above 5,000. Then I reach the Archelon station at Agiannakis, remembering once more the Caretta caretta, where in some years more than 1,450 nests are discovered during the entire egg-laying period.

The beach of Agiannakis is essentially an extension of the sandy grounds that begin from the outfall of Neda, and you must go south, up to the beach of Kalo Nero, to find any kind of

και τουριστικός, ενώ η παραλία του είναι πολύ οργανωμένη, όχι μεγάλη σε μήκος, συγκρινόμενη με τις άλλες τουλάχιστον, γεμάτη ομπρέλες, ξαπλώστρες και καταστήματα. Ανάμεσα σε όλα αυτά, συναντά κανείς και λιγότερες φωλιές Caretta caretta, περιφραγμένες με φροντίδα και προσοχή. Στο ενδιάμεσο του κεντρικού δρόμου που κινείται νότια προς Κυπαρισσία, υπάρχουν τα χωριά Πηγαδούλια,

geomorphologic difference and of course, excellent choices for swimming. The village of Kalo Nero is modern and touristic, while its beach is very well organized, not long, at least when compared with others, but full of umbrellas, sun beds and shops. Among all these, you can see a few Caretta caretta nests, fenced with care and attention. In the middle of the main road leading south towards

Το Καλό Νερό είναι ένα ποιοτικό παραθεριστικό θέρετρο με ξενοδοχεία, ψαροταβέρνες, μαγαζιά και οργανωμένη παραλία. // Kalo Nero is a quality tourist resort with hotels, fish taverns, shops and an organized beach.

Πρόδρομος και Αγαλιανή (λίγο ψηλότερα αυτά τα δύο), Βλασάδα και Βουνάκι. Από το ύψος της διασταύρωσης με το Καλό Νερό, ξεκινά μια διαδοχή εξαιρετικών επίσης παραλιών και κολπίσκων, με κυριότερες και πιο γνωστές το «Σεργιάνι» (300 μέτρα μήκος, με καντίνα), το «Σανί» (800 μέτρα μήκος), στα βόρεια, που κατά τα φαινόμενα συγκεντρώνει τον περισσότερο νεαρόκοσμο της περιοχής, διαθέτει κατάστημα με ποτά και μουσική, καθώς και ο «Καρτελάς» αμέσως μετά. Αυτός έχει μήκος τουλάχιστον ένα χιλιόμετρο, χαρακτηρίζεται από φαρδιά αμμουδιά και βράχια στα νώτα του, ενώ στο δεξί άκρο του συναντά κανείς και ένα από τα γνωστά σημεία γυμνισμού στον Κυπαρισσιακό. Θα βρείτε beach bar και beach volley, αλλά οι καλοφαγάδες περιηγητές θα πρέπει να αναζητήσουν είτε τις ψαροταβέρνες του Καλού Νερού, είτε κάποια μαγαζιά της Κυπαρισσίας. Μεταξύ αυτού του σημείου και της πρωτεύουσας του Δήμου, φροντίστε, εφόσον αγαπάτε την ηρεμία και τη χαλάρωση, ακόμα

Kyparissia, there are the villages Pigadoulia, Prodrornos and Agaliani (these two are a bit higher), Vlasada and Vounaki. From the intersection with Kalo Nero, starts a series of equally splendid beaches and small bays, the most central and famous of which are Sergiani (300 meters long with a food stand), Sani (800 meters long), to the north, which apparently gathers the young crowds of the area, and has a bar with drinks and music, and right after that there is Kartelas. This beach is at least one kilometer long, features a wide expanse of sand and large rocks at the background, while in its right end you can see one of the known beaches for nudists in the gulf of Kyparissia. You will also find a beach bar, a beach volley court, but the gourmet eaters should better head to the fish taverns of Kalo Nero, or some of the restaurants in Kyparissia. Between this point and the Municipality's capital, do not miss, if you like peace and

Προστατευμένη φωλιά κελώνας Caretta caretta. // Protected Caretta caretta nest.

Η οργανωμένη παραλία «Σανί», μήκους 800 περίπου μέτρων, με ψιλή άμμο, παροχές και καφετέρια. The organized Sani beach, is almost 800 meters long, has fine sand, facilities and a coffee shop.

και μέσα στην καρδιά του Καλοκαιριού, να σας δείξουν το δρόμο για την παραλία «Τρύπες». Δεν προσεγγίζεται με αυτοκίνητο και προϋποθέτει αρκετό περπάτημα, όμως η ομορφιά των πέτρινων κοιλωμάτων (εξ ου και το όνομα) σε συνδυασμό με τη μικρή παρουσία λουομένων, θα σας αποζημιώσουν...

relaxation even in the heart of the summer, the way for Trypes beach. It cannot be reached by car and requires plenty of walking, but the beauty of the holes in the rocks (to which it owes its name) in combination with the low presence of swimmers, will make your trip worthwhile...

Ο «Καρτελάς» είναι μια μεγάλη παραλία, εκτεινόμενη σε μια απόσταση περίπου 1000 μέτρων, ενώ το μέγιστο πλάτος της φτάνει μέχρι και τα 100 μέτρα. // Kartelas is a large beach, extending at about 1000 meters, while its depth reaches up to 100 meters.

Μαγευτική Κυπαρισσία...

*Η πόλη της Κυπαρισσίας, ιδωμένη από ψηλά στο Κάστρο, απλώνεται μέχρι τη θάλασσα.
The town of Kyprisia, seen from above the Castle, spreads out to the sea.*

Από τις πρώτες κιόλας διαδρομές σε αυτή την όμορφη κωμόπολη, γίνεται αισθητό το «τρισυπόστατο» πλέον του χαρακτήρα της, αυτό που άλλοτε, ως φανερά «δισυπόστατο» παλαιότερα περιέγραφε ο Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος: «Η Κυπαρισσία είναι η πολιτεία που ολοένα και περισσότερο κατεβαίνει προς τη θάλασσα. Όταν την αντικρίζει κανείς για πρώτη φορά, σχηματίζει την εντύπωση πως βρίσκεται απέναντι σε δυο πολιτείες, τη μια σφηνωμένη στα ριζά του χαλασμένου της κάστρου, την άλλη ξαπλωμένη

The enchanting Kyprisia...

Even when you visit this beautiful town for the first time, you understand the double, if not, triple nature of its character, and I. M. Panagiotopoulos once wrote: “Kyprisia is the town that descends more and more to the sea. When someone sees it for the first time, they are under the impression that they stands in front of two towns, one cornered in the roots of its ruined castle and the other spreading leisurely towards the coast of

άνετα στην ακροθαλασσιά του κόλπου, που ανοίγεται απλωτός, αμμουδερός και ολοφώτεινος στο περίλαμπρο κύμα του Ιονίου και στην ανακουφιστική απεραντοσύνη των θαλασσινών οριζόντων...»
Σήμερα, βάζοντας τον εαυτό μου στην ευχάριστη θέση του νέου επισκέπτη – περιηγητή, καλούμενος να εντοπίσω και να ανακαλύψω τον προσδιορισμό αυτής της μικρής πόλης, εντοπίζω δύο διαφορετικές «φιλοσοφίες» ζωής. Από τη μια, το κέντρο της Κυπαρισσίας, διακατέχεται

the gulf, which opens widely, full of sand and light in the vastness of the sea horizons...”
Today, putting myself in the shoes of the newcomer, called to trace and discover the definition of this small city, I find two different life “philosophies”. The center of Kyprisia is characterized by an even and bustling everyday life, without the stress and excesses of Athens, assisted by an extraordinary street plan, so welcome, that it is very difficult to get lost in your

από μία ομαλή και σφύζουσα καθημερινότητα, χωρίς τα άγχη και τις υπερβολές της Αθήνας, βοηθούμενη από μια εξαιρετική ρυμοτομία στους δρόμους, τόσο καλοδεχούμενη, που θα είναι πραγματικά δύσκολο να χαθείς ψάχνοντας αυτό που επιθυμείς. Νέοι άνθρωποι, δραστηριότητα, ενέργεια, διασκέδαση και χαλάρωση. Καφετέριες, μπαρ, εστιατόρια, ταβέρνες και ζαχαροπλαστεία. Επιχειρήσεις που εκτείνονται από την Παλαιά Πόλη και το κέντρο της Κυπαρισσίας, μέχρι το λιμάνι και την παραλία. Κεντρική οδική αρτηρία είναι η οδός Ελευθερίου Βενιζέλου που διασχίζει τον οικιστικό ιστό από τα ΒΑ προς τα ΝΔ. Όλοι οι υπόλοιποι δρόμοι είναι επίπεδοι, άνετοι, φαρδείς και αλληλο-τέμνονται με χαρακτηριστική

search for anything you desire. New people, activity, energy, fun and relaxation. Coffee shops, bars, restaurants, taverns and patisseries. Businesses extending from the Old City and Kyparissia's center, up to the port and the beach. The main street is called Eleftheriou Venizelou and crosses the web of residences from NE to SW. All the other streets are flat, wide and cross one another following a specific plan. Both on the aforementioned Venizelou street and the surrounding neighborhoods, starting from the square and arriving at the park before the port and the beach, stand until nowadays neoclassic houses, or imposing stone-built mansions with exposed stonework and

σχεδίαση. Τόσο στην προαναφερθείσα Βενιζέλου, όσο και στις πέριξ γειτονιές, ξεκινώντας κάτω από την πλατεία και φθάνοντας σχεδόν στο πάρκο πριν το λιμάνι και την παραλία, υφίστανται ακόμα είτε νεοκλασικά, είτε επιβλητικά πετρόχτιστα με εμφανή λιθοδομία από πελεκητή πέτρα. Κάποια δεν κατοικούνται πλέον και χρίζουν συντήρησης. Τα περισσότερα πάντως βρίσκονται σε αρκετά καλή κατάσταση και πλαισιώνονται από καλαίσθητα εμπορικά καταστήματα, καφετέριες και εστιατόρια, είτε από σύγχρονες πολυκατοικίες που, όπως δείχνει, δεν υπερβαίνουν τους τέσσερις ορόφους. Η αγορά της Κυπαρισσίας είναι μια ευχάριστη έκπληξη, καθώς παρέχει τα πάντα στους ντόπιους και ξένους καταναλωτές. Βέβαια, δεν ήταν

Νεοκλασικό του 1920 στην οδό Βενιζέλου, ιδιοκτησίας Σωτήρη Σπανόπουλου. Neoclassic building from 1920 on Venizelou street, owned by Sotiris Spanopoulos.

Η Κεντρική πλατεία της Κυπαρισσίας με το γνωστό συντριβάνι. Γύρω της απλώνονται καταστήματα, καφετέριες και εστιατόρια. // Kyparissia's central square and the well-known fountain. Around the square there are shops, coffee shops and restaurants.

hewed stones. Some are not inhabited any more and are in need of maintenance. Most of them however are in good shape and are framed either by attractive shops, coffee places and restaurants, or by modern apartment buildings which are lower than four-storey high. Kyparissia's market is a pleasant surprise, as it offers everything to the local and foreign consumers. Of course, it was not always like this. There, around the end of the 19th century, when the first houses appeared in Kato Poli, the old Arcadians of Ano Poli, protested intensely. I find in the archives a text (which is almost humorous when read today) published on the May, 3, 1888,

πάντα έτσι. Εκεί, προς το τέλος του 19ου αιώνα, τότε δηλαδή που είχαν αρχίσει να χτίζονται τα πρώτα σπίτια στην Κάτω Πόλη, οι παλιοί Αρκαδινοί της Πάνω Πόλης, είχαν προβεί σε εντονότερες διαμαρτυρίες. Ανασύρω από τα αρχεία, ένα κείμενο (στα όρια του χιουμοριστικού, αν αναγνωσθεί σήμερα) δημοσιευμένο στις 3 Μαρτίου 1888, στην εφημερίδα «Αιών»: «Ο λαός της Κυπαρισσί-

in the newspaper “Aeon”: “The people of Kyparissia met today in public to vote. They protest against the unification of the town with its beach, as contrary to natural and economic terms, forced, sudden, premature and devastating for the city. They oppose to the transfer of the public shops at the beach, which is located about twenty seven minutes away from the town.

των εν τη παραλία...» Όπως και να έχει, αυτό το ευχάριστο και σύγχρονο τμήμα της πόλης, κατφορίζοντας σιγά προς το Ιόνιο, αφήνει πίσω του τις καθημερινές δραστηριότητες και το «σήμερα», προσδίδοντας μια νοσταλγική διάθεση και ονειροπόληση. Φανταστείτε λοιπόν, πόσο εντονότερα θα γίνουν αυτά τα συναισθήματα, όταν φτάσει και η ώρα της ανόδου στην «Αρκαδιά»

admire and take photographs of what is left from the old train station at the entrance of the town, the verdant flat area and the frame of deserted coaches filled with graffiti, dolls, peculiar artworks and quotes. Yes, you guessed correctly. Right next to it there is “Trenotechnion”, the personal enterprise and creation of the talented and ingenious artist Nikos Kalogeropoulos,

Ανεβαίνοντας στην Άνω Πόλη, πληθαίνουν τα παλιά σπίτια με κήπους και κληματαριές. // Ascending to Ano Poli, there are more old houses with gardens and grapevines.

ας συνελθών δημοσία σήμερα, εψηφίσαστο τάδε. Διαμαρτύρεται κατά της ενώσεως της πόλεως μετά της παραλίας αυτής, ως αντικειμένης εις τους φυσικούς και οικονομικούς όρους, βεβιασμένης δε, αποτόμου, αώρου και ολεθρίου τη πόλει. Αποκρούει την μετάθεσιν των δημοσίων καταστημάτων εις την παραλίαν, αφισταμένη της πόλεως υπέρ τα είκοσι και επτά λεπτά της ώρας. Παρακαλεί θερμώς τον Βασιλέα και την Κυβέρνησιν να εισακούσωσι της προσεχώς πεμπομένης αναφοράς των κατοίκων περί τούτου, ανακαλέσωσι δε το Διάταγμα της ενώσεως της πόλεως μετά της παραλίας, ίνα ούτω καταργηθή και πάσα τυχόν μίσθωσις δημοσίων καταστημά-

They plead the King and the Government to take into account the following report send by the residents on this matter, and request the recall of the town’s unification with the beach, and that any lease of public shops at the beach to be cancelled...” In any case, this pleasant and modern part of the town, descending slowly to the Ionian Sea, leaves behind the daily activities and the present, adding a nostalgic mood and a daydreaming quality. Just imagine the intensity of these feelings, when it is time to ascend to Arcadia and the “Castle of the Giants”... Here, by the sea, the pace slows down. Many people stand,

Ο παλιός σιδηροδρομικός σταθμός στην είσοδο της πόλης. // The old train station at the town’s entrance.

και το «Κάστρο των Γιγάντων»... Εδώ, κοντά στη θάλασσα, οι ρυθμοί επιβραδύνουν. Πολλοί είναι αυτοί που στέκουν, θαυμάζουν και φωτογραφίζουν ό,τι απομένει από τον παλιό σταθμό του τριάνου στην είσοδο της πόλης, το κατάφυτο γύρω πλάτωμα και την πλαισίωση των εγκαταλελειμμένων βαγονιών με γκράφιτι, κούκλες, ιδιότυπα έργα τέχνης και συνθήματα. Ναι, σωστά καταλαβαίνει κανείς. Ακριβώς δίπλα υπάρχει πλέον το «Τρενοτεχνείο», προσωπικό πόνημα και δημιουργημα του πολυτάλαντου και πολυσιχιδούς καλλιτέχνη Νίκου Καλογερόπουλου, ο οποίος καθάρισε, συντήρησε και ανέδειξε το παλιό μηχανοστάσιο των τριάνων, μετατρέποντας το ευρύ-

who cleaned, repaired and elevated the old train yard, converting it into a venue for concerts, theatre plays and meetings, most of which take place during July and August and host big names of the Greek music and theatre scenes. Approaching the NW front at the coastline, right next to the port park, with its thick vegetation, trees and well-kept lawn, you have two equally nice choices for a pleasant walk to both sides. On one side, lies a quiet small port, the breakwater of which was initially constructed in 1883, entertaining many amateur fishermen and berthing a few new vessels, and some “decommissioned”

Το «Τρεποτεχνείον» είναι ένας πολυχώρος πολιτισμού υπό τη διεύθυνση του καλλιτέχνη Νίκου Καλογερόπουλου και φιλοξενεί σπουδαίες πολιτιστικές εκδηλώσεις, θεατρικές παραστάσεις και πολλά άλλα δρώμενα. Trepothechion is a cultural centre managed by Nikos Kalogeropoulos, and hosts important cultural events, theatre plays and many other events.

τερο σημείο σε χώρο συναυλιών, θεατρικών παραστάσεων και ημερίδων, τα περισσότερα των οποίων λαμβάνουν χώρα κατά τους μήνες Ιούλιο και Αύγουστο και φιλοξενούν μεγάλα ονόματα της ελληνικής μουσικής και του θεάτρου.

Προσεγγίζοντας τώρα το ΒΔ μέτωπο στα παράλια, ακριβώς κάτω από το πάρκο του λιμανιού, με την πυκνή βλάστηση, τα δέντρα και το φροντισμένο γκαζόν, δύο όμορφες επιλογές, για εξίσου ωραίο περίπατο, ανοίγονται εκατέρωθεν. Από τη μια, το ήσυχο μικρό λιμάνι, του οποίου οι κατασκευές του κυματοθραύστη είχαν ήδη ξεκινήσει από το 1883, φιλοξενεί λιγοστά νέα πλοία, αρκετούς ερασιτέχνες ψαράδες και κάποια «στεριανά» καΐκια, τα οποία όλο και κάποιοι καμώνεται να σουλουπώσει, να βάψει και να μαστορέψει, μετατρέποντας την μία πλευρά του λιμανιού σε ανεπίσημο «καρνάγιο». Από την άλλη, με ελάχιστο περπάτημα προς το νότο, όσοι δεν έχουν το χρόνο και τη διάθεση να ξαμοληθούν στις ωραίες προανα-

boats that are occasionally tidied up, painted and repaired, transforming one side of the port into an unofficial “boat yard”. On the other side, walking south, those who don’t have the time or desire to visit the nice beaches of the north mentioned previously, enjoys everyday the beach of Kyparissia or Ai Lagoudi, which proudly and rightfully receives every year the Blue Flag award for its waters and coast. 600 meters of sand, small bays, sun beds, toilets, showers and life-guards, even a ramp for the disabled, are some of its many amenities for adult swimmers and kids. In addition, and I know that Georges Clemenceau had the same opinion with modern tourists when he said that he saw “the best sunset of his life”, I am sure that admiring the sunset from the beach or high up in the Old Town and the castle, will leave you speechless. After having enjoyed a stroll in Kyparissia’s center, tasted the local cuisine, savoring

Θα μπορούσε να είναι το πλοίο του Ζωρζ Κλεμανσώ, καθώς αναχωρεί. Ερχόμενος τότε, είχε δηλώσει ότι στην Κυπαρισσία αντίκρισε «το ωραιότερο ηλιοβασίλεμα της ζωής του»... It could be the ship of Georges Clemenceau, sailing away. When he was here, he stated that at Kyparissia he saw “best sunset of his lifetime”...

φερθείσες παραλίες στα βόρεια, απολαμβάνουν σε καθημερινή βάση ετούτη εδώ, της Κυπαρισσίας ή του «Αϊ – Λαγούδη», που καμαρώνει πως βραβεύεται κάθε χρόνο με τη «Γαλάζια Σημαία» για τα νερά και την ακτή της, και όχι άδικα. 600 μέτρα αμμουδιάς, αντάμα με μικρούς κολπίσκους, ξαπλώστρες, τουαλέτες, ντους και ναυαγοσώστης, ακόμα και ράμπα για άτομα με ειδικές ανάγκες, είναι κάποια από τα πολλαπλά οφέλη της για μεγάλους λουόμενους και παιδιά. Επιπρόσθετα, και γνωρίζω πως και ο Ζωρζ Κλεμανσώ είχε την ίδια άποψη με τους σύγχρονους περιηγητές, λέγοντας πως στην Κυπαρισσία είχε αντικρύσει το «ωραιότερο ηλιοβασίλεμα της ζωής του», είμαι απολύτως βέβαιος πως η δύση του ήλιου από εδώ, στην παραλία, ή, αντιστοίχως, ψηλά στην Παλαιά Πόλη και το κάστρο, θα σας αφήσουν άφωνους... Και έχοντας ξανά απολαύσει μια χαλαρή βόλτα στο κέντρο της Κυπαρισσίας, δοκιμάζοντας την τοπική κουζίνα, ωραιότατα γλυκίσματα και καζεύοντας βιτριίνες

delicious sweets and looking at the windows of the shops (and a great bookshop), a mere three or four- minute drive on the uphill street of 25th Martiou, are enough to transfer my gaze back in the past, centuries ago. If someone gets to know the old Kyparissia and its castle for the first time, the surprise that awaits him is very big. Halfway of the main road, where the cobbled path blends with the asphalt road, on the street of the famous “Helen of Chameris”, in front of an impressive building made of stone, traditional verandas and balconies, I listen to an old resident of Arcadia citing - singing the lyrics of a folk song: “The Morning Star rises above the castle and the Evening Star rises above the market, under the plane tree of Arcadia, rises the Turk judge and rules, and rules for the unmarried, whoever one loves, to marry. A Turk man to marry a Greek woman, a Greek man, a Turkish woman. He who kisses a Turkish woman,

Η Άνω πόλη με τα παραδοσιακά σπίτια και τα ανακαινισμένα καταστήματα, μεγάλο μέρος της οποίας έχει ανακηρυχθεί διατηρητέος παραδοσιακός οικισμός.

Ano Poli with its traditional houses and the renovated shops, a large part of which has been designated as protected traditional settlement.

(και ένα εξαιρετικό βιβλιοπωλείο), μόλις τρία τέσσερα λεπτά της ώρας, με το αυτοκίνητο, αρκούν, μέσω της ανηφορικής ευθείας της 25ης Μαρτίου, για να «εκτιναχθεί» η ματιά μου πίσω, αιώνες πριν. Αν όντως για πρώτη φορά ξεκινά κανείς να γνωρίσει την παλιά Κυπαρισσία και το κάστρο της, τότε η ταξιδιωτική έκπληξη που τον περιμένει είναι πολύ μεγάλη. Ακριβώς στα μισά του κεντρικού δρόμου, όπου το καλντερίμι μπλέκεται με την άσφαλο, στο δρόμο της ξακουστής «Ελένης του Χαμέρη», μπροστά από ένα εντυπωσιακό κτίριο με πέτρα, χαγιάτια και σαχνισιά, ακούω έναν γηραιό κάτοι-

kisses a roof tile,
and he who kisses a Greek
woman, kisses a flintlock.
The Morning Star rises above
the castle and the Evening Star
rises above the market,
in the high balconies rises Helen
Chameri.
She wears red slippers, covered
in gold.
The craftsman who made them,
spared no expenses...”

I immerse in History and I am
flooded by names, places, events
and people, as I appreciate the
sunset from the small scenic
square of Arcadia, the square
of the plane tree, looking at the

κο της «Αρκαδιάς» να απαγγέλει
– τραγουδά στίχους από δημοτικό
τραγούδι:
«Στο κάστρο βγαίνει ο Αυγερινός
και στο παζάρι η Πούλια,
στης Αρκαδιάς τον πλάτανο βγαί-
νει ο κατής και κρένει,
και κρένει τους ανύπαντρου,
όπου αγαπάει να παίρνει.
Να παίρνει ο Τούρκος τη Ρωμιά,
Ρωμίος την Τουρκοπούλα.
Όποιος φιλήσει Τούρκισσα, φιλεί
το κεραμίδι,
κι όποιος φιλήσει τη Ρωμιά, φιλεί
το καριοφίλι.
Στο κάστρο βγαίνει ο Αυγερινός
και στο παζάρι η Πούλια,
στα μπαλκονάκια τα ψηλά βγαίνει
η Χαμεροπούλα.

Ionian sea, the castle's hill to
my right, at about 160 meters
above the sea, and at my back a
series of fine, new and tasteful
restaurants and shops, offering
exquisite tastes and good prices.
4,000 years of extraordinary
History parade all around.
“Kyparisseeis”, “Kyparissoi”,
“Kyparissa”, “Kyparissaea”,
all the names originate either
form the forest of the cypress
trees (Kyparissi in Greek) that
embrace the surroundings, or
from the worship of Athena
the Kyparissia, the temple of
whom laid at the place where
today stands the big Agia
Triada church. It was named

Φορεί παντούφλες κόκκινες, ντυμένες με χρυσάφι. Ο μάστορας που τάφτιανε δεν έκανε νισάφι...»

Βυθίζομαι στην Ιστορία και με κατακλύζουν ονομασίες, τοπωνύμια γεγονότα και άνθρωποι, καθώς κοιτώ το ηλιοβασίλεμα από την πανέμορφη μικρή πλατεία της «Αρκαδιάς», την πλατεία του «Πλάτανου», έχοντας μπροστά μου το Ιόνιο, δεξιά μου το λόφο του κάστρου, κάπου 160 μέτρα ψηλότερα από τη θάλασσα, και στα νώτα μου μια σειρά από καλαίσθητα, καινούρια και όμορφα εστιατόρια και καταστήματα, με εξαιρετικές γεύσεις και καλές τιμές. 4000 χρόνια εκπληκτικής Ιστορίας, παρελαύνουν ολόγυρα. «Κυπαρισσείς», «Κυπαρισσοί», «Κυπάρισσα», «Κυπαρισσαία», όλα προέρχονται είτε από το δάσος των ομώνυμων δέντρων που αγκαλιάζουν τον περίγυρο, είτε από την λατρεία της Αθηνάς «Κυπαρισσίας», περιλαμβρος ναός της οποίας υπήρχε εκεί που σήμερα υψώνεται η μεγάλη εκκλησία της Αγίας Τριάδας. «Αρκαδιά» βαπτίστηκε πάρα πολύ αργότερα όταν, στις αρχές

Arcadia much later when, at the beginning of the 10th century mainly, crowds of Arcadians moved on this hill and the adjacent area, fleeing from the stifling descend of the Slave colonists to the north and south of Peloponnese. The castle is mentioned in a French medieval chronicle as "De L'ouvre des Jaians", meaning "The work of Giants", revealing the admiration its sturdy structure caused. I will head there at nightfall, after discovering first many of the old town's hidden secrets. Elaborate springs, such as Pazarovrysi and Stafidovrysi, the Stavropazaro area, the point where two parallel roads meet with two cobbled paths, once filled with small shops, heavy traffic and countless merchandise, and of course the characteristic plateau before the castle's entrance, with the plane tress and the two ornate springs dated back in the times of the Turkish domination. Here lies also the bust of Yiannakis Gkritzalis, the man who together with his father in law Mitros Petrovas and 1,800 locals, revolted in 1834

κυρίως του 10ου αιώνα, πλήθη Αρκαδίων μετοίκησαν σε αυτό τον λόφο και την γύρω περιοχή, υποχωρώντας στην ασφυκτική κάθοδο των Σλάβων εποίκων στα βόρεια και κεντρικά της Πελοποννήσου. Το δε κάστρο αναφέρεται ως «De L'ouvre des Jaians» σε γαλλικό χρονικό του μεσαίωνα, δηλαδή «Έργο Γιγάντων», καταδεικνύοντας το θαυμασμό που προκαλούσε η στιβαρή κατασκευή του. Θα κατευθυνθώ προς τα εκεί, κατά το σούρουπο, αφού πρώτα εντοπίσω πολλά από τα κρυμμένα μυστικά της παλιάς πολιτείας. Περίτεχνες βρύσες, όπως η «Παζαρόβρυση» και η «Σταφιδόβρυση», ο χώρος του «Σταυροπάζαρου», το σημείο τομής δύο παράλληλων δρόμων με δύο καλντερίμια, που κάποτε ήταν γεμάτο μικρά καταστήματα, μεγάλη κίνηση και άφθονα εμπορεύματα και φυσικά το χαρακτηριστικό πλάτωμα πριν την είσοδο του κάστρου, με τα πλατάνια και τις δύο ωραιότερες περίτεχνες βρύσες από την εποχή της τουρκοκρατίας. Εδώ βρίσκεται και η προτομή του Γιαννάκη Γκριτζαλη, του ανθρώπου που μαζί με τον γέρο πεθερό του Μήτρο Πέτροβα

Βρύση πίσω από το κάστρο, μία από τις πολλές της περιοχής, φτιαγμένη από πελεκητό παρόλιθο. Fountain above the castle, one of the area's many fountains made of carved tufa.

against the Bavarian rulers of Greece, protesting against the imposed heavy taxation. The Messenian Revolution ended with the execution of Gkritzalis by shooting at Toubi, here in the Old Town. The locals are proud for him and honor him greatly, and they are equally proud for the yearlong stay of Kostis Palamas (due probably to his limited funds as a student), a little higher up, next to the governor's house of the time, as a guest of the governor, his own brother, Christakis. I stand right across these sweet, mixed memories, and observe the exposed insides of a very

Η πασίγνωστη «Παζαρόβρυση» στο δρόμο για το κάστρο. // The famous Pazarovrysi on the road to the castle.

Πριν την είσοδο του Κάστρου και κάτω από τον πλάτανο, βρίσκεται η προτομή του Γιαννάκη Γκριτζαλη. Before the Castle's entrance and under the plane tree, stands the bust of Yiannakis Gkritzalis.

*Το κάστρο της «Αρκαδίας» είναι κτισμένο στις ΒΔ πλαγιές του όρους Ψυχρό.
The castle of Arcadia is built on the NW slopes of mountain Psychro.*

και 1800 συντοπίτες, επαναστάτησαν το 1834, εναντίον των Βαυαρών ηγεμόνων της Ελλάδας, διαμαρτυρούμενοι για την επιβληθείσα βαριά φορολογία. Η «Μεσσηνιακή Επανάσταση» ή «Βλαχοεπανάσταση» έληξε με τον Γκρίτζαλη να εκτελείται δια τυφεκισμού, στη θέση «Τούμπι», εδώ στην Παλαιά Πόλη. Καμαρώνουν γι' αυτόν οι ντόπιοι και τον τιμούν δεόντως, όπως επίσης καμαρώνουν για την ετήσια παραμονή εδώ του μεγίστου Κωστή Παλαμά (λόγω φοιτητικής οικονομικής «στενότητας» το

old house, paying attention to the details of the wooden framework of the walls and ceilings. It is really spectacular, as spectacular is the view from the castle, the humble entrance of which is equally humble with the remains of its walls. However, you can easily trace its Pelasgian past, as in the words of Menelaos Sotiropoulos "On the hill of the Acropolis there are traces of a Pelasgian wall. Indeed, to the east part blocks of rocks survive giving evidence that the wall was constructed in

πιθανότερο), πιο πάνω και δίπλα, στο τότε Επαρχείο, φιλοξενούμενο του αδερφού του Χρηστάκη, Έπαρχου Τριφυλίας. Ακριβώς απέναντι από αυτές τις γλυκά ανάμεικτες μνήμες, στέκω και παρατηρώ τα εκτεθειμένα αρχιτεκτονικά «σπλάχνα» ενός παμπάλαιου σπιτιού, προσέχοντας τη λεπτομέρεια στις ξυλοδεσιές των τοίχων και των ταβανιών. Είναι πραγματικά εντυπωσιακό, όπως εξίσου εντυπωσιακή είναι και η θέα από το κάστρο, η ταπεινή είσοδος του οποίου είναι εξίσου ταπεινή με τα απομεινάρια

a cyclopean manner, by blocks of crude rocks, meaning not hewed and without any binding materials...". With a ground plan of a preserved fortification in an irregular trapezoid shape covering 7,000 square meters approximately, this verdant slope manifests the "architectural passage" of the ancient Greeks, the Byzantines, the Venetians and the Turks. The quiet uphill path, offering a remarkable view to the old and the new town, the sea and

των τειχών του. Μπορεί ωστόσο εύκολα κανείς να εντοπίσει ακόμα το πελασγικό παρελθόν του, καθώς όπως γράφει και ο Μενέλαος Σωτηρόπουλος «Επί του λόφου της ακροπόλεως ευρίσκονται ίχνη πελασγικού τείχους. Είς το ανατολικόν, μάλιστα, μέρος σώζονται ογκόλιθοι μαρτυρούντες ότι το τείχος ήτο κατασκευασμένον κατά κυκλώπειον τρόπον, εξ ογκολίθων αργών, δηλαδή μη πελεκημένων και άνευ συνδετικής ύλης...».

Με μια κάτοψη διατηρούμενης οχύρωσης σε ακανόνιστο τραπεζοειδές σχήμα, και ένα εμβαδό περίπου 7000 τετραγωνικών μέτρων, η κατάφυτη αυτή πλαγιά φανερώνει τόσο το αρχαιοελληνικό, όσο και το βυζαντινό, ενετικό και τουρκικό κατασκευαστικό «πέρασμα» από εδώ. Το ήσυχο ανηφορικό μονοπάτι, προσφέροντας αξιοζήλευτη θέα στην παλιά και τη νέα πόλη, στη θάλασσα και στο «Ψυχρόν Όρος», καταλήγει, περνώντας από ένα σημείο με

*Το μικρό θεατράκι μέσα στο κάστρο.
The small theatre inside the castle.*

*Το κανόνι δεσπόζει σε σημείο με εξαιρετική θέα προς όλη την πόλη.
The canon dominates in a spot offering extraordinary view to the town.*

κανόνι, στο χώρο του μικρού υπαίθριου θεάτρου, υπό τη σκέπη ενός ορθογώνιου πύργου, της «κεντρικής ντάπιας» και ενός κυκλικού πύργου, της «μικρής ντάπιας» στη ΒΑ γωνιά του κάστρου. Ξεκινώ νωχελικά την πεζοπορία της επιστροφής, γεμάτος από ανέλπιστα όμορφες και «πλούσιες» εικόνες, τις ίδιες στιγμές που ο Βασίλης, χρησιμοποιώντας έναν θηριώδη τηλεφακό, τραβά τα βλέμματα των ντόπιων και των τουριστών, καθώς απαθανατίζει τα σπάνια πορτραίτα μιας μικρής κουκουβάγιας που φωλιάζει στη στέγη ενός παλιού σπιτιού, δεκάδες μέτρα πιο κάτω από την πύλη του κάστρου...

the “Cold Mountain”, ends, after crossing a place featuring a canon, at the grounds of a small outdoor theatre, under the shadow of a rectangular tower, the central rampart, and a circular tower, the small rampart at the NE corner of the castle. I start to return leisurely, filled with extremely pretty and rich images, at the same time when Vassilis, using a huge telephoto lens, attracts the attention of both locals and tourists as he immortalizes the rare portraits of a small owl perching on the roof of an old house, a dozen meters further down the road from the castle’s portal.

Caretta caretta & Κυπαρισσιακός Κόλπος

Προσωπικό και εθελοντές του συλλόγου "Αρχέλων" εργάζονται πάνω από μια σημαδεμένη και αριθμημένη φωλιά. // The staff and volunteers of the Archelon Society work above a marked and numbered nest.

Ο Δήμος Τριφυλίας, αυτός ο ευλογημένος από τη Φύση και την παράδοση τόπος, κατέχει, μεταξύ άλλων, το ξεχωριστό προνόμιο, αλλά και σπουδαία ευθύνη, της φιλοξενίας ενός εκ των δύο σπουδαιότερων περιοχών ωοτοκίας της σπάνιας θαλάσσιας κελώνας *Caretta caretta*, στην Πελοπόννησο. Πέρα λοιπόν από το Λακωνικό Κόλπο, το βόρειο κυρίως τμήμα του Κυπαρισσιακού Κόλπου, αυτό δηλαδή που εκτείνεται σχεδόν από τα όρια των εκβολών της πανέμορφης Νέδας, έως και νοτιότερα,

Caretta caretta and the Gulf of Kyparissia

The Municipality of Trifylia, a place blessed by Nature and tradition, has, among other things, the unique privilege and important responsibility of hosting one of the two main egg-laying areas of the rare *Caretta caretta* turtle in the Peloponnese. So, apart from the Gulf of Laconia, the northern part mostly of the Gulf of Kyparissia, extending from the borders of the outfalls of Neda to the south, up to the Kalo Nero beach,

μέχρι την παραλία του «Καλού Νερού», δίπλα στις εξίσου δημοφιλείς «Σανί», «Καρτελά» και «Τρύπες», δέχεται την συντριπτική πλειοψηφία αυτών των υπέροχων πλασμάτων που, από τα μέσα Μαΐου μέχρι και τα τέλη Αυγούστου, επιλέγουν τις εξαιρετικές αμμουδιές της Τριφυλίας για να αποθέσουν (ακολουθώντας το ένστικτο και του δικού τους σημείου γέννησης), κατά τη διάρκεια της νύχτας, έως και 120 αυγά σε κάθε θάλαμο – φωλιά που σκάβουν. Έχοντας ήδη εντοπίσει πολλές

and the equally popular coasts of Sani, Kartelas and Trypes, receives the majority of these wonderful creatures, which from the middle of May until the end of August, choose the sandy shores of Trifylia to lay, at night, up to 120 eggs in the nests they dig (following the instinct of their own birthplace). Having traced many of these nests, near, on, and close to beaches filled with swimmers and holidaymakers, observing at the same time their careful delimitation, fencing, and encoding, by the members of the

από τις προαναφερθείσες, δίπλα, μέσα και κοντά σε παραλίες γεμάτες λουόμενους και παραθεριστές, παρατηρώντας ταυτόχρονα την προσεκτική οριοθέτηση, περίφραξη, προστασία και κωδικοποίησή τους από τους ανθρώπους του συλλόγου «Αρχέλων» (ιδρυθέντος το 1983 με σκοπό την προστασία αυτών των χελωνών και των βιοτόπων τους), είναι λογικό και αυτονόητο να ακολουθήσει μια άκρως ενδιαφέρουσα συνομιλία με την κυρία Πολύμνια Νεστορίδου, υπεύθυνη προγραμμάτων, στο πρόγραμμα της Πελοποννήσου. Αυτή η νέα και δραστήρια γυναίκα, γεμάτη όρεξη και ζέση για δουλειά και προσφορά, μας υποδέχεται στον περιβαλλοντικό σταθμό του «Αρχέλων» στον κατάφυτο Αγιαννάκη, αφού πρωτίστως έχουμε απολαύσει μιαν εξαιρετική οδική διαδρομή – διάσχιση του σπάνιου και εξωτικού δάσους της «Ελαίας», λίγο βορειότερα. Για το έτος 2015 λοιπόν, η κυρία Νεστορίδου θα μας διαφωτίσει ως προς τους αριθμούς, αλλά και τα εν γένει προβλήματα που προκύπτουν, άλλοτε τυχαία και άλλοτε σκοπίμως, από την προσεκτική και δύσκολη συμβίωση των ανθρώπων των εγγύς περιοχών, με αυτά τα αρχέγονα πλάσματα. Ο αριθμός από τις σημαδεμένες φωλιές της συγκεκριμένης χρονιάς, ίσως τελικά και να υπερβαίνει και τις οκτακόσιες, νούμερο που καταδεικνύει τον πρωταρχικό ρόλο του Κυπαρισσιακού Κόλπου και του Δήμου Τριφυλίας στη διάσωση και διατήρηση αυτού του σπάνιου είδους. Αν συνοπολογίσει κανείς, την προαναφερθείσα περιοχή ωτοκίας στο Λακωνικό Κόλπο, τη Ζάκυνθο και ορισμένα σημεία της Κρήτης, δεν είναι διόλου τυχαίο που η χώρα μας φιλοξενεί το 60% του συνόλου των φωλιών Caretta caretta της Μεσογείου. Αυτή

Κατά το άνοιγμα της φωλιάς, πραγματοποιείται μεταξύ άλλων λεπτομερής καταγραφή του αριθμού των αυγών, καθώς και το βάθος στο οποίο βρίσκονται. // During the opening of the nest, the number of the eggs is registered, as well as the depth they are laid in.

“Archelon” Society (established in 1983 to protect the turtles and their habitat), it seems only natural to have a very interesting conversation with Mrs. Polymnia Nestoridou, head of the Peloponnese programs. This young and active woman, full of zest to work and offer, receives us in the environmental station of “Archelon” at the green Agiannakis, after having first enjoyed an extraordinary drive at the rare exotic forest of Elaia, a bit to the north. So, Mrs. Nestoridou enlightens us about the numbers and the issues they faced in 2015, sometimes accidentally and other times intentionally, by the careful and difficult cohabitation of the people living in the nearby areas, with these ancient creatures. The number of the marked nests for this year, may well be over eight hundred, a number that testifies the primary role of the Gulf of Kyparissia and of the Municipality of Trifylia, to the rescue and preservation of this rare species. If you also account for the egg-laying areas at the

η σπουδαία περιβαλλοντική παράμετρος των παραλιών του συγκεκριμένου τμήματος του Δήμου, μπορεί να αποτελέσει εκ νέου εφελτήριο τουριστικής και περιηγητικής αξιοποίησης, με σπουδαία οφέλη, και μοναδικό αντάλλαγμα τη σωστή ενημέρωση ντόπιων και επισκεπτών, ως προς το σεβασμό των σημείων ωτοκίας, την πρέπουσα συμπεριφορά απέναντι στις ώριμες χελώνες και στους νεοσσούς, καθώς και την παροχή πρώτων βοηθειών ή επικοινωνίας με τους αρμόδιους φορείς, στην περίπτωση τραυματισμών...

Gulf of Laconia, Zakynthos and some parts of Crete, it's no wonder our country hosts 60% of the Caretta caretta nests in the Mediterranean. This significant feature of the coasts of this part of the Municipality, may be a new base for tourist and travel development, with great benefits, and one consideration only: the familiarization of locals and visitors and the respect for the nests, the proper behavior toward the mature turtles and their hatches, as well as first aids or communication with the competent bodies in case of injuries...

Το βόρειο τμήμα του Κυπαρισσιακού κόλπου είναι από τις σπουδαιότερες περιοχές ωτοκίας της χελώνας Caretta - caretta σε ολόκληρη τη Μεσόγειο. // The north part of the gulf of Kyparissia is one of the most important egg-laying areas of the Caretta caretta turtle in the entire Mediterranean.

Ως τις μονές
και τα
Κοντοβούνια...

Το κεντρικό τμήμα
του δήμου Τριφυλίας
The central part of the
municipality of Trifylia

Πέτρινο ανακαινισμένο σπίτι, κτίσμα του 1864, στο χωριό Καμάρι. // Renovated stone house, built in 1864, at Kamari village.

Διατηρώ μια πληροφοριακή εκκρεμότητα με τους αναγνώστες του παρόντος ταξιδιωτικού οδηγού, ως προς την προέλευση του ονόματος του Δήμου Τριφυλίας, η οποία, για κάποιο λόγο, μου φαίνεται πιάστε να αποσαφηνιστεί τώρα, καθώς θα ξεκινήσουμε την περιπλάνησή μας στα κεντρικά, γύρω από το όρος Αιγάλεω, και όχι μόνο. Κατά την αρχαιότητα, τρεις ήταν οι κύριες φυλές που είχαν εγκατασταθεί στην ευρύτερη μεγάλη περιοχή μεταξύ του Αλφειού ποταμού και της Νέδας. Μελετώντας

Up to the monasteries and Kontovounia...

I still haven't explained to the readers of this travel guide the origin of the name of the Municipality of Trifylia, which for some reason I think is more appropriate to do so now, as we will start our tour to the central part, around the Aegaleo Mountain and elsewhere. During antiquity, the tribes which had settled in the wider area between Alpheios river and Neda were three. Studying many reports by ancient historians,

πολλές αναφορές από αρχαίους ιστορικούς, ο Πολύβιος, κατ' εμέ, είναι λιτός, σαφής και περιεκτικός: «Των αυτοχθόνων Καυκόνων ή Πελασγών, των εκ Θεσσαλίας ελθόντων και συγχωνευθέντων Λαπιθών, των επιδραμούντων Μινύων, καθώς και των ύστερον εποικισθέντων Επειών. Λέγονται δε Τριφύλιοι και από της Τριφύλης της Κλωτίου μητρός...» Από το βόρειο άκρο της Κυπαρισσίας, οι πληροφορίες που έχω αντλήσει από τους ντόπιους, μιλούν για ένα εξαιρετικό δείγμα αναπαλαιωμένου νερόμυλου, μό-

I find that Polybius is concise, clear and comprehensive: "The native Kafkones or Pelasgians, who came from Thessaly and merged with the Lapithians, the invaders Minyes as well as other colonists Epians. They are called Trifylioi and their mother was Trifyli the Klotia..."

The information I gathered from the locals about the north end of Kyparissia, mention an exquisite sample of a restored water mill, just two kilometers away, at the entrance of the village Myloi. The water came from higher

Ο παλιός αναστηλωμένος νερόμυλος βρίσκεται σε μια ειδυλλιακή τοποθεσία, 2 μίλις χλμ από το κέντρο της Κυπαρισσίας και λειτουργούσε πριν το 1850, ενώ από το 2012 έχει ανακηρυχθεί διατηρητέο μνημείο. The old restored watermill stands on an idyllic location, just 2 klm away from the centre of Kyparissia, and operated before 1850, while in 2012 it was listed as historic monument.

λιν δύο χιλιόμετρα μακριά, στην είσοδο του οικισμού Μύλοι. Το νερό που ερχόταν από ψηλότερα, από το χωριό Βρύσες, και κατέληγε εδώ, συντηρούσε τουλάχιστον δέκα μύλους στην περιοχή, εκ των οποίων δυστυχώς κανείς άλλος δεν σώζεται στις μέρες μας. Ο συγκεκριμένος, πραγματικό υπόδειγμα αναπαλαίωσης, ανακατασκευής και προσεκτικής συντήρησης, αποτελεί πανέμορφο «στολίδι» για την περιοχή και στο γενικότερο κατάφυτο περιβάλλον του, ο περιηγητής μπορεί να απολαύσει καφέ, μεζέδες, αφιερώματα με βότανα, και φυσικά να θαυμάσει τη λειτουργία του, κατά τα σαββατοκύριακα, ακριβώς όπως λειτουργούσε τουλάχιστον από το 1850, οπότε και κτίσθηκε. Για τους γνώστες του αντικείμενου, το συγκεκριμένο αξιοθέατο αποτελεί και σπάνια περίπτωση παρατήρησης δύο ιδιαιτεροτήτων που φέρουν οι νερόμυλοι της Τριφυλίας. Την χαρακτηριστική καμάρα, εκεί που εισέρχεται το βαγένη με το νερό από την κρέμαση, και την

grounds, the village Vryses, and ending here it provided for at least ten water mills in the area, from which only this one survives until nowadays. This mill, a splendid example of restoration, reconstruction and careful maintenance, is a beautiful “ornament” of the area and its verdant surroundings. Here, travelers can enjoy coffee, appetizers, herbal teas and of course admire its operation, during weekends, exactly as it operated at least since 1850, when it was built. For the experts of this subject, this site is a rare case of two features shared by Trifylia’s water mills. The typical arch at the point where the water barrel enters the drive shaft, and the waterwheel which is horizontal to the ground and not vertical as it is more common. A short stop that you will remember for a long time... Moving forward, after a refreshing breakfast and as the conditions for photo-

Το «Λαογραφικό Μουσείο Φώτη Γεωργιόπουλου» βρίσκεται στο χωριό Βρύσες. Στεγάζεται σε ένα εξαιρετικό διώροφο πέτρινο κτήριο και φιλοξενεί φορεσιές, παλιά εργαλεία και οικιακά σκεύη. The Folklore Museum of Fotis Georgiopoulos is at Vryses village. It is housed in an exquisite two-storey stone building and features costumes, old tools and household articles.

φτερωτή που είναι παράλληλη προς το έδαφος και όχι κάθετη ως συνήθως. Μια σύντομη στάση που θα θυμάστε για καιρό... Συνεχίζοντας, έπειτα από ένα αναζωογονητικό πρωινό και με τις φωτιστικές συνθήκες να ευνοούν τη φωτογράφιση που έπεται, ο καλός δρόμος, με τις μπόλικες στροφές και την καινούρια θέα προς εξερεύνηση, περνά διαδοχικά από τις Βρύσες, τη Μουριατάδα και το Καρβούνι, όλα σε μια εκτεινόμενη απόσταση 5 έως και 9 χιλιόμετρα από την πόλη. Λίγο πριν, συναντά κανείς τους Άνω και τους Κάτω Μπλεμενιάνους, το μεν πρώτο, παλιό χωριό με λιγοστά πέτρινα σπίτια, το δεύτερο σαφώς πιο σύγχρονο, με ωραία σπίτια και εξοχικά, και ουσιαστικά ένα εκ των «προαστίων» της Κυπαρισσίας. Οι Βρύσες, είναι ένα σύγχρονο χωριό, με πλούσια αμφιθεατρική θέα και ένα κατάφυτο σημείο στην είσοδο, το «Κεφαλόβρυσσο», με τρεις βρύσες και πάμπολλα πλατάνια. Η γνωστή Μουριατάδα, είναι ένα πολυαιωνόβιο μικρό χωριό,

shooting are ideal, we take a road with multiple turns and new views for exploration which crosses Vryses, Mouriataada and Karvouni, all at a distance ranging from 5 to 9 kilometers from the town. You first meet Ano and Kato Blemenianous, the former is the old village with a few stone houses and the latter, more modern, with beautiful houses and country homes, is essentially one of Kyparissia’s “suburbs”. Vryses is another modern village, with a rich amphitheatrical view and a verdurous entrance, the Kefalovryssos, featuring three springs and many plane trees. The well-known Mouratiada is a small picturesque village established many centuries ago, boasting many stone houses, and offering an equally attractive view. Close by, at Elliniko, you can see traces and remains of the partially excavated, and very ancient, Homeric town of Amphigenia. However, the

με πολλά παλιά πέτρινα σπίτια, γραφικό και με εξίσου καλή θέα. Κοντά του, στη θέση «Ελληνικό», μπορεί κανείς να συναντήσει ίχνη και ερείπια της μερικής ανασκαμμένης, και αρχαιότητας, ομηρικής πόλης Αμφιγένειας. Σημαντικότερο πάντως αξιοθέατο της ευρύτερης περιοχής, είναι η μονή της Παναγίας της Κασιμικάδας, σχεδόν δύο χιλιόμετρα από τη σχετική διασταύρωση έξω από τη Μουριατάδα. Το κήπος περιέργο όνομά της, προέρχεται απλά από μια γλυκύτατη κατσίκια η οποία, κατά την παράδοση, ξεμάκρυνε από το κοπάδι στην πηγή, κωνόταν σε ένα σημείο με πυκνές βάλτους, και βέλαξε αδιάκοπα, υποδεικνύοντας τη θέση μιας εικόνας της Παναγίας, τα «ίχνη» της οποίας δεν υπάρχουν πια. Σε ένα καταπράσινο τοπίο, αυτό το μικρό σχετικά μοναστήρι, υποδέχεται τους πιστούς στην απόλυτη ηρεμία του. Υπάρχουν πληροφορίες που θέλουν την ύπαρξη ασκητηρίου και τακτικής χριστιανικής λατρείας, ίσως και στις αρχές του 10ου αιώνα, όμως επιβεβαιωμένη αναφορά γίνεται, δυστυχώς, κατά την καταστροφή της μονής από τους Ενετούς, το 1230. Θα καταστραφεί ξανά, έχοντας διανύσει αρκετούς αιώνες σχετικής ευμάρειας, το 1825, από τα στρατεύματα του Ιμπραήμ Πασά, και για αρκετές δεκαετίες θα περάσει στη λήθη, τουλάχιστον μέχρι τις δεκαετίες 1880 και 1890, όπου και θα πραγματοποιηθούν ανακατασκευές, παρεμβάσεις, αγιογράφηση, αγορά καμπάνας και πολλά άλλα. Σήμερα, ο μεγάλος περίβολος ενσωματώνει την εκκλησία καθώς και το παλιό πέτρινο κτίριο των κελιών που πλέον, ανακαινισμένο, λειτουργεί ως όμορφος παραδοσιακός ξενώνας για τους πιστούς. Κατά τον ερχομό σας εδώ, μην παραλείψετε να παρατηρήσετε την τοιογραφία – αντίγραφο του «Μυστικού Δείπνου» του Λεονάρντο Ντα Βίντσι, έργο του Γιάννη Θεοδωρακόπουλου.

most important sight of the area is the monastery of Panagia Katsimikada, about two kilometers away from the intersection outside Mouratiada. Its somewhat peculiar name comes from a sweet goat which according to the tradition, wandered away from the flock at the spring, huddled into a space with dense bushes and bleated incessantly pointing at a picture of Virgin Mary, the “traces” of which no longer exist. In a landscape filled with vegetation, this relatively small monastery, welcomes the faithful in an environment of total serenity. There are information that date the presence of a hermitage and of a place of systematic religious worship at the beginning of the 10th century, but the first verified report was in 1230, when the monastery was unfortunately destroyed by the Venetians. It was destroyed again, after a many centuries of affluence, in 1825, by the troops of Ibrahim Pasa, and for many it was forgotten, at least until the 1880s and 1890s, when it was repaired, refurbished, its walls were covered in religious paintings, a new bell was installed and many more works were completed. Today, the large courtyard includes the church and the old stone building with the monks’ quarters which, after being renovated, operate as a small traditional guest house for the faithful. When you get here, don’t forget to admire the wall painting, a copy of Leonardo Da Vinci’s “Last Supper” created by Yiannis Theodorakopoulos. And, back to the “main” road, heading south and then southeast, a large strip of green interrupts the north end of mountain Aegaleo and the highest part of mountain Kontovounia. Of course, the name Kontovounia which means “short mountains” in Greek,

Στο μουσείο της μονής φυλάσσονται εικόνες, εκκλησιαστικά βιβλία και δισκοπότηρα.
The monastery's museum holds icons, church books and chalices.

Το Μοναστήρι της Κασιμικάδας είναι αφιερωμένο στη μνήμη της Γέννησης της Θεοτόκου και βρίσκεται σε πλαγιά του όρους Αιγάλεω, λίγο έξω από το χωριό Μουριατάδα.
The Katsimikada monastery is devoted to the birth of Virgin Mary and is located at a slope of Aegaleo mountain, on the outskirts of Mouratiada village.

Το δίτοξο πέτρινο γεφύρι στον Αρκαδικό ή Σελλεϊκό ποταμό, είναι κτισμένο με τη χαρακτηριστική καφεκίτρινη πέτρα της περιοχής και βρίσκεται στον επαρχιακό δρόμο μεταξύ των χωριών Καρβούνη και Σελλά.

The double-arched stone bridge rising above Arkadikos or Selleikos river, is made of the area's typical brown-yellow stone and is located on the regional road between Karvouni and Sella villages.

Και πίσω στον «κεντρικό» δρόμο, με κατεύθυνση νότια – νοτιοανατολική στη συνέχεια, όπου μια χορταστική λωρίδα πρασίνου παρεμβάλλεται ανάμεσα στο βόρειο άκρο του Αιγάλεω και στο ψηλότερο τμήμα των Κοντοβουνίων. Βεβαίως, μόνο κατ' ευφημισμὸν θα μπορούσα να εκλάβω τούτη την ονομασία του ορεινού όγκου που απλώνεται εμπρός μου, αν συγκρίνω το ύψος του (1146 μέτρα), με αυτό του προαναφερθέντος (1225 μέτρα). Όπως και να έχει, το τοπίο διαφοροποιείται αργά αλλά σταθερά, προϊδεάζοντάς με για τη γνωριμία μου με το

is anything but short since its height soars at 1,146 meters, whereas Aegaleo is 1,225 meters high. In any case, the landscape that varies gradually but steadily, preparing me for an acquaintance with the purely mountainous and most craggy part of the Municipality of Trifylia has, as it will be proven, a lot to reveal. And even more to Vassilis's camera... Sellas, a small semi-mountainous village, the first one I meet for some time now, is built on a beautiful slope, at an altitude of 500 meters, and

αμιγώς ορεινό και περισσότερο κακοτράχαλο κομμάτι του Δήμου Τριφυλίας που, ποικιλοτρόπως, θα αποδειχθεί ότι έχει πολλά να μου φανερώσει. Πόσο μάλλον στο φωτογραφικό φακό του Βασίλη... Ο Σελλάς, το μικρό ημιορεινό χωριό, το πρώτο που συναντώ εδώ και αρκετή ώρα, βρίσκεται χτισμένο σε ωραία πλαγιά, στα 500 μέτρα υψόμετρο, και η ιστορία του πηγαινει πίσω έως τον 13ο αιώνα. Διαθέτει αρκετά ενδιαφέροντα παλιά πέτρινα σπίτια, καθώς και ένα μικρό λαογραφικό μουσείο, με σχεδόν μια

its history dates back to the 13th century. It features many interesting old stone houses, as well as a small folklore museum, operating for about ten years. Its inhabitants are mainly occupied with olive and vineyard cultivations, while the village is renowned for its healthy climate. Those who seek something more in terms of tourist attractions, should know that in this part of the Municipality of Trifylia stand two out of a total of three old stone bridges, surviving in a good or very good state. The small rivers, the streams,

Πέτρινα σπίτια και λιθόστρωτα καλντερίμια στο γραφικό χωριό Σελλά. // Stone houses and cobbled paths at the picturesque village of Sellas.

the natural disasters and the earthquakes have all played their role in the destruction of the rest, may be more “humble” but equally beautiful, stone bridges. Unfortunately, the available information ranges from scarce to inexistent. At the entrance of Sellas rises one of the bridges, while in the middle of the route to Karvouni, stands the other one, a fine bridge with two arches, built in the 1880s from the characteristic brown-yellow stone found in these heights. To the north, a kilometer away from the small village of Alimaki, you meet the most important of the three, the bridge of Chatzi Soumani (or Kaki Soumani) that played a crucial role in the connection of the lowlands with the highlands of Trifylia, while its ends

Το γεφύρι του «Χατζή» ή «Κακή Σουμάνη» βρίσκεται 3 κμ από το χωριό Αλιμάκι. Είναι μονότοξο με δύο μικρές καμάρες, έχει μήκος καταστρώματος 28,30 και ύψος 10,00 μέτρα. // The bridge of Chatzis or Kaki Soumani is located 3 km away from Alimaki village. It has one arch with two small spans, is 28.30 meters long and 10.00 meters high.

δεκαετία λειτουργίας. Οι κάτοικοι του ασχολούνται κυρίως με την καλλιέργεια ελιάς και αμπελιών, ενώ ο οικισμός εκθειάζεται και για το υγιεινό του κλίμα. Για τους αναζητούντες και κάτι επιπλέον, επί το περιηγητικότερον, καλό είναι να γνωρίζουν ότι σε αυτή την πλευρά του Δήμου Τριφυλίας, βρίσκονται δύο εκ των τριών συνολικά παλιών πέτρινων γεφυριών που σώζονται σε καλή έως και πολύ καλή κατάσταση. Τα μικρά μεγέθη των ποταμών, οι χείμαρροι, οι φυσικές καταστροφές και οι σεισμοί, όλα συνηγόρησαν στο να μην υφίστανται και κάποιες άλλες, ίσως «ταπεινότερες» αλλά εξίσου ωραίες πέτρινες γέφυρες. Δυστυχώς οι πληροφορίες είναι ελάχιστες έως και ανύπαρκτες. Στην είσοδο λοιπόν του Σελλά, υπάρχει το ένα εξ αυτών, ενώ πρωτίτερα, στα μισά της διαδρομής από το Καρβούνι, το άλλο, πανέμορφο, δίτοξο, χτισμένο τη δεκαετία του 1880

Το Αλιμάκι είναι ένας μικρός οικισμός που εκκενώθηκε το 1979 μετά από καταστροφικό σεισμό. Σήμερα διαμένουν ελάχιστοι κάτοικοι. // Alimaki is a small settlement which was vacated in 1979 after a devastating earthquake. Today, very few people live here.

με τη χαρακτηριστική καφεκίτρινη πέτρα αυτών των υψωμάτων. Βορειότερα, ένα χιλιόμετρο από το μικρό χωριό Αλιμάκι, συναντά κανείς το σπουδαιότερο των τριών, αυτό του Χατζή – Σουμάνη (ή Κακή Σουμάνη), που κατείχε τον νευραλγικό ρόλο ένωσης της

link a small gorge 50-meter wide. There is no information regarding its construction date, only some assumptions that date it in the late Byzantine period, or in the middle of Turk occupation period. Observe its two unique “windows” at each

Ο Άγιος Νικήτας βρίσκεται σε κατάφυτη πλαγιά του Αϊ - Λια στα Κοντοβούνια. Διαθέτει διαμορφωμένο χώρο με τραπεζάκια, κάτω από τα γιγάντια κλωνάρια δυο αιωνόβιων δέντρων. // Agios Nikitas is located in a verdurous slope of Ai Lias at Kontovounia. It has an area with tables, under the gigantic branches of two century-old trees.

πεδινή με την ορεινή Τριφυλία και τα άκρα του συνδέουν μια μικρή χαράδρα πλάτους σχεδόν 50 μέτρων. Δεν υπάρχει καμία πληροφορία γύρω από την περίοδο κατασκευής του, και γίνονται απλά εικασίες που είτε το τοποθετούν στην ύστερη βυζαντινή περίοδο, είτε στα μέσα της τουρκοκρατίας. Παρατηρήστε τα δύο χαρακτηριστικά «παράθυρά» του, εκατέρωθεν, τις δύο μικρές καμάρες που εξυπηρετούσαν στην εκτόνωση της πίεσης και του περάσματος του νερού, όταν η στάθμη του ανέβαινε επικίνδυνα...

Από εδώ λοιπόν, από το Σελλά, εντοπίζεται η αφητηρία μιας διαδρομής εκπληκτικής ομορφιάς, ψηλότερα στα Κοντοβούνια, της οποίας η διάσχιση και πρόσβαση δεν θα ήταν το ίδιο ευχάριστη και άνετη χωρίς τη συνδρομή του τετρακίνητου αυτοκινήτου του Βασίλη. Αυτός, ενημερωμένος για το δύσβατο της περιοχής, έχοντας φωτογραφίσει ξανά εδώ, ξέριε μάλλον καλά το μέγεθος της επιρροής που αυτή η εξαιρετηθέα, μαζί με τα αμέτρητα δέντρα (δρύες και πουρνάρια ως επί το πλείστον) μπορεί να ασκήσει σε όποιον ακολουθεί το χωματόδρομο για να γνωρίσει τις δύο έτερες μονές του Δήμου, τον Άγιο Νικήτα, και τη Μεταμόρφωση Σωτήρος στη συνέχεια.

Και ναι, αφήνοντας το αυτοκίνητο και πιάνοντας το σύντομο μονοπάτι ως το πλάτωμα της μονής Αγίου Νικήτα, με τον πλάτανο και τη δρυ ακοίμητους «φρουρούς» εκατέρωθεν, μπορώ ευθαρσώς να δηλώσω ότι αυτή η ερημική τοποθεσία, στην ειδυλλιακή πλαγιά (κάτω από το ύψωμα του Αϊ - Λια), στη δροσιά, τα τρεχούμενα νερά και την απόλυτη ησυχία, είναι μία εκ των δύο στιγμών, σε αυτό το οδοιπορικό, που αφήθηκαν να βιώσω μian ανείπωτη γαλήνη και ηρεμία...

Σε βενετσιάνικο κατάστιχο του 1697, υπάρχει η πρώτη επίσημη αναφορά αυτής εδώ της εκκλη-

Η αξιοθαύμαστη επιβίωση ενός αιωνόβιου δέντρου, κυριολεκτικά στο χείλος του γκρεμού. // The remarkable survival of a century-old tree, literally at the edge of a cliff.

side, the two small arches that released the pressure of the water and facilitated its flow when its level rose too much... Here from Sellas, starts of a delightful route leading higher at Kontovounia, which would not be so accessible or pleasant to cross if it weren't for Vassilis's four-wheel drive car. He, being well-informed of how unapproachable the area is and having photographed this place in the past, knows well the impact of this splendid view, with its countless trees (oaks and kermes mainly), to anyone who follows the dirt road to visit the two other monasteries of the Municipality, Agios Nikitas and

σίας, μιας και περί ναού πρόκειται, και μάλιστα παρεκκλησίου της Αγίας Τριάδας στον Σελλά. Επειδή όμως για κάποια αρκετά μεγάλη περίοδο φιλοξένησε καλόγερους και ηγούμενο, πιθανότατα από τα τέλη του 17ου και ολόκληρο τον 18ο αιώνα, φέρεται ως «μοναστήρι» παρά το γεγονός ότι η οικοδόμηση και η κύρια λειτουργία αυτού του στιβαρού κιβωτιόσχημου κτιρίου ήταν η προαναφερθείσα.

Με την ίδια ακριβώς πανέμορφη διαδρομή να έχει πολύ «δρόμο» ακόμα, αναζητούμε κάποια ελάχιστα διαθέσιμα ανοίγματα ανάμεσα στην πυκνή βλάστηση, για να αγναντέψουμε και να φωτογραφίσουμε από ψηλά τη μονή Μεταμόρφωσης του Σωτήρος, μιας και δεν είναι δυνατή πλέον η είσοδος στους περιπατητές. Παρέα με τα παιχνιδίσματα του φωτός, το κτιριακό συγκρότημα με το ναό, τα κελιά και άλλους τρεις βοηθητικούς χώρους, έχει στα πόδια του έναν μεγάλο όμορφο ελαιώνα που τη μια στιγμή λούζεται στο φως και την άλλη χάνεται στη σκιά. Δεν υπάρχουν σαφείς πληροφορίες για την ίδρυση της μονής αλλά όλα συγκλίνουν στην εκδοχή κτισίματος της κατά τα τέλη του υστεροβυζαντινής περιόδου. Σίγουρα πάντως υπέστη μεγάλη καταστροφή και η ανοικοδόμηση της ξεκίνησε στις δύο τελευταίες δεκαετίες του 19ου αιώνα, ενώ γνωστός και σημαντικός ήταν ο ρόλος της στον τομέα της παιδείας, καθώς χάρη σε αυτήν υφίστατο και λειτουργούσε, έστω και υποτυπωδώς, τριτάξια «δευτεροβάθμια» εκπαίδευση στο κοντινό χωριό Μοναστήρι, στο οποίο πρόκειται να φτάσουμε εντός ολίγου. Λίγο πιο πριν, στα αριστερά, υπάρχουν τα δύο μεγάλα χωριά Κρυονέρι και Πολυθέα.

Φτάνοντας στο ωραίο χωριουδάκι του Μοναστηριού, τέως Βαρυμπόμπι, μπορείς να κάνεις έναν σύντομο περίπατο στο στενό κεντρικό δρόμο, παρατηρώντας

then Metamorfofi Sotiros.

Indeed, after leaving the car and taking the short path leading to the Monastery of Agios Nikitas, guarded by a plane tree and an oak at each side, I can honestly say that this deserted location, on the idyllic slope (under the Ai Lias height), with the cool air, running waters and absolute quiet, is one of the two moments during this tour that I let myself experience an indescribable serenity and peace.

In a 1697 Venetian register we find the first official report about this church, which is in fact a chapel of the parish church of Agia Triada of Sellas. However, as it hosted for a long period monks and abbots, probably since the 17th and the entire 18th century, it serves as a “monastery” despite the fact that the structure and main operation of this building was as described above.

Knowing that this wonderful tour has still a lot to offer, we search for the few available openings in the lush vegetation to admire and photograph the monastery Metamorfofi Sotiros from up high, as visits are no longer permitted. Playing with the light, a complex of buildings featuring a church, quarters and three more auxiliary structures, has beneath it a large beautiful olive grove which is sometimes bathed in light and at other times lost in the shadows. There are no clear information about the monastery’s establishment, but all agree that it was built around the end of the late Byzantine period. It is certain that it was severely damaged and that its restructuring began at the last decades of the 19th century. It is also known that it played an important role in education, as thanks to it a school offering secondary education operated, even at a substandard level, in the nearby

Η Μονή Μεταμόρφωσης του Σωτήρος βρίσκεται κοντά στο χωριό Μοναστήρι, μέσα σε πυκνή βλάστηση. Περιβάλλεται από ψηλό μονότοιχο και ορισμένα βοηθητικά κτίρια. // The Metamorfofi Sotiros monastery is located next to Monastiri village, in lush vegetation. A tall wall and some auxiliary buildings surround it.

Το χωριό Μοναστήρι είναι κτισμένο σε υψόμετρο 570 μέτρων και στο παρελθόν ήταν κεφαλοχώρι με δημαρχείο, σχολαρχείο και τρεις νερόμυλους. // Monastiri village stands on a 570 meter altitude and in the past it was a large village with a town hall, a secondary school and three watermills.

Γενική άποψη του χωριού Αετός. Διαθέτει παλιά πέτρινα σπίτια με κήπους και περιποιημένες αυλές.
General view of Aetos village. It has old stone houses with gardens and neat yards.

τα πέτρινα σπίτια του 19ου αιώνα και χαζεύοντας την άπλετη θέα προς τον κάμπο στα δυτικά και στα βόρεια.

Η ολοκλήρωση αυτού του σκέλους της διαδρομής, γίνεται με νοτιό τερματισμό (μιας και το ταξίδι δεν σταματά ποτέ) στο μεγάλο χωριό του Αετού. Βρίσκεται σε λίγο χαμηλότερο υψόμετρο από το Μοναστήρι και τα υπόλοιπα, αλλά έχει σχεδόν 450 κατοίκους και μια εντυπωσιακή είσοδο με κεφαλάρι, τρεχούμενα νερά, βράχους, δάσος και μια γενικότερη φροντισμένη εικόνα

village Monastiri, which we will visit shortly. At a small distance before this, to the left, there are two large villages Kryoneri and Polythea.

Arriving at the picturesque village Monastiri, formerly known as Varybobi, you can take a short walk on the narrow main street, observing the 19th century stone houses and the open view to the plain to the west and north.

This part of the route is completed in theory (as in reality the tour never ends) at

που σε προδιαθέτει για το αλλοτινό μεγαλείο αυτού του οικισμού που υπήρξε και πρωτεύουσα του ομώνυμου Δήμου. Στα δυτικά του Αετού έχουν εντοπιστεί ίχνη κυκλώπειων τειχών, ενώ γνωστή είναι και η δεσποζούσα θέση του σε ολόκληρη τη Μεσσηνία κατά τη Φραγκοκρατία. Υπέστη τρεις τουλάχιστον φορές ολική καταστροφή στην μακρά ιστορία του, δύο από τους Τούρκους (το 1454 και το 1647) και μία από τους Γερμανούς, το 1943, «βαπτίζοντας» το πλέον και επίσημα ως μαρτυρικό χωριό. Κατά τα μέσα του 19ου αιώνα, ο Αετός έφτασε να έχει έως και 2500 κατοίκους, με την ταυτόχρονη

the large village of Aetos. It is located at a lower level than Monastiri and the other villages, but has almost 450 inhabitants and an impressive entrance with a fountainhead, running waters, rocks, a forest and a generally neat appearance, which speak about the past grandeur of this settlement that was once the capital of a Municipality with the same name. To the west of Aetos, traces of Cyclopean walls have been discovered, while its leading position in the entire Messenia during the Frankish Domination is well known. It was ruined three times in its century-long history, twice by

ύπαρξη ειρηνοδικείου, ταχυδρομείου και σταθμού χωροφυλακής, στις επόμενες δεκαετίες, να μαρτυρά τη σπουδαιότητα του για την ευρύτερη περιοχή.

Ο κεντρικός του δρόμος είναι πολύ άνετος και τα παλιά όμορφα σπίτια αρκετά (με το παλιό σχολείο να ξεχωρίζει). Οι δε κάτοικοι, πάντα πρόθυμοι και περιεργοί να μάθουν από πού «κρατάει η σκούφια σου» και να σου πιάσουν την κουβέντα με τις ώρες. Δεν υπάρχει κάποια μεγάλη πλα-

the Turks (in 1454 and in 1647) and once by the Germans, in 1943, when it was officially baptized Martyred village. Around the middle of the 19th century, Aetos hosted up to 2,500 residents, a magistrate's court, a post office and a police station, all of which proved its significance in the wider area. Its main street is wide and there are many charming houses (while the old school stands out). The locals are always willing to

τεία, όμως σίγουρα θα θελήσετε να κατφορίσετε το καλντερίμι που οδηγεί στον καταπράσινο κήπο του Αγίου Δημητρίου. Ακριβώς δίπλα στέκει και ο ναΐσκος της Θεοτόκου, χρονολογημένος κάπου στον 10ο αιώνα, με ενδιαφέρουσες τοιχογραφίες. Από εκεί, από το ψηλό καμπαναριό του Αγίου Δημητρίου, σκαρφαλωμένοι και οι δυο, εγώ και ο Βασίλης, απολαμβάνουμε μια συνολική εικόνα του μεγάλου και ιστορικού αυτού χωριού, καθώς και της πυκνής βλάστησης που το περιβάλλει ως εκεί που φτάνει το μάτι...

talk to you for hours and curious to know where you come from. There is no big square, but you will certainly want to head down the cobbled path leading at the verdurous garden of Agios Dimitrios. Right next to this church stands the chapel of Theotokos, dated around the 10th century with interesting wall paintings. Perched on the tall bell tower of Agios Dimitrios, Vassilis and me, enjoy the global view of this large and historic village, as well as the thick vegetation surrounding it as far as the eye can see...

Το Κεφαλόβρυσσο στον Αετό είναι μια όμορφη τοποθεσία με αιωνόβια πλατάνια, τρεχούμενα νερά και εστιατόρια. // The Kefalovryssos of Aetos is a beautiful location with century-old plane trees, running waters and restaurants.

Η διαδρομή νότια του Σελλά...

Κάτω από το μικρό χωριό Άνυδρο στην τοποθεσία Αλυτίς, ο Αρκαδικός ποταμός σχηματίζει μικρούς καταρράκτες και λίμνες. // Under the small Anydro village at Alyti, Arkadikos river forms small waterfalls and lakes.

Αυτό το μικρό ημιορεινό κομμάτι διαδρομής, στα νοτιοανατολικά του κέντρου του Δήμου Τριφυλίας, προσφέρει μια κήπως άγνωστη αλλά αρκετά ενδιαφέρουσα περιηγητική εναλλακτική πρόταση. Οι δρόμοι μεταξύ των μικρών χωριών είναι αρκετά καλοί αλλά με μπόλικες στροφές, η θέα, κατά τόπους, απεριόριστη, τα μνημεία σημαντικά και σπάνια. Έτσι, η αρχική στάση πραγματοποιείται στο χωριό Άνυδρο, ένα πολύ μικρό οικισμό χτισμένο στα 565 μέτρα, με μόλις δύο καταγεγραμμένους μόνιμους κατοίκους (κατά την

The route south of Sellas...

This small semi-mountainous part of the route, to the southeast of the centre of Trifylia, offers a relatively unknown but very interesting, alternative travel itinerary. The roads between the small villages are good but with many turns, the view, at some parts, is uninhibited, the monuments are important and rare. So, the first stop is made at Anydro, a very small village built on 565 meters, with just two registered permanent inhabitants (during

τελευταία απογραφή του 2011), αλλά με έναν ωραιότατο μικρό καταρράκτη, ακριβώς κάτω από το όμορφο χωριουδάκι, και μια εξίσου όμορφη υδάτινη λεκάνη εμπρός του, ιδανική για μπάνιο στα κρυστάλλινα νερά της. Συνέχεια με το Καλογερέσι, σχεδόν στα όρια του δήμου, έναν άλλοτε σημαντικό οικισμό, χτισμένο στα 650 μέτρα υψόμετρο και κοσμημένο με πολλά στιβαρά πέτρινα σπίτια και αρχοντικά. Από εδώ, ανηφορίζοντας και περνώντας, μετά από αρκετές στροφές, από το χωριό Λαντζουνάτο, των

the last census of 2011), featuring a fine small waterfall right under the beautiful village, and an equally attractive water basin in front of it, with crystal clear waters ideal for swimming. Next lays Kalogeresi, almost at the borders of the Municipality, the once important village standing at an altitude of 650 meters and adorned with many strong stone houses and mansions. From here, ascending and passing by, after many turns, the Lantzounato village with its 23 residents and rich

23 κατοίκων και της πλούσιας Ιστορίας, θεωρείται επιβεβλημένο να κάνω μια ωραία στάση στο «Παλιόκαστρο» λίγο ψηλότερα, στα 850 μέτρα, στην κορυφή του βουνού «Ψηλοπυργάκι». Αυτό το συμπαγές, μικρό αλλά πολύ ισχυρό οχυρό, χτίστηκε κατά τα βυζαντινά χρόνια και εξυπηρετούσε την στρατηγική θέση φύλαξης μιας από τις τρεις πύλες εισόδου προς την Τριφυλία. Γενικότερα γνωστό ως «Σαφλαούρο», οφείλει την ονομασία του στο Λατίνο άγιο San Flauro (Άγιος Φλώρος). Ενετοί και Τούρκοι, εναλλάξ και για μια περίοδο τουλάχιστον τριών αιώνων, έπαιζαν το ρόλο είτε του κατακτητή – καταστροφέα και είτε αυτόν του επιδιορθωτή και ενισχυτή των τειχών. Το κάστρο διαθέτει τέσσερις δυνατούς πύργους, ένα σε κάθε πλευρά του τείχους, οι οποίοι ενώνονταν με άλλους χώρους μέσω δικτύου

history, I absolutely must stop at Paliokastro, a bit higher at 850 meters, on the top of Psilopyrgaki mountain. This solid, small but very strong fort, was erected during the Byzantine years and served as a strategic observation point of one of Trifylia's three entrances. Widely known as Saflauro, owes its name to the Latin Saint Flauro. Venetians and Turks, in turn and for a period of at least three centuries, acted as conquerors – destroyers or as repairers and reinforcers of the walls. The castle has four firm towers, one at each side of the wall, which was connected with other rooms through a network of secret passages for communication and escape. Its exploration will surely offer beautiful experiences and rare travel memories...

Afterwards, the serpentine road

μυστικών διόδων επικοινωνίας και διαφυγής. Η εξερεύνηση του σίγουρα θα προσφέρει όμορφες εμπειρίες και αρκετά σπάνιες περιηγητικές αναμνήσεις... Ο φιδίσιος δρόμος, στη συνέχεια, περνά από την Τριπύλα, το μικρό αλλά σημαντικό χωριό με τους 34 κατοίκους, διέρχεται από το γραφικό Λυκουδέσι (ονομασμένο έτσι από την περιπέτεια ενός βοσκού που είχε αιχμαλωτίσει κάποτε έναν λύκο μόνος του), χτισμένο στα 600 μέτρα υψόμετρο, και καταλήγει, προσωρινά για τις ανάγκες της περιγραφής, στο γνωστό Ραφτόπουλο ή Ραπτόπουλο, το πλούσιο κεφαλοχώρι των 200 κατοίκων. Η περιοχή κατακλύζεται από έναν εξαιρετικό ελαιώνα, ο οποίος αποτελεί και τη βασική αγροτική δραστηριότη-

goes through Tripyla, a small but important village with 34 inhabitants, passes through the scenic Lykoudesi village (that took its name by a shepherd who once captured a wolf on his own), built at 600 meters, and ends, temporarily, to the famous Raftopoulo or Raptopoulo, a rich village with 200 residents. The area is filled by an exquisite olive grove, which is the main agricultural activity of the locals, who produce fine quality olive oil without any chemicals or pesticides. The ground is smooth, accessible and ideal for taking long walks, while many tourists appreciate its cool summer climate. This small detour leads to Rodia (once known as Lendekada), an equally green

Το κάστρο "Σαφλαούρο" δεσπόζει επιβλητικό πάνω σε λόφο, ανάμεσα στα χωριά Παλιόκαστρο και Λατζουβάτο. // The Saflauro castle proudly looms on a hill between Paleokastro and Lantzounato villages.

τα των κατοίκων που παράγουν
αρίστης ποιότητας λάδι χωρίς την
παρουσία χημικών ή φυτοφαρ-
μάκων. Το έδαφος είναι ομαλό,
βατό και ιδανικό για εξορμήσεις
και πεζοπορίες, ενώ το δροσερό
καλοκαιρινό κλίμα εκτιμάται από
πολλούς παραθεριστές. Η μικρή
παρακαμψη καταλήγει στη Ροδιά
(άλλοτε γνωστή ως Λεντεκά-
δα), έναν εξίσου καταπράσινο
οικισμό, με μόλις 58 μόνιμους
κατοίκους και ιστορική διαδρομή
που χάνεται περίπου στα τέλη
του 17ου αιώνα (1689) όπως
μαρτυρά και σχετική ενετική
απογραφή...

village, with just 58 permanent
residents and a historic course
that disappears at the end of the
17th century (1689) as is also
testified by the relevant Venetian
census...

*Το εκκλησάκι της Παναγίτσας βρίσκεται σφηνω-
μένο κάτω από ένα βράχο με εντυπωσιακούς
γεωλογικούς σχηματισμούς, πάνω από το χωριό
Λατζουνάτο. // The small church of Panagitsa is
located under a rock with impressive geological
formations, above Latzounato village.*

*Το Ραφτόπουλο είναι κτισμένο στην πλαγιά του
βουνού και χωρίζεται στις γειτονιές «Ξερολάγκα-
δο» και «Κανάλια», από δύο διαδοχικά ρέματα.
// Raftoroulo is built on a mountain slope
and is divided in the Xerolagkado and Kanalia
neighborhoods by two successive streams.*

Προς νότο,
μέχρι τα
Φιλιατρά...

Ο κάμπος γύρω από τα Φιλιατρά είναι κατάφυτος με ελαιόδεντρα, καλλιέργειες κηπευτικών και φυτείες από ροδιές και κυδωνιές. // The plain around Filiatra is filled with olive trees, garden produce and plantations of pomegranates and quinces.

Από την πρώτη στιγμή, από τα πρώτα χιλιόμετρα εισόδου στο Δήμο Τριφυλίας, εύκολα αντιλαμβάνεται κανείς πως αυτή η πλευρά της Πελοποννήσου είναι τόσο εύφορη και γεωργικά ευλογημένη, όσο λιγοστές άλλες. Όμως, και αυτό είναι ένα χαρακτηριστικό «όμως», πραγματικά δεν έχω δει τίποτα ακόμα, δεν έχω συνειδητοποιήσει το κολοσσιαίο μέγεθος της αγροτικής παραγωγής, ώσπου να ξεκινήσω την κάθοδο μου στο τμήμα μεταξύ Κυπαρισσίας και Φιλιατρών. Οι αριθμοί που έχω στη διάθεσή

To the south, as far as Filiatra...

From the first moments, the very first kilometers of entering the Municipality of Trifylia, you can easily understand that this side of the Peloponnese is as fertile and blessed agriculturally as few others. However, I really hadn't seen anything yet, hadn't realized the colossal size of the agricultural production until I begun my descent to the part between Kyparissia and Filiatra. The numbers I have in my hands are representative.

μου, είναι χαρακτηριστικοί. Πάνω από 5300 στρέμματα με κηπευτικά (ντομάτες, μελιτζάνες, αγγούρια, πιπεριές, φασόλια και πολλά άλλα) με μέση παραγωγή 76500 τόνους. 6000 στρέμματα με καρπούζια, και παραγωγή 45000 τόνους! 260000 στρέμματα ελιές για λάδι, και παραγωγή 18000 τόνου! Τέλος, 9000 στρέμματα με αμπέλια, και παραγωγή 7000 τόνους. Κοινώς, όπου και να στρέψει κανείς το βλέμμα του, δεν υπάρχει περίπτωση να μη δει αναρίθμητες σειρές θερμοκηπίων, καλλιεργημένα χωράφια ως

Over 530 hectares with garden produce (tomatoes, eggplants, cucumbers, peppers, beans and many more) with an average production of 76,500 tons. 600 hectares of watermelons and a production of 45,000 tons! 26,000 hectares of olives for olive oil and a production of 18,000 tons! Finally, 900 hectares of vineyards and a production of 7,000 tons. Wherever you look, you see countless series of greenhouses, cultivated fields as far as the eye can see, and

Φυτείες με καρπούζια. Η επιτυχημένη μέθοδος καλλιέργειας που εφαρμόζεται στην περιοχή, καθιστά το Δήμο Τριφυλίας την πρώτη ημερολογιακά περιοχή της Ελλάδας που εξαγει στην Ευρώπη αυτό το εξαιρετο προϊόν. // Watermelon farms. The successful cultivation method implemented in the area, makes the Municipality of Trifylia the first area of Greece to export each year this exquisite fruit in Europe.

εκεί που φτάνει το μάτι, δεκάδες ανθρώπων να μοχθούν κάτω από τον καλοκαιρινό ήλιο...

Την πρωτοκαθεδρία σε όλα τα παραπάνω, έχει εμφανώς το καρπούζι, με την περιοχή και τους αγρότες της να εφαρμόζουν υψηλές τεχνικές καλλιέργειας, εδώ και τρεις δεκαετίες τουλάχιστον, καθιστώντας το συγκεκριμένο προϊόν ως εξαγωγίμο είδος κορυφαίας ποιότητας. Πολωνία, Γερμανία, Ουγγαρία, Ρουμανία, Αγγλία, Ιταλία, Τσεχία, Κροατία, Σλοβακία, Μολδαβία και οι Σκανδιναβικές χώρες, είναι οι πρώτες που, κατά τα τελευταία έτη απολαμβάνουν, από τις αρχές του Καλοκαιριού κιόλας, την πλούσια, αγνή και μεστή γεύση των στρογγυλών καρπουζιών ή του χαρακτηριστικού τύπου «βάρελας». Δεν είναι διόλου τυχαίο το γεγονός πως η Τριφυλία και οι επιτυχημένες μέθοδοι καλλιέργειας που εφαρμόζονται εδώ, αποτελούν πλέον αντικείμενο επίσκεψης και μελέτης από καθηγητές και φοιτητές γεωπονικών σχολών, μεγάλων ευρωπαϊκών πανεπιστημίων. Συρρέουν στην περιοχή προκειμένου να ενημερωθούν πάνω σε όλες τις τοπικές τεχνικές καλλιέργειας, στις

dozens of people working under the Summer sun...

Obviously, the watermelon holds the first place, as the area and its farmers use advance techniques for its cultivation, for the past three decades at least, making it a prime quality export good. Poland, Germany, Hungary, Romania, Britain, Italy, Czech Republic, Croatia, Slovakia, Moldova, and the Scandinavian countries, are among the first that during the last years enjoy from the beginning of the Summer, the rich, pure and full taste of the round watermelons, or the typical Jubilee watermelon. It is not by chance that Trifylia and its successful cultivation techniques, give now a reason to professors and students of agricultural studies of large European universities, to visit and study them. They flock to the area to gather information about all the local cultivation techniques, the special care required and the ways to combat the enemies of the plants with organic means. They visit watermelon fields, receiving useful tips about plant

εξειδικευμένες φροντίδες και στην καταπολέμηση των εχθρών των φυτών με βιολογικά μέσα. Επισκέπτονται εκτάσεις καρπούζιου, όπου λαμβάνουν χρήσιμες πληροφορίες για τον εμβολιασμό στα φυτά που επιτρέπει τη συνεχή φύτευση των ίδιων εκτάσεων, χωρίς μείωση της παραγωγής και χωρίς περαιτέρω προβλήματα. Παρακολουθούν θερμοκηπιακές μονάδες με πιπεριές, ντομάτες, αγγούρια και ανθοκομίες, τόσο στο έδαφος όσο και σε υδροπονία, βγάζοντας νέα συμπεράσματα για την ολοκληρωμένη και βιολογική καταπολέμηση των εχθρών των καλλιεργειών. Οι γενικά ευνοϊκές κλιματικές συνθήκες των τελευταίων ετών, μαζί με την προσήλωση των ντόπιων αγροτών και εμπλεκόμενων επιστημόνων, έχουν πλέον καταστήσει το Δήμο Τριφυλίας ως μια σημαντική εξαγωγική δύναμη στον τομέα των συγκεκριμένων φρούτων και οπωροκηπευτικών... Στα αριστερά του ευθύ πεδινού δρόμου, με μέση απόσταση

immunization which allows the continuous sowing of seeds in the same grounds, without reducing production and any further problems. They observe greenhouses with peppers, tomatoes, cucumbers and flowers, grown both in the soil and using hydroponics methods, reaching new conclusions for complete, organic farming techniques. The generally favorable climate of the last years, along with the dedication of local farmers and scientists, have made the Municipality of Trifylia a leading exporter of fruits and vegetables...

To the south of the straight plain road, at an average distance of about one kilometer from the sea, six villages are spread successively between two towns. The first in line, Stasio, is known mostly for its springs with crystal clear waters, as well as its oregano production. Armenioi, is another beautiful village with old houses and a traditional picturesque square.

Η καλλιέργεια ντομάτας και άλλων κηπευτικών ευνοείται ιδιαίτερα από τις κλιματικές συνθήκες που επικρατούν στην περιοχή. // The farming of tomatoes and of other vegetables is aided by the area's climate conditions.

περίπου ένα χιλιόμετρο από τη θάλασσα, απλώνονται διαδοχικά έξι χωριά, μεταξύ των δύο κωμοπόλεων. Το Στασιό, πρώτο στη σειρά, φημίζεται κυρίως για τις πηγές με τα πεντακάθαρα νερά, καθώς και για την εξαιρετική παραγωγή ρίγανης. Οι Αρμενιοί είναι ένα όμορφο χωριό με παλιά σπίτια και με παραδοσιακή γραφική πλατεία. Πλαισιώνεται από μοναδικού κάλλους διαδρομή με ελαιώνες. Η Σπηλιά είναι ένας συμπαθητικός οικισμός με ωραία παλιά αλλά και καινούρια σπίτια, ενώ η Φαρακλάδα είναι ένα εξίσου γραφικό μέρος, μεσόγειο με μπόλικη βλάστηση, λίγα πέτρινα σπίτια, με φόντο το όρος Αιγάλεω, και με μια πολύ καλοφτιαγμένη πέτρινη εκκλησία, τα Εσόδια της Θεοτόκου (1898). Το Χαλαζόνι, υπήρξε γνωστό τουλάχιστον από τα τέλη του 17ου αιώνα, έχοντας ήδη υποστεί διαδοχικές αλλαγές θέσης κατοίκησης εξαιτίας των συχνών επιθέσεων κουρσάρων. Χτισμένο περίπου 100 μέτρα ψηλότερα από τη στάθμη της θάλασσας, αρχικά αριθμούσε λίγες δεκάδες ανθρώπων, έφτασε όμως να μετρά σχεδόν 300 ψυχές. Εξέχουσα φυσιογνωμία της επαναστατικής ιστορίας του χωριού, ήταν και ο Παπαναστάσης ο οποίος, μεταξύ άλλων, λειτούργησε στο ναό πάντα ετοιμοπόλεμος και αρματωμένος. Τέλος, το Εξοκικό, πεδινό μεγάλο χωριό και αυτό, με σχεδόν 250 κατοίκους, ιδρύθηκε κάπου στα μισά του 19ου αιώνα, από Αρκάδες προερχόμενους κυρίως από την Αλωνίσταινα. Σε αυτό το ύψος και σε απόσταση δύο χιλιομέτρων προς τη Δύση, συναντά κανείς το «Στόμιο», μία από τις πλέον δημοφιλείς παραλίες της περιοχής. Το σημείο είναι πραγματικά τροπικό και εξωτικό. Μπορεί ο κολπίσκος που φιλοξενεί την παραλία να μην είναι και ιδιαίτερα μεγάλος, όμως τα κρυστάλλινα νερά σε συνδυασμό με τις κατάφυτες εκβολές ενός μικρού ποταμιού

Η Κοίμηση της Θεοτόκου στη Φαρακλάδα. // Kimisis Theotokou at Faraklada.

It is framed by a singularly pretty road with olive groves. Spilia is a cute little village with nice old and new houses; while Faraklada is an equally scenic place, typical of the Mediterranean, with a lot of green, a few stone houses, featuring mountain Aegaleo in its background, and the well-built stone church Esodia tis Theotokou (Assumption of Virgin Mary, 1898). Chalazoni, was known at least from the end of the 17th century, having already changed many locations due to frequent pirate attacks. Built 100 meters above sea level, it initially hosted a few dozen people, but now has about 300 residents. Papanastasis, a prominent figure in the village's history of revolution, run among other things the church, always battle-ready and armed. Finally, there is Exochiko, also a large village with almost 250 inhabitants, established in the 19th century by Arcadians coming mostly from Alonistaina. At this level

στα αριστερά, καθιστούν το σημείο τουλάχιστον μαγευτικό. Πρόσφατα (προ δύο ετών) ολοκληρώθηκε και η κατασκευή των πλακόστρωτων τμημάτων καιτσιμεντένιων σκαλοπατιών, με το Στόμιο να αποκτά επιτέλους εύκολη και ασφαλή πρόσβαση από όλους, ασχέτως ηλικίας. Όπως και να 'χει, το πιθανότερο είναι να συναντήσετε κυρίως νεολαία από τα Φιλιατρά, τον Αγρίλη και την Κυπαρισσία. Και μιλώντας για τον Αγρίλη, τον παραθεριστικό οικισμό ευρισκόμενο λίγο βορειότερα, ερχόμενοι από αυτόν, με κατεύθυνση προς τα νότια, έχετε το νου σας για την διασταύρωση «Α50» μιας και αυτή είναι που οδηγεί στο «Στόμιο». Πρωτότυπη και άκρως διαφωτιστική είναι αυτή η μέθοδος, και το μόνο βέβαιο είναι πως δεν πρόκειται κανείς να χάσει τον προορισμό του. Σε μια ευθεία περίπου τριών χιλιομέτρων, η αμερικανικού τύπου σήμανση των οδών (με γράμμα και αριθμό, αντί για ξεχωριστές ονομασίες) οδηγεί σε πλήθος πολυτελών κατοικιών και εξοκικών, πάντα πλαισιωμένες

and two kilometers to the west you meet Stomio, one of the most popular beaches of the area. The beach is truly tropical and exotic. Its small bay may not be particularly large, but its crystal waters in combination with the verdurous outfall of a small river to the left, make this place magical. Recently (two years ago) the construction of the paved parts and cement steps was completed, and at last Stomio became easily accessible to all, regardless of their age. In any case, you will likely meet young people from Filiatra, Agrilis and Kyparissia. Look for the intersection A50 that leads to Stomio as you head south on the road coming from Agrilis, a tourist settlement located north of the beach. This way is original and very illuminating and it is certain that no one will miss their destination. A straight road about three kilometers long, with American-type street signs (a letter and a number, instead of names) leads to

από καλλιεργημένες εκτάσεις και έχοντας στα νώτα τους προς τη δύση, σειρά μικρών βραχωδών, απάνεμων και ήρεμων μικροσκοπικών κολπίσκων για μπάνιο. Στο χαρακτηριστικό κέντρο του Αγρίλη, με το μύλο, τις καφετέριες και τα εστιατόρια, μπορεί κανείς να απολαύσει χαλαρές στιγμές κάθε ώρα της ημέρας. Κάτι ήξεραν προφανώς οι Ρωμαίοι που είχαν επενδύσει σε αυτή την περιοχή, χτίζοντας βίλλες και λουτρά. Ο Αγρίλης, με όνομα προερχόμενο από τις αναρίθμητες άγριες ελιές που φύονταν εδώ (κατά μία εκδοχή), υπήρξε κατά το παρελθόν σπουδαία σταφιδοπαραγωγός περιοχή, γνωρίζοντας ιδιαίτερη οικονομική ακμή κατά το δεύτερο μισό του 19ου αιώνα...

many luxurious houses and country homes, always framed by cultivated fields, having as a background to the west a series of small, rocky, leeward and calm bays for swimming. At the unique center of Agrilis, featuring a mill, coffee shops and restaurants, you can enjoy relaxed moments throughout the day. The Romans were obviously right to invest in this area, building villas and baths. Agrilis, the name of which originates from the countless wild olive trees that grew here (according to one version), was in the past a significant grape producing area, and flourished economically during the second half of the 19th century...

Η εξωτική παραλία του «Στομίου» είναι προσβάσιμη οδικώς και από τις δύο πλευρές, ενώ στη μία εκβάλλει και μικρός ποταμός. // The exotic beach Stomio is accessible from both sides, while a small river empties on one of them.

Στη βραχώδη ακτή στον «Αγρίλη», ωραίο κτίριο με τη μορφή ανεμόμυλου. // A wonderful building in the form of a windmill at the rocky coast of Agrilis.

Γραφικά
Φιλιατρά...

«Προ ολίγων ημερών εστήθη εις τα Φιλιατρά Μεσσηνίας ομοίωμα του πύργου του Άιφελ, ύψους 20 μέτρων. Όπως και το πρωτότυπον, ούτω και η κατασκευή του Πύργου των Φιλιατρών, έχει γίνει μόνον από σιδηράς δοκούς, έχουν δοθεί τα ίδια χρώματα και γενικώς έχουν τηρηθή αι ίδιαι αναλογίαι. Εκτός των άλλων, ο Πύργος των Φιλιατρών συμβολίζει την συνεργασίαν των δύο λαών εις το μορφωτικόν και το επίπεδον των τεχνικών κατακτήσεων, καθώς και τον θαυμασμόν των Ελλήνων, δι’

Scenic Filiatra...

“A few days ago, a 20-meter high model of the Eiffel tower was erected here in Filiatra of Messenia. Like the original, the construction of the Tower of Filiatra was made only by iron beams, it bears the same colors and has in general the same proportions. The Tower of Filiatra symbolizes, among other things, the collaboration of two peoples in education and the level of technical knowledge, as well as the admiration of the

Στη βορειοδυτική είσοδο της πόλης των Φιλιατρών δεσπόζει η γνωστή μεταλλική κατασκευή 20 μέτρων που αναπαριστά τον Πύργο του Άιφελ. // At the northwest entrance of Filiatra town, stands the famous 20-meter metal structure representing the Eiffel Tower.

ό,τι ωραίων και ευγενές έχει να επιδείξει το γαλλικόν Έθνος. Ο Πύργος των Φιλιατρών έγινε δαπάναις του ομογενούς εξ Αμερικής ιατρού Χαρ. Φουρναράκη, διαμένοντος εις το Σικάγον, διευθυντού του χειρουργικού κέντρου της πόλεως, όστις από πολλών ετών διδάσκει χειρουργικήν τεχνικήν εις το Πανεπιστήμιον του Ιλλινόις και εις την Ιατρικήν Σχολήν του Σικάγου ως τακτικόν μέλος...»

Greeks for all the beautiful and noble things the French nation has to show.

The Tower of Filiatra was built at the expense of doctor Char. Fournarakis, an American expatriate, who lives in Chicago and is the head of the city's surgical department, teaches for many years general surgery at the University of Illinois and is a full member of the Chicago Medical School...”

Αποκόμματα εφημερίδων από τα τέλη της Άνοιξης του 1960. Έρχονται να πλαισιώσουν την παιδιόθεν δική μου ανάμνηση αυτού του μεταλλικού πύργου που τώρα στέκει και υποδέχεται τους ταξιδιώτες στη ΒΔ είσοδο της κωμόπολης, ανακαινισμένος, φροντισμένος και εξίσου χαριτωμένα παράταιρος με τότε. Τα Φιλιατρά θαρρείς και διακα-

Press clippings from the end of Spring of 1960. They complement my childhood memory of this iron tower that now rises and greets travelers at the NW entrance of the town, refurbished, well-kept and oddly charming as ever. Filiatra is dominated by calmness and serenity, like an eternally sad echo of the destructive

τέχονται από μια ψυχία και μια γαλήνη, σαν αιώνια θλιβερός απόηχος του καταστροφικού σεισμού που τα ισοπέδωσε, το βράδυ του δεκαπενταύγουστου του 1886. Το μόνο όφελος, η επανασχεδίαση του οικισμού, με ρυμοτομία εξίσου πρακτική, καλοσχεδιασμένη και εύχρηστη όπως αυτή της Κυπαρισσίας. Δεν μπορώ να μην αναφερθώ στη

earthquake razed it to the ground, on the night of August, 15, 1886. The only benefit thereof, was the redesign of the town, based on a practical, well-designed and serviceable town plan like Kyparissia. I can't leave out the brief description of the relevant catalogue Der Erdbeben in Griechenland that says: "The stone bridges

Το περίφημο ρολόι και το νεοκλασικό κτίριο με το παλιό Δημαρχείο.

The famous clock and the neoclassic building of the old City Hall.

σύντομη περιγραφή που υπάρχει στο σχετικό κατάλογο «Der Erdbeben in Griechenland» που εν συντομία γράφει: «Αι εκ λίθου γέφυραι κατεστράφησαν. Όλαι αι αγροτικά οικία κατέρρευσαν, ρωγμαί εδάφους παρά την θέσιν Μόραινα πλάτους ενός μέτρου και μεγάλου βάθους. Τα φρέατρα επλημμύρισαν, ενώ έτερα εξηράνθησαν τελείως. Αι αγρικία εις Μυρίτοβα, Αρμακάδια, Βρύσες, Άγιο Χριστόφορο, Λαγκούβαρδο, κατεστράφησαν...» Εκατοντάδες νεκροί και πολύ περισσότεροι τραυματίες ήταν ο απολογισμός εκείνης της βραδιάς. Σχεδόν ακαριαία και εξίσου τραγικά, τα Φιλιατρά έπαψαν να είναι η μεγάλη μονάδα εξαγωγής σταφίδας και λαδιού σε πολλές βαλκανικές και ευρωπαϊκές πόλεις, ήρθε η παρακμή και αναπόφευκτα επιβραδύνθηκε έως τέλους η εξευρωπαϊσμένη πολυτέλεια των εσωτερικών των αρχοντικών, των ενδυματολογικών επιλογών και της καθημερινής διαβίωσης γενικότερα... Και όμως, πίσω από αυτή την καθημερινή και επαρχιακή χαλαρότητα, βρίσκεται ένας υγιής και παλλόμενος κοινωνικός ιστός, με

were ruined. All farm houses collapsed, the cracks on the ground next to Moraena were one meter wide and very deep. The wells flooded, and others were completely dried out. The cottages at Muritova, Armakadia, Vryses, Agios Christoforos, Lagkouvardo, were destructed...” Hundreds died and many more injured, that was the record of that night. Almost instantaneously and equally tragically, Filiatra stopped being an exporter of grapes and olive oil to many Balkan and European countries, it declined and unavoidably the westernized luxury of the mansions, clothing choices and everyday life in general, came to an halt... However, beneath this casual and provincial quietness, lies a healthy and vibrant social web with a very energetic youth, which frequently shows its love and care for the preservation of Filiatra’s history and past, adding new elements to its culture, arts, letters and sports. Likewise, a few but well-managed businesses cater for the visitor’s high quality feeding

έντονη την παρουσία της νεολαίας, που, με κάθε ευκαιρία, δείχνει την αγάπη της και τη φροντίδα της για τη διατήρηση της Ιστορίας και του παρελθόντος των Φιλιατρών, προσθέτοντας νέο πολιτισμό, Τέχνες, Γράμματα και αθλητισμό. Ομοιοτρόπως, λίγες αλλά καλαίσθητες επιχειρήσεις φροντίζουν για την ποιοτική διατροφή και ψυχαγωγία του επισκέπτη. Ζαχαροπλαστεία, καφετέριες, ταβέρνες στην πόλη και στα παραλιακά πέριξ, πισαρίες, μεζεδοπωλεία και κλαμπ διατηρούν έναν όμορφο παλμό, ειδικά κατά τους θερινούς μήνες. Φρέσκα ψάρια, λουκάνικα καπνισμένα με φασκόμηλο, τηγανητός βακαλάος, ψιτά γουρουνόπουλα, παστά, γίδα βραστή, δίπλες, λαλάγγια, λασδοκούλουρα. Ο κατάλογος των εξαισιών εδεσμάτων της ευρύτερης περιοχής του Δήμου, είναι θαρρείς ασείρευτος... Σήμερα στα Φιλιατρά, ο επισκέπτης σίγουρα θα κατευθυνθεί και θα θελήσει να γνωρίσει την Ξακουστή (μετονομασμένη) πλατεία Ιωάννη Καποδίστρια, ξεχωριστή ανάμεσα σε πολλές άλλες ελληνικών κωμοπόλεων, τόσο για τις διαστάσεις της,

and entertainment choices. The patisseries, coffee shops and restaurants in town, and the pizza places, snack bars and clubs along the coast, keep a wonderful rhythm especially during the Summer months. Fresh fish, sausages smoked with sage, fried cod, roasted pork, dry-cured goods, boiled goat, sweet dumplings (diples), fried crusty stripes of pastry (lalayia), oil bread rolls. The list of the divine dishes of the Municipality’s wider area, seems endless...

Today at Filiatra, the visitor will surely want to visit the famous (renamed) square of Ioannis Kapodistrias, which stands out among many other Greek town squares, both in terms of size and thanks to the elaborate buildings and structures that adorn it. Initially, it was the property of the son of Ali Pasa Velis. In 1831 it was granted by Kapodistrias to the Municipality of Filiatra, on the condition that a school would be built and that the grounds would be cultivated to support the town financially. To the west there were

Εξαιρετικά πετρώκιστα νεοκλασικά στο δρόμο πριν την κατασκευή της υδρογείου σφαιράς. // Exceptional neoclassical stone mansions, on the road to the monument of the earth globe.

Η κεντρική πλατεία της πόλης, η πλατεία Καποδίστρια, είναι από τις μεγαλύτερες των ελληνικών κωμοπόλεων και αποτελεί σήμα κατατεθέν της ζωής των Φιλιατρών. // The main square of the town, Kapodistrias, is one of the largest town squares in Greece and is the trademark of Filiatra’s life.

όσο για τα περίτεχνα κτίρια και κατασκευές που την κοσμούν. Αρχικά ήταν κτήμα του γιου του Αλή Πασά, Βελή, και το 1831 παραχωρήθηκε στο Δήμο Φιλιατρών, από τον Καποδίστρια, υπό τον όρο ανέγερσης σχολείου και παρακείμενων καλλιεργείων για την οικονομική του ενίσχυση. Στα δυτικά λοιπόν υπήρχαν αμπέλια, ενώ το άλλο μισό της πλατείας ήταν πυκνό δάσος, τουλάχιστον μέχρι το 1865. Έπειτα από σειρά δικαστικών διενέξεων, αποτέλεσμα καταπατήσεων και όχι μόνο, κόψιμο αιωνόβιων δέντρων και άλλων «παρεμβάσεων», η πλατεία τελικώς άρχισε να μοιάζει στη σημερινή της μορφή, μετά το 1871, όπου ξεκίνησε η ανέγερση του Ρολογιού στο ανατολικό τμήμα, μαζί με τα δύο κτίρια της κεντρικής τότε αγοράς της πόλης (λαχαναγορά, κρεαταγορά και ιχθυαγορά), τα αποκαλούμενα «Μανάβικα». Δεν είναι άλλη από το σημερινό οικοδομικό συγκρότημα του τέως Δημαρχείου Φιλιατρών. Την ίδια περίοδο, στη Φλωρεντία και όχι στο Μιλάνο αυτή τη φορά (όπως στην περίπτωση της παραγγελίας του ρολογιού)

vineyards, while the other half of the square was a dense forest at least until 1865. After a series of court trials, due to trespasses among other things, cutting of century-old trees and other works, the square started to take its current form, especially after 1871, when the Clock was erected on its east side, along with the two buildings of the town's marketplace (vegetable market, meat market, fish market), the so-called Manavika. The old marketplace is today the building complex of the former City Hall of Filiatra. During the same period, the elegant and elaborate fountain of the square, known throughout Messenia and the Peloponnese, was made in Florence and not in Milan, as was the clock. This fine piece of work made of stone and cast iron, featuring iron and marble basins and a tall octagonal base with coils, is located in the middle of the central square. Four figures of small naked kids, riding various animals and holding things that symbolize nature's elements, together with

Το υπέροχο βενετσιάνικο σιντριβάνι στην πλατεία Καποδίστρια. Μεταξύ άλλων, ο κεντρικό κορμός στολίζεται με τις μορφές τεσσάρων μικρών παιδιών που κάθονται συμμετρικά. // The magnificent Venetian fountain at Kapodistrias square. Among other details, the central part is adorned by the figures of four small children seating symmetrically.

Στο επάνω μέρος της πόλης υπάρχει η παλιά δεξαμενή ύδρευσης που έχει χαρακτηριστεί ως ιστορικό διατηρητέο μνημείο. // On the upper part of the town, there is an old water tank listed as a historic monument.

κατασκευάστηκε και το κομψό και περίτεχνο σιντριβάνι της πλατείας, ξακουστό σε ολόκληρη τη Μεσσηνία και την Πελοπόννησο. Αυτό το πέτρινο και χυτοσίδηρο κομψοτέχνημα, με τις σιδερένιες και μαρμαρίνες λεκάνες, και την ψηλή οκτάγωνη υψηλόκορμη βάση με σπείρες, βρίσκεται σχεδόν στη μέση της κεντρικής πλατείας. Τέσσερις μορφές μικρών γυμνών παιδιών, επάνω σε διάφορα ζώα και κρατώντας αντικείμενα που συμβολίζουν τα στοιχεία της φύσης, αποτελούν ένα μοναδικό καλλιτεχνικό σύμπλεγμα, μαζί με ανάγλυφα κεφάλια τεράτων που «φτύνουν» νερό και στόμια υπερχειλίσσης σε μορφή άνθους. Πέραν αυτού, ιδιαίτερο αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον παρουσιάζει και το κτίριο της Παλαιάς Δεξαμενής, ένα ιστορικό διατηρητέο μνημείο με ζώνη προστασίας πέντε μέτρων περιμετρικά. Πρόκειται για πολύ αξιόλογο τεχνικό έργο των τελών του 19ου αιώνα, το οποίο για τουλάχιστον έναν ολόκληρο αιώνα εξυπηρετούσε τις ανάγκες ύδρευσης της περιοχής. Τελευταίο και σπουδαίο οπτικό

embossed monster heads that “spit” water and overflow chutes in the shape of flowers, create a unique artistic web. Beyond this, the building of the Old Tank, a historic listed monument with a 5-meter protected perimeter, is especially important architecturally. This remarkable technical project, dated at the beginning of the 19th century, covered for at least one century the area's water supply needs. The last significant visual addition to Filiatra's buildings and historic sites, is the Vlacherna church with the park of the same name. The single-room basilica with the wooden gable roof, hides inside a series of wall paintings of the late Byzantine period, is dated at the end of the 18th century, and since 1996 it is a listed historic monument, dominating on an entire, protected, street block. Here, on the second and third days of July, assisted by the Filoproodi Club and the Municipality's Non-Profit Charitable Organization, the Vlachernia festival takes place.

συμπλήρωμα των κτιριακών και ιστορικών αξιοθέατων των Φιλιατρών, αποτελεί και η εκκλησία της Βλαχέρνας με το ομώνυμο πάρκο της. Η μονόχωρη ξυλόστεγη βασιλική με δίρριχτη στέγη, έχουσα στο εσωτερικό της και σειρά τοιχογραφιών της υστεροβυζαντινής περιόδου, ανάγεται στα τέλη του 18ου αιώνα και, από το 1996, είναι ανακηρυχθέν ιστορικό μνημείο, με ζώνη προστασίας ολόκληρο το οικοδομικό τετράγωνο στο οποίο δεσπόζει.

Its program includes a concert by the Club's philharmonic orchestra and by other philharmonic orchestras from around Greece, a folklore dance show, also by the Club, and many more events...

It is worth noting that most of the aforementioned structures and buildings of the 19th century, were built without any state funds, but only by the contributions of the locals. At this point, read the instruction

Ο ναός της Παναγίας Βλαχέρνας στο ομώνυμο πάρκο. Είναι μονόχωρη ξυλόστεγη Βασιλική με δίρριχτη στέγη. The Panagia Vlacherna church at the park with the same name. It is single-room basilica with a gable roof.

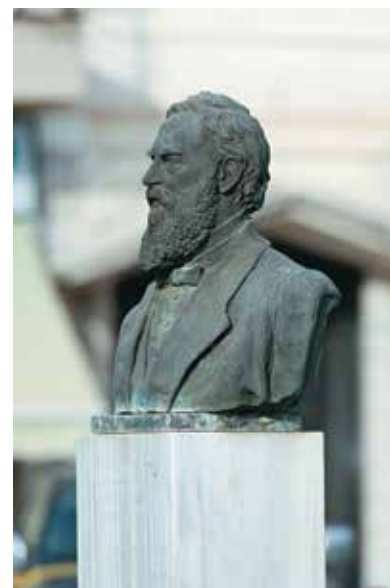
Εδώ, στις δύο και τρεις Ιουλίου, λαμβάνουν χώρα τα «Βλαχέρνια», με συναυλία της φιλαρμονικής του Συλλόγου Φιλοπροόδων, συναντήσεις άλλων φιλαρμονικών από διάφορες ελληνικές πόλεις, παράσταση του χορευτικού συγκροτήματος, επίσης του με 90ετή δράση Συλλόγου Φιλοπροόδων και πολλές άλλες εκδηλώσεις... Αξίζει να σημειωθεί πως τα περισσότερα από τα προαναφερθέντα οικοδομήματα και κατασκευές του 19ου αιώνα, έγιναν πραγματικότητα χωρίς

under the nearby bust on the paved road in front of the city hall and the clock. It is devoted to Constantinos Brumidis (1805 - 1880) son of Stavros Brumidis, who came from Filiatra. To my surprise I do some research and find out that the impressive Apotheosis of Washington in the eye of the rotunda of the U.S. Capitol in Washington, was created by Constantinos, the famous 19th century painter. During the last 25 years of his life he worked there, painting also some typical corridors

καμία κρατική οικονομική συνδρομή, παρά μόνο με τον οβολό των κατοίκων. Στο ίδιο σημείο, κάντε έναν κόπο να αναγνώσετε την πληροφορία στην παρακείμενη προτομή, στο πλακόστρωτο μπροστά από το δημαρχείο και το ρολόι. Πρόκειται για τον Κωνσταντίνο Μπρουμίδη (1805 – 1880), γιο του καταγόμενου από τα Φιλιατρά, Σταύρου Μπρουμίδη. Μετ' εκπλήξεως ερευνώ και διαβάζω ότι δια χειρός του Κωνσταντίνου, γνωστού ζωγράφου του 19ου αιώνα, φιλοτεχνήθηκε η εντυπωσιακή «Αποθέωση του Ουάσινγκτον» στο θόλο του Καπιτωλίου στην ομώνυμη πόλη της Αμερικής. Κατά τα τελευταία σχεδόν 25 χρόνια του βίου του, εργάστηκε εκεί, ζωγραφίζοντας και ορισμένους χαρακτηριστικούς διαδρόμους του ίδιου κτιρίου, έχοντας πρώτα δώσει σημα-ντικά έργα τέχνης και στο Βατικανό, υπό τη συνεργασία και εποπτεία του τότε Πάπα Γρηγορίου του 16ου. Άλλο αξιο «τέκνο» των Τεχνών, που δημιούργησε στα Φιλιατρά, σαφώς λιγότερο γνωστός από τον Μπρουμίδη, είναι και ο Πάνος Ηλιοπούλος (1897 – 1985). Αυτός, περνώντας από Πειραιά, Μασσαλία, Ισπανία, Λισσαβόνα, Κούβα, Βερακρούζ, Ελ Πάσο, Κάνσας και Ντιτρόιτ, κατέληξε τελικά στο Σικάγο όπου και διδάχθηκε Φωτογραφία. Το 1930 γύρισε στην Ελλάδα και

of the same building, having first worked at the Vatican in collaboration with Pope Grigorios the 16th. Another artist who came from Filiatra, less known than Brumidis, was Panos Eliopoulos (1897 - 1985). He went through Piraeus, Marseille, Spain, Lisbon, Cuba, Veracruz, El Paso, Kansas and Detroit and finally settled in Chicago where he studied Photography. In 1930 he returned to Greece and Filiatra, where he opened the first

photography studio. Neither the war, nor the occupation, nor the setbacks could intercept his masterful work and his individual anthropocentric photographic gaze. After his death, his children gave his archives to the Benaki Museum, with love and respect. They consist of many photographs shot with an extraordinary perspective and technique, for that time, as the artist captured in a unique way scenes of the residents'

Μπροστά από το παλιό Δημαρχείο βρίσκεται η προτομή του Κωνσταντίνου Μπρουμίδη, επώνυμου ζωγράφου του 19ου αιώνα. // The bust of Constantinos Brumidis, the famous 19th century painter, stands in front of the old City Hall.

everyday life, local festivities and customs, scenes of the modest lives of Filiatra's people mostly. A wealth of visual information that must be exhibited for the benefit of each future visitor... Back at today's calm and picturesque Filiatra, tracing the potential roots of its somewhat unusual name. The most prevailing opinion is that the name originated from "filiatra" which means well's rim, since

Ο Άγιος Χαράλαμπος, πολιούχος της πόλης, τιμάται κάθε χρόνο με επισήμότητα στις 10 Φεβρουαρίου. Μετά τη δοξολογία, ακολουθεί λιτάνευση των ιερών λειψάνων και της εικόνας του αγίου στους κεντρικούς δρόμους. // Agios Charalabos, the town's patron saint, is honored every year on the 10th of February. After the ceremony, the holy relics and icon of the saint's image are carried in a procession on the main roads.

στα Φιλιατρά, όπου και άνοιξε το πρώτο φωτογραφείο. Ο πόλεμος, η κατοχή, οι κακουχίες και οι αναποδιές δεν κατάφεραν να αναχατίσουν το σπουδαίο έργο και την ιδιαίτερη ανθρωποκεντρική φωτογραφική του ματιά. Μετά το θάνατο του, τα παιδιά του, με αγάπη και σεβασμό, παρέδωσαν το αρχείο του στο Μουσείο Μπενάκη. Πρόκειται για πληθώρα λήψεων, με εξαιρετική ματιά και τεχνική, για τα δεδομένα της εποχής, με τον δημιουργό να απαθανατίζει μοναδικά σκηνές της καθημερινής ζωής των κατοίκων, τοπικές εκδηλώσεις και έθιμα, την αγροτική ζωή, σκηνές του λιτού βίου των ανθρώπων των Φιλιατρών κυρίως. Ένας οπτικός «πλούτος» που οφείλει να αναδειχθεί προς όφελος του κάθε μελλοντικού επισκέπτη... Πίσω στα ήρεμα και γραφικά Φιλιατρά του σήμερα, ανιχνεύοντας τις πιθανές «ρίζες» του κάπως περιέργου ονόματος. Επικρατέστερη εκδοχή είναι και αυτή των «φιλιατρών», του χείλους

there were plenty of them between the 16th century, when the first inhabitants settled here, and the 19th century. We should also mention the presence of the Frank Baron de Figliatre. During the Venetian census of Methoni (September, 29, 1689), Filiatra already existed with a population of 572. And don't think that Filiatra does not have a very old

Η γνωστή υδρόγειος σφαίρα, στην άκρη του δρόμου, τοποθετημένη σε μαρμαρίνη βάση. The famous globe at the side of the street, set on a marble base.

δηλαδή του πηγαδιού, μιας και υπήρχαν αναρίθμητα από αυτά, μεταξύ του 16ου αιώνα, οπότε και πρωτοκατοικήθηκε η περιοχή, έως και τον 19ο αιώνα. Βεβαίως, δεν πρέπει να παραληφθεί και η παρουσία του Φράγκου βαρόνου ντε Φιλιάτρ. Όπως και να έχει, κατά την ενετική απογραφή της Μεθώνης (29 Σεπτεμβρίου του 1689), τα «Figliatra» έχουν ήδη υπόσταση, με 572 κατοίκους. Και μη θαρρεί κανείς ότι τα Φιλιατρά εξαιρούνται με κάποιον τρόπο από μία άλλη μακραίωνη πορεία στο απώτερο ιστορικό παρελθόν. Κάθε άλλο. Στο επίγειο της κωμόπολης, το Λιμενάρι, στη λεγόμενη «Μπανιέρα», στην Αγία Κυριακή, στην κοίτη του μικρού ποταμού Κρουνοί, στις «Γουρνοσπηλιές» και αλλού, αντικείμενα νεολιθικής εποχής, έως και κλασσικά και πρωτοχριστιανικά νομίσματα, υποδεικνύουν όχι μόνο τη θέση της αρχαίας πόλης Εράνας (αφιερωμένης στον Ποσειδώνα) αλλά και την παρουσία ισχυρού εξαγωγικού και πολιτιστικού κέντρου κατά την αρχαιότητα. Ο Άγιος Χριστόφορος και ο Άγιος Διονύσιος, ΝΑ των Φιλιατρών, αποτελούν έξοχα δείγματα χριστιανικής αρχιτεκτονικής, μαζί

Το σπηλαιώδες εκκλησάκι του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου. // The cavernous small church of Agios Ioannis Prodromos.

history dated many centuries ago. It does. At the town's seaport, Limenari, the site known as Baniera, at the Agia Kyriaki church, at the mouth of the small river Krouni, at Gourounospilies and elsewhere, artifacts of the Neolithic era as well as classic and early Christian coins, not only prove the location of the ancient town Erana (dedicated to Poseidon), but also the existence of an export and cultural center during Antiquity. The churches

Ανατολικά των Φιλιατρών, σε κατάφυτο χώρο από πεύκα, βελανιδιές και λεύκες, βρίσκονται δύο σπηλαιώδη εκκλησάκια. Ο Άγιος Χριστόφορος και ο Άγιος Ιωάννης Πρόδρομος που χρονολογείται περίπου στο 1373. To the east of Filiatra, in a verdurous area filled with pines, oaks and aspens, lie two small, cavernous churches. Agios Christoforos and Agios Ioannis Prodromos dated at about 1373.

με την Παναγία Βλαχέρνα και την Ιερά μονή Ευαγγελίστριας, όμως αυτό που πρέπει οπωσδήποτε κάποιος να συναντήσει από κοντά, όσο ταπεινό και αν φαίνεται στην όψη, είναι το εκκλησάκι της αναλήψεως του Σωτήρος. Αυτό θα είναι και η πρώτη μου επιβλητόμενη στάση, φεύγοντας από τα Φιλιατρά, καθώς θα ξεκινήσω να απολαύσω τη γνωριμία με τη Χριστιανούπολη, το όρος Αιγάλεω και τη δυσπρόσιτη Μάλη, στην ενότητα που ακολουθεί ευθύς αμέσως. Πριν όμως, η κατάληξη στην προαναφερθείσα Αγία Κυριακή, κρύβει σημαντικό περιηγητικό ενδιαφέρον και γενναία «δόση» Ιστορίας και πολιτισμού. Στο κατά τα άλλα ήρεμο και γραφικό ψαροχώρι των σχεδόν διακοσίων κατοίκων, κοντά στην τωρινή πανέμορφη παραλία, ήδη από το 1959 είναι γνωστή η ύπαρξη μιας εντυπωσιακής πεντάκλιτης ξυλόστεγης βασιλικής, με διαστάσεις 28,70x 20,80 μέτρα! Μπορεί να μην σώζεται σήμερα, παρά σε επίπεδο σποραδικών ερείπιων, όμως είναι βέβαιο πως ανάγεται στα μέσα του 6ου μ.α. και αρχικά εγκαταλείφθηκε λίγο αργότερα, κατά τη σλαβική επιδρομή του 587. Ο ναός, το εγγύς λουτρό της ίδιας περιόδου, καθώς και ένας σημαντικός «θησαυρός» νομισμάτων που εκτίθενται στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο Αθηνών, οδηγούν στο ασφαλές συμπέρασμα ύπαρξης σπουδαίου παλαιοχριστιανικού οικισμού στο σημείο. Το δε λιμάνι του χωριού, απάνεμο και όμορφο, λειτούργησε ως βασικό εξαγωγικό κέντρο της σταφίδας στην Ευρώπη, στα τέλη του 19ου και στις αρχές του

Αυτό το θαυμάσιο νεοκλασικό κτίριο στα Φιλιατρά (ιδιοκτησίας Φώτη Γριβάκη και Κλεοπάτρας Μποσινάκη), κατασκευάστηκε το 1832 και ανακαινίστηκε το 1997.

This marvelous neoclassic building at Filiatra (owned by Fotis Grivakis and Kleopatra Bosinaki), was erected in 1832 and renovated in 1997.

of Agios Christoforos and Agios Dionysios SW of Filiatra, and Panagia Vlacherna and Evangelistria monastery, are exquisite examples of Christian architecture. However, the sight you shouldn't miss, regardless of its humble appearance, is the small church Analipsi Sotiros. This will be my first stop, leaving from Filiatra, as I begin my tour to Christianoupolis, the Aegaleo mountain and the hard to access Mali, in the following section. Before that however, a visit to Agia Kyriaki, reveals an interesting sight, rich in history and culture. In a serene and scenic fishing village populated by two hundred people, close to a delightful beach, stands an impressive basilica with a wooden roof, covering an area of 28.7 x 20.8 meters, known

Λεπτομέρεια: Τμήμα του εσωτερικού του αρχοντικού. // Detail: Part of the interior of the mansion.

20ου αιώνα, όπως πλέον μαρτυρούν το κτίριο του παράκτιου εργοστασίου επεξεργασίας σταφίδας, ο πύργος υδρομάστευσης, το τελωνείο και η λιθόστρωτη προβλήτα...

since 1959. Today, all that remains are some sporadic ruins, but it's certain that it is dated in the middle of the 6th century, but was deserted a bit later, during the raid of Slavs in 587. The temple, the nearby bath of the same period, as well as a significant treasure of coins, exhibited at the National Archaeological Museum of Athens, lead to the safe conclusion that once there was a great Paleo-Christian settlement at this area. The village's port, leeward and beautiful, operated as a main grape export center to Europe, at the end of the 19th and the beginning of the 20th centuries, as the building of the coastal grape processing plant, the water abstraction tower, the customs house, and the paved pier testify.

Πριν τη
Χριστιανούπολη...

Ναός Αναλήψεως
Church of Analepsis

Ο ναός της Αναλήψεως Φιλιατρών βρίσκεται 2,5 κμ νοτιοανατολικά της πόλης, ανάμεσα σε ελαιώνα. Το 2006 εκπονήθηκε μελέτη αναστήλωσης και οι εργασίες ολοκληρώθηκαν με επιτυχία. // The Analipsi church of Filiatra is located 2.5 km southeast of the town, in an olive grove. In 2006 a study for its restoration was made and the works were completed successfully.

Αρχής γενομένης λοιπόν από τα Φιλιατρά, θα κάνουμε πρώτα από όλα μια επιβεβλημένη στάση σε ένα οπτικά «ταπεινό» αλλά σπουδαίο μνημείο της Μεσσηνίας, το ναό της Αναλήψεως. Μετά την έξοδο προς Γαργαλιάνους, περνώντας την πρώτη ευθεία μήκους περίπου 500 μέτρων, έχετε το νου σας, στα αριστερά, για τη χαρακτηριστική μικρή καφέ πινακίδα που υποδηλώνει την ύπαρξη σημείου αρχαιολογικού ενδιαφέροντος. Από εκεί, ένας στενός βατός χωματόδρομος που περνά από λιγοστά κτήματα, μπουστάνια και περιστοιχίζεται από όμορφο ελαιώνα, καταλήγει, 600 περίπου μέτρα αργότερα, σε ένα μικροσκοπικό ύψωμα, στην κορυφή του οποίου στέκει

Before Christianoupolis...

So beginning from Filiatra, we will first stop at a visually “humble” but also significant monument of Messenia, the church of Analipsi. After the exit to Gargalianoi, and passing the first straight road which is about 500 meters long, look left for the small, typical, brown sign indicating a site with archaeological interest. From there, a narrow but even dirt road that passes through a few farms and gardens, surrounded by a pretty olive grove, ends 600 meters later, on a tiny height, on top of which stands the Byzantine church of Analipsi. The modesty of the building is in total harmony with the simple

ο βυζαντινός ναός της Αναλήψεως. Η ταπεινότητα του κτίσματος βρίσκεται σε πλήρη αρμονία με τη λιτή ομορφιά της θέσης του (διαστάσεις 4,10x6,65, μέγιστο ύψος 5,10 μέτρα, τοιχοποιία πάχους 65 – 70 εκατοστών). Πιθανά εδράζεται σε κτίσμα παλαιότερης περιόδου και ούτε αυτός κατάφερε να γλυτώσει από τον άπιστευτο σεισμό του 1886 και τα 7,5 ρίχτερ του. Ο αρχικός ζωγραφικός διάκοσμος διατηρείται πολύ αποσπασματικά και χρονολογείται γύρω στα είκοσι χρόνια μετά την ανέγερση, ενώ υφίσταται και δεύτερη κύρια σειρά τοιχογραφιών, μάλλον των μέσων του 17ου αιώνα. Γνώριζα από πριν, διαβάζοντας σχετικές τοπικές δημοσιεύσεις, πως πρό-

beauty of its location (total area of 4.10 x 6.65 meters, max. height 5.10 meters, walls 65 - 70 centimeters thick). It probably stands on the ruins of an older building, but it suffered the consequences of the terrifying earthquake of 1886 and its 7.5 degrees on the Richter scale. The original wall paintings barely survive and are dated at about twenty years after its construction, while it has a second main series of paintings, probably from the middle of the 17th century. I already knew by reading local publications that it is one of the oldest cross-in-square (or cross-domed) churches in continental Greece, built around 1250 and

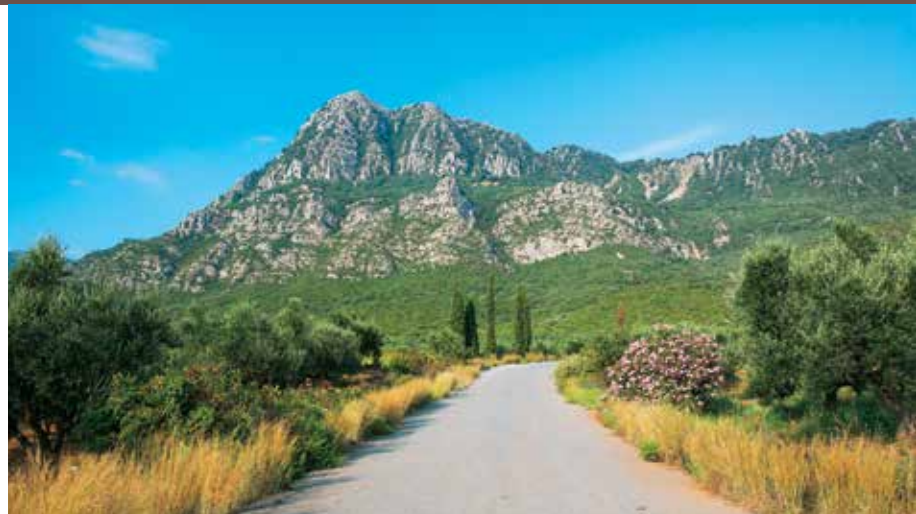
κειται για έναν εκ των αρχαιότερων σταυρεπίστεγων ναών της ηπειρωτικής Ελλάδας, χτισμένο κάπου ανάμεσα στο 1250 και στο 1275, μαζί με την Αγία Τριάδα στο Κρανίδι Αργολίδος (χτισμένη μεταξύ 1240 και 1244). Είναι και οι δύο κατηγορίας «Α», στη γλώσσα των ειδικών και, τελικά, δεν μπορώ να πω ότι έμεινα περισσότερο σε αυτή την χρονολογική παράμετρο, όσο στο γεγονός πως αφενός είναι το μοναδικό αξιοθέατο, τουλάχιστον από αυτά που έχω συναντήσει εγώ στα ταξίδια μου στην περιοχή, που διαθέτει ενημερωτική πλάκα με εγχάρακτο κώδικα Μπράιγ για τους τυφλούς επισκέπτες (εντυπωσιακό), αφεντέρου διαθέτει μια τέτοια «αύρα» και ατμόσφαιρα, που αν τυχόν ξεχαστείς και ονειροπολήσεις για λίγο, είναι πιθανό να νομίσεις ότι μόλις άκουσες να περνά, από κάπου εκεί κοντά, ένας αποκαμωμένος βυζαντινός κατάφρακτος...

Προσπλωμένοι πλέον στην πρώτη προσέγγιση του όρους Αιγάλεω (μπορεί να το βρείτε και ως «Όρη Κυπαρισσίας», ή ακόμα και «Αιγάλεο» σε κάποιους χάρτες, αν και μου μοιάζει περισσότερο για τυπογραφικό λάθος παρά για κάποιου είδους παράφραση) συνειδητοποιώ πως, όποιο δρόμο και να πάρω για τη Χριστιανούπολη, αυτό το ωραίο κολοσσιαίο πέτρινο «τείχος» που προφυλάσσει τον απέραντο ελαιώνα εμπρός του, από ανατολάς, αποτελεί ακλόνητο «σήμα κατατεθέν» του Δήμου Τριφυλίας. Ο Άγιος Κωνσταντίνος, η κορυφή του, ορθώνεται στα 1225 μέτρα ενώ υπάρχουν τουλάχιστον άλλες εννιά που υπερβαίνουν το ένα χιλιόμετρο. Κατά τη δύση, όταν ο ήλιος παύει να χαμηλώνει και να αρχίσει να βάφει πορτοκαλί τον ορεινό όγκο, με τις αμέτρητες ελιές και τα σχεδόν ασημί φύλλα τους να λικνίζονται στον αέρα, κάθε

1275, along with Agia Triada at Kranidi, in Argolida (built between 1240 and 1244). They are both class A in the jargon of specialists, and I can't say my thoughts lingered over this chronological detail more than over the fact that this is the only sight, at least from the ones I visited during my travels in the area, which has a sign in Braille for the blind (impressive), and that it has such an aura that if you let your mind wander for a while, you'll probably think you just heard the steps of a tired Byzantine armed horseman passing by...

Absorbed in my first approach to mountain Aegaleo (mentioned also as "Kyparissia Mountains" in some maps), I realize that on every road I take to Christianoupolis, this beautiful colossal stone wall protecting the vast olive grove that lies in front of it, from the east, is a steady landmark of the Municipality of Trifylia. The church of Agios Constantinos rises on its peak, at 1,225 meters, while there are nine more peaks over one kilometer

Πίνακας ανάγνωσης με κώδικα Μπράιγ, για όσους έχουν προβλήματα όρασης. // Table in Braille code for people with vision problems.

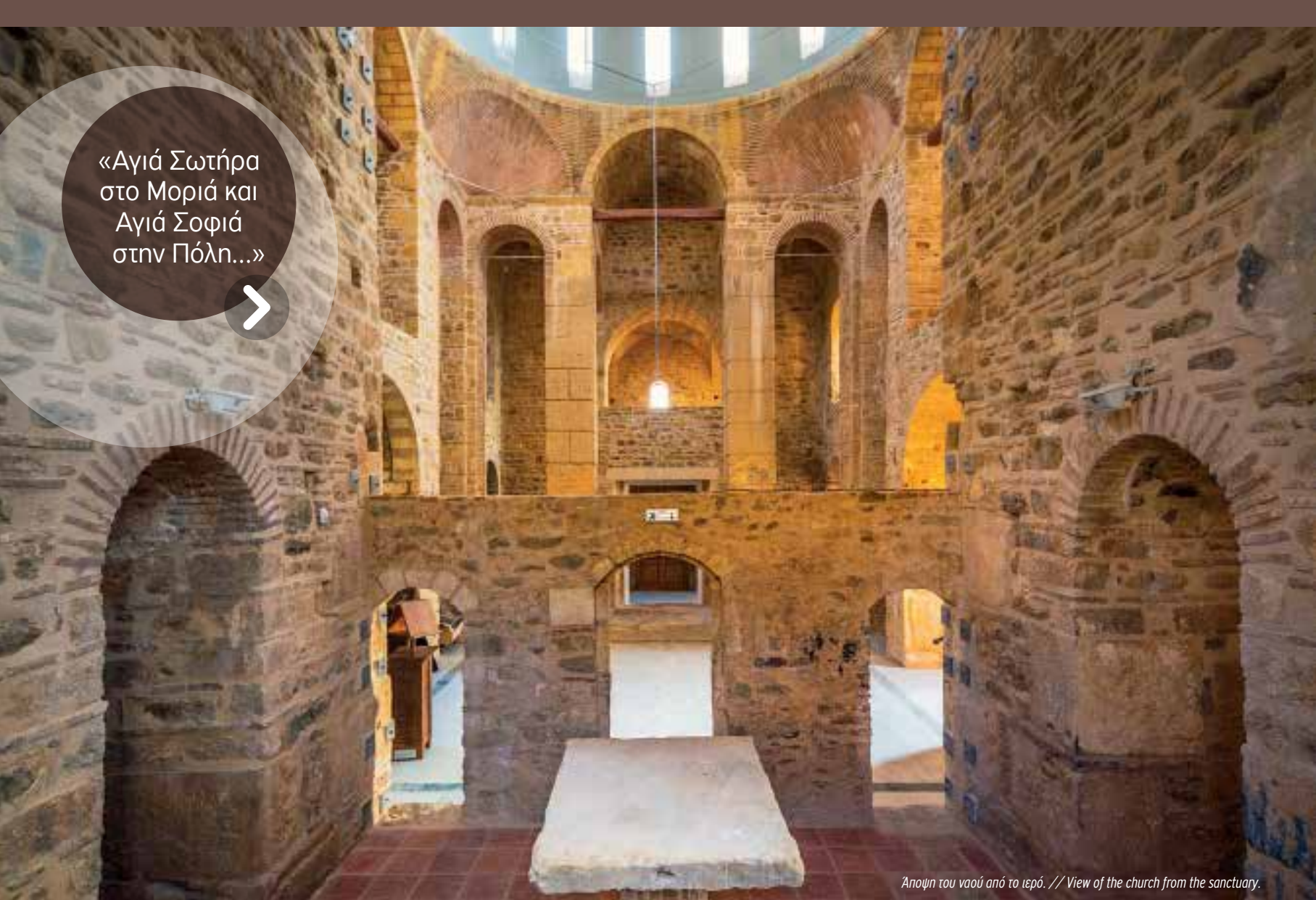

Η οροσειρά του Αιγάλεω βρίσκεται στα δυτικά του νομού Μεσσηνίας και φέρει όμορφο ανάγλυφο και πλούσια βλάστηση. // The Aegaleo mountain range is located to the west of Messenia; it has a wonderful relief and lush vegetation.

στροφή, κάθε ανηφοριά, κάθε νέα γωνιά προς το Αιγάλεω, είναι και μία φωτογραφική πρόκληση. Από την πρώτη κιόλας ημέρα παραμονής μου εδώ, ακούω τις ιστορίες για το δικό μου γειτονικό όρος Αιγάλεω, πίσω στην ευτυχώς πολύ μακρινή Αθήνα, και πως αρχέγονα φύλα της Τριφυλίας μετοίκησαν και βάπτισαν και εκείνο, τον αλλοτινό «εξώστη» του Ξέρξη.

Με κατεύθυνση δυτική ή νοτιοδυτική, φεύγοντας από τα Φιλιατρά, με μέτωπο το Αιγάλεω, μπορεί κανείς να προσεγγίσει τη Χριστιανούπολη περνώντας από τα Πανταζαίικα και τη Μόραινα (με τους πρωτότερα αναφερθέντες Άγιο Χριστόφορο και Άγιο Διονύσιο), ή να κινηθεί πιο κεντρικά, στρίβοντας δεξιά μετά την Πλάτη και έχοντας πολύ κοντά του στα βόρεια, το Περδικονέρι, ένα νεόκτιστο χωριό με εξίσου πολύ ωραία θέα προς τη θάλασσα και προς το βουνό. Η δε Πλάτη είναι ένα παραδοσιακό μικρό γραφικό χωριό, με έντονη λαογραφική και πολιτιστική δραστηριότητα, σε συνεργασία με πολλά σωματεία και συλλόγους της ευρύτερης περιοχής.

high. At sunset, when the sun starts to descend and paints orange the mountain with the countless olive trees and their almost silver leaves dancing with the wind, every turn, every uphill path, every new corner leading to Aegaleo, is a photograph challenge. From the first day I stayed here, I heard stories about my neighboring mountain Aegaleo, back in Athens, and that ancient tribes from Trifylia settled there and baptized the former site of Xerxes's throne. Heading west or southwest, leaving Filiatra and looking at Aegaleo, you can go to Christianoupolis passing by Pandazaika and Moraena (with the Agios Christoforos and Agios Dionysios churches mentioned above), or move more centrally, turning right after Plati and passing close by, on the north side, Perdikoneri, a newly built village with nice sea and mountain views. Also, Plati is a small traditional village with intense folkloric and cultural activity, in partnership with many societies and clubs of the wider area.

«Αγία Σωτήρα
στο Μοριά και
Αγία Σοφία
στην Πόλη...»

Άποψη του ναού από το ιερό. // View of the church from the sanctuary.

Εκπλήξεων συνέχεια, με τις απροσδόκτες εικόνες να διαδέχονται η μία την άλλη, γεμίζοντας καταγιστικά τις μνήμες των φωτογραφικών μηχανών μας. «Χριστιανούπολη», «Χριστιάνοι», «Χριστιάνου», «Χριστιανού». Οι δύο πρώτες ονομασίες είναι και οι συνηθέστερες για αυτό το όμορφο καταπράσινο χωριό, με τους απίστευτα φιλόξενους ανθρώπους. Ο Διονύσιος Πύρρος ο

“Hagia Sotira at Morias and Hagia Sofia at Constantinople...”

The surprises continue as unexpected images succeed one another, filling the memory cards of our cameras. Christianoupoli, Christianoi, Christiánou, Christianού. The first two names are the most common for this pretty, green village with the extremely

hospitable inhabitants. Dionysios Pyrros of Thessaly, in his paper titled “Ellada periigisis - Messeniaka” adds a fifth name to the village: “Προς ανατολάς τούτου (αναφέρεται στα Φιλιατρά) είναι όρος τι κείμενον, προς νότον αυτού και πλησίον είναι η Χριστιάνα, χώρα αρχαία εξ ης και Χριστιανουπόλεως ο Αρχιερεύς προσονομάζεται...». Ο Γεώργιος Συνοδινός, επιπρόσθετα, γράφει: «Πότε και πώς πήρε το όνομα

hospitable inhabitants. Dionysios Pyrros of Thessaly, in his paper titled “Ellada periigisis - Messeniaka” adds a fifth name to the village: “To its east (referring to Filiatra) there is a mountain and to its south and nearby, there is Christiana, the ancient city of Christianoupolis the Archpriest of which is called...” In addition, Georgios Synodinos writes: “We

Η Μεταμόρφωση του Σωτήρος είναι από τους μεγαλύτερους βυζαντινούς ναούς της Ελλάδος, με επιμελημένη τοικοποιία και πολλά παράθυρα. // The Metamorfosi Sotiros is one of the largest Byzantine churches in Greece, and has well-designed masonry and many windows.

Χριστιανούπολις δεν έχουμε γραπτές πηγές. Από παραδόσεις συγκεντρώνουμε τα εξής. Στα χρόνια που πρωτοδιαδόθηκε ο χριστιανισμός, έγινε το πρώτο χριστιανικό κέντρο, και για να διακρίνεται από το γύρω Εθνικό περιβάλλον πήρε το όνομα που έμεινε και μετά την γενική εκχριστιάνισιν. Κατά την παράδοσιν η Χριστιανούπολις ήτο μεγάλη και υπήρξε θρησκευτική πρωτεύουσα μεγάλης περιφέρειας...» Η αλήθεια, όπως πάντα, βρίσκεται κάπου εκεί ενδιάμεσα. Υπάρχουν στοιχεία που μαρτυρούν πως στο σημείο ανέγερσης του άκρως εντυπωσιακού ναού της Σωτήρος, δέσποζε εξίσου μεγάλων διαστάσεων αρχαιοελληνικός ναός του «Σωτήρος Διός», γεγονός που ενισχύεται εμφανώς και από τα διάσπαρτα αρχιτεκτονικά και διακοσμητικά μέλη της κλασικής, ελληνιστικής και ρωμαϊκής εποχής, που έχουν εντοιχισθεί, ενσωματωθεί ή χρησιμοποιηθεί εκ νέου, τόσο στον μεγαλοπρεπή χριστιανικό ναό (βλέπε, για παράδειγμα, την αγία τράπεζα με τα ιωνικού και κορινθιακού ρυθμού αρχαία τμήματα της), όσο και στον παρακείμενο εγκαταλελειμμένο

have no written sources about when and how Christianoupolis was named. From traditions we collect the following. In the years Christianity was spread, the first Christian center was established, and to stand out from the surrounding National environment, took a name that it also kept after the general Christianization. According to the tradition, Christianoupolis was large and was the religious capital of a big region...” The truth, as always, lies somewhere between. There are evidence proving that at the site of the remarkable church Metamorfosi Sotiros, lay the equally big ancient Greek temple of “Sotiros Dios”, a fact also supported by the dispersed architectural and ornamental parts dated in the Classical, Hellenistic and Roman eras. These, have been wall-mounted, embedded, or reused both in the grandiose Christian temple (see for example the altar with the Ionian and Corinthian rhythm ancient parts), and in the deserted chapel that served the villagers after the destructive earthquake of 1886. Given the

Ελάχιστα τοιχογραφίες σώζονται από τον ζωγραφικό διάκοσμο και συγκεκριμένα ίχνη της Πλατυτέρας στην κόγχη και ολόσωμες μορφές Αγίων. // Very few wall paintings survive and specific traces of the icon of Platytera at the niche, and full-body figures of Saints.

ναΐσκο που εξυπηρετούσε τους κατοίκους του χωριού μετά τον καταστροφικό σεισμό του 1886. Δεδομένου ότι στην ευρύτερη περιοχή υφίσταντο μικροί πυρηνές πρώτων χριστιανών, οι οποίοι, στην αρχή τουλάχιστον, έπρεπε να συνυπάρξουν ομαλά με την πλειοψηφία των Ελλήνων Εθνικών, όσων δηλαδή πρέσβευαν τις επιστημονικές, φιλοσοφικές και θρησκευτικές αξίες της αρχαιότητας, η μετάβαση από τη μία πίστη στην άλλη, τουλάχιστον σε αυτή τη γωνιά της Πελοποννήσου, έγινε πιο ομαλά και αναίμακτα από αλλού (με τη συνδρομή και της διατήρησης της λέξης «Σωτήρ»). Όπως και να έχει λοιπόν, δεν υπάρχει περίπτωση, εισερχόμενος σε αυτό το κατά τα άλλα μικρό και ταπεινό χωριό, να μην εκπλαγείς θωρώντας τις διαστάσεις της εξαιρετικά αναστηλωμένης Μεταμόρφωσης του Σωτήρος και το μυαλό σου να μην σε παραπέμψει, αν βεβαίως αρέσκεσαι στα ταξίδια, σε πολλές παρόμοιες, όπως στον Όσιο Λουκά, τη μονή Δαφνίου και εκκλησίες της Μονεμβάσιος. Πρώτος ο Buchon, το 1843, αναφέρεται στο ναό και γράφει: «Ο ναός των Χριστιανών

fact that there were small cells of early Christians in the area, who, at the beginning, had to coexist harmoniously with the Greek Nationalist majority, who adhered to the scientific, philosophic and religious values of Antiquity, the transition from one faith to the other, at least at this part of the Peloponnese, was smoother and bloodless in comparison with other places (with the aid and the preservation of the word Sotir, meaning Savior). So in any case, it is certain that when you visit this small and modest village, you'll be surprised looking at the size of this superbly restored church, Metamorfosi Sotiros, which will remind you of, if you like traveling, other similar churches like Osios Lucas, the Daphne monastery and the churches of Monemvasia. Buchon was the first who spoke of this church in 1843, and wrote: “The temple of Christianoi is truly remarkable and very old. One sees on the structure many Greek stones, a fact proving that there lay once an ancient temple. Near the temple, two pillars of a

είναι αληθώς λίαν αξιόλογος και λίαν παλαιός. Αναγνωρίζει κανείς εις το οικοδόμημα πολυαριθμούς ελληνικούς λίθους, όπερ αποδεικνύει ότι υπήρξεν άλλοτε εκεί αρχαίος ναός. Πλησίον του ναού ευρίσκονται κατά γρας δύο κολώνες ωραιωτάτου του γρασίνου χρώματος. Ο ναός είναι βυζαντινός, του 11ου αιώνας πιθανώς, και το επισκοπικόν μέγαρον φαίνεται προστεθέν εις τον ναόν μετά παρεκκλησίου παρακειμένον εις αυτόν. Εμέτρησα 32 βήματα μήκους επί 22 βημάτων πλάτους και 52 βημάτων μήκους μέχρι του σκοτεινού υπογείου το οποίο απετέλει τμήμα του ναού προστεθέντος εις το μέγαρο. Πρόκειται περί του ενός των μεγαλυτέρων ναών εξ όσων συνήντησα εις την Ελλάδα...»

Και ο περιηγητής, γενικώς, δεν πέφτει έξω. Ο ναός, που χρονολογείται στις αρχές του 12ου αιώνα, ανήκει, από άποψη αρχιτεκτονικής τυπολογίας, στους σύνθετους οκταγωνικούς με νάρθηκα και τριμερές ιερό βήμα. Στη σημερινή του μορφή όμως παρουσιάζει σημαντικές διαφορές από το συνήθη οκταγωνικό τύπο. Αντιγράφω από κείμενο της αρχαιολόγου Βιργινίας Αλμπάνη: «Η εκκλησία, που ήταν ερειπωμένη μετά από τον καταστροφικό σεισμό του 1886 και αναστηλώθηκε από τον Ε. Στίκα, ανήκει τυπολογικά στους σύνθετους οκταγωνικούς με νάρθηκα, παρουσιάζει όμως σημαντικές διαφορές από το συνήθη οκταγωνικό τύπο. Αποτελείται από το τριμερές Ιερό, το κεντρικό τρουλαίο τμήμα και τους περιβάλλοντες αυτό χώρους. Στον κυρίως ναό τα φορτία του κεντρικού τρούλου μεταβιβάζονται μέσω 8 σφαιρικών τριγώνων που βρίσκονται σε 4 ημιχώνια και στα τόξα των 4 κεραιών. Σε αντίθεση με τα περισσότερα γνωστά παραδείγματα του τύπου αυτού, στη Μεταμόρφωση των Χριστιάνων το οκτάγωνο που δημιουργείται από τα τόξα των κεραιών κατά

wonderful green color lie on the ground. The temple is Byzantine, probably from the 11th century, and it seems that the episcopal edifice was added to the temple, along with an adjacent chapel. I counted 32 steps length, 22 steps width, and 52 steps length up to the dark basement which forms a part of the temple added to the edifice. It is one of the largest temples I have seen in Greece...»

And the traveler is rarely wrong. The temple, dated at the beginning of the 12th century, has in architectural terminology, an octagonal shape, a narthex and a three-part sanctuary. Its current form however, presents significant differences from the typical octagonal type. I cite the text of archaeologist Virginia Albani: "The church, which was ruined by the destructive earthquake of 1886 and reconstructed by E. Stikas, is typologically classified as a complex octagonal with narthex, but presents significant differences from the typical octagonal type. It consists of a tripartite sanctuary, a central cupola and its surrounding spaces. In the main temple, the weight of the central cupola is carried by 8 spherical triangles that seat on 4 squinches and on the arches of 4 cross arms. In contrast with most known examples of this type, at Metamorfofi of Christianoi, the octagon formed by the cross arms and the front arches of the squinches is not regular, as the east arch housing the altar (bema) is broader than the other cross arms. This consequently gives an asymmetric form to the NE and SE squinches, and reduces the five areas of the altar commonly seen in octagonal churches, into three. To the north and south of the central domed part, two-storey side areas are formed, which

τα τόξα μετώπου των ημιχώνιων δεν είναι κανονικό, διότι η ανατολική κεραία που στεγάζει το Ιερό Βήμα έχει μεγαλύτερο πλάτος από τις υπόλοιπες κεραιές. Αυτό έχει ως συνέπεια την ασύμμετρη μορφή των Β.Α και Ν.Α. ημιχώνιων και τη σύμπτυξη των συνηθισμένων στους οκταγωνικούς ναούς πέντε χώρων του Ιερού σε τρεις. Βόρεια και νότια του κεντρικού τρουλαίου τμήματος αναπτύσσονται διώροφοι πλευρικοί χώροι, που αρχικά ήταν ανεξάρτητα διαμερίσματα και στο ισόγειο έχουν περιορισμένη οπτική επαφή με τον κεντρικό χώρο. Στον όροφο σχηματίζεται υπερώο-γυναικωνίτης. Στη δυτική πλευρά του κυρίως ναού, τρεις θύρες οδηγούν σε επιμήκη νάρθηκα που δεν διαθέτει υπερώο. Στο δυτικό τοίχο του νάρθηκα, που αποτελούσε την αρχική πρόσοψη του ναού, ανοίγεται μεγάλη ορθογωνική πύλη με ιδιαίτερα περίτεχνο μαρμάρινο περιθύρωμα, το οποίο κοσμεύεται με περιελισσόμενο βλαστό σε χαμηλό ανάγλυφο και ταινίες. Το μνημείο διαθέτει πολλά και μεγάλα παράθυρα ποικίλης μορφής Δίλοβα και τρίλοβα ελεύθερης

were initially independent quarters, and at the ground level have limited visual contact with the central area. On the floor, an upper gallery is formed. To the west side of the main temple, three doors lead to an elongated narthex with no galleries. On the west wall of the narthex which was the initial facade of the temple, there is a large orthogonal portal with very elaborate marble carvings, adorned by a coiling shoot in low relief and bands. The monument also has many windows of various shapes, with double and triple lobes on a free arcade or surrounded by a wider arch, with or without elevated central lobes. The masonry is well-studied and follows the cloisonné construction method. On the lower part of the long walls, a series of crosses is formed by large tiles, probably coming from an ancient building. These "crosses" were used by the second half of the 11th century". Its construction testifies the involvement of an experienced team of builders, with technical

Στιγμές χαλάρωσης δίπλα στις πηγές, υπό τη συνοδεία γευστικών τοπικών εδεσμάτων...
Moments of relaxation by the springs, complemented by delicious local dishes...

τοξοστοιχίας ή περιβαλλόμενα από ευρύτερο τόξο, με ή χωρίς υπερυψωμένο τον μεσαίο λοβό. Η τοικοποιία είναι ιδιαίτερα επιμελημένη και ακολουθεί το πλινθοπερικόλειστο σύστημα δόμησης. Στο κάτω μέρος των μακρών τοίχων σχηματίζεται σειρά σταυρών από μεγάλους δόμους, πιθανόν προερχόμενους από αρχαίο κτίσμα. Οι «σταυροί» αυτοί είναι σε χρήση κατά το δεύτερο μισό του 11ου αιώνα.» Η κατασκευή του μαρτυρά την παρουσία έμπειρου οικοδομικού συνεργείου, με εξειδικευμένες τεχνικές γνώσεις. Και κάπου εκεί λοιπόν, έχοντας διαβάσει και μελετήσει τα παραπάνω, αφήνεις σημειώσεις και χαρτιά στην άκρη, και απλά εισέρχεσαι στο δροσερό πέτρινο εσωτερικό. Τελικά ναι, είναι ένας από τους μεγαλύτερους βυζαντινούς ναούς στην Ελλάδα. Μπορεί να μην σώζεται σχεδόν καθόλου τμήμα από την αργογράφηση, όμως θα αποζημιωθεί με δρόμους, ανεβαίνοντας προσεκτικά μια απλή ξύλινη σκάλα αρκετών μέτρων, και αενίζοντας την τεράστια κατασκευή από το ύψος του μεγάλου γυναικωνίτη. Εκεί, στα αριστερά, βρίσκονται προσωρινά και αρκετά κασόνια γεμάτα οστά, πιθανά από ιερείς που κείτονταν θαμμένοι στα πέριξ της εκκλησίας... Ιδανικό επιστέγασμα της γνωριμίας με το σημαντικότερο αυτό χριστιανικό μνημείο, είναι το ανέβασμα, μέσω της μεγάλης πλαϊνής εξωτερικής σκάλας, στο μικρό πλάτωμα που παρέχει θέα του τρούλου, ακριβώς μπροστά, και του μεγαλοπρεπούς όρους Αιγάλεω στο φόντο. Γεμάτη εκπλήξεις η Χριστιανούπολη, που δεν σταματούν εδώ... Πριν την επιβεβλημένη στάση για φαγητό, ποτό, κέρασμα και συνομιλία με τους ανθρώπους του χωριού, ένας εξ αυτών, θα δεχτεί καλόκαρδα να μας δείξει τον σύντομο χωματόδρομο μέχρι τον υπό κατασκευή φράγμα της

expertise. At this point, having read and reviewed the above information, you let down your notes and enter the cool stone interior. Yes, this is definitely one of the largest Byzantine churches in Greece. Although the wall paintings have been destroyed almost completely, we will be compensated when we climb carefully the long wooden staircase to admire the large structure from the level of the large upper gallery. There, on the left, lie temporarily many cases with bones, probably of priests buried near the church... The ideal conclusion of our acquaintance with this great Christian monument, is the ascent by the large lateral, exterior staircase, to a small platform which offers views of the cupola, right in front, and of the majestic Aegaleo mountain in the background. Christianoupolis is full of surprises that don't end here... Before the stop for lunch, drinks, treats, and conversations with the locals, one of them offered to show us the short dirt road leading to the area's under construction dam, which, since I've never heard about it before, I was expecting it to be a modest version of other great dams of Greece. The lovely route goes through walnuts, figs, cherries, peaches, mild prickly pears, pears, quinces and every other imaginable fruit tree. Oaks, planes, maples, kermes, strawberry trees, carobs, laurels and ferns, compose a wonderful green "mosaic", as far as the eye can see. The most prominent position is held however by the olive trees and the vineyards as the residents of Christianoupolis have proportionally and per capita, the greatest amount of grounds in entire Messenia. Just 190 permanent residents, about 35 foreigners, and 35 pupils, 5

Η ώρα της συγκομιδής της εξαιρετικής ποικιλίας σταφυλιών «Sadome» έφτασε και όλοι εργάζονται από το πρωί. Ο αμπελώνας 10 στρεμμάτων βρίσκεται στην Χριστιανούπολη και ανήκει στην οικογένεια των Σπύρου και Νίκου Κωτσόβολου. // The time to harvest the exquisite grape variety Sadome has arrived, and everyone is working since morning. The 1-hectare vineyard is located at Christianoupoli and belongs to the family of Spyros and Nikos Kotsovolos.

περιοχής, παρά το γεγονός ότι, μη έχοντας το καν ακουστά, περίμενα προφανώς να συναντήσω μια ταπεινή εκδοχή άλλων σπουδαιότερων ανά την επικράτεια. Η ωραία διαδρομή διέρχεται μέσα από καρυδιές, συκιές, ήμερες φραγκοσυκιές, αχλαδιές, κυδωνιές και κάθε άλλο πιθανό είδος

- 6 of which are in kindergarten. Not bad... So we arrive, early in the evening, with the last rays of sun, at the basin of Filiatra's small river, under the village, at Dopoli location. The future "christening" of the project, which will be completed shortly,

Γύρω από τη Χριστιανούπολη συναντά κανείς φυτείες με ήμερα φραγκόσυκα και κυδωνιές, όπως αυτή της ιδιοκτησίας του Μπάμπη Αλεξόπουλου. // Around Christianoupoli you meet farms with prickly pears and quinces, like the one owned by Babis Alexopoulos.

φρουτόδεντρου. Βελανιδιές, πλατάνια, σφενδάμια, πουρνάρια, κουμαριές, χαρουπιές, βάγια και φτέρες, όλα συνθέτουν ένα πανέμορφο πράσινο «μωσαϊκό», ως εκεί που φτάνει το μάτι. Πρωτοκαθεδρία όμως σε όλα τα παραπάνω, με συντριπτική διαφορά, έχουν οι ελιές και τα αμπέλια, με τους κατοίκους της Χριστιανούπολης να έχουν κατ' αναλογία και κατά κεφαλήν, τις περισσότερες εκτάσεις σε ολόκληρη τη Μεσσηνία. 190 μόνιμοι κάτοικοι όλοι και όλοι, με τη συνύπαρξη περίπου 35 αλλοδαπών, αλλά και με 35 μαθητές, μαζί με 5 - 6 πιτσιρικάκια του νηπιαγωγείου. Όχι και άσχημα...

Φτάνουμε λαοπόν, αργά το απόγευμα, με τις τελευταίες ιδανικές ακτίνες του ήλιου, στη λεκάνη του Φιλιατρινού ποταμού - χειμάρρου, κάτω από το χωριό, στην τοποθεσία «Ντοπόλη». Η μελλοντική «βάπτιση» του έργου, μόλις αποπερατωθεί συντόμως, από τις σκόρπιες πληροφορίες που μαζεύω, θα είναι «Εν τη Πόλει» ή κάτι παρεμφερές, σχετικό με το σημείο και με την ιστορία της Χριστιανούπολης. Και να 'μαι, ξανά, έκπληκτος, να αντικρίζω ένα τεράστιο σύγχρονο κατα-

will be, based on the dispersed information I gather, "En ti Poli" or something similar, relevant to the area and history of Christianoupoli. So here I am, astonished once more, looking at a huge modern structure, encompassing the latest construction techniques (an axially symmetric dam with a rotating rock-fill). I enter the construction site and walk on the rim of the 246-meter long dam, on the gigantic ridge rising 55 meters above its foundations. Looking to my left, I imagine the vast water basin that will be formed - 4 kilometers long, with a capacity of 7,810,000 cubic meters - that will irrigate at least 30 million square meters of Trifylia's fertile land. Everything starts here. Protection of the environment, light growth of agricultural production, prevention of water shortage and avoidance of wasting valuable natural resources. It's nightfall when we arrive back at the village and many people have been informed of our team's presence in the area. This automatically translates

Το φράγμα των Φιλιατρών στους Χριστιάνους, αποτελεί ένα σημαντικό έργο για όλη την περιοχή καθώς θα εξασφαλίζει νερό σε περισσότερα από 28.000 καλλιεργήσιμα στρέμματα. // Filiatra dam at Christianoi, is an important work for the entire area as it will provide water to more than 2,800 hectares of cultivations.

σκευαστικό έργο, με εφαρμογή μεθόδων τελευταίας τεχνολογίας (αξονοσυμμετρικό φράγμα, κυλινδρικού σκληρού επιχώματος). Εισέρχομαι στο εργοτάξιο και περπατώ στο χείλος του φράγματος μήκους 246 μέτρων, στη γιγάντια στέψη ύψους 55 μέτρων από τη θεμελίωση. Κοιτώ στα αριστερά μου και φαντάζομαι την τεράστια υδάτινη λεκάνη που θα σχηματιστεί, μήκους 4 χιλιομέτρων, χωρητικότητας 7810000 κυβικών μέτρων που θα αρδεύουν τουλάχιστον 30 εκατομμύρια τετραγωνικά μέτρα εύφορης τριφυλιακής γης. Η προστασία του περιβάλλοντος, η ήπια αύξηση της αγροτικής παραγωγής, η θωράκιση απέναντι στη λειψυδρία και η αποφυγή σπατάλης πολύτιμων φυσικών πόρων, όλα ξεκινούν εδώ. Βράδυ πια, πίσω στο χωριό, και πολλοί είναι αυτοί που έχουν ενημερωθεί για την παρουσία της ομάδας μας στην περιοχή, γεγονός που, όπως προείπα, μεταφράζεται αυτόματα σε πλούσιο κέρασμα, τοπικούς εξαιρετικούς μεζέδες, μπύρα και κρασί μέχρι αργά. Όλα αυτά, σε μια γλυκύτατη γωνιά της Χριστιανούπολης, σχετικά κοντά στην εκκλησία. Εκεί γύρω μπορείτε να εντοπίσετε την ωραία εκκλησία του Αγίου Αθανασίου, το παλιό σχολείο καθώς και το μικρό κτίριο της Δημητροπουλείου Βιβλιοθήκης. Στο «Κεφαλάρι» ή «Κεφαλόβρυσσο» ή «Βρύσες» (κάποιες από τις ονομασίες του σημείου), λιγοστά τραπέζια μπροστά από άφθονα τρεχούμενα νερά, έξι διαδοχικές βρύσες, πάπιες, ήπιος φωτισμός, ένα συμπαθητικό ξύλινο γεφυράκι και το αναμενόμενο οργαστικό δάσος ολόγυρα, δημιουργούν ένα τέλειο σκηνικό για κάθε επισκέπτη που θα θελήσει να ξαποστάσει μετά το προσκύνημα του στη Μεταμόρφωση του Σωτήρος. Οι ιστορίες του καθενός, για το παρελθόν του χωριού, κοντινό ή μακρινό, δίνουν και παίρνουν. Πόσο πραγματικά έκδηλη είναι η

Καλλιεργείες με φραγκόσυκα. Prickly pear farms.

into a rich treat, exquisite local dishes, beer and wine until late in the night. Everything takes place in a sweet corner of Christianoupoli, near the church. Nearby, you can find the beautiful church of Agios Athanasios, the old school, as well as the small building of the Dimitropoulos Library. At Kefalari, or Kefalovryssos, or Vryses (some of the names of this place), a few tables in front of abundant running waters, six successive springs, ducks, smooth lighting, a cute wooden bridge and the lush forest around, create the perfect scene for all visitors wanting to get some rest after their pilgrimage at Metamorfofi Sotiros. Everyone is telling stories about the village's past, recent or old.

αγάπη αυτών των ανθρώπων για τη γενέτειρα τους! Πόσο ειλικρινής και εγκάρδια η φιλοξενία τους! Εκείνο το βράδυ θα μείνει χαραγμένο στη μνήμη μου, συνταίριασμένο με τη βεβαιότητα πως σε αυτή τη γωνιά της Τριφυλίας, μέλλουν να γίνουν ακόμα σημαντικά πράγματα σε τουριστικό και ταξιδιωτικό επίπεδο...

The love of these people about their birthplace is so evident! How true and heartwarming is their hospitality! That night will stay in my memory, along with the certainty that in this corner of Trifylia, many important things are about to happen soon from a tourist and travel point of view...

Το κέντρο της Χριστιανούπολης θα μπορούσε να είναι τόπος βγαλμένος από παραμύθι. Πηγές με κρυστάλλινα νερά που τρέχουν όλο το χρόνο, μια μικρή λιμνούλα με πάπιες που παίζουν στο νερό, και ένα ξύλινο γεφυράκι συνθέτουν την πιο γνωστή εικόνα του χωριού.

The centre of Christianoupoli could be a place taken out of a fairytale. Springs with crystal waters running all year long, a small pond with ducks playing in the water, and a small wooden bridge, compose the most typical picture of the village.

Ψηλά,
στη Μάλη...

*Η Μάλη, με την όμορφη μικρή πλατεία και το πηγάδι κάτω από τον αιωνόβιο πλάτανο.
Mali, with its small square and well under the century-old plane tree.*

Συντρώγοντας και συνομιλώντας με ορισμένους φιλόξενους ανθρώπους, κάτω στον Αγρίλη, διαπίστωσα πως το ανέβασμα ως τη Μάλη, ακόμα και για πολλούς από τους ντόπιους, αποτελεί ένα μικρό ταξιδιωτικό «άγιο δισκοπότηρο», μια ανεκπλήρωτη υπόσχεση χρόνων (βλέπε «Αθηναίος» και «Ακρόπολη»). Προκατειλημμένοι λοιπόν για τη δυσκολία αυτού του εγχειρήμα-

High up, at Mali...

While dining and talking with some hospitable people down at Agrilis, I realized that the ascent to Mali is, for many of the locals too, the traveller's "holy grail", an unfulfilled promise (as is Acropolis for many Athenians). So, biased about the difficulty of this endeavor, I started with Vassilis, who is always the optimist one,

τος, ξεκίνησα με τον πάντα πιο αισιόδοξο Βασίλη, το ανέβασμα στον αρκετά βατό χωματόδρομο, από την Κερασιά, στα μισά του δρόμου Πλάτης - Χριστιανούπολης. Τουλάχιστον κατά τους θερινούς μήνες, ένα αξιοπρεπές τζιπ ή ένα αγροτικό αυτοκίνητο, αρκούν για μια γρήγορη και ασφαλή οδήγηση ως τη Μάλη. Τελικά τα πράγματα απεδείχθησαν πιο σύντομα και πιο εύκολα

to ascend the relatively even dirt road from Kerasia, in the middle of the road between Plati and Christianoupoli. During the summer months, a four-wheel drive, or a pickup truck, is enough for a quick and safe drive to Mali. In the end, it took less time and it was easier than the locals described it to be. The whole trip up to the village lasts 20 to 25 minutes the most, and

Παραδοσιακό καμίνι ξυλοκάρβουνου (ιδιοκτησίας Τρύφωνα Γκόγκα), στο οροπέδιο πριν τη Μάλη.
Traditional charcoal furnace (owned by Tryfonas Gkogkas), on the plateau before Mali.

από ό,τι πιθανά να χαρακτηρίζονταν από τις διηγήσεις των ντόπιων. Η όλη διαδρομή μέχρι το χωριό, κρατά το πολύ 20 με 25 λεπτά, με το πρώτο τουλάχιστον δεκάλεπτο να συνοδεύεται από εξαιρετική θέα προς τον απέραντο ελαιώνα, τη θάλασσα, τον Αγρίλη, τη Φαρακλάδα, τους Αρμενιούς, τη Βάλτα, τη Μαραθόπολη και τη νήσο Πρώτη. Ύστερα, εισέρχεται στο δασωμένο τμήμα της διαδρομής, υπό την «σκιά» του Αιγάλεω. Τελικά, και κάπως απροσδόκητα για το συγκεκριμένο υψόμετρο και την ως τώρα γεωμορφολογία, κάνει την εμφάνισή του ένα ωραιότατο μεγάλο οροπέδιο (υπάρχουν και άλλα δύο τρία μικρότερα, στο βάθος πίσω από τον οικισμό) και ο Βασίλης στέκει και φωτογραφίζει ένα καλοφτιαγμένο καμίνι που, οσονούπω, θα μπει σε λειτουργία για την προετοιμασία ξυλοκάρβουνου. Γενικώς υπάρχει αρκετή υλοτομική δραστηριότητα σε αυτά τα υψώματα, με την παραγωγή κάρβουνου να είναι ένας από τους βασικούς λόγους. Η Μάλη, χτισμένη στα 980 μέτρα, σε εντελώς επίπεδο έδαφος,

during the first ten minutes you enjoy splendid views to a vast olive grove, the sea, Agrilis, Faraklada, Armeniои, Valta, Marathopoli and Proti Island. Then, you enter the wooded part of the trip, under the “roof” of Aegaleo. Finally, and somewhat unexpectedly considering the altitude and the geomorphology, a lovely large plateau appears (there are two or three smaller ones, behind the settlement), and Vassilis stands and photographs a well-made furnace for making charcoal out of wood. On these heights, there’s a lot of logging activity, and the production of charcoal is one of the main reasons. Mali, built at 980 meters, on a flat ground, nestled literally in a hollow under the Agios Constantinos’s peak to the north, and Roudia to the south, is filled by beautiful old stone houses, some half-ruined and others in moderate state. The village, which is no longer inhabited as in the past, accommodates almost exclusively, during specific

Κοπάδι με πρόβατα βόσκει αμέριμνο στο οροπέδιο της Μάλης. // Flock of sheep grazes carefree on the Mali plateau.

χωμένη κυριολεκτικά σε βαθύ-λωμα στη «σκιά» της κορυφής του Αγίου Κωνσταντίνου, στα βόρεια, και του Ρουδιά στα νότια, είναι γεμάτη πανέμορφα παλιά πέτρινα σπίτια, άλλα μισογκρεμισμένα και άλλα σε μέτρια κατάσταση. Το χωριό, που δεν κατοικείται πλέον όπως άλλοτε, φιλοξενεί, κατά συγκεκριμένες περιόδους του έτους, σχεδόν αποκλειστικά λιγοστούς βοσκούς και τα κοπάδια τους. Δεν ήταν όμως πάντα έτσι. Κατά τα χρόνια της ενετοκρατίας και της δεύτερης τουρκοκρατίας, υπήρξε σημαντικό χωριό της περιοχής. Η απομονωμένη και στρατηγική του θέση ήταν τέτοια, που γρήγορα έπαιξε καθοριστικό ρόλο στα χρόνια της επανάστασης. Οι ντόπιοι πολεμιστές, οι λεγόμενοι «Αρκαδινοί» συγκαταλέγονταν μεταξύ των επίλεκτων του Κολοκοτρώνη και το άκουσμα τους και μόνο, σκορπούσε τρόμο στους αντιπάλους. Ο δε Πλαπούτας, γνωστός οπλαρχηγός και αυτός, είχε από νωρίς εκτιμήσει και αξιοποιήσει το οχυρωμένα δύσβατο και αθέατο του συγκεκριμένου οροπέδιου, το οποίο χρησιμο-

periods of the year, a few shepherds and their flocks. However, it was not always like this. During the first years of the Venetian occupation and the second period of the Turk occupation, it was a very important village for the area. Its isolated and strategic

Αγριολούλουδα διάσπαρτα γύρω από την περιοχή της Μάλης. // Wild flowers dotting the area of Mali.

ποιούσε ως κέντρο των επιχειρήσεών του. Το Μάιο του 1825, κατά την προετοιμασία του για να αντιμετωπίσει τις ορδές του Ιμπραήμ, στρατοπέδευσε εδώ με τουλάχιστον 3000 πολεμιστές. Οι 1000 και πλέον κάτοικοι της τότε Μάλης, ήταν υπεραρκετοί για να βοηθήσουν, να θρέψουν, να φιλοξενήσουν και να συνδράμουν ένα τέτοιο πολυπληθές στράτευμα...

Σήμερα, ο περιηγητής που θα φτάσει ως εδώ, έχει πολλά άλλα ενδιαφέροντα να δει και να απολαύσει, εκτός βέβαια από τα εξαιρετικής αρχιτεκτονικής πέτρινα σπίτια του 19ου αιώνα. Το πέτρινο καμπαναριό, το πέτρινο πηγάδι δίπλα στη βρύση, η όμορφη μικρή πλατεία με τον πλάτανο, όλα είναι πλαισιωμένα από τέτοια πλούσια χλωρίδα και πανίδα, που δεν είναι καθόλου

location was such, that it soon played a crucial role in the Revolution times. Local warriors, the so-called Arcadinoi, were among Kolokotronis's elite fighters, and the sound of their name was enough to terrify the foes. Plapoutas, another well-known warlord, appreciated and took advantage of the "fortified" inaccessibility and concealment of this plateau, which he used as center of his operations. In May 1825, when he was preparing to face Ibrahim's hordes, he camped here with 3,000 warriors. At that time, the over 1,000 residents of Mali were enough to help, feed, host, and support such a big army... Today, the traveler has many interesting things to see and enjoy in this place, apart from its extraordinary, in terms of

απορίας άξιον πως η Μάλη έχει ξεκινήσει ήδη να αποτελεί βασικό προορισμό για όσους αρέσκονται να επιδίδονται σε ορεινά σπορ και δραστηριότητες, όπως πεζοπορία, ορεινή ποδηλασία, παρατήρηση πουλιών και τόσα άλλα. Ντόπιοι, περιηγητές, μέλη ορειβατικών συλλόγων και πολλοί άλλοι, κινούνται με ζέση και θέληση προς αυτή ακριβώς την κατεύθυνση της ανάδειξης του μέρους που τόσο πολύ ενδείκνυται για τις προαναφερθείσες και μυριάδες ακόμα ορεινές δραστηριότητες. Ειλικρινά, πόσο θα ήθελα να επαναλάβω το ανέβασμα ως εδώ, στην καρδιά του Φθινοπώρου, όπου η Φύση θα έχει αρχίσει να προσφέρει τις πολύχρωμες πινελιές της παντού τριγύρω. Μια εντελώς διαφορετική και ιδιαίτερη πτυχή της περιήγησης στην Τριφυλία...

architecture, 19th century stone houses. The stone bell tower, the stone well next to the spring, the charming small square with the plane tree, everything framed by rich flora and fauna, it's no wonder that Mali has already started to be a main destination for the enthusiasts of mountain sports and activities, such as trekking, mountain biking, bird watching and many others. Locals, travelers, members of mountaineering clubs and many others, promote with zest and determination a place which is ideal for all the above and many more activities. Honestly, I would like to repeat my ascent here, in the middle of Autumn, when nature starts painting colorful shades all around... An entirely different and special aspect of the tour in Trifylia...

Η υλοτομία, μία από τις κυριότερες ασχολίες στη Μάλη, πραγματοποιείται υπό την επίβλεψη της Δασικής Υπηρεσίας. // Logging, one of the main occupations of Mali, is supervised by the Forestry Department.

Δημοτικές Φιλαρμονικές & Πολιτιστικοί Σύλλογοι...

Ελληνικό χορευτικό συγκρότημα. // Greek dance group.

Καθώς συμπληρώνονται αυτές εδώ οι αράδες, μιας και οπωσδήποτε αρμόζει ιδιαίτερη μνεία στην συγκεκριμένη διοργάνωση, ο απόηχος μιας ακόμα άκρωσ επιτυχημένης χρονιάς (τέλη Αυγούστου του 2015), ενδέκατης στη σειρά (με εξαίρεση το δραματικό καλοκαίρι του 2007 όπου δεν πραγματοποιήθηκε για προφανείς λόγους), είναι ηχηρός, περίλαμπρος και αισιόδοξος. Τόσο τα δραστήρια μέλη του Μ.Ε.Σ.Κ. (Μορφωτικός Εκπολιτιστικός Σύλλογος Κυπαρισσίας), όσο και οι λοιποί εμπλεκόμενοι πλέον φορείς (Κοινωνικός Επιχειρήση

Municipal Philharmonic Orchestras and Cultural Clubs...

As I complete these lines, I must make a special mention to one particular festival, since the echo of one very successful year (end of August 2015), the eleventh in a row, apart from the dramatic summer of 2007 that it was not organized due to the great fires, still resounds, glorious and optimistic. Both the active members of ECSK (Educational & Cultural Society of Kyparissia) and other organizations (Public Benefits

του Δήμου, Περιφερειακή Ενότητα Μεσσηνίας), με την αθρόα συνδρομή των κατοίκων της Κυπαρισσίας, των Φιλιατρών, των Γαργαλιάνων, ολάκερης της Τριφυλίας και όχι μόνο, φιλοξένησαν, γνωρίστηκαν, αγάπησαν και αντάλλαξαν καθαρό ειλικρινή πολιτισμό, με χορευτές και συγκροτήματα από τη Σερβία, την Κροατία, την Ουκρανία, την Ταϊβάν και την Τουρκία. Τις ημέρες του φεστιβάλ, όπως άλλωστε κάθε χρόνο εδώ και 11 συνολικά φορές, ο νέος μεγάλος Δήμος Τριφυλίας κατακλύζεται από χρώματα, αρώματα, μουσικές και χαμόγελα, με την παρέλαση όλων

Organization of the Municipality, Regional Unit of Messenia), as well as many residents of Filiatra, Gargaliani, and the entire Trifylia, not only hosted, but also got acquainted, loved and exchanged pure and honest culture with dance groups from Serbia, Croatia, Ukraine, Taiwan and Turkey. During the festival, as every year for 11 times, the new large Municipality of Trifylia, was filled with colors, perfumes, music and smiles, as all the groups, both local and foreign, paraded to the music of the Philharmonic

των πληρωμάτων, ελληνικών και ξένων, υπό τη μουσική συνδρομή των Φιλαρμονικών του Δήμου. Οι ξένοι επισκέπτες, οι χορευτές και τα υπόλοιπα μέλη των αποστολών, ξεναγούνται στην Παλαιά Πόλη και το κάστρο, απολαμβάνουν τοπικές γεύσεις, ανταλλάσσουν δώρα, βιώνουν όλη την απλοχεριά και την ταπεινοφροσύνη των ντόπιων, φεύγοντας, κάθε φορά, με άριστες εντυπώσεις και εμπειρίες από αυτή τη γωνιά της Πελοποννήσου. Αλλά και οι κάτοικοι της περιοχής

Orchestra of Kyparissia and of other orchestras. The foreign visitors, the dancers and the members of the missions, were guided in the Old Town and the castle, enjoyed local delicacies, exchanged gifts, experienced the generosity and modesty of the locals, and left with great impressions and memories from this corner of the Peloponnese. But also the residents of the area gained a first-hand idea of other countries and civilizations,

αποκτούν μια ολοζώντανη «εικόνα» άλλων κρατών και πολιτισμών, μέσα από προβολές, βίντεο αλλά κυρίως με τον αυθόρμητο και φιλόξενο συγχρωτισμό με τους ξένους συμμετέχοντες...

Το συγκεκριμένο φεστιβάλ, που πλέον «μεταμορφώνει» κάθε χρόνο για λίγες μέρες τις κεντρικές πλατείες της Κυπαρισσίας, των Φιλιατρών, των Γαργαλιάνων και του Κοπανακίου σε πολύχρωμα και χαρούμενα πολυπολιτισμικά «μωσαϊκά», αποτελεί έμπνευση

through screenings, videos but mostly through their spontaneous and hospitable interactions with the foreign participants.

This festival, which now “transforms” for a few days every year the squares of Kyparissia, Filiatra, Gargaliani and Kopanaki into colorful and happy multi-cultural tapestries, was inspired and is held by the aforementioned Educational & Cultural Society of Kyparissia.

*Χορευτικό συγκρότημα από τη μακρινή Ταϊβάν.
Dance group from the distant Taiwan.*

και υλοποίηση του προαναφερθέντος Μορφωτικού Εκπολιτιστικού Συλλόγου Κυπαρισσίας. Αυτός, δεχόμενος στην πορεία, τα τελευταία χρόνια, τη συνδρομή και των υπολοίπων φορέων, με πρώτο και κυριότερο το Δήμο Τριφυλίας που αποτελεί και την, ζωτικής σημασίας για την ίδια την ύπαρξη του θεσμού, μέγιστη πηγή χρηματοδότησης, κατόρθωσε να δώσει μια Πανπελοποννησιακή, πανελλήνια και τέλος διεθνή κροιά σε αυτό το πολιτισμικό γεγονός, διαθέτοντας υψηλή εμπειρία και τεχνογνωσία, όχι αυστηρά και αποκλειστικά στον τομέα των τοπικών παρα-

During the past years, the Society, with the help of the other organizations, the most important of which is the Municipality of Trifylia, being the main funder and thus the vital source for the festival's organization, managed to give a pan-Peloponnesian, pan-Hellenic tone to this event, thanks to its experience and know-how, not only in the field of local folk dances but also as a member of CIOFF (International Council of Organizations of Folklore Festivals and Folk Arts), one of the formal collaborators

*Η Ουκρανία είναι μία από τις πολλές συμμετοχές των ξένων χωρών.
Ukraine is one of the many participating countries.*

*Στο φεστιβάλ παραδοσιακών χορών έδωσε το «παράν» και η εξαιρετική φιλαρμονική του Δήμου.
The exquisite philharmonic orchestra of the Municipality was also present at the folklore dance festival.*

έλαβε χώρα το πρώτο πενήντημερο του Ιουλίου στην Αθήνα, όπου και παρουσιάστηκε το διετές έργο - πόνημα της κυρίας Κατερίνας Δρούλια (γενικής γραμματέως του Δ.Σ. του Μ.Ε.Σ.Κ.) με τη μορφή δι-άλεξης με τίτλο «Along the Paths of Tradition: To the Benefit of our Youth» - «Στα Μονοπάτια της Παράδοσης: Ωφέλειες για τη Νεολαία μας». Εκεί, υπήρξε εκτενής παρουσίαση του έργου του συλλόγου, της ιστορίας της περιοχής της Κυπαρισσίας, καθώς και έρευνα και ανάδειξη της γυναικείας φορεσιάς, παλαιότερου και νεότερου τύπου,

as the history of Kyparissia and a research on the area's female dress, old and modern. All these were attended by four hundred special scientists from forty different countries, under the aegis of the Ministry of Culture, the Municipality of Athens, UNESCO, and CID (International Dance Council), to which the Society is a member. So if you choose these days of the summer to visit the Old Town, the castle and the modern town of Kyparissia, as well as the beautiful Gargaliani and Filiatra,

δοσιακών χορών, όντας επίσης υπερήφανο μέλος (και επίσημος διοργανωτής) του κορυφαίου CIOFF (International Council of Organizations of Folklore Festivals and Folk Arts) το οποίο αποτελεί και επίσημο συνεργάτη της UNESCO, κυρίως σε θέματα τοπικών παραδοσιακών τεχνών της εκάστοτε χώρας. Πρόσφατη πολύ μεγάλη επιτυχία του Μ.Ε.Σ.Κ. στην κατεύθυνση γνωριμίας και ανάδειξης της παραδοσιακής τέχνης του Δήμου Τριφυλίας, αποτελεί η συμμετοχή του για πρώτη φορά στο Παγκόσμιο Συνέδριο για την έρευνα του χορού, που

of UNESCO, mainly on local, traditional arts. A recent huge success of ECSK on the exhibition and promotion of the Municipality of Trifylia's folk art, is its participation for the first time to the World Congress on Dance Research, held during the first five days of July in Athens, where the two-year project of Mrs. Katerina Droulia (secretary of the ECSK board of directors) titled «Along the Paths of Tradition: To the Benefit of our Youth» was presented. There, the work of the Society was thoroughly presented, as well

Το χορευτικό συγκρότημα από την Τουρκία. // Dance group from Turkey.

της ίδιας περιοχής. Όλα αυτά, υπό την παρουσία τετρακοσίων ειδικών επιστημόνων, από σαράντα διαφορετικές χώρες, υπό την αιγίδα του υπουργείου Πολιτισμού, του Δήμου Αθηναίων, της UNESCO και του CID (του Διεθνούς Συμβουλίου Χορού), μέλος του οποίου αποτελεί και ο προαναφερθείς δραστήριος σύλλογος.

Αν λοιπόν επιλέξετε εκείνες τις ημέρες του καλοκαιριού, για να επισκεφθείτε την Παλαιά Πόλη, το κάστρο και τη σύγχρονη πόλη της Κυπαρισσίας, καθώς και τους εξίσου όμορφους Γαργαλιάνους και Φιλιατρά, επιδίωξε να γνωρίσετε και να απολαύσετε αυτό το τόσο ιδιαίτερο πολιτιστικό χορευτικό και μουσικό γεγονός, σπάνιο, πανέμορφο και άρτια οργανωμένο, εμπλουτίζοντας από την πλευρά σας, την έννοια της ελληνικής φιλοξενίας, απέναντι στους ξένους χορευτές και συγκροτήματα από τα πέρατα του κόσμου, και παίρνοντας, ως πολύτιμο αντάλλαγμα, μια ρεαλιστική «εικόνα» άλλων χωρών και λαογραφικών επιτευγμάτων...

Πέραν αυτού, ο μουσικός και γενικότερα πολιτιστικός απόηχος του Δήμου Τριφυλίας, κρατεί καλά και κατά το υπόλοιπο έτος. Η περιοχή είναι ξακουστή τόσο για τις δημοτικές φιλαρμονικές της, όσο και για το συνολικό έργο των υπολοίπων πολιτισμικών της φορέων. Ο «Σύλλογος Φιλοπροόδων» στα Φιλιατρά, ιδρυθείς το 1926, με κύριο τότε στόχο την επανίδρυση της «Φιλαρμονικής του Συλλόγου Φιλοπροόδων», με πρώτη χρονιά λειτουργίας το 1893 (μια από τις παλαιότερες στην Ελλάδα), έχει μεταξύ άλλων να καυχιέται και για την βράβευση του, πίσω στο 1991, από την Ακαδημία Αθηνών, για το σύνολο της πολιτιστικής του προσφοράς και συμβολής στον τόπο. Επιπρόσθετα, η Δημοτική Φιλαρμονική Ορχήστρα Κυπαρισσίας, με αρχική ίδρυση το 1934, αποτελεί εξαιρετικό και δραστήριο μουσικό οργανισμό, παρέχοντας και δωρεάν μουσική

don't miss out this special dance and music event, which is rare, wonderful and well-organized. You will gain a first hand experience of Greek hospitality to foreign dancers and groups, and benefit from a realistic view of other countries and their folk art wealth...

Beyond this, the musical and cultural echo of the Municipality of Trifylia, resounds the rest of the year too. The area, is known both for its philharmonic orchestras and the work of other cultural organizations. The Filoproodi Club at Filiatra, established in 1926, aiming at the time to reestablish the Philharmonic of Filoproodi Club, which operated for the first time in 1893 (one of the oldest in Greece), boasts, among other things, for the award it received by the Academy of Athens in 1991 for its total cultural contribution to the area. In addition, the Municipal

παιδεία στην πόλη, εκπαιδεύοντας τους μαθητές, σε θεωρία και όργανα, σε πολύ υψηλό επίπεδο. Τοιουτοτρόπως, και η Δημοτική Φιλαρμονική Γαργαλιάνων, από το 1940 και έπειτα, συγκαταλέγεται στις σημαντικότερες ορχήστρες της Μεσσηνίας και της Πελοποννήσου, συμμετέχοντας σε πληθώρα εκδηλώσεων και διοργανώνοντας συναυλίες κατά τη διάρκεια όλου του έτους...

Η «Πολύμνια», η τετραφωνική δηλαδή χορωδία του Συλλόγου Γαργαλιάνων, ο μόλις προαναφερθείς, ο Μορφωτικός Σύλλογος Γαργαλιάνων, ο Μορφωτικός Σύλλογος «Ο Πυρσός» των Φιλιατρών και η «Καλλιπάτειρα» του Συλλόγου Γυναικών Κοπανακίου, με τα ολοκληρωμένα τμήματα εκμάθησης παραδοσιακών χορών για παιδιά, νέους και ενήλικες, έρχονται να συμπληρώσουν αυτό το ολοζώντανο λαογραφικό «μωσαϊκό», προβάλλοντας επιτυχημένα την τοπική πολιτιστική κληρονομιά της Τριφυλίας.

Philharmonic Orchestra of Kyparissia, established in 1934, is an excellent and very active music organization, offering free and high level music education to the locals, training them on theory and music instruments. Similarly, the Municipal Philharmonic of Gargalianoi, from 1940 and on, is among the most important orchestras of Messenia and the Peloponnese, participating in many events and organizing concerts throughout the year...

Polymnia, the tetraphonic chorus of the Society of Gargalianoi, the Educational Society of Gargalianoi, the Educational Society Pyrsos of Filiatra, and Kallipateira of the Women's Society of Kopanaki, with their classes on folk dances for children, teenagers and adults, complete this alive folklore "mosaic", by successfully promoting Trifylia's local cultural heritage.

Συγκρότημα από τη γειτονική Σερβία. // Band from the neighboring Serbia.

Με ορμητήριο
το «μπαλκόνι
της Μεσσηνίας»

Καταλήγοντας στα νότια...
Arriving south...

*Η πόλη των Γαργαλιάνων περιβάλλεται από ατέλειωτους ελαιώνες και πλούσια βλάστηση.
Gargaliani town is surrounded by endless olive groves and lush vegetation.*

Οι Γαργαλιάνοι βρίσκονται σχεδόν ακριβώς στο κέντρο του νοτίου τμήματος του Δήμου Τριφυλίας. Χτισμένοι σε υψόμετρο 300 μέτρων, κάποτε, πίσω στα τέλη του 18ου και στις αρχές του 19ου αιώνα, έπρεπε να φτάσεις μέχρι την κορυφή και να εισχωρήσεις στο μικρό οροπέδιο, για να εντοπίσεις τον οικισμό. Τότε όμως, στα ταραγμένα χρόνια της πειρατείας και του πλιάτσικου, τα σπίτια όφειλαν να μην κάνουν αισθητή την παρουσία τους από τους παρατηρητές των πειρατικών караβιών που αναζητούσαν

Having “Messenia’s balcony” as our base...

Gargalianoi are located almost in the middle of the south part of the Municipality of Trifylia. Built on an altitude of 300 meters, back at the end of 18th century and the beginning of the 19th century, you had to arrive at the peak and enter the small plateau to locate the settlement. But then, in the turbulent years of piracies and pillages, the houses had to be concealed from the pirate ship observers who searched for villages close

χωριά σε κοντινές αποστάσεις από την ακτή, για να τα ρημάξουν. Σήμερα, οι ανηφορικές στροφές προσφέρουν μια εξαιρετική θέα του Ιονίου, της Μαραθόπολης, επιπέδου των Γαργαλιάνων, και κυρίως της μαγευτικής νήσου Πρώτης εξ ου και ο επιτυχημένος χαρακτηρισμός ως «μπαλκόνι της Μεσσηνίας». Ανατρέχω στον γνωστό Πουκεβίλ ο οποίος, διερχόμενος από τα μέρη αυτά το 1805, και έχοντας ήδη απολαύσει τη θέα των Γαργαλιάνων προς ανατολή και δύση, έγραφε τα εξής: «Γήλοφοι σκεπασμένοι με

to the coast, to ransack them. Today, the uphill turns offer an extraordinary view to the Ionian Sea, Marathopoli, the seaport of Gargalianoi, and primarily to the enchanting Proti Island, and thus its successful characterization as “Messenia’s balcony”. I cite the famous Pouqueville, who when he passed through this area in 1805, and having first enjoyed the view to Gargalianoi to the east and west, wrote the following: “Hillocks covered with vineyards, a scene of picturesque groves, the

αμπέλια, μια σκηνή αλσών γραφικών, η γλυκύτης ενός αέρος αρωματισμένου από αμέτρητα ευώδη φυτά, η ωραία θέα της θαλάσσης, καθιστούν την τοποθεσίαν αυτήν την πλέον θελκτική της χαριέσσης Μεσσηνίας...»

Η πρώτη εικόνα στην ανηφορική διαδρομή, με τα σύγχρονα σπίτια και την κάπως πιο άτακτη ρυμοτομία, πλησιάζοντας στο κέντρο της κωμόπολης, δίνει τη θέση της σε μια πανέμορφη γραφική πο-

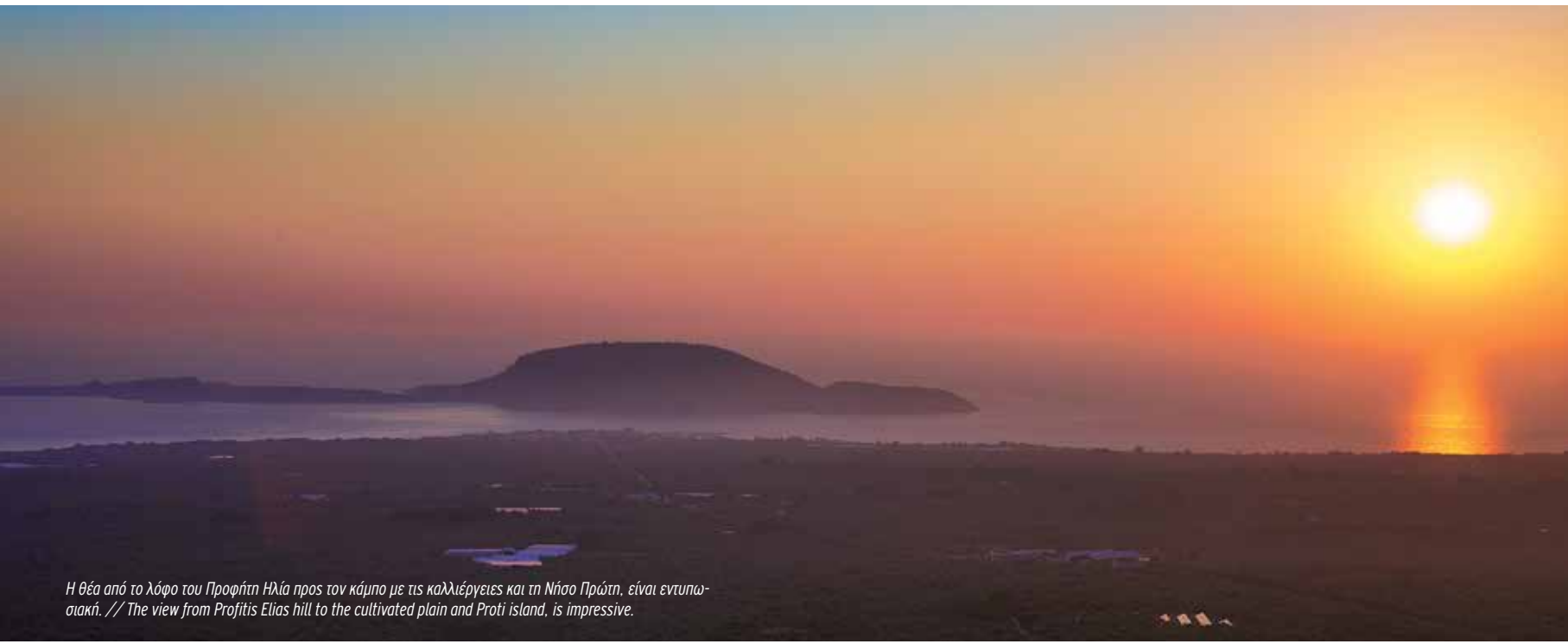
sweetness of an air perfumed by countless fragrant plants, the beautiful view to the sea, make this location the most attractive of charming Messenia...”

The first image on the uphill route with the modern houses and the somewhat irregular town plan, as you approach the town's center, is replaced by a gorgeous, picturesque town view, framed by multiple series of low neoclassic houses. During

ανάμεσα. Χαλαροί όσο πρέπει, σύγχρονοι όσο πρέπει...

Το μάλλον ιδιαίτερο όνομά τους, πιθανά οφείλεται σε κάποιον αξιωματούχο από τη Βενετία, ονόματι «Gargaliano», ο οποίος εξέτιε εδώ την ποινή της εξορίας του κατά την ενετοκρατία. Μπορεί τα αρχαιολογικά ευρήματα να είναι κάπως περιορισμένα, όμως υποδηλώνουν συνεχή κατοίκηση στην περιοχή, από τα ομηρικά χρόνια και το ξακου-

from Venice, named Gargaliano, who was in exile here during the Venice occupation. The archaeological findings are somewhat limited, but they indicate that this area was populated since Homeric times and the famous and hospitable kingdom of Nestor. In any case, the age-long and sheltered from pirates settlement, accommodated only 282 inhabitants during a Venetian

Η θέα από το λόφο του Προφήτη Ηλία προς τον κάμπο με τις καλλιέργειες και τη Νήσο Πρώτη, είναι εντυπωσιακή. // The view from Profitis Elias hill to the cultivated plain and Proti island, is impressive.

λιτεία, πλαισιωμένη από πολλές σειρές χαμηλών νεοκλασικών σπιτιών. Κατά την παραμονή μου εδώ, συνειδητοποίησα το εξής ενδιαφέρον. Η καθημερινή ηρεμία και γαλήνη, δεν κινείται στα επίπεδα αυτής των Φιλιατρών, αλλά και η έντονη ρουτίνα και δραστηριότητα μιας επαρχιακής πόλης, δεν συγκρίνεται με την αντίστοιχη της Κυπαρισσίας. Οι Γαργαλιάνοι βρίσκονται κάπου

my stay here, I discovered something interesting. The everyday peace and serenity, is not like in Filiatra, and the intense pace and activity of a provincial town cannot be compared to that of Kyparissia. Gargaliano is somewhere in between. As quiet, and as modern as it should be... Its rather peculiar name, is probably owed to a dignitary

στό και φιλόξενο βασίλειο του Νέστορα. Όπως και να έχει, ο επί σειρά αιώνων προστατευμένος από τους πειρατές οικισμός, κατά μια ενετική απογραφή του 1689, φιλοξενούσε μονάχα 282 κατοίκους, ενώ λίγο πριν την επανάσταση είχαν σχεδόν πενταπλασιαστεί. Η πληθυσμιακή «έκρηξη», αν μπορεί κάποιος να την χαρακτηρίσει έτσι, άρχισε να πραγματοποιείται λίγο πριν

census of 1689, while a little while before the Revolution, its population was quintupled. The big population growth started in the middle of the 19th century, and during its peak, before the 2nd World War, Gargaliano had 8,370 people. Nowadays, in the central square, featuring trees, hospitable senior citizens and active young people, beautiful houses with

*Χορευτικό συγκρότημα από τους Γαργαλιάνους, με τις παραδοσιακές τους στολές.
Dance group from Gargaliani, with their traditional costumes.*

τα μέσα του 19ου αιώνα και, στο απόγειο τους, οι Γαργαλιάνοι, πριν τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, διέθεταν 8370 ψυχές. Σήμερα, στην κεντρική πλατεία, με τα δέντρα, τους φιλόξενους υπερήλικες και τους δραστήριους νέους, τα όμορφα σπίτια και την προσεγμένη ρυμοτομία, μπορείτε να απολαύσετε έναν καφέ σε κάποιο από τα αρκετά παραδοσιακά καφενεία ή να γνωρίσετε την εκκλησία της Παναγίας, το αρχαιότερο σωζόμενο κτίσμα του οικισμού. Ο ιερός ναός Γενεσίου της Θεοτόκου (το πλήρες όνομα του μνημείου), είναι μία πανέμορφη τρίκλιτη βασιλική του 17ου αιώνα, με χαρακτηριστικό της την διά κλίμακος κάθοδο στο ναό. Στο εσωτερικό σώζεται εξαιρετική αγιογράφηση, με την ιδιαιτερότητα να εστιάζεται στην εικόνα του Χριστού, η οποία φέρει έντονα τα ίχνη από το ξίφος του Ιμπραήμ και άλλων πολεμιστών του στρατεύματός του. Τουλάχιστον δέκα καφετέριες, εξαιρετικά καλαίσθητες και μοντέρνες, καλά και παραδοσιακά ζαχαροπλαστεία, εστιατόρια με λαχταριστά κρεατικά και ταβέρνες με ολόφρεσκο ψάρι, τόσο εντός κέντρου όσο και στις πλησιέστερες παραλίες με τον

a well-designed town plan, you can enjoy a coffee in one of the traditional coffee shops, or visit the Panagia church, the most ancient surviving building of the town. The temple of Genesio Theotokou (Nativity of the Mother of God, as is its full name), is a wonderful three-aisled basilica of the 17th century, the distinguishing feature of which is the staircase descending to the church. In the interior, exquisite paintings survive, the most remarkable of which is the image of Christ bearing marks from the sword of Ibrahim and other warriors of his troops. At least a dozen coffee shops, very pretty and modern, some good and traditional patisseries, restaurants with delicious meats and fresh fish, both in the center and the nearby beaches, with beautiful young crowds, frame the scenic tour and acquaintance with this special town. The central square, which is busy during the Summer months, attracts crowds of locals and visitors of all ages, from early in the morning for coffee and breakfast, then for divine meat and fish dishes, continuing until

ωραίο νεαρόκοσμο, πλαισιώνουν χαρακτηριστικά το γραφικό περιπάτο και τη γνωριμία με τούτη την τόσο ιδιαίτερη κωμόπολη. Η κεντρική πλατεία, χαρακτηριστικά πολυσύχναστη κατά τους θερινούς μήνες κυρίως, συγκεντρώνει πλήθος ντόπιων και επισκεπτών κάθε ηλικίας, ξεκινώντας από νωρίς το πρωί με καφέ και πρωινό, ακολουθώντας με εξαιρετικές συνταγές κρεατικών και ψαρικών, και συνεχίζοντας μέχρι αργά το βράδυ, με ποτό και μουσικές, όπου η διασκέδαση, κλιμακούμενη, συνεχίζει όσο κρατά το κέφι αυτών των φιλόξενων και καλόκαρδων ανθρώπων...

Ο χρόνος έχει το δικό του τρόπο να περνά εδώ και ο επισκέπτης δέχεται καλοπροαίρετα αυτή την επαρχιακή χαλαρότητα και φιλοξενία. Διαβάζω κείμενο του 1896, γραμμένο από τον Γ. Π. Παρασκευόπουλο: «Οι Γαργαλιάνοι, μια τριτεύουσα της Πελοποννήσου πόλις, με προϋπολογισμόν μόλις τριάντα χιλιάδων δραχμών, έχουν μίαν πλατείαν χωροσταθμμένην, σκουροστρωμένην και καθαρίαν, που ούτε η του

Ο ναός της Θεοτόκου ανακαινίστηκε εξωτερικά το Καλοκαίρι του 2015, οπότε και αποκαλύφθηκε η εξαιρετική πέτρινη κατασκευή του. // The exterior of the church of Theotokos was renovated in the Summer of 2015, and it was then that its exquisite stone structure was revealed.

late in the night, for drinks and music, and the fun carries on as long as the spirits of the hospitable and kind-hearted people are high... Time passes in its own way here and the visitor willingly

Η τοιχογραφία του Ιησού στην αριστερή κόγχη του ιερού της Θεοτόκου. Διακρίνονται τα ίχνη από το ξίφος του Ιμπραήμ. // The wall painting of Jesus at the left corner of Theotokos sanctuary. Traces of Ibrahim's sword are evident.

*Το εξαιρετικό δεσπόζον κτίριο της Δημοτικής βιβλιοθήκης.
The extraordinary building of the Municipal Library.*

*Η κεντρική πλατεία της πόλης, με τις καφετέριες και τα μαγαζιά να σφύζουν από ζωή.
The town's central square, and its bustling coffee bars and shops.*

Συντάγματος αυτή, μπορεί να παραβληθεί. Ιδίως η συντήρησις της είναι κάτι το πολύ Πειραιώτικον. Ο εκεί Δήμαρχος φαίνεται ότι εις το ζήτημα των δρόμων, πλατειών, ρυμοτομίας, καθαριότητος και δενδροφυτειών αντιγράφει – εν μικρογραφία εννοείται – τον Πειραιώς τέως συνάδελφόν του. Η κεντρική αυτή πλατεία έχει και τα δεντράκια της και κυκλούται ένθεν κ' ένθεν από μικροσκοπικά μέγαρα ρυθμού και αρχιτεκτονικής Αθηνναϊκών, με καφενεία καθάρια και μ' ευπρεπές το προσωπικόν, μ' ένα ζαχαροπλαστέιον ωραιότατον και αποστίλβον όχι από την παροιμιώδη “εσακκαρωμέννν φρίκνν” των Αθηνναϊκών συναδέλφων του, αλλά από λεβεντιάν και καθαριότητα απιστεύτου τελειότητος...»
Νομίζω το προηγηθέν τα λέει όλα, γλαφυρά και περιεκτικά. Από εδώ, την κεντρική πλατεία, κινούμενος δεξιά στην

accepts this provincial calmness and hospitality. In 1896, G. P. Paraskevoopoulos wrote: “Gargalianoi, the third largest city of the Peloponnese, with a budget of just thirty thousand drachmae, has a leveled square, macadamized and clean, that is superior even to the one of Syntagma. Its maintenance especially, has something that reminds us a lot of Piraeus. The Mayor seems to copy, in a smaller scale of course, his former peer, the mayor of Piraeus, on the matter of roads, squares, town planning, cleanliness and tree plantings. This central square has trees and is surrounded from both sides by small buildings featuring Athenian rhythm and architecture, clean coffee shops with decent staff, a patisserie most beautiful and shiny, not by the proverbial “sugary horror”

ανατολικομεσημβρινή πλευρά της, καταλήγω σε ένα μεγάλο πλάτωμα, ένα μικρό πάρκο με τμήματα κήπου, ανδριάντα και ένα εξαιρετικό κτίριο στο βάθος, την «Μπρίσκαιο Δημοτική Βιβλιοθήκη» της οποίας το κατώφλι θα διαβώ εντός ολίγου. Αποτελεί κορηγία του ομογενή Δημήτρη Μπρίσκα, στη μνήμη του χαμένου σε αυτοκινητιστικό (στη Γαλλία) αδερφού του, η σορός του οποίου μεταφέρθηκε εδώ, στη γενέτειρά του. Στη συλλογή υπάρχουν πάνω από 7000 βιβλία, 800 τίτλοι παιδικών βιβλίων και περίπου 150 τίτλοι γενικού πληροφοριακού υλικού, μαζί με ορισμένα άλλα πολύ ενδιαφέροντα παλιά εκπαιδευτικά αντικείμενα. Απέναντι στεγάζεται το Γυμνάσιο, πλαισιωμένο από άνετους φαρδείς δρόμους και πολλά γηγενή δέντρα και λιγοστούς φοίνικες. Η περιήγηση στους Γαργαλιάνους, προκειμένου να είναι περισσότερο πλήρης και απολαυστική, καλό είναι να συμπληρωθεί από μία βόλτα στις ανατολικές γειτονιές της πόλης, στη Δεξαμενή και στον Άγιο Σπυρίδωνα ή, εναλλακτικά, από

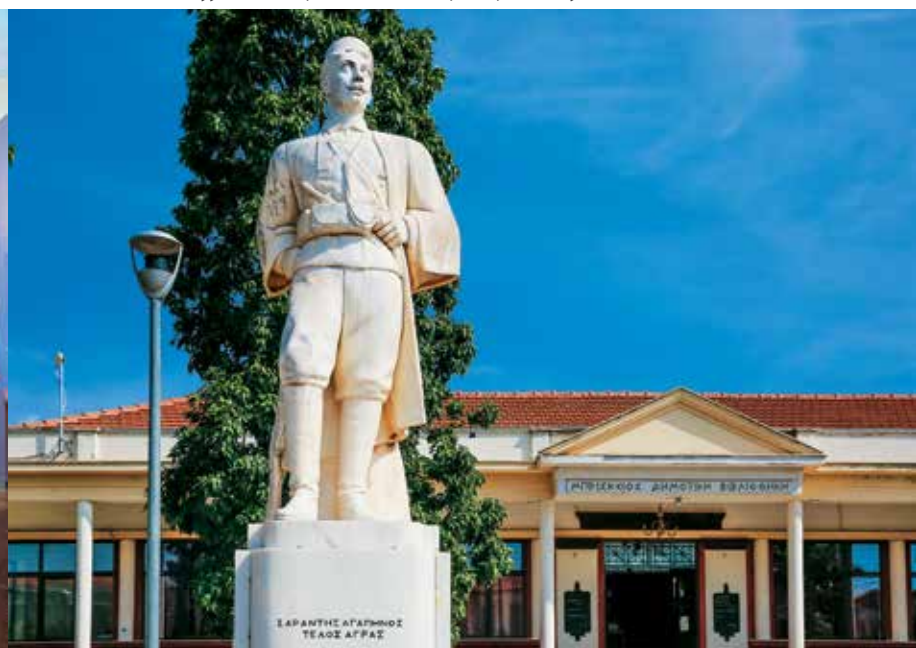
of its Athenian counterparts, but in terms of generosity and supreme cleanliness...” I think the preceding paragraph says it all, fluently and comprehensively. From here, the central square, heading right to its east-meridian side, I find myself on a large flat ground, a small park with gardens, a statue and an exquisite building in the background, Briskios Municipal Library, which I will visit shortly. It is a donation of Dimitris Briskas, in memory of his brother who died in a car accident in France and whose body was carried here, in his birthplace. The collection boasts over 7,000 books, 800 children books and about 150 reference material, along with other very interesting, old, education tools. To the opposite, there is a High School surrounded by wide roads, many native trees and a few palms. To make the tour in Gargaliani more complete and enjoyable, you must walk the east neighborhoods of the town, Dexameni and Agios Spyridonas, or alternatively, to admire

ένα εντυπωσιακό αγνάντεμα, παρέα με πολλές φωτογραφίες, από το γνωστό ύψωμα του Αϊ – Λια. Και αν τυχόν κάποιος από τα παραπάνω παραλειφθεί, αυτό που σίγουρα, και πάνω από όλα, χαρακτηρίζει τούτη την κωμόπολη, είναι το καμάρι και η διαρκής οπτική αναφορά στον μεγαλύτερο της ήρωα, τον Τέλλο Άγρα. Δικός του ο ανδριάντας μπροστά από τη βιβλιοθήκη, δικό του και το πανό στην κεντρική πλατεία, για τα καθιερωμένα πλέον «Αγαπίνεια» που λαμβάνουν χώρα κάθε χρόνο στην καρδιά του Καλοκαιριού. Εδώ ακριβώς πρέπει να γίνει μια σημαντική επισήμανση. Ετούτος εδώ, ο κατά κόσμον Σαράντος Αγαπνός, κρατάει από μια μακριά γενιά έντιμων αγωνιστών, που εκτείνεται πολύ πίσω από τη συμμετοχή στη Φιλική Εταιρεία και τον απελευθερωτικό αγώνα. Γεννήθηκε εδώ στους Γαργαλιάνους, το 1880 και βρήκε μαρτυρικό θάνατο μακριά από τα δικά του χώματα, κοντά στην Πέλλα, το 1907. Το μόνο κοινό με τον άλλον Τέλλο Άγρα, γεννημένο στην Καλαμπάκα, το 1899, και σκοτωμένο στην

the astonishing view and take many photos from the height of Ai Lias. And even if you miss something of the above, the most representative element of this town and its pride, is the constant visual reference to its greatest hero, Tellos Agras. Its his statue in front of the library, its his banner on the central square, and in his honor the Agapinia festival takes place every year in the heart of the Summer. At this point, we must make an important note. The hero born as Sarantos Agapinos, descends from a long generation of fighters, which goes a long time before the Filiki Eteria organization and its struggle for independence. He was born here in Gargaliani in 1880, and had a martyr's death far away from this native town, near Pella in 1907. The only thing he had in common with the other Tellos Agras, a poet born in Kalabaka in 1899 and killed in Athens in 1944 by a bullet in his ankle bone, was the nickname. The latter, Evangelos Ioannou, made a successful course in Greek

Στη βιβλιοθήκη υπάρχουν πάνω από 7000 βιβλία και 800 τίτλοι παιδικών έργων.
The library features more than 7,000 titles and 800 children books.

Ο καπετάν Τέλλος Άγρας, ο ήρωας αξιωματικός που πολέμησε στο Μακεδονικό αγώνα, ανδριάντας του οποίου βρίσκεται μπροστά από τη βιβλιοθήκη. // Captain Tellos Agras, the heroic officer who fought at the Macedonian Struggle, a statue of whom is located in front of the library.

Τον Οκτώβριο του 2015 οι Γαργαλιάνοι φιλοξένησαν με επιτυχία το ποδηλατικό πρωτάθλημα Ενόπλων Δυνάμεων και Σωμάτων Ασφαλείας, συνολικής απόστασης 60 χιλιομέτρων. // In October 2015, Gargaliani hosted successfully the cycling race of the Armed Forces and Security Corps, covering a total distance of 60 kilometers.

Αθήνα, το 1944, από αδέσποτη σφαίρα στον αστράγαλο, είναι το παρατσούκλι. Ο δεύτερος, ο Ευάγγελος Ιωάννου, έκανε μια ξεχωριστή πορεία στα ελληνικά Γράμματα και στην ποίηση του μεσοπολέμου, αντάμα με τον Καρυωτάκη, το Λαπαθιώτη και τον Ουράνη, ξεκινώντας να γράφει σε στήλες περιοδικών και εφημερίδων της εποχής, με το ψευδώνυμο «Τέλλος Άγρας». Ο προηγηθείς, ο «καπετάν Άγρας», είχε τον πόλεμο στο αίμα του, και το βάσανο της υπόδουλης Ελλάδας να τον τυραννάει. Από πολύ νέος, έχοντας αποφοιτήσει από τη Σχολή Ευελπίδων, προτίμησε να καταταγεί στα στρατιωτικά σώματα που αγωνίζονταν στη Μακεδονία εναντίον των Βούλγαρων κομιτατζήδων, στρατιωτικά και κοινωνικά «κατάλοιπα» άλλων εποχών. Ως ανθυπολοχαγός και υπολοχαγός, δραστηριοποιήθηκε κυρίως στην περιοχή του Βάλτου των Γιαννιτσών, έχοντας αρκετούς άντρες υπό τις διαταγές του και όντας συχνά ταλαιπωρημένος από αρρώστιες και τραυματισμούς. Τον Απρίλιο του 1907, το προξενείο της Θεσσαλονίκης θέλησε να αντικαταστήσει τους πλέον δοκιμασμένους και εξαντλημένους αρχηγούς και αντάρτες της περιοχής, μεταξύ των και

letters and poetry during the 1920's and 1940's, along with Karyotakis, Lapathiotis and Ouranis, writing for magazines and newspapers of the time, under the nickname "Tellos Agras". The former "Captain Agras", had war in his blood and the troubles of the enslaved Greece tormented him. When he was still very young, and after graduating the Cadets School, he chose to enlist in the army troops fighting in Macedonia against the Bulgarian guerillas, the army and social remains of past times. As second and first lieutenant, he fought mainly in the area of Valtos, in Giannitsa, having many men under his command and suffering often from diseases and injuries. In April 1907, the consulate of Thessaloniki wanted to replace the most worn out and exhausted leaders and guerillas of the area, among whom was Agras. He, firmly believing that there was room for a peaceful agreement with the warlords, and that they would be willing to let down their arms and join the Greek side, started a series of meetings with one of them, Zlatan. During their last meeting, on the 3rd of June, Zlatan with

Οι νικητές του αγώνα, με τους επικεφαλής των Σωμάτων και τους επισήμους. // The winners of the race with the leaders of the Forces and the officials.

τον Άγρα. Εκείνος, πιστεύοντας ακράδαντα πως υπήρχε περιθώριο ειρηνικής συνεννόησης με συγκεκριμένους βοεβόδες, που προφανώς θα ήταν πρόθυμοι να αφήσουν τα όπλα και να προσχωρήσουν στην ελληνική πλευρά, ξεκίνησε μια σειρά συναντήσεων με έναν εξ αυτών, τον Ζλατάν. Κατά την τελευταία τους συνάντηση, στις 3 Ιουνίου, ο Ζλατάν με τον βοεβόδα Κασάπτσε, πατώντας τη συνθήκη, συνέλαβαν τους άοπλους Τέλλο Άγρα και Αντώνη Μίγγα, και για τις επόμενες τέσσερις μέρες, τους περιέφεραν και τους διαπόμπευσαν στα χωριά της περιοχής, πριν τελικά τους κρεμάσουν, μεταξύ των χωριών Τέχοβο και Βλάδοβο, το βράδυ της εβδόμης Ιουνίου. Αργότερα, το μεν Τέχοβο μετονομάστηκε σε Καρυδιά (από το δέντρο του απαχονισμού τους) και το Βλάδοβο, όπου ετάφησαν, είναι ο σημερινός Άγρας. Η δε Πανελόπη Δέλτα, εμπνευσμένη από όλα αυτά, έγραψε το κλασικό της μυθιστόρημα «Στα μυστικά του Βάλτου», και τελικά οι κάτοικοι των Γαργαλιάνων έχουν κάθε λόγο να καμαρώνουν για τον «Καπετάν Άγρα» τους...

voivode Kapadze, violating the treaty, arrested the unarmed Tellos Agras and Antonis Miggas, and for the following four days carried them around and ridiculed them in the villages of the area, before hanging them in the end, between Techovo and Vladovo, on the night of the seventh of June. Later, Techovo was renamed Karydia (meaning walnut, from the tree that they were hanged) and Vladovo, where they were buried, is today's village of Agras. Penelope Delta, inspired by this story, wrote her classic novel The Secrets of the Swamp, and in the end, the citizens of Gargaliani have every reason to be proud of their Captain Agra...

Το ελαιτριβείο του αγροτικού συνεταιρισμού Γαργαλιάνων συγκαταλέγεται στα πιο σύγχρονα και μεγάλα της ευρύτερης περιοχής. // The olive press of the agricultural cooperative of Gargaliani is among the largest and most modern of the wider area.

Στα στεριανά
«πέριξ» των
Γαργαλιάνων...

Συγκομδή ελαιόδεντρων στο Λαγκούβαρδο (σε έκταση ιδιοκτησίας Νίκου Κοταρά).
Olive harvest at Lagkouvardo (on a field owned by Nikos Kotaras).

Το νότιο τμήμα του Δήμου Τριφυλίας, δεν διαθέτει μεν τον πολυπληθή οικιστικό χαρακτήρα που κυρίως συναντάται εκατέρωθεν της Κυπαρισσίας, δεν υπολείπεται όμως καθόλου σε γραφικότητα και φυσικό πλούτο. Το αντίθετο μάλιστα. Επιπρόσθετα, οι ατέλειωτες σειρές από καλλιεργημένες εκτάσεις, μπουστάνια και θερμοκήπια, εξακολουθούν να απλώνονται μέχρι εκεί που φτάνει η ματιά, από βόρεια, στις Βρύσες, μέχρι τα όρια, πιο κάτω από το «Βρομονέρι». Και μιλώντας για το χωριό Βρύσες, δεν πρέπει να συγχέεται

Around Gargaliani land...

The south part of the Municipality of Trifylia may not have the dense residential character seen around Kyparissia, but it doesn't fall short in terms of beauty and natural riches. Quite the contrary. Moreover, the endless series of cultivated fields, gardens and green houses, continue to extend as far as the eye can see, from the north, at Vryses, to the borders, after Vromoneri. And speaking of Vryses, we should distinguish it

με τις Βρύσες που βρίσκονται 5 χιλιόμετρα ΒΑ της Κυπαρισσίας. Αυτός εδώ είναι ένας μικρός οικισμός με 34 μόνιμους κατοίκους, στη μέση εύφορου κάμπου. Η Βάλτα, αντιθέτως, και ξεχωριστή και μοναδική είναι, στην περιοχή, για πολλούς διαφορετικούς λόγους. Προσεγγίζεται εύκολα από τους Γαργαλιάνους (βρίσκεται λίγο βορειότερα τους) αλλά και εξίσου εύκολα από τον κεντρικό δρόμο που φεύγει νότια από τα Φιλιατρά. Είναι ένα φροντισμένο και όμορφο χωριό, με συστηματική κατοίκηση τουλάχιστον από τα μέσα

from the village Vryses located 5 kilometers NE of Kyparissia. This is a small settlement with 34 residents in the middle of a fertile plain. However Valta, is both special and unique in this area, for many different reasons. You can easily reach it from Gargaliani (it is to the north), but also from the main road heading south of Filiatra. It is a well-preserved and pretty village, inhabited by at least the middle of the 18th century. It has, in equal proportions, both old houses dated in the end of the

Μεγάλος αμπελώνας έξω από τη Βάλτα. // Big vineyard outside Valta.

του 18ου αιώνα. Διαθέτει, σε μια φυσιολογική αναλογία μάλιστα, τόσο παλαιά σπίτια των τελών του 19ου και αρχών του 20ου αιώνα, όσο και νεότερες κατοικίες των τελευταίων τριών δεκαετιών. Το χωριό το χωρίζει στα δύο ένας βαθύκοιτος χείμαρρος, ο λεγόμενος «Κωλοπανάς» (βαπτισμένος από τα πανιά των μωρών που έπλεναν εδώ κάποτε οι μανάδες τους) και η κεντρική του πλατεία είναι γραφική και όμορφη. Τον πρώτο αιώνα ζωής του, δέσποζε στη θέση «Παλιά Βάλτα», η οποία όμως, όντας ιδιαίτερα εύφορη και καλλιεργήσιμη, προτιμήθηκε να αξιοποιηθεί έτσι, και τα μελλοντικά κτίσματα να ριζώσουν σε πιο πετρώδες και ασφαλές έδαφος, έχοντας και πιο γερά θεμέλια. Κεντρικό αξιοθέατο εντός του οικισμού, είναι η εκκλησία του Αγίου Παντελεήμονα, με το βαρύ πέτρινο καμπαναριό που παραπέμπει αρχιτεκτονικά σε γνωστά κωδωνοστάσια των Επτανήσων. Ευρισκόμενος ήδη στο χωριό, και γνωρίζοντας πως σε κοντινή απόσταση βρίσκονται συγκεκριμένες φυσικές ομορφιές, όχι και πολύ γνωστές στον μέσο περιηγητή, ρωτώ αρχικά και κατόπιν, ακολουθώντας τη σχετική πινακίδα στην πλατεία, κατευθύνομαι νότια μέχρι το νεκροταφείο. Από εκεί, συνεχίζοντας δυτικά και ακολουθώντας το μικρό επαρχιακό δρόμο που τελικά

19th and the beginning for the 20th centuries, and newly built houses constructed during the last three decades. The village is divided in two by a deep stream called Kolopanas (named after the baby diapers once washed here by their mothers), and its central square is picturesque and cute. The first century of its life it was located at Old Valta, which being very fertile and arable, was used later only for agriculture, and the future buildings were constructed on a more rocky and safe ground, having stronger foundations. The Agios Pandeileimon church with its heavy stone bell tower reminding well-known bell towers of Eptanisa, is one of the main sights of the village. Being already in the village and knowing that nearby there are some, not very known for the average traveler, beauties of nature, I ask at first and then head south up to the cemetery, following a sign located in the square. From there, continuing west and following the small regional road that ends on the main road linking Gargaliani and Filiatra, one and a half kilometer later, I observe a rare complex of 12 successive caves, of various sizes, at both sides of the road. In the old days, almost

καταλήγει στον κεντρικό Γαργαλιάνων – Φιλιατρών, καταλήγω, ενάμισι χιλιόμετρο αργότερα, να παρατηρώ ένα σπάνιο διαδοχικό σύμπλεγμα από 12 σπηλιές, διαφόρων μεγεθών, εκατέρωθεν του δρόμου. Αυτές, παλαιότερα, σχεδόν όλες τους εξυπηρετούσαν τους τσοπάνηδες της περιοχής, που τις χρησιμοποιούσαν ως στάνες, ενώ δύο συνεχίζουν να αξιοποιούνται και σήμερα από βοσκούς. Αναμφίβολα, η πιο εντυπωσιακή είναι η «Νεροσπηλιά» που βρίσκεται ακριβώς κάτω από το λόφο του Αγίου Γεωργίου, λόγω του μεγέθους της αλλά και του εντυπωσιακού σταλακτίτη στο κέντρο της, από τον οποίο στάζει διαρκώς νερό. Υπάρχει και μια εξίσου ενδιαφέρουσα, χωρίς όνομα, ακριβώς κάτω από τον δρόμο, που διαθέτει δύο εισόδους και ατμοσφαιρικό εσωτερικό. Από εδώ, πεντακόσια μέτρα πιο κάτω στην ίδια κατεύθυνση, θα συναντήσετε μια δισταύρωση με χωματόδρομο στα αριστερά. Μια ταμπέλα δείχνει την πορεία προς τον καταρράκτη της Βάλτας. Λίγο μετά, ο βατός χωματόδρομος έχει και ένα μικρό τμήμα τσιμεντοστρωμένο (όπου η κλίση είναι μεγαλύτερη), και κατόπιν επιστρέφει στην πρότερη του κατάσταση. Εκεί, ξανά στο χωματόδρομο και στη νέα μικρή δισταύρωση, στρίβετε αριστερά

all of these caves were used by area's shepherds as pens, while two of them are still used by shepherds. Undoubtedly, the most impressive is Nerospilia, located right under the Agios Georgios hill, both for its size and for the astonishing stalactite in its center, which drips water constantly. There's one more interesting cave, without a name, right down the road, with two entrances and a wonderful interior. From here, five hundred meters in the same direction, you meet an intersection with a dirt road to the left and a sign pointing the way to Valta's waterfall. Further down, the accessible dirt road has a small cemented part (where the gradient is bigger), and then returns to its former state. There, on the dirt road again and another small intersection, you turn left and after about one hundred meters, you park your car and walk for fifty meters, along a nice olive grove, until you reach its end, at the point where the vegetation is wild. A short path starts here and ends at a beautiful waterfall, which if you want to fully enjoy, it is best to visit it in Winter or Spring, when its filled with water...

Στην περιοχή της Βάλτας βρίσκονται διάσπαρτες αρκετές σπηλιές διαφόρων μεγεθών, που κυρίως εξυπηρετούν πλέον τις ανάγκες των βοσκών. // At the area of Valta there are many caves of various sizes which now serve mainly the needs of shepherds.

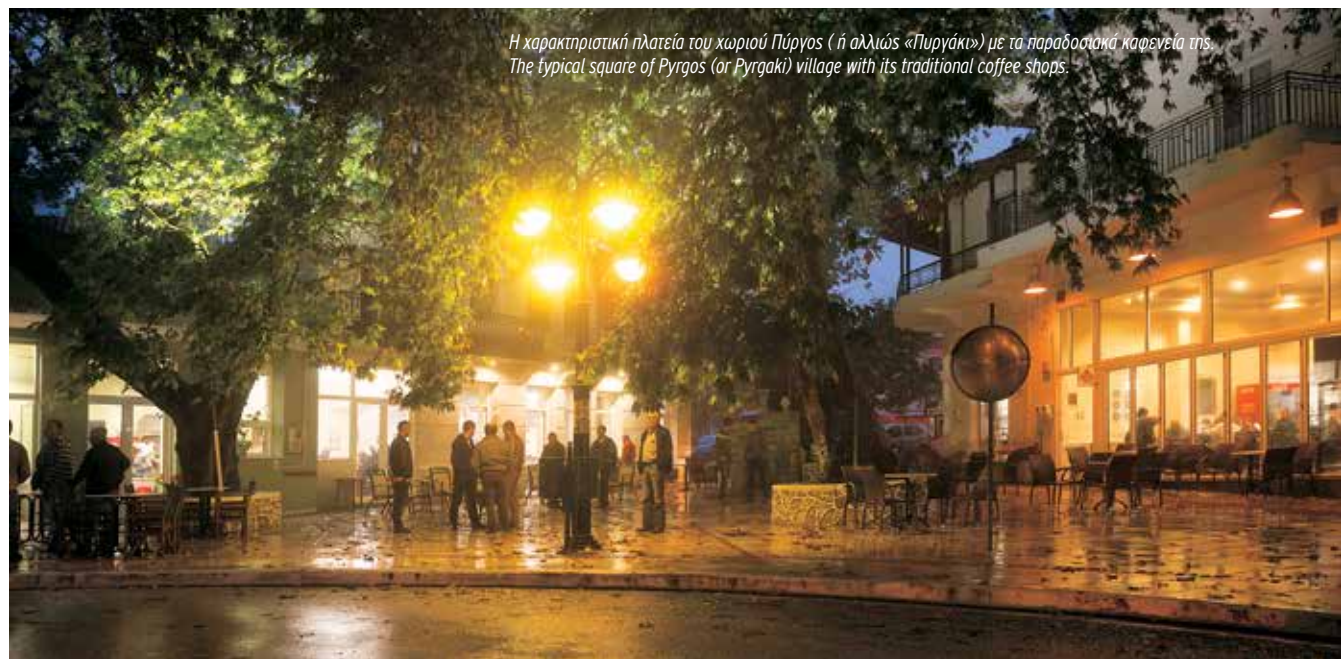

και μετά από εκατό μέτρα περίπου, παρκάρετε το αυτοκίνητο και περπατάτε, για πενήντα μέτρα, κατά μήκος ενός ωραίου ελαιώνα, ώσπου να φτάσετε στο άκρο του, εκεί που ξεκινά η άγρια βλάστηση. Από εδώ ξεκινά σύντομο μονοπάτι που καταλήγει στον πολύ όμορφο καταρράκτη τον οποίο, αν θέλετε να τον απολαύσετε σε όλο του το μεγαλείο, καλό είναι να τον επισκεφθείτε Χειμώνα ή Άνοιξη, ώστε να διαθέτει αρκετό νερό... Στα ανατολικά τώρα των Γαργαλιάνων, μόλις έξι χιλιόμετρα μακριά, υπάρχει ο Πύργος, ήδη γνωστός σε κάποιους από τους αναγνώστες του παρόντος οδηγού, από την αναφορά στο νέο και πολύ δραστήριο «Κέντρο Προστασίας και Περιθαλψής Άγριας Ζωής» που σίγουρα θα αποτελέσει σημαντικό πόλο έλξης και ενημέρωσης μικρών και μεγάλων στο μέλλον. Ο Πύργος είναι κατάφυτος, γεμάτος βρύσες και νερά, και οι κάτοικοι του, που κάποτε ξεπερνούσαν τους χίλιους, ασχολούνται κυρίως με την αμπελουργία, τις ελιές και τις σταφίδες, προϊόντα που κατακλύζουν την ευρύτερη περιοχή. Για αυτούς, καϊδευτικά πάνω από όλα, το χωριό τους λέγεται «Πυργάκι» και τα πιθανά σενάρια για κάτι τέτοιο, είναι τουλάχιστον δύο. Από τη μια, ορισμένοι υποστηρίζουν ότι αυτή η ονοματοδοσία οφείλεται στην ανάγκη διαχωρισμού του οικισμού από τον Πύργο της Ηλείας. Κάποιοι άλλοι, εντυφλώντας στα λιγοστά υπάρχοντα ιστορικά στοιχεία, ψάχνοντας και για την αφετηρία της ονομασίας «Πύργος», μιλούν αρχικά για την ύπαρξη ενός εντυπωσιακού πυργόσπιτου, σαν αυτά που δεσπόζουν στη Μάνη κυρίως. Ανήκε στον αγά της περιοχής, ήταν ορατό από κάθε πλευρά του κάμπου και αποτελούσε χαρακτηριστικό σημείο προσανατολισμού και συνάντησης. Προχωρώντας το συλλογισμό, κάνουν λόγο και για έναν άλλο μικρότερο, πιο χαμηλά

To the east of Gargaliani, just six kilometers away, lies Pyrgos, already known to the readers of this guide by the mention of the new and very active Centre for the Protection and Care of Wildlife, that will surely be an important attraction and information source for young and old people in the future. Pyrgos is verdurous, filled with springs and waters and its residents, who once were more than one thousand, are mostly occupied with viticulture, olives and raisins, products that dominate in the territory. They have nicknamed their village Pyrgaki (meaning little Pyrgos or tower), and the reasons are at least two. Some believe that the name came from the need to distinguish the village from Pyrgos, the capital of Elia. Others, reviewing the few historic data and origins of the name Pyrgos, speak about the existence of a tower house, like those dominating in Mani mostly. It belonged to the area's aga (Turk military official), was visible by the entire plain and served as an

από τη θέση «Ξερόβρυση» όπου δέσποζε ο πρώτος, πιθανά με τη χρήση παρατηρητηρίου, ένα «Πυργάκι» δηλαδή, που τελικά «βάπτισε» και τον οικισμό. Όπως και να έχει, από τα τέλη του 17ου αιώνα, ενετικές απογραφές αναφέρονται στο σημείο και στους λιγοστούς κατοίκους του. Σήμερα, αξίζει σίγουρα μια βόλτα στη γραφική πλατεία, τη γεμάτη πλατάνια, καθώς και η επίσκεψη στη γυναικεία μονή του Αγίου Ιωάννη και στην ωραία εκκλησία του Γενέθλιου της Θεοτόκου. Το κτίριο που ξεχωρίζει είναι το «Δημητροπούλειο» μέγαρο και σίγουρα αξίζει τον κόπο μια βόλτα μέχρι το χαρακτηριστικό εκκλησάκι της Αγίας Παρασκευής στο ύψωμα. Ο Πύργος, διαθέτων πολύ ενεργό πολιτιστικό σύλλογο, πραγματοποιεί συνεχώς εκδηλώσεις, θεατρικά, δράσεις και εργαστήρια για παιδιά και μεγάλους. Μια εικόνα όχι μόνο αισιόδοξη αλλά και ενδεικτική των δραστηρίων ανθρώπων αυτού του τόπου, που πλαισιώνεται από την αγάπη τους για τον αθλητισμό, τον πολιτισμό, τη λαογραφία, το ραδιόφωνο και την προστασία του περιβάλλοντος...

orientation and meeting point. Following this rationale, they talk about another, smaller tower, lower than Xerovrysi where the first tower rose, possibly as a watchtower, that in the end gave its name to the village. In any case, Venetian censuses mention this place and its few inhabitants since the 17th century. Today, it's a must to visit its scenic square, which is filled with plane trees, as well as the Agios Ioannis convent and the charming church Genethlio Theotokou. The building that stands out is the Dimitropoulou mansion, while a visit to the typical small church Agia Paraskevi on the height is definitely worth it. Pyrgos has a very active cultural association which organizes many events, theatrical plays, actions and workshops for kids and adults. An image which is not only optimistic, but also representative of the energetic people of this land, framed by their love for sports, culture, folklore, radio and the protection of the environment.

Η χαρακτηριστική πλατεία του χωριού Πύργος (ή αλλιώς «Πυργάκι») με τα παραδοσιακά καφενεία της.
The typical square of Pyrgos (or Pyrgaki) village with its traditional coffee shops.

Τα νότια παράλια του Δήμου Τριφυλίας

*Η παραλία του Λαγκούβαρδου είναι από τις μεγαλύτερες και πλέον δημοφιλείς του Δήμου Τριφυλίας.
Lagkouvardos is among the largest and most popular beaches in the Municipality of Trifylia.*

Μια τεράστια, σχεδόν απόλυτη ευθεία χωρίζει τον «Λαγκούβαρδο», τη γνωστή παραλία (σε παλαιότερη βιβλιογραφία συναντάται και «Λαγγούβαρδος», ενώ πολλοί χάρτες τον φέρουν και ως «Λαγκουβάρδο»), με τη Μαραθόπολη (ή Μάραθο), το σπουδαιότερο και μεγαλύτερο ψαροχώρι της Τριφυλίας, και έκτο στη σειρά οικισμό, βάσει πληθυσμού. Ο «Λαγκούβαρδος» γνωστός όχι μόνο σε λουόμενους της ευρύτερης περιοχής, αλλά και σε επισκέπτες από όλη την Ελλάδα και το εξωτερικό, είναι μια

The south coast of the Municipality of Trifylia

A vast, almost entire straight road separates the famous beach of Lagkouvardos (or Laggouvardos), and Marathopolis (or Maratho), the largest and most important fishing village of Trifylia, and sixth in terms of population. Lagkouvardos, which is not only known in the area, but also to many travelers from Greece and abroad, is a beautiful coast, about 730 meters wide, featuring a small

ωραιότατη παραλία, με άνοιγμα περίπου 730 μέτρων και ένα μικρό όμορφο δέλτα ποταμού στο δεξί της άκρο. Στα αριστερά της, κοντά στον πύργο του ναυαγισώστη, η αμμουδιά δίνει τη θέση της σε λιγοστά ήπια βραχάκια, μέσα στο νερό, δημιουργώντας ιδανικές συνθήκες για παιχνίδι από τους μικρότερους περιηγητές. Πλην αυτών, είναι ιδιαίτερα δημοφιλής και συγκαταλέγεται στις κορυφαίες της Ελλάδας, από τους λάτρεις του wind surfing, για δύο βασικούς λόγους. Από τη μια, χαρακτηρίζεται από εξαι-

little delta on its right side. To its left, near the bodyguard's tower, the sand gives its place to a few smooth rocks, in the water, offering ideal conditions for play to younger tourists. Moreover, it is very popular and is among the top beaches of Greece for wind surfing fans, for two main reasons. Firstly, because the frequency of the waves is considered ideal, and secondly the currents that would pose risks, are not very strong. Personally, being in Lagkouvardos in the middle of

ρετική και ιδανική συχνότητα κυμάτων, και από την άλλη δεν διαθέτει ισχυρά ρεύματα που θα αποτελούσαν τυχόν κίνδυνο. Προσωπικά, ευρισκόμενος στον Λαγκούβαρδο ακριβώς στα μέσα Ιουλίου, διαπίστωσα πως, τουλάχιστον στη συγκεκριμένη χρονική στιγμή, ήταν από τις πλέον απάνεμες αυτού του τμήματος της δυτικής Πελοποννήσου... Εξίσου καλές κολυμβητικές εντυπώσεις θα αποκομίσει κανείς, κατευθυνόμενος ελαφρώς νοτιότερα της Μαραθόπολης, είτε καταλήξει στο «Μάτι» (την όνομα και πράγμα «Χρυσή Ακτή», με την

July, I thought that it was one of the most leeward beaches of this part of west Peloponnese. Heading south of Marathopoli it is equally appealing to go either to Mati (at Chryssi Akti, which means Golden Coast and has a high quality golden sand), or Vromoneri, the tropical and quiet bay with the crystal clear waters. For now, it's time to visit the above mentioned village and its many beauties... Marathopoli or Marathos (or Marathoupoli, i.e. Fennel town), which evidently took its name by the growth of fennel in the

Η μεγάλη παραλία του Λαγκούβαρδου είναι ιδανική για τους φίλους των θαλάσσιων σπορ και ιδιαίτερα για τους λάτρεις του windsurf. // The large beach of Lagkouvardos is ideal for the fans of water sports and especially for windsurf aficionados.

Φυτεία με πατάτες, σε ελαιώνα του Λαγκούβαρδου. // Potato farms in an olive grove of Lagkouvardos.

Η αμμώδης παραλία «Βρωμονέρι» με τη θειούχα πηγή της. // The sandy beach Vromoneri with its sulfurous spring.

εξαιρετικής ποιότητας ψιλή χρυσαφί αμμουδιά) είτε στο «Βρωμονέρι» τον τροπικό και ήσυχο κολπίσκο με τα πεντακάθαρα νερά. Για την ώρα, σειρά έχει η επίσκεψη και η γνωριμία με τον προαναφερθέντα οικισμό και τις πολλές ομορφιές του...

Η Μαραθόπολη ή Μάραθος (ή και Μαραθούπολη), βαπτισμένη προφανώς από την αλλοτινή πολυπληθή παρουσία μάραθων στην περιοχή, είναι μάλλον μια αναπάντεχη τουριστική και περιηγητική έκπληξη. Σαφώς και δεν ήταν πάντα έτσι, και αυτό το μεγάλο ψαροχώρι μετρά με το ζόρι ενάμισι αιώνα ζωής, όπως μαρτυρά και αυτό το πολύ ενδιαφέρον απόσπασμα της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως, που ανέσυρα από το μακρινό 1859:

area, is an unexpected tourist and travel destination. Of course it wasn't always like this, and this large fishing village, has a past of barely one and a half century, as is also testified by this fairly interesting abstract of the Official Government Gazette dated back in 1859:

*Ο πεζόδρομος που οδηγεί στην παραλία.
The pedestrian road that leads to the beach.*

«ΔΙΑΤΑΓΜΑ
Περί συνοικισμού εν τη θέσει
Μαράθω Τριφυλίας
ΘΩΩΝ
ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ
ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Επί τη προτάσει του Ημετέρου επί των Εσωτερικών Υπουργού, λαβόντας υπ' όψιν τας ανάγκας των κατοίκων της Κωμοπόλεως Γαργαλιάνων της Τριφυλίας και ιδόντες το από 3 Απριλίου 1835 Ημέτερον Διάταγμα περί υγιεινής οικοδομής πόλεων και κωμών απεφασίσαμεν και διατάττομεν.

Άρθρον 1.

Εγκρίνομεν όπως εις θέσιν Μάραθον, κειμένην απέναντι της Νήσου Πρώτης, συνοικισθή πόλις ήτις ονομασθήσεται Μάραθος.

Άρθρον 2.

Η πόλις αύτη θέλει οικοδομηθή κατά το συνημμένον και φέρον την Ημετέραν έγκρισιν διάγραμμα.

Άρθρον 3.

Τα προς ανέγερσιν δημοσίων και δημοτικών καταστημάτων προσδιορισθέντα οικόπεδα, πρέπει να είναι ελεύθερα παντός πραγματικού επ' εαυτών δικαιώματος...»

“DECREE
On the settlement at Maratho
of Trifylia
OTHON
WITH THE HELP OF GOD
KING OF GREECE

Following the proposal of our Minister of Internal Affairs, and taking into account the needs of the residents of Gargaliani town of Trifylia, and having examined our Decree dated April, 3, 1835, on the healthy establishment of cities and towns, we decided and we enact.

Article 1.

We approve that at Maratho, which is across Protí island, a town is established which is called Marathos.

Article 2.

This town will be constructed according to the attached and approved by us diagram.

Article 3.

The plots designated for the construction of public and municipal establishments, must be free of any real right upon them...”

Στη Μαραθόπολη, ο Κωνσταντίνος και η Νίκη απολαμβάνουν το ποτό τους στην άκρη της θάλασσας, παρακολουθώντας τον ήλιο να δύει πίσω από τη νήσο Πρώτη. // At Marathopoli, Konstantinos and Niki enjoy their drink at the seaside, looking at the sun setting behind Protí island.

Η χρονική στιγμή για τη δημιουργία του νέου αυτού επιπέδου των Γαργαλιάνων, δεν ήταν καθόλου τυχαία όπως επίσης δεν είναι τυχαίο ότι, παλαιότερα, κανείς απολύτως δεν κατοικούσε εδώ. Αφενός η ελληνική επανάσταση είχε λήξει προ πολλού, με την ομαλοποίηση πολλών παραμέτρων στις τοπικές κοινωνίες, αφετέρου τότε πλέον μπορούσαν οι περιοίκοι να δηλώνουν ασφαλείς και εντελώς απαλλαγμένοι από το βάσανο και τον κίνδυνο της πειρατείας. Σε διαφορετική περίπτωση, ένα χωριό σαν και αυτό, τόσο κοντά στο σίγουρο και αθέατο αγκυροβόλι της Πρώτης, θα γινόταν διαρκώς στόχος λεηλασίας και σφαγής, ειδικά από τη στιγμή που οι κουρσάροι, ψάχνοντας για προμήθειες, εμπορεύματα και χρήματα, δεν τολμούσαν

The time this new seaport of Gargaliani was created was not random, neither the fact that before that, no one lived here. On one hand, the Greek revolution had long ended and many conditions in the local communities were normalized, and on the other hand, neighboring towns were considered safe and relieved by the troubles and dangers of piracy. In different circumstances, a village like this one, so close to the secure and concealed mooring of Proti, would be constantly a target for lootings and massacres, especially since the pirates, looking for supplies, merchandise and money, would not dare to approach the armor-clad and fully equipped ports of

να ζυγώσουν τα «θωρακισμένα» και πάνοπλα λιμάνια της Πύλου και της Μεθώνης. Πληθυσμιακά, η Μαραθόπολη δεν γνώρισε ποτέ σημαντικές διακυμάνσεις, στη βραχύβια πορεία της. Σήμερα αριθμεί περίπου 650 κατοίκους (όπως προείπαμε, έκτος μεγαλύτερος οικισμός του Δήμου Τριφυλίας), που καταπιάνονται με τον τουρισμό και την αλιεία. Από την είσοδο κιόλας, αντιλαμβάνεται κανείς πως η ρυμοτομία είναι εξίσου προσεγμένη, με το φαρδύ και άνετο κεντρικό δρόμο να καταλήγει στην παραλία, στα αριστερά, και στο μικρό γραφικό λιμανάκι, στα δεξιά. Υπάρχουν πολλά όμορφα σπίτια, άλλα ταπεινά, φτωχών ψαράδων, και άλλα αρχοντικά, καπετανόσπιτα, όσα τουλάχιστον χτίστηκαν από

Pylos and Methoni. In its short history, Marathopolis never saw any significant population fluctuations. Today it has about 650 residents (being the sixth largest settlement of the Municipality of Trifylia), who work in tourism and fishery. As soon as you enter the village, you realize that its plan is well-designed, featuring a wide and accessible main road ending at the beach to the left, and a small picturesque port, to the right. There are many beautiful houses, some modest, belonging to poor fishermen, and others luxurious, houses of captains, at least those built from the end of the 19th century and onward, or those which survived the catastrophic earthquake of 1885. Everywhere there is a

Παραδοσιακές ψαροταβέρνες, μοντέρνες καφετέριες, μπαρ και πανοραμική θέα στη νήσο Πρώτη είναι το κύριο τουριστικό χαρακτηριστικό της Μαραθόπολης. // The traditional fish restaurants, the modern coffee shops and the bars offering panoramic views to Proti island, are the main tourist attraction of Marathopolis.

Αντίγραφα αρχαίων κίωνων και αρχιτεκτονικών μελών (προοριζόμενα για εκκλησιαστικό διάκοσμο) είναι διάσπαρτα μπροστά στην παραλία. Copies of ancient pillars and architectural members (intended for the decoration of a church) lay scattered in front of the shore.

τα τέλη του 19ου αιώνα και μετά, ή έστω κατάφεραν να επιβιώσουν από τον καταστροφικό σεισμό του 1885. Παντού κυριαρχεί μια χαλαρότητα, μια απλή καθημερινότητα, συνταιριασμένη όμως με σημαντικό αριθμό από μοντέρνες καφετέριες, μπαρ, καθώς και παραδοσιακές ψαροταβέρνες και εστιατόρια που συναγωνίζονται για το ποιο άραγε μπορεί να προσφέρει την ωραιότερη και ιδανικότερη πανοραμική θέα προς την Πρώτη. Μάταιος κόπος. Όπου και να καθίσεις, σε αυτή την άκρας περιποιημένη σειρά καταστημάτων στην παραλία, η αίσθηση είναι παντού ίδια και απαράλλακτη. Βρίσκεσαι σε ένα παραθαλάσσιο θέρετρο υψηλών προδιαγραφών, με εξίσου καλές παρεχόμενες υπηρεσίες, αισθητική, ύψος και τιμές για κάθε κατηγορία επισκέπτη.

sense of calmness, of a simple daily life, paired with many modern coffee shops, bars and traditional fish taverns and restaurants, competing on which will offer the most stunning panoramic view to Protì. This competition is futile. It doesn't matter where you seat on this pretty chain of coastal shops, the sensation is everywhere the same. You are in a high quality beach resort, offering equally good services, pleasant environment, character and prices for all visitors. Walking, recording, admiring and photographing while heading to the port, I notice near the end of the coastal shops, at the point where vegetation is more dense, a series of pillars and capitals, lying dispersed near the shore. From a distance,

Περπατώντας, καταγράφοντας, θαυμάζοντας και φωτογραφίζοντας, με κατεύθυνση το λιμάνι, παρατηρώ, κοντά στο τελείωμα των μαγαζιών της παραλίας, εκεί που η βλάστηση φαίνεται να πυκνώνει για λίγο, μια σειρά από κίονες και κιονόκρανα, ατάκτως ειρημένα κοντά στην ακροθαλασσιά. Εξ αποστάσεως, αισθάνομαι περιχαρής για το εύρημα, αλλά και προβληματισμένος για τον τρόπο απόθεσης και εγκατάλειψης τέτοιων αντικειμένων. Πλησιάζοντας, η σχετικά έμπειρη ματιά του ταξιδιώτη που, όσο να 'ναι, έχει «οργώσει» πολλές δεκάδες αρχαιολογικούς χώρους ανά την επικράτεια, έρχεται να ενισχυθεί και να αποσαφηνιστεί από έναν ντόπιο ηλικιωμένο ψαρά που εντόπισε το περιηγητικό μου ενδιαφέρον. Τελικώς ναι, δεν είναι αρχαία σπαράγματα κάποιου επιβλητικού ναού, αλλά

I feel excited for my finding, but also concerned about the way such artifacts are deposited and abandoned. Getting close, the experienced eye of a traveler who has seen many archaeological sites throughout Greece, is reinforced and clarified by a local senior fisherman who understood my interest. In the end, these are not the ruins of an imposing temple, but beautiful marble remains from Italy, which for decades are left here, intended to adorn the Panagia church, up on the scenic square of Gargaliani. The same person, suggested that I saw and examined the capitals of the same origin, framing the door of the village's church, the large and grandiose Metamorfofi Sotiros. And he was right. They are elaborate and most suitable for such an artistic

Αισθητική, απόλυτα εναρμονισμένη με τον θαλασσινό χαρακτήρα της Μαραθόπολης...
Aesthetics, in total harmony with the sea character of Marathopolis...

ωραιότατα μαρμάρια απομεινάρια εξ Ιταλίας, αφημένα εδώ για δεκαετίες, και προοριζόμενα να κοσμήσουν τη χαρακτηριστική εκκλησία της Παναγίας, πάνω ψηλά στη γραφική πλατεία των Γαργαλιάνων. Ο ίδιος κάτοικος, με παρέπεμψε να δω από κοντά και να περιεργαστώ και τα αντιστοιχίου προέλευσης κιονόκρانا που πλασιώνουν το πλάτωμα της εισόδου της εκκλησίας του κωριού, της μεγάλης και επιβλητικής Μεταμόρφωσης του Σωτήρος. Και είχε δίκιο. Είναι περίτεχνα και ιδανικά για μια τέτοια διακοσμητική παρέμβαση. Η δε Μεταμόρφωση, φιλοξενεί ένα παραδοσιακό πανηγύρι, κατά τον

intervention. Metamorfofi also hosts a traditional festival, on its celebration day on August, 6, while most locals spoke highly of the events taking place here in Easter. On the night of Good Friday, after the service for the deposition from the cross, the procession of the Epitaph (Bier of Christ) reaches the small port. There, the Epitaph is loaded on a boat and sails along the shore. It is a truly unique photograph moment.

Similarly, on the evening of Easter Sunday, the burning of Judas takes place; his effigy is not only burned, but it is handed, filled with gunpowder,

στην ακτή. Πρόκειται πραγματικά για μια μοναδική φωτογραφική ευκαιρία...

Παρόμοια, το απόγευμα της Κυριακής του Πάσχα, τελείται και το κάψιμο του Ιούδα ο οποίος, όχι μόνο παραδίδεται στις φλόγες, αλλά κρεμιέται όντας παραφουσκωμένος με μπαρούτι, κροτίδες και βεγγαλικά, για το εντυπωσιακότερο του πράγματος. Συμπληρωματικά, κάθε Αύγουστο, όλοι, ντόπιοι και επισκέπτες, απολαμβάνουν την όμορφη «γιορτή της Σαρδέλας», με παραδοσιακούς και νησιώτικους χορούς, παραδοσιακή ριγανάδα, και φυσικά άφθονες τηγανιτές και ψπτες σαρδέλες, δωρεάν για όλους. Μπορώ πλέον να πω με σιγουριά πως ναι, η Μαραθόπολη υπήρξε ανέλπιστα ενδιαφέρουσα και σωστά τουριστικά δομημένη. Παρεμπιπτόντως, ακολουθώντας τις χρήσιμες οδηγίες των φιλόξενων ντόπιων, καταφέραμε τελικά να εντοπίσουμε και τα πολυπόθητα ίχνη της πλούσιας ρωμαϊκής παρουσίας εδώ, στο Διαλισκάρι, μετά τη Μαραθόπολη. Με τη μεσοημεριανή ζέστη να μην λυπάται εμάς τους οδοιπόρους, κατορθώσαμε παρόλα αυτά να απολαύσουμε μια σύντομη «εξερεύνηση» στα πέριξ της μικρής και ωραίας εκκλησούλας του Αγίου Νικολάου, δίπλα στη θάλασσα, ψάχνοντας ανάμεσα σε ελαιώνες και αραιές κατοικίες, για τα περιβόητα ψηφιδωτά που οι τουλάχιστον σημερινοί σαραντάρηδες των Γαργαλιάνων, ως μαθητές, εθαύμαζαν σαν μέρος ημερήσιας εκδρομής, στην αυλή ενός εκ των σπιτιών. Με αδημονία εντοπίσαμε το ακριβές σημείο όπου δέσποζαν οι υστερο – ρωμαϊκές βίβες (για παράδειγμα, «Οικία των Κιόνων» και «Οικία του Μωσαϊκού») και τα πολυτελή λουτρά. Ως προς τα ψηφιδωτά, λίγα χρόνια πριν έκαναν ένα μόνιμο και σύντομο ταξίδι, μέχρι το αρχαιολογικό μουσείο της Καλαμάτας, ή πιο σωστά, το νέο αρχαιολογικό μουσείο

free for everyone. Now, I can surely say that Marathopolis was very interesting and well-planned for tourism. By the way, following the instructions of the hospitable locals, in the end we managed to locate the traces of a rich Roman presence at Dialiskari, after Marathopolis. Under the afternoon heat which did not spare us, the poor travelers, we managed to enjoy a short exploration around the small and pretty church of Agios Nikolaos, located near the sea. We were looking through olive groves and dispersed houses for the famous mosaics on the yard of one of the houses, that today's 40-year olds from Gargaliani admired when they were kids, as part of their school excursion. With eagerness we located the exact place where the late-Roman villas stood (e.g. "The House of Pillars" and "The House of the Mosaic"), as well as the luxurious baths. As for the mosaics, a few years ago they made a permanent and short trip to Kalamata's archaeological museum, or more accurately, to Messenia's new archaeological museum. Even today, the information we have about them is very little...

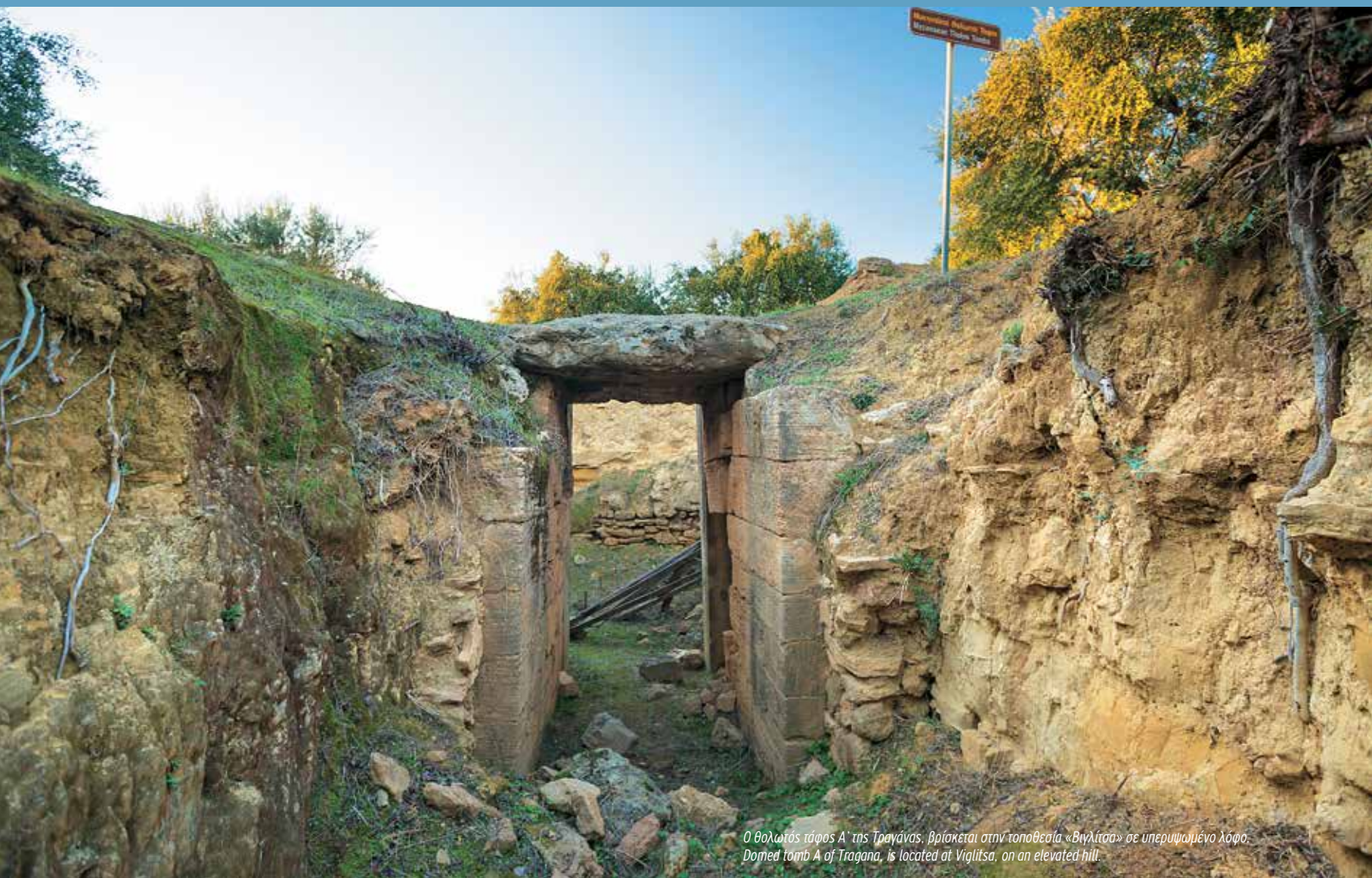
However, the history of the impressive findings at Tragana, at the south end of the village's plain, which is also at the southernmost end of the Municipality of Trifylia, is more glorious and more clear. More than one hundred years have passed since the excavations began (by A. Skias and K. Kourouniotis), which were accelerated and became more systematic in the 1950's by S. Marinatos, and by G. Korres, two decades later, who made further and more in-depth studies. So, in this verdurous and smooth hill, two very important, domed Mycenaean tombs, of "royal proportions", dated in the Early

Καλλιπωστικά φυτά και πολύχρωμα λουλούδια στολίζουν τις αυλές των σπιτιών.
Ornamental plants and colorful flowers adorn the gardens of the houses.

εορτασμό της στις 6 Αυγούστου, ενώ οι περισσότεροι ντόπιοι μου μίλησαν με τα καλύτερα λόγια για τα όσα λαμβάνουν χώρα εδώ κατά το Πάσχα. Το βράδυ της Μεγάλης Παρασκευής, μετά την τελετή της αποκαθήλωσης, η περιφορά του επιταφίου φτάνει στο λιμανάκι. Εκεί, ο επιτάφιος φορτώνεται σε καΐκι και περιπλέει

firecrackers and fireworks, to make the whole ceremony more impressive. Additionally, each August, everybody, locals and visitors, enjoys the wonderful "sardine festival" with folk and island dances, traditional riganada (bread with tomato and oregano), and of course hosts of fried and grilled sardines,

*Ο θολωτός τάφος Α της Τραγάνας, βρίσκεται στην τοποθεσία «Βιγλίτσα» σε υπερυψωμένο λόφο.
Domed tomb A of Tragana, is located at Viglitsa, on an elevated hill.*

Μεσσηνίας. Οι πληροφορίες για αυτά, είναι, ακόμα και σήμερα, λιγοστές...

Σαφώς πιο περίληπτη και ευκρινής είναι η ιστορική διαδρομή που πλαισιώνει τα εντυπωσιακά ευρήματα της Τραγάνας, στο νότιο άκρο της πλαγιάς αυτού του μικρού χωριού που βρίσκεται με τη σειρά του στο νοτιότερο άκρο του Δήμου Τριφυλίας. Εκατό και πλέον χρόνια έχουν περάσει από την έναρξη των ανασκαφών (υπό των Α. Σκιά και Κ. Κουρουσιώτη),

Mycenaean Era (about 1680 BC), came into light. Theories speak either for a connection with a settlement on the Viglitsa height, or about a settlement on the spot where Tragana is today, or even about one at Voroulia, 800 meters to the north, where a remarkable storage room was found, containing at least 120 vessels of the same period. In any case, even the small differences between the two tombs, pose an archaeological

οι οποίες εντατικοποιήθηκαν και έγιναν πιο συστηματικές την δεκαετία του 1950, από τον Σ. Μαρινάτο, με τον Γ. Κορρέ, δυο δεκαετίες μετά, να προχωρά σε συμπληρωματικές αλλά και ουσιαστικές έρευνες. Σε αυτό τον κατάφυτο και ήπιο λόφο λοιπόν, ήρθαν στο φως δύο πολύ σημαντικοί θολωτοί μυκηναϊκοί τάφοι, «βασιλικών διαστάσεων», χρονολογημένοι στην Πρώιμη Μυκηναϊκή Εποχή (περίπου στο 1680 π.Χ.). Οι θεωρίες μιλούν

and historic interest. Tomb 1 (or A) has a larger diameter by just 10 centimeters, so it measures 7.30 meters while Tomb 2 (or B) measures 7.20 meters, also it is more meticulous, built almost half a century later (a little after 1500 BC) and was used, continuously or intermittently, until the Early Geometric Period. Tomb 2, built around 1550 BC, was used until the end of the Mycenaean Era, but its interior was disturbed and spoiled from

είτε για σύνδεση τους με πιθανό οικισμό στο ύψωμα της Βιγλίτσας, είτε με κάποιον εκεί που σήμερα υφίσταται η Τραγάνα, ή ακόμα και με κατοίκηση στα Βορούλια, 800 μέτρα βορειότερα, όπου έχει ήδη ανευρεθεί και μια εντυπωσιακή αποθήκη με τουλάχιστον 120 αγγεία της ίδιας χρονικής περιόδου.

Όπως και να έχει, ακόμα και οι ίδιες οι μικρές διαφοροποιήσεις μεταξύ των δύο τάφων, διαθέτουν ισχυρό αρχαιολογικό και ιστορικό ενδιαφέρον. Ο Τάφος «1» (ή «Α») διαθέτει μεγαλύτερη διάμετρο κατά μόλις 10 εκατοστά, δηλαδή 7,30 μέτρα έναντι 7,20 του Τάφου «2» (ή «Β»), είναι περισσότερο επιμελημένη κατασκευής, ελαφρώς μεταγενέστερος, κατά περίπου μισό αιώνα (ιδρυθείς δηλαδή λίγο μετά το 1500 π.Χ.) και χρησιμοποιήθηκε, με διακοπή ή χωρίς, μέχρι και την Πρωτογεωμετρική Εποχή. Ο δε Τάφος «2», κτισμένος γύρω στο 1550 π.Χ., χρησιμοποιήθηκε μέχρι τα τέλη της Μυκηναϊκής Εποχής, αλλά το εσωτερικό του έχει υποστεί διαταραχή και αλλοιώσεις από τη μετατροπή του σε κατοικία ή αγροικία κατά την Ελληνιστική Περίοδο, χωρίς όμως να επηρεαστούν δύο ευρεθείσες άθικτες καύσεις νεκρών, πιθανότερα μικρών κοριτσιών, σε αντίστοιχους λάκκους του δαπέδου, του τέλους του 14ου αιώνα προ Χριστού...

Πέραν αυτών των πρώτων βασικών διαπιστώσεων, τα ευρήματα και των δύο τάφων είναι πολύ πλούσια. Δύο «θησαυροί» χάλκινων σκευών, αρκετός οπλισμός, περίτεχνοι σφραγιδόλιθοι, χαρακτηριστική μυκηναϊκή κεραμική, ένα ανεκτίμητο χρυσό περιδέραιο και πολλά άλλα μικροαντικείμενα. Από όλα όσα εκτίθενται στο Μουσείο της Χώρας, προερχόμενα από τον Τάφο «1», σαφώς ξεχωρίζουν ένα μεγάλο χάλκινο δίστο αγγείο και τρεις πιθανοφορείς με φυτικά θέματα (φυλλωσιές κισσού, αλυσίδες

its conversion into a house or a cottage during the Hellenistic Period. Nevertheless, two intact burned relics, probably of small girls, were found in pits on the ground, dated in the end of the 14th century before Christ. Apart from these initial discoveries, the findings in both tombs are very rich. Two “treasures” of copper implements, pieces of weapons, elaborate engraved stones, typical Mycenaean pottery, a priceless golden necklace and many other small items. They all come from Tomb 1 and are exhibited at the Museum of Chora. The most special of them is a large copper two-handled

φύλλων κισσού και κρίνα) από την εποχή της πρώτης χρήσης του ταφικού μνημείου. Από το ίδιο σημείο προέρχεται και μια σπανιότατη πήλινη πυξίδα του 12ου αιώνα π.Χ., με εξαιρετική απεικόνιση ιστιοφόρου πολεμικού πλοίου, η οποία εκτίθεται στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο. Ακόμα όμως και οι πιο πρόσφατες έρευνες έχουν αποδώσει ανασκαφικούς «καρπούς», με σημαντικότερο εξ αυτών, μια σπάνια και περίτεχνη σφραγίδα από σάρδιο (με το χαρακτηριστικό καφέ και κοκκινωπό χρώμα που παραπέμπει στην κορνεόλη), φέρουσα σχηματοποιημένο φτερωτό γρύπα...

vessel and three pythamphorae with plant decorations (poison ivy leaves, chains of poison ivy leaves and lilies) from the time the monument was initially used. An extremely rare earthen compass of the 12th century BC, with an exquisite representation of a military sailboat, exhibited in the National Archaeological Museum, was also found here. However, more recent excavations have also borne “fruits”, the most significant of which is a rare and intricate seal made of sard (with the typical brown-red color resembling carnelian), featuring a feathered griffin...

Ο θολωτός τάφος Β' περιείχε δύο ακέραιες καύσεις (πιθανότερα μικρών κοριτσιών) μαζί με κοσμήματα και κεραμικά του 1400 π.Χ. // Domed tomb B contained two intact burned relics (probably of small girls), along with jewelry and pottery from 1400 b.C.

Η απρο- σδόκητη νήσος Πρώτη

*Η αμμόδης παραλία της Βουρλιάς, είναι η μοναδική του είδους σε όλο το νησί.
The Vourlia sandy beach is the only one of its kind in the entire island.*

Και ήρθε επιτέλους η ώρα να περπατήσω αυτή τη μακρόστενη λωρίδα νησιώτικης γης, που τόσο πολύ πια έχω απολαύσει να αγναντεύω, όπου σταθώ και όπου βρεθώ, στους Γαργαλιάνους, στη Μαραθόπολη, στο όρος Αιγάλεω και αλλού. Η διαδρομή ξεκινά από το λιμανάκι της Μαραθόπολης, με το μικρό πλοίο να είναι γεμάτο από ξένους τουρίστες, Έλληνες λουόμενους, ανθρώπους από ξακουστή ξενοδοχειακή μονάδα της περιοχής, που, ως γκρουπ, ξεκινούν τη βασική τους εκπαίδευση στις

The stunning Protí island

And finally, it's time to walk this narrow strip of island territory that I enjoyed admiring from a distance, everywhere I've been, at Gargaliani, at Marathopoli, at Aegaleo mountain and elsewhere. The trip starts from Marathopoli's small port, on a boat filled by foreign tourists, Greek swimmers, people staying at the popular hotel of the area, who, as a group, start their basic training in scuba diving under the supervision of the experts. The weather is nice, everyone

καταδύσεις υπό την προσεκτική επίβλεψη των ειδικών. Ο καιρός είναι καλός, όλοι είναι ευδιάθετοι και ο καπετάνιος του σκάφους, με εξίσου πλατύ χαμόγελο, αρχίζει τη σύντομη διαδρομή προς την Πρώτη. Τώρα πια, από εδώ χαμηλά, από τη θάλασσα και το στενό υδάτινο πέρασμα, μεταξύ του χωριού και του νησιού, που δεν ξεπερνά το ένα ναυτικό μίλι, δεν έχω μπροστά μου κάτι που να προσομοιάζει με κροκόδειλο ή γιγάντια σαύρα (ή κάποιο κολλοσιαίο ερπετό τέλος πάντων) όπως είναι η επικρατούσα περι-

is cheerful and the captain of the boat, with an equally broad smile, embarks on the short sail to Protí. Now, from down here, the sea and the narrow water passage separating the village and the island, which is not more than a nautical mile, I no longer see something that looks like a crocodile, or a gigantic lizard (or some other huge reptile), as this long and narrow rock is often described. The truth is that at least from the heights of Gargaliani, and with a little imagination, you may see it

*Τμήμα του οχυρωματικού περιβόλου της αρχαίας ακρόπολης του νησιού.
Part of the defensive wall of the island's ancient acropolis.*

γραφία αυτού του μακρόστενου βράχου. Η αλήθεια είναι πως, τουλάχιστον από τα υψώματα των Γαργαλιάνων, και με ολίγη φαντασία, ναι, μπορείς να το δεις και έτσι, φτάνει να μην εξετάσεις την Πρώτη από αέρος. Όπως και να έχει, ακόμα και σε έγκυρους χάρτες, υπό τη φιλοσοφία του βραχώδους αυτού «ερπετού», το νησί χωρίζεται σε τρία τμήματα, την Κεφαλή, την Μέση και την Ουρά. Ξεκινώντας από τα βόρεια, προσεγγίζοντας αυτό το άγριο κομμάτι βράχου που σίγουρα δεν θα ήθελες να αντιμετωπίσεις σαν ναυαγός, εμφανίζεται αρχικά ένας μικρός όρμος με την «πλάτη» του σε μεγάλη κλίση πλαγιά, και τις πλευρές του πλαισιωμένες από εντυπωσιακούς πέτρινους όγκους που φτάνουν μέχρι και τα 50 μέτρα ύψος. Λέγεται «Γραμμένο» και ο ευγενικός καπετάνιος, κατά την επιστροφή, θα κάνει με μεγάλη του χαρά το χατίρι του Βασίλη, και θα προσεγγίσει ξανά και ξανά τα πέτρινα τοιχώματα, ώσπου να επιτευχθούν οι ιδανικότερες δυνατές γωνίες λήψης, αφού οι υπόλοιποι επιβαίνοντες θα έχουν

like that, as long as you don't observe Proti from the air. In any case, even in authoritative maps and based on the notion of a rock "reptile", the island is divided in three parts, the Kefali (head), the Mesi (middle) and the Oura (tail). Beginning from the north, as you approach this rugged part of the rock that you wouldn't like to face as a castaway, you see initially a cove with its "back" turned against a big slope, and its flanks framed by imposing rock formations that rise up to 50 meters. It's called "Grammeno", and on our return trip the nice captain fulfilled Vassilis's request to approach once more the stone walls, to find the ideal camera angles, since the other passengers had captured their own shots. From a distance, this place is rather inconspicuous. As you get closer however, you start to discern the deep carvings and inscriptions dated from at least the 5th and 6th centuries before Christ, and spanning until Byzantine times. The majority

πραγματοποιήσει τις δικές τους. Από μια απόσταση, δεν δείχνει ετούτο το μέρος να κρύβει κάτι το αξιόλογο. Πλησιάζοντας όμως, αρχίζουν να διαγράφονται οι βαθιές χαραξίες και οι επιγραφές που χρονολογούνται τουλάχιστον από τον 5ο και 6ο αιώνα προ Χριστού, και φτάνουν μέχρι και το Βυζάντιο. Στην συντριπτική τους πλειοψηφία, όσοι ναυτικοί κατάφεραν να προσεγγίσουν το σημείο και επιθυμούσαν να αφήσουν το «αποτύπωμά» τους εδώ, απέδιδαν κυρίως ευχές περί ευπλοΐας, γνωρίζοντας καλά πως οι κίνδυνοι των θαλασσινών ταξιδιών δεν είχαν τελειώσει ακόμα. Με προσεκτικές ματιές, ταξιδεύοντας ανά τους αιώνες, εμφανίζονται στο σήμερα ονόματα ναυτικών και πλοίων. «Εύπλεα τω Υψικλή τω Αθηναίω», «Εύπλεα τοις Διοσκόροις (όνομα πλοίου)», «Ευτυχή Θεόδοτε Λεβέδιε, ο θεός ευπλοΐαν σοι δοίη δια παντός», «Ευπλοΐα τω Ασκληπιώ τω Εφέσιω τω Φιλαδέφω» και πάρα πολλά άλλα. Ανακαλώ επίσης στη μνήμη μου, την ιστορία που είχα ακούσει για κάποιον τετραπέρατο πειρατή, ο οποίος, εκμεταλλευόμενος αυτόν το στενό και αθέατο

of sailors who managed to reach this place and who wanted the leave their "mark" here, wrote mainly wishes for fair winds, knowing that the dangers of seafaring were not over yet. When you notice carefully, traveling in time, the names of sailors and ships appear today. "Fair sailing to Ypsiklis from Athens" (person's name), "Fair sailing to Dioskoris" (name of ship), "Happy Theodotus Levedie, God may always grant you fair sailings", "Fair sailing to Asclepius from Ephesus the Filadelphos", and many more. I also recall a story I once heard about a devious pirate, who taking advantage of this narrow and concealed cove, he built an entire structure that allowed his vessel to be carried out of the water and set on the slope, deceiving the ships entering the leeward channel to spend the night. Beautiful stories. Mesmerizing... The boat continues its sail to the south, along the island. The surviving ancient fortifications start to emerge more clearly, rising at about 100 meters on

*Στον όρμο "Γραμμένο" δεσπόζουν εντυπωσιακά κάθετα βράχια με εγχάρακτες αρχαίες επιγραφές.
Grammeno bay is dominated by impressive vertical rocks with carved ancient inscriptions.*

όρμος, είχε προχωρήσει σε ολόκληρη κατασκευή που επέτρεπε στο σκαρί του να ανασύρεται από τη θάλασσα και να στερεώνεται στην πλαγιά, ξεγελώντας όσα πλοία έμπαιναν στον απάνεμο δίαυλο για να διανυκτερεύσουν. Όμορφες ιστορίες. Μαγικές... Το πλοiάριο συνεχίζει τη διαδρομή προς τα νότια, κατά μήκος του νησιού. Αρχίζουν να φαίνονται πιο καθαρά οι σωζόμενες αρχαίες οχυρώσεις, μήκους περίπου 100 μέτρων, στην κορυφή του νότιου υψώματος. Καλοφτιαγμένοι ογκόλιθοι, συμμετρικοί και ακλόνητοι, μαρτυρούν πως

the peak of the south height. Well-made blocks of rocks, symmetric and firm, they testify that some people were about to construct a strong fort and observation post here. The few to almost non-existent studies which have been made, agree that this is a half-finished fortification structure from the years of the Peloponnesian War, which however was neither finished, nor used, since the war ended with the defeat of Athens. The people aboard the boat have already started to feverishly photograph the small building

κάποιοι επρόκειτο να φτιάξουν γερό οχυρό και παρατηρητήριο εδώ. Από τις λιγοστές έως και σχεδόν ανύπαρκτες μελέτες που έχουν γίνει, τα περισσότερα στοιχεία συνηγορούν πως πρόκειται για ημιτελή κατασκευή οχυρωματικών έργων κατά τα χρόνια του Πελοποννησιακού Πολέμου, που όμως δεν ολοκληρώθηκε και δεν αξιοποιήθηκε ποτέ εξαιτίας της λήξης αυτού, με την ήττα των Αθηνών.

Ο κόσμος στο σκάφος έχει ήδη αρχίσει να φωτογραφίζει μανιω-

complex of Koimisi Theotokou Gorgopigi. Its name comes from the icon with the same name (dated in 1832) which was found below, on the rocky shore in 1984. It celebrates on August, 23 and September, 24, but as the captain informs us, it is now closed for visitors as no priest offered to stay there, and so the nice grounds of the monastery do not serve as a cool stop and a trekking starting point for tourists anymore. Pity...

After having tried with a lot

Το μικρό μοναστήρι της Κοίμησης Θεοτόκου Γοργοπιγής, ανακαινίστηκε με την οικονομική συνεισφορά των κατοίκων της Μαραθόπολης. // The small monastery of Kimitis Theotokou Gorgopigis was renovated and financed by the inhabitants of Marathopoli.

δώς το μικρό κτιριακό συγκρότημα της μονής της Κοίμησης Θεοτόκου Γοργοπηγής. Το όνομα του το οφείλει στην ομώνυμη εικόνα (του 1832) που βρέθηκε ακριβώς από κάτω, στη βραχώδη ακτή, το 1984. Πορτάζει στις 23 Αυγούστου και στις 24 Σεπτεμβρίου, αλλά, όπως μας πληροφορεί ο καπετάνιος, δυστυχώς πλέον είναι κλειστό για τους επισκέπτες, μιας και δεν προσφέρθηκε κανείς κληρικός να παραμένει εκεί ώστε το ωραίο σημείο της μονής να εξυπηρετεί ως δροσερή στάση και ως περιπατητική αφετηρία για τους περιηγητές. Κρίμα... Αφού επίσης προσπαθήσαμε, με μεγάλη λαχτάρα είναι η αλήθεια, να εντοπίσουμε κάποια φώκια, περνώντας από τη «Σπηλιά της Φώκιας», τελικά προσεγγίζουμε τον τερματισμό της σύντομης διαδρομής στην ανατολική πλευρά του νησιού, τη μικροσκοπική αλλά μαγευτική παραλία της Βουρλιάς. Είναι η μοναδική αμμουδιά του άγονου αυτού μέρους, και κάπου εδώ παραμένουν και απολαμβάνουν το σύντομο ταξίδι τους από τη Μαραθόπολη, οι περισσότεροι εκ των επιβαινόντων. Άλλοι

*Το απομεινάρι του μικρού πλοίου που βύθισαν οι Ιταλοί, αναπαύεται κάτω από τα τουρκουάζ νερά.
The relic of a small boat sunk by the Italians, rests under turquoise waters.*

of excitement to trace a seal, passing by the “Cave of the Seal”, we finally arrive at the end of the short tour to the east side of the island, the tiny but fascinating “Vourlia” shore. It is the only sandy beach on this barren island, and most of the passengers stay here to enjoy their short trip from Marathopoli. Some take a nice swim in the turquoise waters, others dive and admire the shipwreck of a small craft sunk by the Italians at the beginning of 2nd World War, and others take their first scuba diving lessons. I am in a big dilemma. How can I resist these crystal clear waters in the middle of the Summer? Still, my obligation to complete the research and writing of this travel guide prevails, and I continue walking. This place does not allow me to “waste” any more extra moments for fun. So, I leave behind the happy swimmers and search for, in the low, dense bushes, something that looks like the signs of a path, or even a relatively safe passage. I am wearing suitable shoes, a

*Οι μόνιμοι κάτοικοι του νησιού είναι τα αγριοκάτσικα και τα ψαροπούλια.
The permanent residents of the islands are wild goats and seabirds.*

για ένα ιδανικό χαλαρό μπάνιο στα άπιστευτα τουρκουάζ νερά, κάποιοι για να βουτήξουν και να θαυμάσουν το ναυάγιο του μικρού πλοιαρίου που είχαν βυθίσει οι Ιταλοί στις αρχές του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, και ορισμένοι για να επιδοθούν περιχαρείς στα πρώτα τους μαθήματα στις καταδύσεις. Το δίλημμα που μου γεννάται είναι μεγάλο. Πώς να αντισταθώ σε αυτά τα τόσο διαυγή νερά, μέσα στην καρδιά του Καλοκαιριού; Και όμως, δεν είναι η υποχρέωση της έρευνας και της συγγραφής του παρόντος οδηγού που με ωθεί να συνεχίσω να περπατώ. Είναι αυτό το μέρος, που πραγματικά θεωρώ κρίμα να «εξαντλήσω» σε κάποιες επιπλέον στιγμές μνημειώδους καλοπέρασης. Αφήνω λοιπόν πίσω μου τους πανευτυχείς λουόμενους, και αναζητώ, ανάμεσα στη χαμηλή πυκνή θαμνώδη βλάστηση, κάτι που θα μοιάζει με σήμανση μονοπατιού ή έστω με σχετικά ακίνδυνο πέρασμα. Έχω προνοήσει και φερόω κατάλληλα παπούτσια, καπέλο και δεν λείπει το νερό. Βρίσκομαι λίγο πιο βόρεια από τη μέση της ουράς του

hat and I carry water. Being a little north of the middle of the “reptile’s” tail, I ascend, leaving back the others, and head west, hoping to explore, on my own, a small part of the island’s unseen side. Walking is sometimes difficult, and at other times tolerable. After a while, the “Vourlia” beach is out of sight, and in its place I admire the south height. Suddenly, I see two wild mountain goats running on the rugged precipices, they look at me for a while and continue their beautiful daily routine. I reach the neck. Soon I will start my descent. A new music carries me away. High above my head, seabirds mew, annoyed or maybe surprised by my human presence. The wind hums and the hollow sound of waves, seems to creep and move beneath me, underground. I now gaze at the central west part of the island, speechless, bewitched. The big exotic cove, Katergolimano (or Katrougolimano in a few maps), spreads out in front of me. White and black rocks, crystal

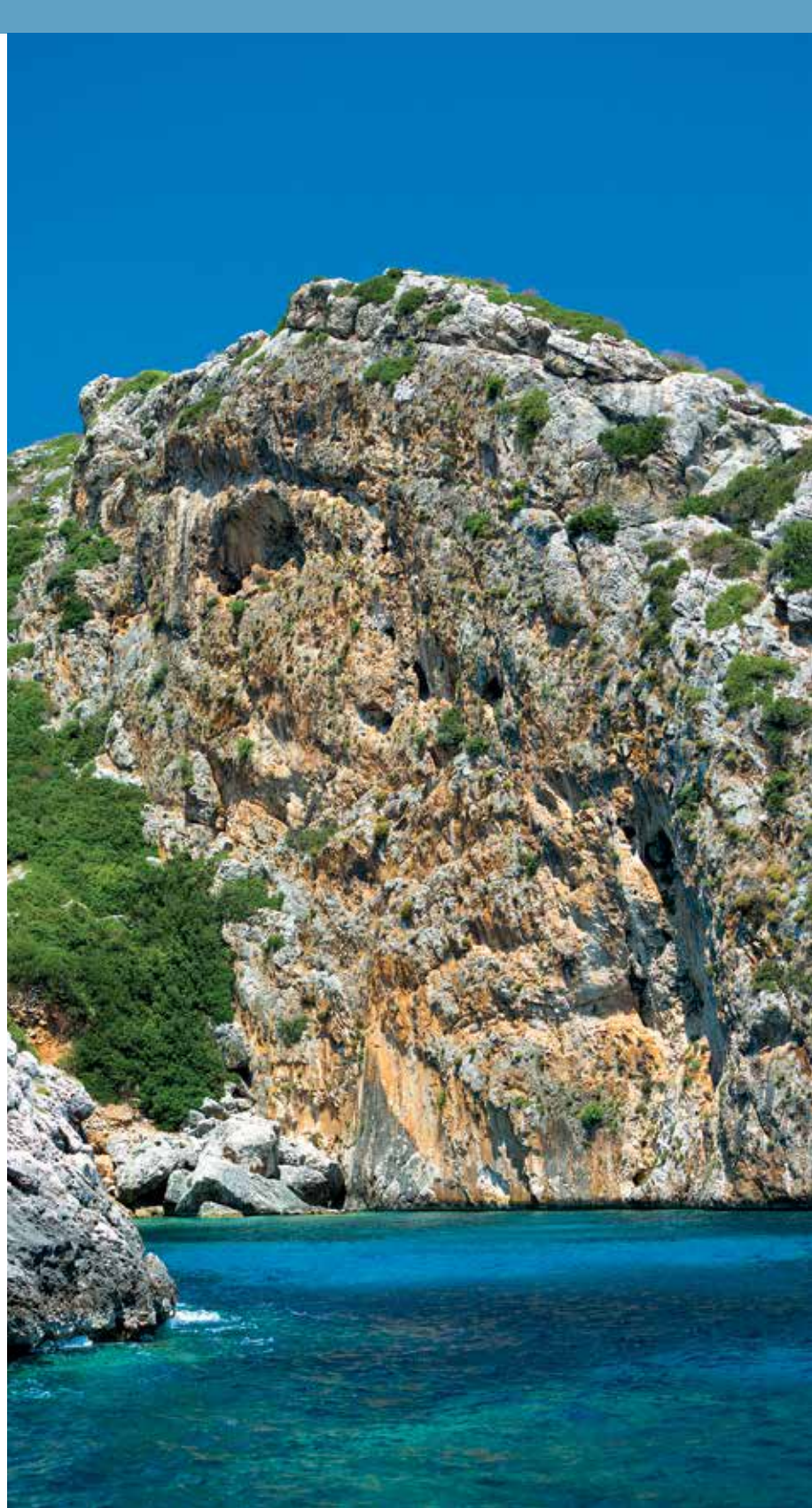
«ερπετού», ανηφορίζω, αφήνω σιγά σιγά πίσω μου τους υπόλοιπους ανθρώπους, και κατευθύνομαι δυτικά, με την προοπτική και την ελπίδα να εξερευνήσω, μόνος, ένα τουλάχιστον κομμάτι της αθέατης πλευράς του νησιού. Το περπάτημα κάπου γίνεται δύσκολο, κάπου υποφερτό. Μετά από λίγο, η παραλία της Βουρλιάς δεν υπάρχει πια, και στη θέση της αγναντεύω το νότιο ύψωμα. Ξαφνικά, δυο τρία αγριοκάτσικα ποδοβολούν στους κακοτράχαλους γκρεμούς, με περιεργάζονται για λίγο και συνεχίζουν τις ωραίες καθημερινές βόλτες τους. Φτάνω στον αυχένα. Σε λίγο θα αρχίσω να κατηφορίζω ελαφρά. Μια άλλη μουσική τώρα με συνεπαίρνει. Πάνω, ψηλά από το κεφάλι μου, θαλασσοπούλια κράζουν, ενοχλημένα ή απορημένα ίσως από την ανθρώπινη παρουσία μου. Ο αέρας τραγουδά και η υπόκωφη βουή των κυμάτων, θαρρείς και σέρνεται και κινείται από κάτω μου, υπογείως. Αενίζω πια την κεντρική δυτική πλευρά του νησιού, άφωνος, γοητευμένος. Ο μεγάλος εξωτικός όρμος, το «Κατεργολίμανο» (ή «Κατρογολίμανο» σε κάποιους χάρτες) απλώνεται εμπρός μου. Λευκοί και μαύροι βράχοι, κρυστάλλινα νερά, απόκρημνοι και μυστικοί κολπίσκοι βγαλμένοι από παραμύθια και πειρατικές ιστορίες. Τι κρίμα που είμαι μόνος εδώ και δεν έχω κάποιον να μοιραστώ αυτό το χάρμα οφθαλμών. Ταυτόχρονα, τι ευλογία που στέκω μόνος και βιώνω την απόλυτη γαλήνη. Περπατώ και ο υπόλοιπος κόσμος πια δεν έχει νόημα. Είμαι εγώ, η Πρώτη, η λαχταριστή θάλασσα, οι ήχοι της φύσης και η πλήρης απουσία του Χρόνου. Αυτή ναι, είναι μια «εξερεύνηση» που θα θυμάμαι όλη μου τη ζωή. Μια εμπειρία που μόνο εδώ, στον αναπάντεχα ωραίο Δήμο Τριφυλίας, είχα τη χαρά να τη ζήσω και να τη μεταφέρω στα γραπτά μου...

Σπήλαιο πάνω από τη θάλασσα. // Cave above the sea.

Ο όρμος "Γραμμένο" με τα εντυπωσιακά κάθετα βράχια. // Grammeno bay with its impressive vertical rocks.

waters, steep and secret small bays taken out of fairy tales and pirate stories. Too bad I am alone and I don't have anyone to share this splendid view. At the same time, what a blessing to stand alone and feel this absolute peace. I walk and the rest of the world does not matter anymore. It's just me, Proti, the alluring sea, the sounds of nature and the complete absence of time. Yes, this will definitely be an "exploration" I will remember for a life-time. An experience that only here, in the unexpectedly beautiful Municipality of Trifylia, I had the pleasure to live and record in my writings...

«Κέντρο
Προστασίας
& Περίθαλψης Άγριας
Ζωής» στον
Πύργο Τριφυλίας...

Απελευθέρωση πουλιών φλαμίνγκο στη λιμνοθάλασσα της Γιάλοβας.
Freeing of flamingoes at Gialova lagoon.

Στο γραφικό, κατάφυτο και ιστορικό Πύργο, ένα χωριό περίπου 10 χιλιόμετρα ανατολικά των Γαργαλιάνων, στεγάζεται αυτός ο σχετικά νεοϊδρυθείς φορέας, που όχι μόνο έχει πολλά να προσφέρει, αλλά διανύει ήδη τον τέταρτο επιτυχημένο χρόνο δράσης, με την παλιά ή με την καινούρια μορφή. Αντιγράψω από την σελίδα και το σαφές καταστατικό του: «Σκοπός του ΚΕ.Π.Π.Α.Ζ. είναι να συμβάλλει, πρώτον, στην προστασία και διατήρηση της άγριας ζωής, δεύτερον, στην περίθαλψη και αποκατάσταση τραυματισμένων και ανήμπορων ειδών της άγριας

The Wild Life Protection and Rehabilitation Centre at Pyrgos, Trifylia...

The picturesque, verdurous and historic Pyrgos, a village located about 10 kilometers east of Gargalianoi, houses this relatively new organization, which not only has a lot to offer, but which already celebrates its fourth successful year of operation, in its old and new form. I cite here its memorandum of association: "The goal of W.L.P.R.C is to contribute firstly to the protection and conservation of wildlife, secondly to provide healthcare and treatment to

πανίδας, τρίτον, στην προστασία και διατήρηση της βιοποικιλότητας και τέταρτον, στην προστασία των πολιτών από ζωοανθρωπονόσους. Ακρογωνιαίος λίθος του σωματίου αποτελεί ο σεβασμός στις διάφορες μορφές ζωής που απαντώνται στον πλανήτη και του ρόλου τους στα ποικίλα οικοσυστήματα που αναπτύσσονται σε αυτόν. Πρωτεύουσα θέση κατέχει φυσικά και ο ίδιος ο Άνθρωπος, ο οποίος ωφελείται ποικιλοτρόπως από τη συμβίωσή του με τους άλλους οργανισμούς, χωρίς τους οποίους δεν θα μπορούσε να επιβιώσει.» Με μια επίσκεψη στους χώρους

wounded and incapable wildlife species, thirdly to protect and conserve the biodiversity, and fourthly to protect the citizens from zoonoses. The cornerstone of the centre is the respect of various life forms found on the planet, and of their role in the diverse ecosystems growing on it. Of course, the primary position is held by Man, who benefits in many ways from his coexistence with other organisms, without which he would not be able to survive". When you visit the Centre's facilities, or watch one of the moving releases of healed or

του Κέντρου, ή παρακολουθώντας κάποια από τις συγκινητικές απελευθερώσεις θεραπευμένων ή μεγαλωμένων αρπακτικών, η παραπάνω διατύπωση καθίσταται εμφανής και έντονη. Οι άνθρωποι εκεί, δίνουν πραγματικό αγώνα, δεχόμενοι καθημερινά τραυματισμένα ή νεαρά ζώα, από κάθε πιθανή περιοχή, όχι μόνο του Δήμου, αλλά και από την Καλαμάτα, την Τρίπολη, την Μεγαλόπολη και πολλές άλλες περιοχές της Πελοποννήσου. Πετρίτες, Αλκυόνες, Χουκουριστές, Σταχτάρες, Γερακίνες, Βραχοκιρκίνεζα, Συκοφάγοι και Νανομπουφάκια, μεταξύ πολλών άλλων, βρίσκουν εδώ περίθαλψη και θεραπεία, υπό την αρωγή κτηνιάτρων, ερπετολόγων, ορνιθολόγων και βιολόγων, οι οποίοι αξιοποιούνται και σε γνωστικό επίπεδο, παρέχοντας συμβουλές για την κατάρτιση προτάσεων και δράσεων σε μια μεγάλη ακτίνα γύρω από την έδρα του Κέντρου Περιθαλψής. Λειτουργώντας, από το 2012 έως και το 2014 ως σταθμός Πρώτων Βοηθειών του Ε.Κ.Π.Α.Ζ. στη Μεσσηνία, ανεξαρτητοποιήθηκε, κυρίως για την επίλυση πρακτικών ζητημάτων, στα τέλη του 2014, επιδιώκοντας όμως την στενή συνεργασία και με άλλους γνωστούς φορείς, όπως την «Αλκυόνη», την «ANIMA», το «WWF», τη «MOM», τον «Αρκτούρο», την «Ορνιθολογική Εταιρεία» και αρκετούς άλλους. Μια επιβεβλημένη επίσκεψη, για όποιον βρεθεί στα πέριξ των Γαργαλιάνων, και όχι μόνο...

Email επικοινωνίας:

keppazgr@gmail.com

24ωρο τηλέφωνο άμεσης επέμβασης: 6985620111

(Παράκληση, για όσους επιθυμούν να επισκεφθούν το Κέντρο, να έχουν προηγουμένως προχωρήσει σε επικοινωνία, ώστε να κλειστεί ραντεβού...)

*Η ώρα της απελευθέρωσης έφτασε
και για αυτό το πανέμορφο αρπακτικό.
It's time to set free this beautiful bird of prey.*

grown-up birds of prey, the above claim is evident and explicit.

The people of the Centre give a real battle, receiving everyday wounded or young animals not only from the Municipality, but also from Kalamata, Tripolis, Megalopolis and other areas of the Peloponnese. Peregrines, Halcyons, Tawny Owls, Swifts, Buzzards, Kestrels, Figbirds, and Long-eared Owls, among other species, are cared for and cured here, by veterinarians, herpetologists, ornithologists and biologists, who also use their expertise to offer suggestions and propose actions in a wide area around the Conservation Centre. Operating from 2012 until 2014 as a First Aids station of EKPAZ (Hellenic Wildlife Hospital) in Messenia, it gained its independence, mostly to resolve practical issues, at the end of 2014, pursuing at the same time close collaborations with other known organizations such as Halcyoni, ANIMA, WWF, MOM, Arktoouros, Ornithology Society and many others. A must-see sight for anyone visiting the wider area of Gargaliani, and not only...

Email contact:

keppazgr@gmail.com

Phone number for 24hour immediate response:

6985620111

(For anyone that wishes to visit the Centre, you are kindly asked to contact first, in order to arrange an appointment.)

Διαμονή Accommodation

COSTA NAVARINO

Η Costa Navarino αποτελεί τον πρώτο ολοκληρωμένο, περιβαλλοντικά υπεύθυνο τουριστικό προορισμό υψηλών προδιαγραφών στην Ελλάδα. Αναπτύσσεται στη Μεσσηνία, σε ένα από τα πιο μαγευτικά παραθαλάσσια τοπία της Μεσογείου. Στο κέντρο της φιλοσοφίας της Costa Navarino είναι ο σεβασμός για το περιβάλλον, τις παραδόσεις και την τοπική κοινωνία. Δημιουργούνται υποδομές που θα διαφυλάσσουν και θα προβάλλουν το φυσικό πλούτο και την αυθεντική φυσιογνωμία της περιοχής, με όραμα να καθιερωθεί η Μεσσηνία ως τουριστική περιοχή υψηλής ποιότητας και παγκοσμίου φήμης. Η πρώτη φάση της Costa Navarino αναπτύσσεται σε δύο παραθαλάσσιες εκτάσεις, το Navarino Dunes και το Navarino Bay. Το Navarino Dunes περιλαμβάνει δύο ξενοδοχειακές μονάδες 5 αστέρων, το «The Romanos, a Luxury Collection Resort, Costa Navarino» και το «The Westin Resort, Costa Navarino». Τα δύο ξενοδοχεία διαχειρίζεται η Starwood Hotels & Resorts.

Costa Navarino is the first complete and sustainable tourist destination of prime quality in Greece. It is located in Messenia, in one of the most majestic coastal landscapes of the Mediterranean. Respect of the environment, the traditions and the local community lie in the heart of Costa Navarino's philosophy. Infrastructures that will preserve and promote the natural wealth and the authentic character of the region are being developed, with a view to establish Messenia as a high quality and world renowned tourist area. The first phase of Costa Navarino unfolds in two coastal expanses, the Navarino Dunes and Navarino Bay. Navarino Dunes features two 5 star hotels, The Romanos, a Luxury Collection Resort, Costa Navarino and The Westin Resort, Costa Navarino. Both hotels are managed by Starwood Hotels & Resorts.

«The Romanos, a Luxury Collection Resort»

Ανάμεσα σε κατάφυτους ελαιώνες και με θέα τα νερά του Ιονίου, δωμάτια και σουίτες, καθώς και η επιβλητική «Royal Villa Koroni», δημιουργούν ένα διακριτικό και φιλόξενο περιβάλλον αυθεντικής πολυτέλειας. Όλα τα deluxe δωμάτια έχουν ανεμπόδιση θέα στη θάλασσα και το γκολφ, και διαθέτουν μεγάλες βεράντες.

The Romanos, a Luxury Collection Resort

Amid lush olive groves and overlooking the Ionian waters, are rooms, suites as well as the imposing Royal Villa Koroni, creating a discrete and hospitable environment of authentic luxury. All deluxe rooms offer an unobstructed view to the sea and the golf course, and large terraces. The infinity

Ta infinity rooms έχουν ιδιωτικές πισίνες υπερχειλίσσης. Οι Villas (82 m² έως 192 m²) περιλαμβάνουν συνδεδεμένα δωμάτια, θέα στην πισίνα ή τη θάλασσα, τόσο από το μπάνιο όσο και από το υπνοδωμάτιο, και διαθέτουν υπηρεσία μπάτλερ, μπανιέρα υπερχειλίσσης και έναν εξωτερικό χώρο διαμορφωμένο με ξύλινο δάπεδο και τζάκι. Οι Villas επιπλέον προσφέρουν τζακούζι και ιδιωτικούς υπαίθριους χώρους με barbeque. Η Royal Villa Koroni των 660 μ² προσφέρει επιπλέον υπηρεσία μπάτλερ, σουίτα θαλασσοθεραπείας με σάουνα, ιδιωτικό γυμναστήριο και ειδικά διαμορφωμένο media room. Οι γαστρονομικές επιλογές περιλαμβάνουν εστιατόριο που λειτουργεί καθ' όλη τη διάρκεια της ημέρας και σερβίρει παραδοσιακή και ethnic κουζίνα με βάση τα τοπικά βιολογικά προϊόντα, ελληνική ταβέρνα και μια πλούσια κάβα κρασιών. Ειδικά διαμορφωμένοι υπαίθριοι χώροι barbeque δίνουν τη δυνατότητα για προσωπικές γευστικές δημιουργίες. Άνετοι καθιστικοί χώροι, chill-out μπαρ, library μπαρ, ιδιωτικά αίθρια και πολυάριθμα pool-bars, προσφέρουν μοναδικές ευκαιρίες χαλάρωσης με θέα το Ιόνιο Πέλαγος.

«The Westin Resort Costa Navarino»

Με θέα τους αμμόλοφους και τα νερά του πελάγους, deluxe δωμάτια, οικογενειακά δωμάτια και σουίτες (40 m² έως 80 m²), με συνδεδεμένους χώρους, καθώς και η «Royal Villa Methoni», δημιουργούν την ατμόσφαιρα της αυθεντικής Μεσοπονητικής φιλοξενίας. Τα περισσότερα deluxe δωμάτια έχουν ανεμπόδιστη θέα στη θάλασσα και διαθέτουν μεγάλες πλακόστρωτες βεράντες, ενώ οι περισσότερες ισόγειες κατοικίες έχουν ιδιωτικές πισίνες υπερχειλίσσης. Τα οικογενειακά δωμάτια διαθέτουν walk-in ντουλάπες και ευέλικτα διαχωριστικά για μεγαλύτερη άνεση, ενώ οι ευρύχωρες σουίτες διαθέτουν επιπλέον free standing μπανιέρες και μεγάλους υπαίθριους χώρους. Η επιβλητική «Royal Villa Methoni» των 625 μ² προσφέρει υπηρεσία butler, σάουνα, media room, ιδιωτικό γυμναστήριο και εξωτερικό χώρο barbeque. Εστιατόρια που σερβίρουν

rooms have private overflow swimming pools. The Villas (82 m² - 192 m²) include connected rooms, view to the pool or the sea, both from the bathroom and the bedroom, and offer butler services, overflow bathtub and an outdoor area fitted with wooden floors and a fireplace. In addition, the Villas also feature a Jacuzzi and private outdoor areas with barbeque. The 660 m² Royal Villa Koroni offers an extra butler service, thalassotherapy suite with sauna, private gym and a fully-equipped media room. The culinary options include a restaurant operating throughout the day and serving traditional and ethnic dishes based on local organic produce, a Greek tavern and a rich wine cellar. The specially arranged outdoor barbeque areas provide the opportunity for personal creations. Comfortable seating areas, chill-out bars, a library bar, private atriums and multiple pool-bars offer unique opportunities to relax admiring the Ionian Sea.

The Westin Resort Costa Navarino

Overlooking the dunes and the sea water, the deluxe rooms, family rooms and suites (40 m² - 80 m²), with their connected spaces, as well as the Royal Villa Methoni, create an atmosphere of authentic Messenian hospitality. All deluxe rooms have an unobstructed view to the sea and the golf course, and large paved terraces, while most of the ground floor residences have private overflow swimming pools. Family rooms feature walk-in closets and flexible partitions for greater comfort, while the spacious suites offer extra free standing bathtubs and large outdoor areas. The imposing Royal Villa Methoni measuring 625 m² offers butler service, sauna, media room, private gym and an outdoor barbeque area. Restaurants serving international and Greek cuisine, bar & grill by the pool and a classic American

διεθνή και ελληνική κουζίνα, bar & grill δίπλα στην πισίνα και ένα κλασικό αμερικανικό εστιατόριο, προσφέρουν στους καλεσμένους τη δυνατότητα να διαλέξουν από μια μεγάλη ποικιλία γαστρονομικών απολαύσεων. Στιγμές χαλάρωσης υπόσχονται οι πισίνες με επικλινείς επιφάνειες πρόσβασης που θυμίζουν παραλία, οι μεγάλες κεντρικές πισίνες με pool-bars, τα lounge και chill-out μπαρ, η βιβλιοθήκη, το ρουστίκ χειμερινό σαλόνι, καθώς και πλήθος υπαίθριων καθιστικών χώρων με θέα στις πισίνες και τη θάλασσα.

Τα πρώτα signature γήπεδα γκολφ στην Ελλάδα

Στο «Navarino Dunes» λειτουργεί επίσης το πρώτο signature γήπεδο γκολφ 18 οπών στην Ελλάδα, το «The Dunes Course», σχεδιασμένο από τον Bernhard Langer, πρώην πρωταθλητή «US Masters» και αρχηγό της Ευρωπαϊκής ομάδας στο Ryder Cup, σε συνεργασία με την European Golf Design. Τον Οκτώβριο του 2011 ξεκίνησε να λειτουργεί επίσης το παραθαλάσσιο γήπεδο γκολφ 18 οπών του Navarino Bay, το «The Bay Course», το οποίο έχει σχεδιάσει ο Robert Trent Jones Jr. Τη διαχείριση και των δύο έχει αναλάβει η Troon Golf, μία από τις κορυφαίες εταιρείες διαχείρισης πολυτελών γηπέδων γκολφ.

restaurant, provide the guests the ability to choose from a wide variety of culinary delights. The pools with the inclining pathways reminding of the beach, the central pools and their bars, the lounge and chill-out bars, the library and the rustic winter lounge, as well as a variety of seating areas with views to the pools and the sea, promise moments of relaxation.

The first signature golf courses in Greece

At Navarino Dunes you will also find the first signature 18-hole golf course in Greece, called The Dunes Course, designed by Bernhard Langer, former US Masters champion and leader of the European team at Ryder Cup, in collaboration with European Golf Design. In October 2011 a coastal 18-hole golf course also started operating at Navarino Bay, The Bay Course, designed by Robert Trent Jones Jr. Both golf courses are managed by Troon Golf, one of the leading management companies of luxurious golf courses.

«Anazoe Spa»

Στο Navarino Dunes βρίσκεται το «Anazoe Spa», έκτασης 4.000 τ.μ., το οποίο προσφέρει μία πλήρη σειρά εξειδικευμένων θεραπειών, αξιοποιώντας τα εξαιρετικά φυσικά συστατικά της περιοχής. Ένα από τα μοναδικά χαρακτηριστικά του spa είναι η αναβίωση των αρχαίων τοπικών πρακτικών. Πρόκειται για θεραπείες (oleotherapy®) που στηρίχθηκαν σε περιγραφές που βρέθηκαν χαραγμένες σε πινακίδες με τη Γραμμική Β' γραφή στο ανάκτορο του Νέστορος και χρονολογούνται από την εποχή του Ομήρου. Το «Anazoe Spa» περιλαμβάνει επίσης floating pools, ice-grotto rooms, mist showers και σάουνες με βότανα, θαλασσοθεραπεία, καθώς και προγράμματα κινησιοθεραπείας και θερμικών αγωγών.

House of Events & Agora

Το Navarino Dunes φιλοξενεί επίσης το αυτόνομο συνεδριακό κέντρο «House of Events», χωρητικότητας 1.700 συνέδρων, εσωτερικές και εξωτερικές αθλητικές εγκαταστάσεις, κέντρο ψυχαγωγίας, την κεντρική πλατεία «Agora» με καταστήματα και εστιατόρια, καθώς και ένα ευρύ φάσμα αθλητικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων για όλες τις ηλικίες. Εκεί, στο «Kafenio», μπορεί κανείς να απολαύσει ελληνικό καφέ στη νόβολη και γλυκά του κουταλιού, ενώ στη «Souvlakerie», θα γευτεί το γνωστό σουβλάκι, στην καλύτερη εκδοχή του με πρώτες ύλες της περιοχής.

Προσωπικότητες από κάθε γωνιά της γης...

Αναμενόμενα, το Costa Navarino, με την κορυφαίων προδιαγραφών παροχή υπηρεσιών του, καθώς και με την πληθώρα διεθνών βραβείων και διακρίσεων που έχει ήδη κερδίσει επάξια, από τα πρώτα κιόλας χρόνια επιτυχημένης λειτουργίας του αποτελεί ξεχωριστό πόλο έλξης, ξεκούρασης, χαλάρωσης και απομόνωσης για ορισμένα από τα μεγαλύτερα ονόματα της διεθνούς show business, του επιχειρηματικού και πολιτικού jet set, καθώς και από τον ιδιαίτερο

Anazoe Spa

Navarino Dunes is located next to Anazoe Spa, which covers an area of 4,000 sq.m. and offers a complete range of specialized treatments, using the extraordinary natural ingredients of the area. Of the most unique features of the spa is the revival of local ancient practices. These are oleotherapy® treatments based on descriptions found carved on tablets in Linear B at Nestor Palace and dated back at the time of Homer. Anazoe Spa boasts also for its floating pools, ice-grotto rooms, mist showers and herbal saunas, thalassotherapy, as well as kinesiotherapy programs and thermal treatments.

House of Events & Agora

Navarino Dunes hosts also an independent conference centre, the House of Events, which has a capacity of 1,700 participants, indoor and outdoor facilities for sports, an entertainment center, the main square Agora with shops and restaurants, as well as a wide variety of sports and cultural activities for all ages. There, at Kafenio, one can enjoy Greek coffee brewed in the sand and spoon sweets (preserves), while at Souvlakerie, one can taste the famous souvlaki in its best version with local ingredients.

Personalities from every corner of the world...

Naturally, Costa Navarino, with its high caliber services, awarded with many rightfully won international awards and distinctions, since it started operating, is a unique attraction, a place of rest,

χώρο των Τεχνών. Ο κατάλογος είναι μακρύς, εντυπωσιακός και μόνο λίγες αναφορές αρκούν για να σχηματιστεί μια σαφής εικόνα της σπουδαιότητας αυτού του θέρετρου, παγκοσμίως. Αρχής γενομένης με τον κολιγουντιανό star Ethan Hawke, που όχι μόνο πραγματοποίησε γυρίσματα ταινίας στην ευρύτερη περιοχή, αλλά ανέπτυξε και ισχυρούς δεσμούς φιλίας με τους κατοίκους και του ανθρώπους του ξενοδοχείου, η Angelina Jolie και πλήθος άλλων καταξιωμένων συναδέλφων τους, επιλέγουν τις πολυτελείς σουίτες και την απομόνωση με φόντο το Ιόνιο, προκειμένου να χαρούν την ελληνική φιλοξενία και την απaráμιλλη ελληνική κουζίνα. Αυτήν ακριβώς την ιδιωτικότητα και την αξεπέραστη αίσθηση ασφάλειας και διακριτικότητας που το Costa Navarino παρέχει στους καλεσμένους του, απολαμβάνουν εδώ και χρόνια «γαλαζοαίματοι», πρίγκιπες, βασιλιάδες και πολιτικοί από κάθε πιθανή γωνιά του πλανήτη. Η πριγκίπισσα του Μαρόκου, Lalla Salma, η ξακουστή Rania της Ιορδανίας, ο σείχης του Κατάρ, Al Thani και πολλοί άλλοι αρχηγοί κρατών, επιλέγουν την Μεσοσηνιακή γη για τις σπάνιες διακοπές τους. Ο David Beckham με τη σύζυγο του, Βικτώρια, καθώς και ο Tiger Woods, ένας από τους κορυφαίους παίκτες γκολφ όλων των εποχών, έχουν «τιμήσει» δεόντως, όχι μόνο τα εξαιρετικής ποιότητας γήπεδα γκολφ αλλά και τις υπόλοιπες αθλητικές εγκαταστάσεις του συγκροτήματος. Οι υπεύθυνοι της Σουηδικής Ακαδημίας Βραβείων Νόμπελ, συμπληρώνουν ιδανικά αυτό το δειγματοληπτικό «παζλ» όλων όσων έχουν επιλέξει αυτή την ευλογημένη γωνιά της Πελοποννήσου για τις διακοπές τους, ερχόμενοι από κάθε πιθανή γωνιά αυτού του πλανήτη...

The Westin Romanos, Costa Navarino

Navarino Dunes, Messinia, Costa Navarino, 24001, Greece
Rooms: 445
T +30 272 309 5000
www.westincostanavarino.com

relaxation and isolation for some of the biggest names of show business, the corporate and political jet set, as well as of the Arts. The list is long and impressive, and only few mentions are enough to get an accurate idea of the importance of this resort worldwide. Starting from Hollywood star Ethan Hawke, who not only made his movie in the surrounding area, but also developed strong friendships with locals and the hotel's people, Angelina Jolie and many other renowned colleagues, select the luxurious suites and its secluded location with the Ionian at the background, in order to enjoy Greek hospitality and the unrivalled Greek cuisine. This privacy and exceptional sense of security and discreteness that Costa Navarino offers to its guests, is enjoyed for many years now by "blue bloods", princes, kings and politicians from every part of the planet. The princess of Morocco, Lalla Salma, the famous Rania of Jordan, the sheikh of Catar, Al Thani and many other head of states, choose the Messenian land for their rare vacations. David Beckham with his wife, Victoria, as well as Tiger Woods, one of the leading golf players of all times, have honored not only the excellent quality golf courses, but also the other sports facilities of the complex. The leaders of the Swedish Academy of Nobel Prizes, complete this indicative "puzzle" of all the people who have chosen this blessed corner of the Peloponnese for their vacations, coming from every possible corner of the world...

The Romanos, A Luxury Collection Resort

Navarino Dunes, Messinia, Costa Navarino, 24001, Greece
Rooms: 321
T +30 272 309 6000
www.romanoscostanavarino.com

APOLLO RESORT ART HOTEL

Κυπαρισσία Μεσσηνίας
3 αστέρων
Δωμάτια: 24, Κλίνες: 52
E info@apollo-hotel.gr
MHTE 1249K013A0310400
www.apollo-hotel.gr

Kiparissia (245 00), Messinia
Peloponnese, Greece 3stars Hotel
Rooms: 24, Beds: 52
T +30 27610 24411
F +30 27610 24413
M +30 6948 252848
E Info@apollo-hotel.gr
www.apollo-hotel.gr

AGIOS SOSTIS HOTEL APARTMENTS

25ης Μαρτίου 103
Δωμάτια: 18
(12 studios, 6 apartments)
T 27610 25490
F 27610 25491
E info@agios-sostis.gr
www.agios-sostis.gr

103, 25th Martiou
Rooms: 18
(12 studios, 6 apartments)
T +30 27610 25490
F +30 27610 25491
E info@agios-sostis.gr
www.agios-sostis.gr

IONION

Πλ. Σταθμού Κυπαρισσία
Αρ. Δωματίων: 33
Αρ. Κλινών: 57
E info@ionionhotel.gr
MHTE 124K012A0054300
www.ionionhotel.gr

Stathmos Square Kyparissia
Rooms: 33
Beds: 57
E info@ionionhotel.gr
MHTE 124K012A0054300
www.ionionhotel.gr

ΤΣΟΛΑΡΙΔΗΣ // TSOLARIDIS

Καρατσάμη 2, Παραλία Κυπαρισσίας
Δωμάτια: 25
Κλίνες: 49
E tsolaridis@mail.gr
MHTE 1249K013A0054800
www.tsolaridishotel.gr

Karatsami 2, Kyparissia beach
Rooms: 25
Beds: 49
E tsolaridis@mail.gr
MHTE 1249K013A0054800
www.tsolaridishotel.gr

KANELLAKIS HOTEL

Παραλία Κυπαρισσίας
Αρ. Κλινών: 36
Αρ. Δωματίων: 19
T 27610 24464-5
F 27610 24466
E kanellakishotel@otenet.gr
MHTE 1249K013A0054400

Kyparissia beach
Beds: 36
Rooms: 19
T +30 27610 24464-5
F +30 27610 24466
E kanellakishotel@otenet.gr
MHTE 1249K013A0054400

ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑ BEACH HOTEL

Λιμάνι Κυπαρισσίας
Δωμάτια: 28, Κλίνες: 65
T 27610 24493 &
27610 24492
F +30 27610 24495
E kb.hotel@Hotmail.com,
Info@kyparissiabeachhotel.gr
MHTE 1249K013A0054500
www.kyparissiabeachhotel.gr

Port of Kyparissia
Rooms: 28, Beds: 65
T +30 27610 24493 &
+30 27610 24492
F +30 27610 24495
E kb.hotel@Hotmail.com,
Info@kyparissiabeachhotel.gr
MHTE 1249K013A0054500
www.kyparissiabeachhotel.gr

ΚΑΣΙΜΗΣ // KASIMIS

ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΑ ΔΩΜΑΤΙΑ

Τέρμα Ελευθερίου Βενιζέλου
Δωμάτια: 10, Κλίνες: 20
T 27610 23523, 6973 306605
F 27610 23523
E gkassimis@yahoo.com
MHTE 1249K123K0185400
www.kasimisrooms.gr

ROOMS TO LET

End of El. Venizelou Street
Rooms: 10, Beds: 20
T +30 27610 23523, +30 6973
306605, **F** +30 27610 23523
E gkassimis@yahoo.com
MHTE 1249K123K0185400
www.kasimisrooms.gr

TERPSICHORE APARTMENTS

Βαθύ Κυπαρισσία 24500
Αρ. Διαμερισμάτων: 5
Αρ. Κλινών: 20
E terpsichore99@hotmail.com
MHTE 1249K123K0278700
www.terpsichore-apartments.com

Vathi Kyparissia 24500
Apartments: 5
Beds: 20
E terpsichore99@hotmail.com
MHTE 1249K123K0278700
www.terpsichore-apartments.com

ΚΑΣΙΜΗΣ // KASIMIS

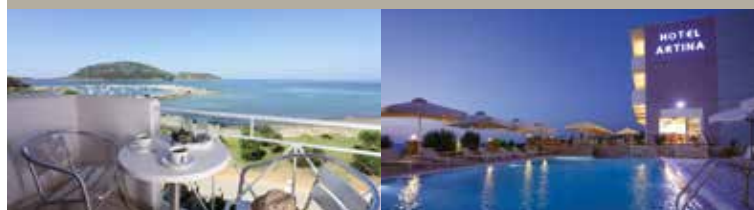
ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΑ ΔΩΜΑΤΙΑ

Σανί Κυπαρισσίας
Δωμάτια: 7, Κλίνες: 14
T 27610 23523, 6973 306605
F 27610 23523
E gkassimis@yahoo.com
MHTE 1249K112K0278500
www.kasimisrooms.gr

KASIMIS ROOMS TO LET

Sani Kyparissia
Rooms: 7, Beds: 14
T +30 27610 23523, +30 6973
306605, **F** +30 27610 23523
E gkassimis@yahoo.com
MHTE 1249K112K0278500
www.kasimisrooms.gr

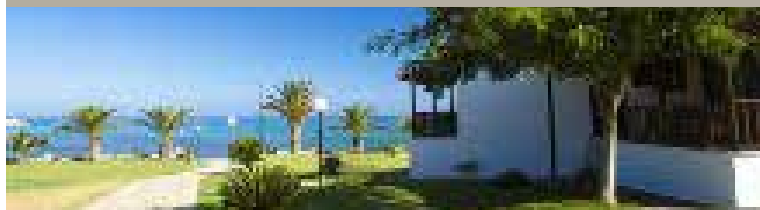
ARTINA HOTEL

Μαραθόπολη Μεσσηνίας
Δωμάτια: 24, Κλίνες: 50
T 27630 61400
F 27630 61402
E info@artina.gr
MHTE 1249K012A0058700
www.artina.gr

Marathopoli Messinias
Rooms: 24, Beds: 50
T +30 27630 61400
F +30 27630 61402
E info@artina.gr
MHTE 1249K012A0058700
www.artina.gr

KOTSORIS ROOMS

Κάμπος Κυπαρισσίας, παραλία
Αριθμός δωματίων : 9
Αριθμός κλινών: 18
E kotsoris.rooms@gmail.com
MHTE 1249K122K0279400
www.kotsorisrooms.com

Kampos Kyparissias, beach
Rooms: 9
Beds: 18
E kotsoris.rooms@gmail.com
MHTE 1249K122K0279400
www.kotsorisrooms.com

ARTINA NUOVO

Μαραθόπολη Μεσσηνίας
Δωμάτια: 31, Κλίνες: 50
T 27630 61400
F 27630 61402
E info@artina.gr
MHTE 1249K033A0165901
www.artina.gr

Marathopoli Messinias
Rooms: 31, Beds: 50
T +30 27630 61400
F +30 27630 61402
E info@artina.gr
MHTE 1249K033A0165901
www.artina.gr

ΑΓΡΟΙΚΙΕΣ // AGROIKIES

Ενοικιαζόμενα Διαμερίσματα (4)
Μαραθόπολη Μεσσηνίας, 244 00
T 2763 061226
E info@agrikies.gr
MHTE 1249K123K0193300
www.agrikies.gr

Rental Apartments (4)
244 00 Marathopoli, Mesinia
T +30 2763 061226
E info@agrikies.gr
MHTE 1249K123K0193300
www.agrikies.gr

ESPERIDES

Τουριστικές Επιπλωμένες Κατοικίες
Γεφυράκι, Μαραθόπολη
Μεσσηνίας 244 00
Διαμερίσματα: 5
Κλίνες: 15
E info@esperides.gr
MHTE 1249K91000246300
www.esperides.gr

Furnished apartments
Gefyraki Marathopoli
Messinias 24400
Apartments: 5
Beds: 15
E info@esperides.gr
MHTE 1249K91000246300
www.esperides.gr

CALLISTO SEASIDE HOMES & SUITES

**Παραθαλάσσιες Τουριστικές Επιπλω-
μένες Κατοικίες** (Αφοι Μαρκόπουλοι ΟΕ)
Μπάρλας Μαραθόπολη
Θεμιστοκλέους 5 Καλαμάτα
Δωμάτια: 5, Κλίνες: 17
E info@callistosuites.gr
MHTE 1249K91000369401
www.callistosuites.gr

Seaside Studios & Apartments
(Markopoulos Bros)
Barlas Marathopoli
Themistokleous 5, Kalamata
Rooms: 5, Beds: 17
E info@callistosuites.gr
MHTE 1249K91000369401
www.callistosuites.gr

FAROS LUXURY ROOMS & RESTAURANT

Μαραθόπολη Μεσσηνίας
(Λιμάνι Μαραθούπολης)
Δωμάτια: 11, Κλίνες: 22
T 27630 61209
F 27630 61342
E info@o-faros.gr
MHTE 1249K123K0353501
www.o-faros.gr

Marathopolis Port Messinia, 24400
Rooms: 11, Beds: 22
T +30 27630 61209,
F +30 27630 61342
M +30 6947 606090,
+30 6945 446704
E info@o-faros.gr
MHTE 1249K123K0353501
www.o-faros.gr

ΕΝΘΕΟΝ // ENTHEON ROOMS

Υπεύθυνος:
Δημήτριος Τεριζάκης
Κλίνες: 22
T 6974 715688
MHTE 1249K133K0372800

Hotel Manager:
Dimitrios Terizakis
Beds: 22
T +30 6974 715688
MHTE 1249K133K0372800

MESSINIAN HORIZONS

Μπάρλας Μεσσηνίας
(2κλμ από τη Μαραθόπολη)
Κλίνες: 12 (εκ των οποίων 5
είναι οικογενειακές βίλες)
T 27630 51071
E Info@messinian-horizons.com
MHTE 1249K134K0373401
www.messinian-horizons.com

Barlas, Messinia
(2Klm from Marathopolis)
Beds: 12 (5 of which are
family villas)
T +30 27630 51071
E Info@messinian-horizons.com
MHTE 1249K134K0373401
www.messinian-horizons.com

ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ HOTEL // MESOGEIOS HOTEL

Λαγκούβαρδος,
Μαραθόπολη Μεσσηνίας
Δωμάτια: 16
T 6945 917352
E info@mesogeiosap.gr
MHTE 1249K032A0006801
www.mesogeiosap.gr

Λαγουβαρδος,
Marathopoli Messinias
Rooms: 16
T +30 6945 917352
E info@mesogeiosap.gr
MHTE 1249K032A0006801
www.mesogeiosap.gr

AELIA HOME SUITES

Βρομονέρι Γαργαλιάνων
7 διαμερίσματα, 13 δωματίων
και 19 κλινών
T 6936 874681, 6974 409199
E aeliashome@gmail.com
MHTE 1249K91000369401
www.aelia-home.gr

Vromoneri Gargalianon
7 apartments, 13 rooms
& 19 beds
T +30 6936 874681, +30 6974
409199, **E** aeliashome@gmail.com
MHTE 1249K91000369401
www.aelia-home.gr

9 ΜΟΥΣΣΕΣ // 9 MOUSSES

Ενοικιαζόμενα διαμερίσματα
Λαγκούβαρδος Μεσσηνίας
T 27610 93262
M 6936 305327
E hotel9mouses@gmail.com
MHTE 1249K122K0278200
www.hotel9mouses.gr

Rental Apartments
Lagouvardos Messinias
T +30 27610 93262
M +30 6936 305327
E hotel9mouses@gmail.com
MHTE 1249K122K0278200
www.hotel9mouses.gr

NAVARONE VILLAS

Τραγάνα Μεσσηνίας
Δωμάτια: 11
Κλίνες: 22
E info@hotelnavarone.gr
T 27230 41571
MHTE 1249K91000267901
www.hotelnavarone.gr

Tragana Messinias
Rooms: 11
Beds: 22
E info@hotelnavarone.gr
T +30 27230 41571
MHTE 1249K91000267901
www.hotelnavarone.gr

TRIFYLIA HOTEL

Φιλιατρά
Κλίνες: 10
T 27610 32233, 27610 34290,
6977 805612
E info@filiatrahoteltrifylia.gr
MHTE 1249K122K0278000
www.filiatrahoteltrifylia.gr

Filiatra
Beds: 10
T +30 27610 32233, +30 27610
34290, +30 6977 805612
E info@filiatrahoteltrifylia.gr
MHTE 1249K122K0278000
www.filiatrahoteltrifylia.gr

MESSINA RESORT HOTEL

Καλό Νερό, Μεσσηνία
Δωμάτια: 94, Κλίνες: 161
T 27610 72500-1
F 27610 725002
M 6948641705
www.messinaresort.com

Kalo Nero, Messina
Rooms: 94, Beds: 161
T +30 27610 72500-1
F +30 27610 725002
M +30 6948 641705
www.messinaresort.com

ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ // ΙΛΙΟΠΟΥΛΟΣ

Ενοικιαζόμενα Δωμάτια

Παραλία Καλό Νερό
Αρ. Δωματίων: 4
Αρ. Κλινών: 8
T 6949448831 / 6949448832
E iliop.studios@yahoo.gr
MHTE 1249K31K0378200
www.roomsiliopoulos.com

Rented rooms

Kalo Nero beach
Rooms: 4, Beds: 8
T +30 6949448831 /
+30 6949448832
E iliop.studios@yahoo.gr
MHTE 1249K31K0378200
www.roomsiliopoulos.com

ENASTRON VILLAS

Ράχες, Κυπαρισσία
Δωμάτια: 6
Κλίνες: 16
E info@enastronvillas.gr
MHTE 1249K91000266200
www.enastronvillas.gr

Raches Kyparissia
Rooms: 6
Beds: 16
E info@enastronvillas.gr
MHTE 1249K91000266200
www.enastronvillas.gr

IRIDA RESORT SUITES

Καλό Νερό Παραλία
Δωμάτια: 3, Κλίνες: 27
T 27610 71386
F 27610 71377
E info@iridaresort.gr
MHTE 1249K133K0190800
www.iridaresort.gr

Kalo Nero beach
Rooms: 3, Beds: 27
T +30 27610 71386
F +30 27610 71377
E info@iridaresort.gr
MHTE 1249K133K0190800
www.iridaresort.gr

NATURA CLUB & SPA

Βλασσάδα Κυπαρισσίας
Αριθμός δωματίων: 33
Αριθμός κλινών: 71
T 27610 62622
F 27610 62621
E info@hotelnaturaclub.gr
MHTE 1249K033A0194901
www.hotelnaturaclub.com

Vlassada Kyparissias
Rooms: 33
Beds: 71
T +30 27610 62622
F +30 27610 62621
E info@hotelnaturaclub.gr
MHTE 1249K033A0194901
www.hotelnaturaclub.com

ΝΗΡΗΪΔΕΣ // NIRIIDES

Παραλία «Καλό Νερό»
Δωμάτια: 7
T 27610 62500
E info@niriidesstudios.gr
MHTE 1249K91000239600
www.niriides_studios.gr

Kalo Nero beach
Rooms: 7
T +30 27610 62500
E info@niriidesstudios.gr
MHTE 1249K91000239600
www.niriides_studios.gr

CAMPING PROTI

Μαραθούπολη 24400
Αρ. θέσεων προς κατασκήνωση: 59
T 27630 61211,
(εκτός σεζόν): 69460 15467
E info@camping-proti.gr
MHTE 1249K200Γ0001100
www.camping-proti.gr

Marathopoli 24400
Camping seats: 59
T +30 27630 61211,
(off season): +30 69460 15467
E info@camping-proti.gr
MHTE 1249K200Γ0001100
www.camping-proti.gr

L SURF **LAGOUVARDOSSURF.GR**

The Paddle House

ΟΛΑ ΣΕ ΕΝΑ:
Stand Up Paddling Boards,
Paddles and Accessories

Προσφορές
Ενοικίψεις
Πώλησεις
Μαθήματα
SUP-SURF

Θάλασσα, Ήλιος, Παιδιά, Βόλτα, Διασκέδαση
Ανεξάρτητα, Εξοπλισμό, Γυμναστική, Συναγωνισμός, Αθροναλίνα

Special Offers • Rentals • Sales
• Lessons • SUP-SURF

✉ email: info@lagouvardosurf.gr

🌐 <https://www.facebook.com/lagouvardosurf>

*Η οργανωμένη παραλία του «Αϊ - Λαγούδη» στην Κυπαρισσία, βραβεύεται κάθε χρόνο με γαλάζια σημαία.
The organized beach of "Ai - Lagoudis" in Kyparissia, each year is being awarded with a blue flag.*

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	ΤΗΛΕΦΩΝΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
Δήμος Τριφυλίας - Δημ. Κατ/μα Κυπαρισσίας	2761360700
Δήμος Τριφυλίας- Δημ. Κατ/μα Φιλιατρών	2761360000
Δήμος Τριφυλίας - Δημ. Κατ/μα Γαργαλιάνων	2763360200
Δήμος Τριφυλίας - Δημ. Κατ/μα Κοπανακίου	2765360211
ΚΕΠ Κυπαρισσίας	2761025540
ΚΕΠ Φιλιατρών	2761062844
ΚΕΠ Γαργαλιάνων	276329004
ΚΕΠ Κοπανακίου	2765029020
ΚΕΠ Καλού Νερού	2761062555
Κέντρο Υγείας Γαργαλιάνων	2763360100, 2763022253
Κέντρο Υγείας Φιλιατρών	2761360500, 2761033333
Γενικό Νοσοκομείο Κυπαρισσίας	2761360100, 2761360200
ΕΚΑΒ	2761360454, 2761360452
1ο Δημοτικό Γαργαλιάνων	2763022480
2ο Δημοτικό Γαργαλιάνων	2763022273
Δημοτικό Κοπανακίου	2765022254
1ο Δημοτικό Κυπαρισσίας	2761022637, 2763022979
2ο Δημοτικό Κυπαρισσίας	2761022107
3ο Δημοτικό Κυπαρισσίας	2761023230
Δημοτικό Πύργου Τριφυλίας	2763029900
1ο Δημοτικό Φιλιατρών	2761032394
2ο Δημοτικό Φιλιατρών	2761032356
3ο Δημοτικό Φιλιατρών	2761032260
Ειδικό Δημοτικό Φιλιατρών	2761032243
Γυμνάσιο Γαργαλιάνων	2763022265
Γυμνάσιο Κυπαρισσίας	2761022264
Γυμνάσιο Φιλιατρών	2761032365
Γενικό Λύκειο Γαργαλιάνων	2763022968
Γενικό Λύκειο Κυπαρισσίας	2761022345
Γενικό Λύκειο Φιλιατρών	2761032755
1ο ΕΠΑΛ Κυπαρισσίας	2761022747
ΕΚ Κυπαρισσίας	2761022569
ΕΕΕΕΚ Φιλιατρών	2761033988
ΙΕΚ Φιλιατρών	2761032068
Α.Τ. Φιλιατρών	2761032312, 2761032563
Α.Τ. Γαργαλιάνων	2763022222, 2763022210
Α.Τ. Κυπαρισσίας	2761062000, 2761062002, 2761022500
Α.Τ. Κοπανακίου	2765022205
Τμήμα Τροχαίας Κυπαρισσίας	2761062003, 2761062004, 2761062005
Εθνική Τράπεζα Γαργαλιάνων	2763027001
Εθνική Τράπεζα Φιλιατρών	2761035003
Εθνική Τράπεζα Κυπαρισσίας	2761026901
Τράπεζα Πειραιώς Γαργαλιάνων	2763304810
Τράπεζα Πειραιώς Φιλιατρών	2761302000
Τράπεζα Πειραιώς Κυπαρισσίας	2761062280
Alpha Bank Γαργαλιάνων	2763023200
Alpha Bank Κυπαρισσίας	2761024974
Eurobank Κυπαρισσίας	2761062260
ΕΛΤΑ Κυπαρισσίας	2761022249
ΕΛΤΑ Γαργαλιάνων	2763022249
ΕΛΤΑ Φιλιατρών	2761032237
ΤΟΠΙΚΟ ΥΠΟΚ/ΜΑ ΙΚΑ - ΕΤΑΜ ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑΣ	2761025131
ΥΠΟΘΗΚΟΦΥΛΑΚΕΙΟ ΕΡΑΝΗΣ	2761032422
ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑΣ	2761022836
ΕΙΡΗΝΟΔΙΚΕΙΟ ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑΣ	2761023317
ΕΙΡΗΝΟΔΙΚΕΙΟ ΓΑΡΓΑΛΙΑΝΩΝ	2763022332
ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΓΑΡΓΑΛΙΑΝΩΝ	2763027020
ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΟ ΚΛΙΜΑΚΙΟ ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑΣ	2761025393
ΛΙΜΕΝΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑΣ	2761022128
TAXI ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑΣ	2761022666
TAXI ΦΙΛΙΑΤΡΩΝ	2761032100
TAXI ΓΑΡΓΑΛΙΑΝΩΝ	2763022400
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ Xristianoupolis Travel	2761025456
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΚΑΛΚΑΒΟΥΡΑ	2763023805-22061, 2761025470

ORGANIZATION	CONTACT NUMBERS
Municipality of Trifylia - Mun. Office of Kyparissia	2761360700
Municipality of Trifylia - Mun. Office of Filiatra	2761360000
Municipality of Trifylia - Mun. Office of Gargaliani	2763360200
Municipality of Trifylia - Mun. Office of Kopanaki	2765360211
Citizen Service Centre (KEP) of Kyparissia	2761025540
Citizen Service Centre (KEP) of Filiatra	2761062844
Citizen Service Centre (KEP) of Gargaliani	276329004
Citizen Service Centre (KEP) of Kopanaki	2765029020
Citizen Service Centre (KEP) of Kalo Nero	2761062555
Health Centre of Gargaliani:	2763360100, 2763022253
Health Centre of Filiatra:	2761360500, 2761033333
General Hospital of Kyparissia	2761360100, 2761360200
EKAB (National Centre for First Aid)	2761360454, 2761360452
1st Grammar School of Gargaliani	2763022480
2nd Grammar School of Gargaliani	2763022273
Grammar School of Kopanaki	2765022254
1st Grammar School of Kyparissia	2761022637, 2763022979
2nd Grammar School of Kyparissia	2761022107
3rd Grammar School of Kyparissia	2761023230
Grammar School of Pyrgos Trifylias	2763029900
1st Grammar School of Filiatra	2761032394
2nd Grammar School of Filiatra	2761032356
3rd Grammar School of Filiatra	2761032260
Special Grammar School of Filiatra	2761032243
Middle School of Gargaliani	2763022265
Middle School of Kyparissia	2761022264
Middle School of Filiatra	2761032365
General High School of Gargaliani	2763022968
General High School of Kyparissia	2761022345
General High School of Filiatra	2761032755
1st Vocational High School of Kyparissia	2761022747
Vocational Training Centre of Kyparissia	2761022569
Special Vocational Education & Training Centre of Filiatra	2761033988
Vocational Training Institute of Filiatra	2761032068
Police Station of Filiatra	2761032312, 2761032563
Police Station of Gargaliani	2763022222, 2763022210
Police Station of Kyparissia	2761062000, 2761062002, 2761022500
Police Station of Kopanaki	2765022205
Traffic Police Dep. of Kyparissia	2761062003, 2761062004, 2761062005
National bank, Gargaliani branch	2763027001
National bank, Filiatra branch	2761035003
National bank, Kyparissia branch	2761026901
Piraeus Bank, Gargaliani branch	2763304810
Piraeus Bank, Filiatra branch	2761302000
Piraeus Bank, Kyparissia branch	2761062280
Alpha Bank, Gargaliani branch	2763023200
Alpha Bank, Kyparissia branch	2761024974
Eurobank, Kyparissia branch	2761062260
Hellenic Post of Kyparissia	2761022249
Hellenic Post of Gargaliani	2763022249
Hellenic Post of Filiatra	2761032237
SOCIAL SECURITY ORG. (IKA-ETAM), KYPARISSIA BRANCH	2761025131
LAND REGISTRY OF ERANI	2761032422
ADMINISTRATIVE COURT OF FIRST INSTANCE OF KYPARISSIA	2761022836
MAGISTRATE'S COURT OF KYPARISSIA	2761023317
MAGISTRATE'S COURT OF GARGALIANI	2763022332
FIRE-FIGHTING DEPARTMENT OF GARGALIANI	2763027020
FIRE-FIGHTING DEPARTMENT OF KYPARISSIA	2761025393
PORT AUTHORITY STATION OF KYPARISSIA	2761022128
TAXI SERVICE OF KYPARISSIA	2761022666
TAXI SERVICE OF FILIATRA	2761032100
TAXI SERVICE OF GARGALIANI	2763022400
TRAVEL AGENCY Xristianoupolis Travel	2761025456
TRAVEL AGENCY KALKAVOURA	2763023805-22061, 2761025470

ΚΥΠΑΡΙΣΣΙΑΚΟΣ ΚΟΛΠΟΣ
KIPARISIAKOS GULF

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΚΕΥ

- Κύριος ασφαλτοδρόμος / Main asphalt road
- Ασφαλτοστρωμένος δρόμος / Asphalt road
- Κεντρικός χωματόδρομος / Main unsurfaced road
- Δευτερεύων χωματόδρομος / Minor unsurfaced road

- Κυπαρισσία** / Kyparissia
- Εδρα δήμου / Municipal capital
- Χωριό / Village
- Όρια Δήμου / Municipality boundaries

- Πύργος/Κάστρο - Αρχαία Λείψανα / Tower/Castle - Ancient Remains
- Μοναστήρι - Εκκλησία / Monastery - Church
- Λιμάνι μικρών σκαφών - Λιμάνι / Small boat mooring - Port
- Παραλία - Κόμπος / Beach -岬岬

ΧΙΛΙΟΜΕΤΡΙΚΕΣ ΑΠΟΣΤΑΣΕΙΣ

- Κυπαρισσία προς:**
- Πάτρα (160xλμ)
 - Αθήνα (245xλμ)
 - Τρίπολη (93xλμ)
 - Αεροδρόμιο Καλαμάτας (61xλμ)
 - Φιλιατρά (14xλμ)
 - Γαργαλιάνοι (18xλμ)

- Φιλιατρά προς:**
- Πάτρα (175xλμ)
 - Αθήνα (260xλμ)
 - Τρίπολη (108xλμ)
 - Γαργαλιάνοι (14xλμ)
 - Αεροδρόμιο Καλαμάτας (76xλμ)

- Γαργαλιάνοι προς:**
- Πάτρα (188xλμ)
 - Αθήνα (274xλμ)
 - Τρίπολη (122xλμ)
 - Αεροδρόμιο Καλαμάτας (53xλμ)

DISTANCES IN KILOMETRES

- From Kyparissia to:**
- Patras (160 Km)
 - Athens (245 Km)
 - Tripoli (93 Km)
 - Kalamata Airport (61 Km)
 - Filiatra (14 Km)
 - Gargalianoi (18 Km)

- From Filiatra to:**
- Patras (175 Km)
 - Athens (260 Km)
 - Tripoli (108 Km)
 - Gargalianoi (14 Km)
 - Kalamata Airport (76 Km)

- From Gargalianoi to:**
- Patras (188 Km)
 - Athens (274 Km)
 - Tripoli (122 Km)
 - Kalamata Airport (53 Km)

Ν. ΠΡΩΤΗ ΠΡΟΤΙ ΙΣΙ.

